

GAD

GENÇLİK | araştırmaları d e r g i s i

JOURNAL OF YOUTH RESEARCHES

Gençlik ve
Bağımlılık

SAYI | Cilt:6
16 | Yıl:2018

**GENÇLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ /
JOURNAL OF YOUTH RESEARCHES**

Cilt/Volume: 6

Sayı/Number: 16

Kasım/November 2018

Yayın Dili

Türkçe/İngilizce

ISSN 2147-8473

Gençlik Araştırmaları Dergisi ulusal hakemli bir dergidir. Yayımlanan makalelerin sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir.

Journal of Youth Researches is the official peer-reviewed, national journal of the Ministry of Youth and Sports of Turkish Republic.

Authors bear responsibility for the content of their published articles.

T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Gençlik Araştırmaları Dergisi Adına İmtiyaz

Sahibi/Owner

Huzeyfe Yılmaz

Genel Koordinatör/General Coordinator

Mehmet Dinç

Yazı İşleri Müdürü/

General Publication Director

Suat Tayfun Topak

**Gençlik Araştırmaları Dergisi
ULAKBİM TR DİZİN'de
(Sosyal ve Beşeri Bilimler Veri Tabanında)
Sorgulanmaktadır.**

Editörler/Editors

Prof. Dr. Aylin Görgün Baran

Prof. Dr. E. Didem Evcı Kiraz

İngilizce Editörü/ English Language Editor

Dr. Emel Kökpınar Kaya

Yayın Kurulu/International Editorial Board*

Abdullah Topcuoğlu / Selçuk Üniversitesi

Aylin Görgün Baran / Hacettepe Üniversitesi

Besim Fatih Dellaloğlu / Sakarya Üniversitesi

Ertan Özensel / Selçuk Üniversitesi

Eugene Kennedy / Louisiana State University

Hakan Dulkadiroğlu / Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

İhsan Sezal / TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

İsmail Coşkun / İstanbul Üniversitesi

Kadir Canatan / İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

Mazhar Bağlı / Nevşehir Hacı Bektaş Üniversitesi

Mehmet Akif Aydın / İstanbul Medipol Üniversitesi

Mehmet Eskin / Adnan Menderes Üniversitesi

Süleyman Seyfi Öğün

Şeref Ateş / Sakarya Üniversitesi

Yasin Aktay

***İsme göre alfabetik sırada/**

In alphabetical order by name

Hakem Kurulu/Board of Reviewing Editors*

Ahmet Taşğın / Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Alev Erkilat / Yıldız Teknik Üniversitesi,
Ali ÇAĞLAR/ Hacettepe Üniversitesi,
Ali Fuat Arıcı / Yıldız Teknik Üniversitesi,
Ali Tayfun Atay / Okan Üniversitesi,
Aydın Aktay / Sakarya Üniversitesi,
Aysel Günindi Ersöz / Gazi Üniversitesi,
Ayşe Canatan / Gazi Üniversitesi,
Bedrettin Kesgin / Yalova Üniversitesi,
Birsen Şahin / Hacettepe Üniversitesi,
Bülent Uçar / Universität Osnabrück,
Bülent Yılmaz / Hacettepe Üniversitesi,
Cahit Gelekcı / Hacettepe Üniversitesi,
Cevriye Demir Güneş / Gazi Üniversitesi,
Coşkun Taştan / Polis Akademisi,
Eda PURUÇUOĞLU/ Ankara Üniversitesi,
Ejder Okumuş / Orhangazi Üniversitesi,
Erdoğan Erbay / Atatürk Üniversitesi,
Erhan Orsellı / Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Esra Burcu Sağlam / Hacettepe Üniversitesi,
Fahri Çakı / Balıkesir Üniversitesi,
Faruk Taşçı / İstanbul Üniversitesi,
Gonca Gökbalp Alpaslan / Hacettepe Üniversitesi,
Gönül İçli / Pamukkale Üniversitesi,
Gülşen Demir / Adnan Menderes Üniversitesi,
Gürcan Şevket AVCIOĞLU/ Selçuk Üniversitesi,
Hakan Poyraz / Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi,
Halil Eksi / Marmara Üniversitesi,
Hamza Çakır / Erciyes Üniversitesi,
Hasan Bozgeyikli / Erciyes Üniversitesi,
Hayati Beşirli / Gazi Üniversitesi,
Hüseyin Gül / Süleyman Demirel Üniversitesi,
Hüseyin Pala / RTÜK,
Işıl ÖZYILDIRIM/ Hacettepe Üniversitesi,
İnci Erdem Artan / Marmara Üniversitesi,
İrem Soydal / Hacettepe Üniversitesi,
İsmail Barış / Üsküdar Üniversitesi,
Koray Üstün / Hacettepe Üniversitesi,
Levent ATALI / Kocaeli Üniversitesi,
Levent Eraslan / Kırıkkale Üniversitesi,
Marilyn CLARK / Malta Üniversitesi,
M. Fatih Aysan / İstanbul Şehir Üniversitesi,
Mahmut Hakkı Akin / Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Mehmet Çakır / Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi,
Mehmet Dinçer Bilgin / Adnan Menderes Üniversitesi,
Mehmet Güzel / Sakarya Üniversitesi,
Mehmet Tayfun Amman / Sakarya Üniversitesi,
Menderes Kabadayı / Ondokuz Mayıs Üniversitesi,
Mete Çamdereli / İstanbul Ticaret Üniversitesi,
Metin Pişkin / Ankara Üniversitesi,
Muhammet Esat Altıntaş / Erciyes Üniversitesi,
Muhammet Murat Özkul / Balıkesir Üniversitesi,
Murat Şentuna / Adnan Menderes Üniversitesi,
Murat Şentürk / İstanbul Üniversitesi,
Murat Topbaş / Karadeniz Teknik Üniversitesi,
Mustafa Altunoğlu / Anadolu Üniversitesi,
Mustafa Orçan / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
Mustafa Otrar / Marmara Üniversitesi,
Mustafa Tekin / İstanbul Üniversitesi,
Mutlu Türkmen / Bartın Üniversitesi,
Öğüz Özyaral / İstanbul Rumeli Üniversitesi,
Orçun İmga / Polis Akademisi,
Oya Hazer / Hacettepe Üniversitesi,
Ömay Çokluk Bökeoğlu / Ankara Üniversitesi,
Ömer Faruk Ocakoğlu / Kırıkkale Üniversitesi,
Ömer Muhammet Soysal / Louisiana State University,
Önder Kutlu / Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Özlem Yaşar Uğurlu / Gaziantep Üniversitesi,
Ramazan Gözen / Marmara Üniversitesi,
Rıdvan Canım / Trakya Üniversitesi,
S. Barbaros Yalçın / Necmettin Erbakan Üniversitesi,
Seçil Özkan / Gazi Üniversitesi,
Seda TAŞDEMİR AFAŞAR/ Hacettepe Üniversitesi,
Selahattin Güven / ASPB,
Sibel ÜST ERDEM/Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
Sıtkı Yıldız / Kırıkkale Üniversitesi,
Suna Tekel / İnönü Üniversitesi,
Susran Erkan Eroğlu / Selçuk Üniversitesi,
Şeref Uluocak / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
Tevfik Erdem / Gazi Üniversitesi,
Tuba Kancı Doğan / Yıldırım Beyazıt Üniversitesi,
Türkan Erdoğan / Pamukkale Üniversitesi,
Vefa Taşdelen / Yıldız Teknik Üniversitesi,
Vehbi Bayhan / İnönü Üniversitesi,
Yakup Bilgili / Florida State College,
Yasemin Özkan / Hacettepe Üniversitesi,
Yaşar Uğurlu / RTÜK,
Zekeriya Mızrak / Necmettin Erbakan Üniversitesi

*İsme göre alfabetik sırada/In alphabetical order by name

Akademik İçerik Danışmanlığı ve Hazırlık/ Content Advisor

Alban Tanıtım Ltd. Şti.
Tunalı Hilmi Cad. Büklüm Sokak No: 45/3
Kavaklıdere/Ankara Tel: 0.312 430 13 15
e-mail: alban@albantanim.com.tr
web: www.albantanim.com.tr

Yayın Koordinatörü/Broadcast Coordinator S. Bahar Alban

Tasarım ve Uygulama/Graphic Design Alban Tanıtım Ltd. Şti.

Tashih/Proofreading S. Bahar Alban

Baskı Öncesi Hazırlık/Prepress Alban Tanıtım Ltd. Şti.

Kapak Fotoğrafı/Cover Photo shutterstock

Yayın Türü/Type of Publication Yaygın Süreli Yayın/Peer Reviewed Academic Journal

Yayın Periyodu/Publishing Period Dört ayda bir (Nisan, Ağustos ve Kasım aylarında) yayınlanır/Three times a year (April, August & November)

Baskı ve Cilt/Press Hermes Ofset Ltd. Şti. Büyük Sanayi 1. Cadde No: 105 İskitler / ANKARA

Ankara - Kasım 2018/Ankara November 2018

Dergi Atf Adı/Journal Name Gençlik Arş. Derg./Journal of Youth Researches

Yönetim Yeri/Management Location
T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim, Kültür ve
Araştırma Genel Müdürlüğü
Örnek Mahallesi, Oruç Reis Caddesi No:13
Altındağ, Ankara Telefon: +90 (312) 596-6000
e-mail: genclikarastirmalari@gsb.gov.tr web:
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr

İçindekiler *Table of Contents*

<i>İNCELEME / ARAŞTIRMA</i> Ergenlerde Psikolojik Sağlamlık, Okul Tükenmişliği ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Bir İnceleme <i>A Study on Psychological Resilience, School Burnout and Internet Addiction of Adolescents</i> Meral Sert Ağır	05 20
<i>İNCELEME / ARAŞTIRMA</i> Ergen ve Gençlerde Madde Kullanımını ve Bağımlılığını Ele Alan Ulusal Lisansüstü Tezlerin İncelemesi <i>The Examination of Turkish National Graduate Theses on Adolescent and Adolescent Drug Use and Addiction</i> Hüseyin Nergiz	29 44
<i>ANALYSIS / RESEARCH</i> Social Representations of Drunkenness Among Maltese University Students <i>Malta Öğrencileri Arasında Sarhoşluğa Ait Toplumsal Gösterimler</i> Marilyn Clark & Rebecca Cuschieri	57 58
<i>DERLEME</i> Dijital Oyunların Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri: Literatür İnceleme <i>The Effects of Digital Games on Children and Adolescents: Literature Review</i> Aylin Yalçın İrmak & Aysun Ardıç	71 85
<i>İNCELEME / ARAŞTIRMA</i> Madde Kullanım Bozukluğu Sorunuyla Mücadeleye Önyargılardan Başlamak <i>Starting to Struggle with Substance Use Disorder Problem from Prejudices</i> Özge Sanem Özateş Gelmez	95 110
<i>İNCELEME / ARAŞTIRMA</i> Yazılı Haber Medyasında Bağımlılığın Söylemsel Gösterimleri <i>Discursive Representation of Addiction in Newsprint Media</i> Emel Kökpınar Kaya	117 136
<i>ANALYSIS / RESEARCH</i> Promoting News Values on Newsprint Media: The Discursive Construction of Youth as Drug Addicts <i>Yazılı Haber Medyasında Haber Değerlerinin Artırılması: Gençliğin Uyuşturucu Bağımlısı Olarak Söylemsel İnşası</i> Beyza Eren	149 150
<i>ANALYSIS / RESEARCH</i> Madde Bağımlılığından Uzaklaşmada İnanç Temelli Organizasyonların Rolü: Hıristiyanlık, Yahudilik ve Müslümanlık Bağlamında Bir Değerlendirme <i>The Role of Faith-Based Organisations in Recovering from Substance Addiction: An Evaluation in the Context of Christianity, Judaism and Islam</i> Habibullah Akıncı & Bedrettin Kesgin	165 180
Yazarlara Notlar <i>Notes for Contributors</i>	186 188

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 5-19

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 17 Eylül 2018
 Kabul | 24 Eylül 2018

Ergenlerde Psikolojik Sağlık, Okul Tükenmişliği ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Bir inceleme

Meral Sert Ağır*

Öz

Ergenlik dönemi gelişimsel açıdan olduğu kadar bir üst öğretim basamağına geçişe yönelik hazırlık açısından da önem taşımaktadır. Bilişim Teknolojilerinin gündelik hayatın bir parçası olması yetişkinler gibi gençlerinde problemlerle baş etme stratejisi olarak, söz konusu teknolojileri kullanma eğilimini arttırabilmektedir. Ayrıca, aile ve öğretim çevresi farkında olmadan yanlış kullanımı destekleyebilmektedir. Bu dinamikler doğrultusunda araştırma, literatürde zorlu şartlarda başarılı olmayı sağlayan faktörleri açıklayan psikolojik sağlık düzeyi, okul tükenmişliği ve internet bağımlılıkları arasında bir ilişki olup olmadığını incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın ana amacı, ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, okul tükenmişlikleri ve internet bağımlılığı açısından fark yaratıp yaratmadığının incelenmesidir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde olup, İstanbul Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Tarih: 21.04.2016- Sayı: 59090411-20-E.4586566 ile kurum izni ile gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanmasında, Kişisel Bilgi Formu, Psikolojik Sağlık, Okul tükenmişliği ve Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı ölçeklerinden yararlanılmıştır. Bulgular, 316 öğrencinin verileri, SPSS 22.0 programında t testi, varyans ve korelasyon teknikleriyle analizi sonucunda elde edilmiştir. Bulgulara göre, internet bağımlılığı ile okul tükenmişliği arasında pozitif ($r=0,354$), psikolojik sağlık ile negatif zayıf bir ilişki ($r=-0,135$), okul tükenmişliği ile psikolojik sağlık arasında negatif yönlü orta bir ilişki ($r=-0,434$) bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Sağlık, Okul Tükenmişliği, İnternet Bağımlılığı, Ergenlik.

* Dr., Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü. İstanbul, meralagir@marmara.edu.tr

Abstract

Secondary school is important not only because of the adolescence problems, but also because of its function as a preparation phase for transition to a higher level of education. Information Technologies have become a part of daily life and adolescents tend to use them as a coping strategy for the problems they experience as adults. Moreover, the family and the educational environment may also reinforce misuse inadvertently. In line with these dynamics, this study was conducted to analyze whether there is a relationship between psychological resilience level which explains the factors that ensure success under difficult conditions, school burnout and internet addiction in the literature. The main purpose of the study is to examine whether the psychological Resilience level of school students makes a difference in terms of school burnout and internet addiction. The study was conducted by using the relational screening model, and it was performed with the permission received from İstanbul Governorship Provincial National Education Directorate dated 21.04.2016 and No. 59090411-20-E.4586566. The Personal Information Form, Psychological Resilience, School Burnout, and Internet Addiction for Adolescents Scales were used for data collection. The findings were obtained through the analysis of data from 307 students, the t-test in the SPSS 22.0 software, and variance and correlation techniques. According to the findings, there was a positive correlation between internet addiction and school burnout ($r=0.354$), a weak correlation between internet addiction and psychological resilience ($r=-0.135$), and a moderate negative correlation between school burnout and psychological resilience ($r=-0.434$).

Keywords: Psychological Resilience, School Burnout, Internet Addiction, Secondary School Students.

Giriş

Ergenliğin, ilk dönemi olarak erinlik fiziksel değişim ve gelişim özellikleri açısından daha belirgin olduğu geçiş dönemidir. Fiziksel farklılaşma ile birlikte, anne babaların çocukları ile ilgili tanımları ve tutumları değişirken, çocukların da akranlarına yaklaşarak, anne babadan uzaklaşma eğilimleri artmaktadır (Anderson, Betz, 2001; Collins, Brett, 2004; Susman, Rogal, 2004). Gençler bir yandan anne babalarına büyüdüklerini ve çocuk olmadıklarını diğer yandan akranlarına özerk bir birey olarak yeterli olduklarını kanıtlamaya çalışmaktadırlar; çocukluk dönemindeki rol ve görev tanımlarının farklılaşması ile yalnızca fiziksel uyum sorunlarını değil duygusal ve sosyal uyum sorunlarını da çözebilmeleri gerekmektedir (Schunk, Meece, 2005; Yılmaz, 2014) İlköğretim dönemindeki arkadaş ilişkileri ile arkadaşlığı sürdürmeye yönelik davranışları da ortaokulda yeterli gelmeyebilmekte ya da yeniden formüle edilmesi gerekmektedir (Brown, 2004; Urdan, Schoenfelder, 2006). Tüm bunların yanı sıra ortaöğretim müfredatı, müfredatın işleniş biçimi, öğretmen öğrenci ilişkileri gibi uyum sağlanması gereken öğretim ortamı, ev ortamından uzaklaşarak akranları ile birlikte olma şansı verdiği için çekici, öğretim sorumlulukları ile ilgili ise zorlayıcı olabilmektedir. Ayrıca ortaokul öğretim basamağına dair, ailelerin ve öğretmenlerin akademik beklenti ve çabalarının, ilköğretim dönemine göre farklılaşması, daha önce doğrudan hissetmediği bir duygu durumu yani gelecek kaygısı ile tanışması neden olabilmektedir (Pajares, Schunk, 2001; Zhang, Gan and Cham, 2007). Dolayısıyla

öğretim ortamına ilişkin sorunlardan biri, öğretim performans değerlendirme sonuçlarının bildirildiği “karne” ya da “e-okul karnesi” nde başarılı olduğunun bilgisinin ötesinde sürekli performansının yüksek olduğuna dair bilgi veren her türlü değerlendirme sisteminde başarılı sonuçlar elde ederek, geleceğini güvence altına alabildiğini aileye, öğretmenlere, akranlara ve bunlar vasıtasıyla kendine kanıtlayabilmektir. (Bong, Skaalvik, 2003; Hopper, 2005; Pajares, Schunk, 2001; Pintrich, Zusho, 2002; Öncü, 2012). Çocukluktan gençliğe adım atmış olmanın heyecanını yaşamaya çalışırken mücadele etmesi gereken alanlar fazladır; dönemin fiziksel büyümeye ilişkin örneğin büyüme ağırları gibi dinamikleri, kimi zaman kendisinin bile anlam vermekte zorlanabildiği duygusal gelgitleri, ailesi ve sosyal yaşama dair eksik veya yetersiz bilgi ile oluşabilen tanımlamaları ve en önemlisi okul ortamı.

Genç için okul, günlük yaşamının büyük bir bölümünü geçirdiği, sürekli “ders” anlatılan ve performans kaygısı ile yaşanan bir yaşam alanı değildir; kendini ilişkiler ve etkileşimler yoluyla tanıdığı, geliştirdiği, güvende olduğu bir ortamdır. Okul ve okula ait her şey, gelişerek toplumda yetişkin nitelikli bir birey olarak yerini alabilmesi için oluşturulmuştur. Bununla birlikte gençler, gerek gelişimsel sorunlar gerekse ortaöğretim basamağının öğretim faaliyetleri ile ilgili performans problemleri ile bunların aile ve sınıf ortamındaki etkilerine bağlı olarak, giderek okuldan uzaklaşma, bıkkınlık, isteksizlik gibi duygularla oluşan bir kısır döngünü içinde kendilerini bulabilmektedirler. Söz konusu bu durum ise yetişkinlerin, çalışma hayatlarında sıklıkla dile getirdikleri bir problemin, tükenmişliğin belirtileri olarak kabul edilmektedir (Salmelo-Aro, Savolainen, Holopainen, 2009; Yang, 2004)

Tükenmişlik sendromu genel olarak, bireyin kendisinden beklenen görev ve sorumluluklarla ilgili olarak hissetmiş olduğu yetersizlik duygusuna paralel olarak davranışlarına yansıyan iş ortamından ve işlerden uzaklaşma davranışlarıdır. Bu davranışların temelinde ise gösterilen çabaların, takdir ve değer bulmadığı, desteklenmediği inancı ile birlikte oluşan çaresizlik, anlamsızlık, boşluk duyguları yatmaktadır. Ortamın ikliminin yani, çalışanların birbirleri ve yönetim ile ilişkileri, performans değerlendirme kriterleri, ilerleme olanakları, görevlere ilişkin dönüt mekanizmaları gibi çalışma ortamına ilişkin dinamiklerin, çalışan tarafından nasıl algılandığı, tükenmişliğin oluşumunda etkili olabilmektedir. Tükenmişliğe eğilimi ya da tükenmişlik sürecinin etkilerinin yoğunluğunu belirleyebilen çalışana ait özellikler ise cinsiyet, kültür ve göreve ilişkin hazır bulunuşluk düzeyi, stres faktörlerine karşı dayanıklılık, problem çözme becerileri gibi sıralanabilmektedir. Eğitim ve öğretimde tükenmişlik çalışmaları ise eğitim- öğretim sürecindeki nitelik sorununa çözüm arayışları içinde okul yöneticileri ve öğretmenlere yönelik olarak başlamıştır (Farber; 2000; Friedman, 1991). Öğretmen ve yöneticilerin, eğitim sistemindeki değişiklikler, ailelerin ve yöneticilerin- her bir kademe için- beklenti ve eleştirilerinin artması, eğitime dair iyileştirme çabalarının kendileri üzerinde yoğunlaştırılması (bir çok sorunun çözümünde kendilerine yüklenen sorumlulukların artması), öğrenci sorunlarının farklılaşması ve aynı zamanda performanslarına uygun yaşam koşullarına sahip olmamaları gibi birçok faktöre bağlı olarak giderek artan bir şekilde okul ve sınıf ortamına karşı olumsuz düşünce ve duygular

yaşadıklarını gösteren araştırma bulguları, söz konusu çalışmaların eğitim öğretim çalışanlarına yönelik de ele alınması gerektiğini ortaya koydu (Aksu, Baysal,2005; Başol, Altay, 2009; Betarot,2006; Çağlar, 2011, Kokkinos, 2007). Bununla birlikte öğrencilere ilişkin tükenmişlik sendromu, uzun süre öğrenci uyum bozuklukları ile performans sorunlarının gölgesinde kalmıştır. Öğrencilerin, eğitim öğretim ortamı ve sürecine yönelik negatif duygularının, uyum bozuklukları, performans problemleri, devamsızlık gibi davranışlarla ilişkisini gösteren araştırma bulguları ile “okul tükenmişliği” kavramı ilgili literatürün konu alanlarından biri olmuştur (Aypay, 2012). Dolayısıyla günümüzde okul tükenmişliği öğrencilerin, eğitim öğretim sürecine yönelik negatif düşünce, duygu ve davranışlarını tanımlamada eğitim psikolojisi, öğrenme psikolojisi gibi eğitim ortamı ile ilgili disiplinlerle, ergen ve çocuk psikiyatrisi gibi medikal disiplinler ve farklı problemlerle ilişkisi nedeniyle disiplinler arası ele alınan olgular arasında yer almaktadır.

Araştırmalara göre okul tükenmişliği ve tükenmişliğin derecesi, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, ailesel ve çevresel faktörler ile akran ve okul ortamı gibi birçok faktöre bağlı olarak farklılaşmaktadır (Korhonen, Tapola, Linnanmaiki, Aunio, 2016). Öğrencilerin, aile, akran ve okul ile ilgili sorunlarının çözümüne ilişkin baş etme becerileri ve tercih ettikleri sorun çözme yöntemleri de tükenmişliğin yoğunluğu ve yaşanma biçiminde etkili olabilmektedir (Aypay, Eryılmaz, 2011). İlgili literatüre göre, kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre akademik başarı ile ilgili sorunları daha yoğun yaşayabilirken, duygusal tepkilerle, erkek öğrenciler ise davranışsal tepkilerle özellikle kurallara uymama ya da karşı gelme davranışları ile gösterebilmektedirler. Yaş ve sınıf düzeyi ile ilgili bulgulara göre, ortaokul 7. sınıfın gelişimsel değişimlerle birlikte öğretim içerikleri ve akran ilişkilerinin, 8. sınıfta bir üst öğretime giriş sınavlarına hazırlık sürecinin, lise öğretim basamağının ise yükseköğretime ilişkin gelecek kaygılarını beraberinde getirmesi okul tükenmişliğinde etkili olabilmektedir (Özdemir 2015; Öztan, 2014). Araştırmalar, ailenin yapısı, ebeveynin eğitim düzeyi, ailenin sosyo ekonomik seviyesi, tutum ve beklentilerinin, akran ilişkilerinde akran zorbalığı gibi etkenlerin ve okul ortamında öğretmen öğrenci ilişkilerinin de okul tükenmişliğinde etkisine dikkat çekmektedir (Bask, Salmeleo-Aro, 2013; McCarthy, Pretty and Catano, 1990; Salmelo-Aro, Savolainen, Holopainen, 2009). Öğrencilerin gerek buldukları gelişim çağının özellikleri gerekse sorunlarla baş etme becerileri ise çok daha farklı bir problemin gelişmesine neden olabilmektedir. Bu problemler arasında, bilgi toplumunun temel araçlarından biri olan bilişim teknolojilerinin sağlıklı olmayan kullanımı gelmektedir.

Toplumların dünyadaki gelişim hızına ayak uydurabilmek için bilişim teknolojileri yatırımlarında eğitim ve öğretime öncelik vermelerinin (Buabeng-Andoh, 2012) yanı sıra bilişim teknolojilerinin gündelik hayatın bir parçası haline gelmiş olması ise yetişkinlerde olduğu gibi gençlerde de sağlıklı olmayan kullanım davranışının fark edilmesini önleyebilmektedir (Pressman, Owens, Evans, Nemon, 2014). Eğitim ve öğretimde, bilişim teknolojilerinin kullanımı, Türk Milli Eğitim 1739 sayılı kanunun “eğitimde fırsat ve imkan eşitliği” maddesinin hayata geçirilmesini kolaylaştırırsa da sürecin toplumsal ve psikolojik dinamikleri, teknolojinin anlamı ve önemini etkileyebilmektedir. Dolayısıyla öğrenciler, teknolojiyi amacı doğrultusunda kullanarak problemlerine çözüm üretebilmekte zorluk

çekebilmekte ya da kullanma biçimleri sorunlarının daha da artmasına neden olabilmektedir. Öğrencilerin, bilişim teknolojilerini amacı dışında kullanımları, yetişkinlerinde yaşamakta oldukları ve ilgili literatürün “internet bağımlılığı” olarak tanımladığı bir davranış bozukluğu olarak kabul edilmektedir (Young, 1998). İlk defa psycom.net adıyla kurmuş olduğu siber kulüpte meslektaşları ile Amerikan Psikiyatri Derneği'nin Ruhsal Bozuklukların Teşhisi ve İstatistikleri El Kitabı'nın karmaşıklığını ifade etmek için psikiyatrist Goldberg (1995) tarafından ortaya atılan bir şey olan internet bağımlılığı, insanların çeşitli nedenlerle giderek artan bir şekilde, yoksunluk belirtileri ile birlikte bilişim teknolojilerini kullanma davranışlarını açıklamaktadır. Goldberg'in arkadaşları ile oynadıkları oyunda, madde bağımlılıklarının kriterlerini kullanarak tanımlamış olduğu bozukluk ise psikolog Young'un çalışmaları ile akademisyenlerin dikkatini çekmiştir. Young, görüşmelerine dayalı olarak alkol ve madde bağımlılık kriterlerine uyan davranış problemleri ile bunların gündelik yaşama etkilerini belirleyebilmek için ölçek geliştirilmesi ve ilk epistemolojik araştırmanın yapılmasında öncülük etmiştir (Beard, Wolf, 2001). İnternet bağımlılığı davranışı ruh sağlığı ile ilgili en kapsamlı başvuru kaynağı olan Amerikan Psikiyatri Derneği'nin Ruhsal Bozuklukların Teşhisi ve İstatistikleri El Kitabı V. Versiyonunda halen alkol ve madde bağımlılıkları ile birlikte bağımlılıklar kategorisinde yer almasa da (dürtü bozuklukları kapsamında oyun bağımlılığı bozukluğu kapsamında ele alınmaktadır), bilişim teknolojilerinin her yeni uygulaması ve mobil iletişim araçlarının yaygınlaşması ile konunun önemi her geçen gün daha da artmaktadır (Griffiths, 2000; Griffiths, Kuss, Billieux, Pontes, 2016; Ginige, 2017). Araştırmalar, internet bağımlılığı ile ilgili olarak bir çok faktörün etkili olabildiğini göstermektedir. Konuya ilişkin çalışmaların tarihsel süreci, ilk olarak bu davranış bozukluğunun varlığı ve yaygınlığının anlaşılmasına yönelik başlamış, süreç teşhis ve kriterlerinin belirlenmesi ile nedenlerinin anlaşılması yönünde ilerlemiştir (Musetti, Cattivelli, Giacobbi, ... and Castelnovo, 2016). İlgili literatür, cinsiyet, yaş, duygusal ve sosyal destek kaynakları, zihinsel yeterlilikler, psikolojik bozukluklar gibi bireye ilişkin özelliklerin yanı sıra sosyoekonomik siyasal faktörlere kadar bir çok dinamiğin internet bağımlılığında küresel bazda tüm insanların yaşamında etkili olabildiğine işaret etmektedir (Cash, Rae, Steel, Winkler, 2012; Leung, 2016; Wan, Chiou, 2006; Young, Rogers, 1998). Ayrıca araştırmaların dikkat çektiği bir diğer nokta ise bilişim teknolojilerinin, bilgi toplumundaki insanın temel araçlarından biri olduğu için “bağımlılık davranışının” değerlendirilmesinde, kullanım amaçları ile tercih edilen uygulamaların göz önüne alınmasıdır (Ginige, 2017).

Bağımlılıklar, herhangi bir nedenle ya da herhangi bir neden olmaksızın yapılmış olan davranışın sonucunda elde edilen sonucun tatminkarlığına bağlı olarak gelişmektedir. Başlangıçta kontrol edilebilir algılanırken giderek bireyin yaşamında karşılamış olduğu ihtiyaçlar veya ihtiyaçları karşılamak için yapmış olduğu davranışlar ile doyuma ulaşmış olması davranışın sürdürülmesini sağlamaktadır. Belirli bir aşamadan sonra birey değil, davranış bireyi kontrol eder hale gelmektedir. Bu noktada da yoksunluk tepkileri ile birlikte temel rol ve sorumluluklarda aksama, farklılaşma ile fiziksel ve ruhsal sağlığın bozulması ile profesyonel destek gereksinimi kaçınılmaz hale gelmektedir (Üner, Tanıdır, 2011; Sargin, 2013). Davranışın başlangıcı ve sürdürülmesine ilişkin dinamikler çok

boyutlu olsa da gençlerin kullanım nedenleri ile ilgili dikkat çeken dinamikler; yalnızlık, dışlanmışlık, değersizlik gibi duyguların telafi edilebilmesi (Selfhout, Branje, Delsing, Bogt, Meeus, 2009; Özmen, Aküzün, Sünkür, 2012) ya da değer, kabul görmek, tanınır olmak gibi ihtiyaçlarını karşılanabilmesi; heyecan duymak, gerçek hayatta yaşanamayan başarı duygusunun oyun uygulamalarındaki zor görevlerle yaşanabilmesi, eğlenme imkanı ile boş zamanları değerlendirmeye yönelik daha az maliyetli, kolay ulaşılabilir alternatif seçenekler sunması şeklinde sıralanabilmektedir (Ko, Yen, Yen, Lin, Yang, 2007. Ayrıca söz konusu uygulamaların kullanımı ile aile ve derslerin yarattığı stresle baş edebilme, bunlardan uzaklaşabilme, rahatlayabilme imkanını vermesi gençlerin bu davranışlarının artmasında etkili olabilmektedir (Batıgün, Kılıç, 2011; Ni, Yan, Chen, Liu, 2009; Suri, Sharma, 2013). Ailelerin, baskıcı ve geleneksel tutumları ile temel sosyal yaşantıları kısıtlayabilmesi, kendi kontrol edilebildikleri alan içinde bilgisayarla etkileşimi destekleyebilmeleri kadar akran zorbalığı da sağlıksız kullanımda etkili olan faktörler arasında sıralanabilmektedir (Beeri, Lev-Wiesel, 2012; Chou, Hsiao, 2000).

Okul tükenmişliği ve internet bağımlılığına ilişkin araştırmalar, her ikisinin birbirlerini etkilediğini gösterirken, stres ya da zor şartlar altında gerek okul tükenmişliği ile baş edebilmek gerekse internetin sağlıklı kullanımını desteklemeye yönelik çözüm yolları geliştirebilmek için çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Bu çalışmalar arasında 1990'lı yıllardan itibaren etkisini hissettiren pozitif psikolojinin çalışmaları, olumsuz şartlarda sağlıklı olabilmeyi, hedefler belirleyerek bu hedefler doğrultusunda kararlılıkla çalışmayı sürdürmeyi belirleyen dinamiklere dikkat çekmiştir (Ryff, Singer, 2003). Bir başka ifade ile probleme neden olan faktörler yerine problemlere baş etmeyi sağlayan hatta problemlerin oluşumunu engelleyebilecek içsel ve dışsal kaynakların varlığı ve bunların harekete geçirilmesi ile ilgili psikoterapi tekniklerini geliştirerek (ki bu teknikler varoluşsal ve bilişsel izler taşımaktadır), olguların farklı açıdan ele alınmasını sağlamıştır. Pozitif psikoloji, psikolojik dayanıklılık, psikolojik sağlamlık gibi kavramları ile zor şartlarda mücadelesini sürdürebilen bireylerle, süreci yönetmekte yetersizlik yaşayabilen bireylerin özelliklerini, bir kişilik özelliği olarak değerlendirmekten ziyade her iki grubun davranışlarında farklılık yaratan şartların neler olduğunu vurgulamaktadır (Davey, Eaker, Walters, 2003; Haggerty, Sherrod, Garmezy, Rutter, 1996). Dolayısıyla psikolojik sağlamlık risk faktörlerinin söz konusu olduğu bir ortamda, uyum sağlama çabası ve etkili çözüm üretebilmeye yönelik baş etme stratejilerinin koruyucu faktörler ile etkileşiminin ürünü kompleks bir yapıdır. Bireyin, yaşamın değişen koşullarında, zorlanmasına rağmen çaba sarf etmesini sağlayan faktörlerin varlığı ile hedeflerine ulaşabilmesini destekleyen koruyucu faktörlerdir. Bu faktörler, içsel kaynaklar olarak bireye ait özelliklerle, dışsal kaynaklar olarak çevresel özelliklerle ilişkilidir. İçsel kaynaklar, vageçmemeyi, çalışmayı, denemeyi sağlayan empati, öz yeterlilik, problem çözme becerisi, iletişim, öz farkındalık, gelecek beklentisi gibi özellikleri, dışsal kaynaklar ise aile, okul, arkadaş çevresinin özellikleri ile bu gruplarla kurulan iletişimin kalitesini açıklamaktadır (Neff, McGehee, 2010; Park, Peterson, Seligman, 2004). Bu faktörlerin varlığı ve nitelikleri, bireylerin yaşam mücadelesini kolaylaştırarak, olumsuz yaşam olaylarının etkisini azaltabildiği vurgulanmaktadır (Luthar, Cicchetti,

Becker, 2000) . Özellikle çocuklar ve ergenlerle ilgili yapılan çalışmalarda, buldukları gelişim döneminin etkisi ile gerek aile içi dinamikler gerekse akran ve okul çevresi ile ilgili dinamiklerden daha fazla etkilenebildikleri ve desteğe ihtiyaç duydukları göz önüne alınarak psikolojik sağlık ile ilgili araştırmalar artmaktadır (Gizir, 2016). Araştırmalar, var olan kaynakların niteliği yeterli olmadığında ya da niteliğinde çeşitli nedenlerle farklılaşma meydana geldiğinde bile uyum sağlayabilen gençlerle, uyum sağlamakta zorluk çeken gençlerin sahip olduğu koruyucu faktörlerin aynı zamanda akademik başarıyı destekleyici rol oynadığını göstermektedir (Kapıkıran, Özüngör, 2009). Denetim odağı, benlik saygısı gibi özellikler açısından içsel ve dışsal koruyucu faktörlerin varlığının farklılık yaratabildiği, söz konusu faktörlerin olumlu benlik saygısı ile içten denetim özelliğinin gelişimini desteklediği vurgulanmaktadır (Kararımak, Çetinkaya, 2016).

Bu araştırma, ergenlik döneminin uyum problemleri ile öğretim sürecinin üretebileceği baskı ve stresi dikkate alarak, eğitim öğretim sürecinin eğitimin tüm paydaşları için dikkate alınması gereken iki problem durumunun, okul tükenmişliği ile internet bağımlılığının, psikolojik sağlık düzeyi ile ilişkisini anlayabilmek ve literatüre katkı sağlayabilmek amacıyla yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, okul tükenmişlikleri ve internet bağımlılığı açısından fark yaratıp yaratmadığının incelenmesidir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma ile ergenlerin, psikolojik sağlık düzeylerinin, okul tükenmişlikleri ve internet bağımlılığı açısından fark yaratıp yaratmadığını incelemeye yönelik ilişkisel tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Betimsel çalışmalar, mevcut durumu olduğu şekilde incelemeyi amaçlayan araştırma modelidir.

Çalışma Grubu

Araştırma, İstanbul Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Tarih: 21.04.2016 ve Sayı: 59090411-20-E.4586566 ile kurum izni ile 2015-2016 eğitim-öğretim yılında İstanbul'un Kadıköy ilçesinde eğitim gören devlet ortaokullarına giden 7.ve 8. sınıflarından 340 öğrenci katılmış, 157 kız, 159 erkek oluşan 316 öğrencinin verileri değerlendirilerek elde edilmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla öğrencilere “ Kişisel Bilgi Formu ”, “ Psikolojik Sağlık”, “Okul tükenmişliği” ve “Ergenler İçin Bilgisayar Bağımlılığı “ ölçekleri kullanılmıştır

Psikolojik Sağlık Ölçeği

Wested (2001) tarafından geliştirilmiş ve Türkçeye adaptasyonu Gizir ve Aydın (2006) tarafından yapılmış olan, dörtlü likert tipinde 9 dışsal ve 7 içsel faktör olmak üzere, toplam

16 koruyucu faktör ile psikolojik sağlık düzeyini ölçmek için kullanılmaktadır. Ayrıca ölçekte, okula bağlılık düzeyini ölçen ve isteğe bağlı kullanılan 5 madde bulunmaktadır. Ölçeğin, geçerlik ve güvenilirlik çalışması Ankara ili sosyoekonomik seviyesi düşük risk faktörü yüksek, 3 merkez ilçesindeki 872 öğrenciden elde edilen verilerle yapılmıştır. Ölçeğin dışsal koruyucu faktörlere ilişkin cronbach alpha değerleri 0,55 ile 0,85 arasında, içsel koruyucu faktörlere ilişkin Cronbach alpha değerleri 0,50 ile 0,78 arasında değişmektedir.

Okul tükenmişliği Ölçeği

Okul tükenmişliğini ölçebilmek için Aypay (2012) tarafından geliştirilen 34 madde ve yedi alt boyuttan oluşan- okula ilgi kaybı, ders çalışmaktan tükenme, aileden kaynaklanan tükenmişlik, ödev yapmaktan tükenme, öğretmen tutumlarından bunalma ve sıkılma, dinlenme ve eğlenme gereksinimi, okulda yetersizlik- oluşan, 4'lü likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçeğin alt ölçekler cronbach alpha değerleri 0,67 ile 0,86 arasında değişmektedir.

Ergenler için Bilgisayar Bağımlılığı Ölçeği

Ayas, Çakır ve Horzum (2011) tarafından geliştirilen Bilgisayar bağımlılığı ölçeği oyun ve internet bağımlılığı olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Oyun bağımlılığı faktörü 26, internet bağımlılığı faktörü ise 28 sorudan oluşmaktadır. Ölçeğin internet bağımlılığı faktöründeki yük değeri .512-795 arasında değişmektedir ve ölçeğin toplam varyansının %29,49'unu açıklamaktadır. Ölçeğin oyun bağımlılığı faktörünün yük değeri 424-.788 arasında değişmekte olup ölçeğin varyansının %19,13'ünün açıklamaktadır. Bu araştırmanın, örneklem grubu için internet bağımlılığı faktör grubu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 22 programı ile yapılmış ve %95 güven düzeyi ile çalışılmıştır. Maddeler içi ölçeklerden elde edilen basıklık ve çarpıklık değerlerinin +3 ile -3 arasında olması normal dağılım için yeterli görülmektedir (Karagöz,2016). Ölçek puanlarının çarpıklık ve basıklık değerleri -3 ile +3 arasında olduğundan analizlerimizde parametrik olan test teknikleri kullanılmıştır (Bakınız Tablo 1).

Tablo 1. Ölçek Puanlarının Çarpıklık ve Basıklık Değerleri

	n	Çarpıklık	Basıklık
İnternet Bağımlılığı	316	1,392	2,139
Psikolojik Sağlık	316	-,549	,304
Okul Tükenmişliği	316	-,022	-,178

Bu nedenle ölçek puanları arasındaki ilişki parametrik test tekniklerinden Pearson korelasyon testi ile analiz edilmiştir. Ölçek puanlarının bazı demografik değişkenlere göre farklılık gösterme durumu ise parametrik olan test tekniklerinden Bağımsız Gruplar T Testi ve ANOVA ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları, 157 erkek, 159 kız olmak üzere, 7. Sınıflardan 163, 8. Sınıflardan ise 153 öğrenci olmak 316 öğrenci verileri değerlendirilerek elde edilmiştir.

Ölçek puanlarının cinsiyet açısından incelenmesi için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre erkek öğrenciler ile kız öğrenciler arasında İnternet Bağımlılığı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunurken, psikolojik sağlamlık ve okul tükenmişliği açısından anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p < 0,05$) (Bakınız Tablo 2).

Tablo 2. Ölçek Puanlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi

Cinsiyet		n	Ortalama	ss	t	p
İnternet Bağımlılığı	Erkek	157	72,82	10,33	3,146	,002*
	kız	159	69,53	8,09		
Psikolojik Sağlamlık	Erkek	157	180,80	27,49	0,048	,961
	kız	159	180,65	24,59		
Okul Tükenmişliği	Erkek	157	79,43	18,20	1,169	,243
	kız	159	77,10	17,18		

$p < 0,05$

Tablo 2 'de görüldüğü üzere erkek öğrencilerin puan ortalaması 72,82 iken kız öğrencilerin ortalaması 69,53'tür. Buna göre erkek öğrencilerin İnternet Bağımlılığı puan ortalaması anlamlı bir şekilde daha fazladır.

Ölçek puanlarının sınıf düzeyi açısından incelenmesi için yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre, 7. sınıf ile 8. sınıf düzeyleri İnternet Bağımlılığı ve Okul Tükenmişliği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$). Psikolojik sağlamlık düzeyi ile ilgili olarak sınıf düzeyinde anlamlı farklılaşma bulunmamaktadır (Bakınız Tablo 3).

Tablo 3. Ölçek Puanlarının Sınıf Açısından İncelenmesi

Sınıf		n	Ortalama	ss	t	p
İnternet Bağımlılığı	7. sınıf	163	69,96	8,25	-2,351	,019*
	8. sınıf	153	72,45	10,36		
Psikolojik Sağlamlık	7. sınıf	163	182,87	26,39	1,516	,131
	8. sınıf	153	178,44	25,53		
Okul Tükenmişliği	7. sınıf	163	94,69	17,61	2,958	,003*
	8. sınıf	153	88,87	17,32		

$p < 0,05$

Tablo 3' incelendiğinde, internet bağımlılığı açısından 8. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 72,45 iken 7. sınıf öğrencilerinin ortalaması 69,96'tır. Buna göre 8. sınıf öğrencilerinin İnternet Bağımlılığı puan ortalaması anlamlı bir şekilde daha fazladır. Okul Tükenmişliği açısından ise 8. sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 94,69 iken 7. sınıf öğrencilerinin ortalaması 94,69'dur. Buna göre 7. sınıf öğrencilerinin okul tükenmişliği puan ortalaması anlamlı bir şekilde daha fazladır.

Ölçek puanlarının başarı açısından incelenmesi amacıyla yapılan varyans analizi sonuçlarına göre, başarısı farklı olan gruplar arasında Psikolojik Sağlık ve Okul Tükenmişliği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$) (Bakınız Tablo 4).

Tablo 4. Ölçek Puanlarının Başarı Açısından İncelenmesi (ANOVA)

Başarı		n	Ortalama	ss	F	p
İnternet Bağımlılığı	çok iyi	82	69,85	9,96	1,190	,305
	iyi	158	71,43	8,77		
	orta ya da daha kötü	76	72,04	10,03		
Psikolojik Sağlık	çok iyi	82	184,65	30,73	4,345	,014*
	iyi	158	182,24	22,19		
	orta ya da daha kötü	76	173,34	26,81		
Okul Tükenmişliği	çok iyi	82	75,74	19,05	3,551	,030*
	iyi	158	77,39	17,08		
	orta ya da daha kötü	76	82,78	16,86		

$p < 0,05$

Tablo 4'te görüldüğü üzere Psikolojik Sağlık Düzeyleri açısından ders başarısı Çok iyi olanların puan ortalaması 184,65; iyi olanların ortalaması 182,24; orta ya da daha kötü olanların ortalaması 173,34'tür. Buna göre başarısı çok iyi olanların Psikolojik Sağlık puan ortalaması anlamlı bir şekilde en fazla iken başarı düştükçe ortalama da düşmektedir. Çok iyi olanların puan ortalaması 75,74; iyi olanların ortalaması 77,39; orta ya da daha kötü olanların ortalaması 82,78'dir. Buna göre başarısı orta ya da daha kötü olanların Okul Tükenmişliği puan ortalaması anlamlı bir şekilde en fazla iken başarı arttıkça ortalama düşmektedir.

Ölçek puanlarının anne babanın birlikte olma durumu açısından incelenmesi amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre anne babasının birlikte olma durumu farklı olan gruplar arasında Okul Tükenmişliği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmaktadır ($p < 0,05$) (Bakınız Tablo 5).

Tablo 5. Ölçek Puanlarının Anne Babanın Birlikte Olma Durumu Açısından İncelenmesi

Anne ve baba birlikte mi?		n	Ortalama	ss	t	p
İnternet Bağımlılığı	anne baba birlikte	253	70,57	8,89	-1,491	,140
	anne baba boşanmış/ anne veya baba vefat etmiş	58	72,76	10,36		
Psikolojik Sağlık	anne baba birlikte	253	182,40	24,78	1,915	,056
	anne baba boşanmış/ anne veya baba vefat etmiş	58	175,26	28,99		
Okul Tükenmişliği	anne baba birlikte	253	77,15	17,37	-1,997	,047*
	anne baba boşanmış/ anne veya baba vefat etmiş	58	82,24	18,05		

p* < 0,05

Tablo 5 incelendiğinde anne babası birlikte olanların puan ortalaması 77,15 iken boşanmış/anne veya baba vefat etmiş olanların ortalaması 82,24'tür. Buna göre anne babası boşanmış/anne veya baba vefat etmiş olanların Okul Tükenmişliği puan ortalaması anlamlı bir şekilde daha fazladır

Ölçek puanlarının düzenli olarak bir sosyal aktiviteye katılma durumu açısından incelenmesi (anova) sonucunda, düzenli olarak bir sosyal aktiviteye katılma durumu farklı olan gruplar arasında Psikolojik Sağlık açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur (p < 0,05) (Bakınız Tablo 6).

Tablo 6. Ölçek Puanlarının Düzenli Olarak Bir Sosyal Aktiviteye Katılma Durumu Açısından İncelenmesi

Düzenli olarak bir sosyal aktiviteye katılıyor musunuz?		n	Ortalama	ss	F	p
İnternet Bağımlılığı	hiç	28	70,07	9,10	,694	,557
	haftada 1-2 saat	77	70,26	9,09		
	haftada 3-5 saat	113	70,89	9,66		
	haftada 6 saatten fazla	46	72,65	10,55		
Psikolojik Sağlık	hiç	28	191,04	27,81	5,712	,001*
	haftada 1-2 saat	77	186,12	26,33		
	haftada 3-5 saat	113	180,45	24,99		
	haftada 6 saatten fazla	46	169,02	25,96		
Okul Tükenmişliği	hiç	28	75,82	19,24	,381	,767
	haftada 1-2 saat	77	77,47	18,36		
	haftada 3-5 saat	113	78,42	17,74		
	haftada 6 saatten fazla	46	80,15	18,63		

p* < 0,05

Tablo 6' da görüldüğü gibi düzenli bir sosyal aktiviteye hiç katılmayanların puan ortalaması 191,04; haftada 1-2 saat katılanların ortalaması 186,12; haftada 3-5 saat katılanların ortalaması 180,45; haftada 6 saatten fazla katılanların ortalaması 169,02'dir. Buna göre düzenli bir sosyal aktiviteye hiç katılmayanların Psikolojik Sağlık puan ortalaması anlamlı bir şekilde en fazla iken katılma süresi arttıkça ortalama düşmektedir

Ölçek puanlarının annenin eğitim durumu açısından incelenmesi amacıyla yapılan varyans analizi bulguları, annesinin eğitim durumu farklı olan gruplar arasında İnternet Bağımlılığı açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. ($p < 0,05$) (Bakınız Tablo 7).

Tablo 7. Ölçek Puanlarının Annenin Eğitim Durumu Açısından İncelenmesi

Anne Eğitim Durumu		n	Ortalama	ss	F	p
İnternet Bağımlılığı	ortaokul ve altı	87	73,34	11,38	3,155	,044*
	lise	122	70,43	8,70		
	üniversite	102	70,30	8,20		
Psikolojik Sağlık	ortaokul ve altı	87	177,31	25,07	1,072	,344
	lise	122	182,12	25,72		
	üniversite	102	182,09	26,88		
Okul Tükenmişliği	ortaokul ve altı	87	78,31	18,22	0,057	,945
	lise	122	77,87	17,84		
	üniversite	102	78,67	17,20		

$p < 0,05$

Tablo 7 incelendiğinde, annesi ortaokul ve altı mezunu olanların puan ortalaması 73,34, lise mezunu olanların ortalaması 70,43, üniversite mezunu olanların ortalaması 70,30'dur. Buna göre annesi ortaokul ve altı mezunu olanların İnternet Bağımlılığı puan ortalaması anlamlı bir şekilde en fazla iken eğitim düzeyi arttıkça ortalama düşmektedir.

Ölçek puanlarının babanın eğitim durumu açısından incelenmesine göre (anova) elde edilen bulgular, baba eğitim durumu farklı olan gruplar arasında İnternet Bağımlılığı, Psikolojik Sağlık ve Okul Tükenmişliği açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamaktadır ($p > 0,05$) (Bakınız Tablo 8).

Tablo 8. Ölçek Puanlarının Babanın Eğitim Durumu Açısından İncelenmesi

Baba Eğitim Durumu		n	Ortalama	ss	F	p
İnternet Bağımlılığı	ortaokul ve altı	71	72,28	10,33	,665	,515
	lise	117	71,06	8,34		
	üniversite	120	70,67	9,98		
Psikolojik Sağlamlık	ortaokul ve altı	71	177,73	25,40	2,348	,097
	lise	117	178,68	25,60		
	üniversite	120	184,83	26,44		
Okul Tükenmişliği	ortaokul ve altı	71	79,14	17,28	,741	,477
	lise	117	79,09	17,44		
	üniversite	120	76,59	18,14		

$p^* < 0,05$

Ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik yapılan korelasyon analizi sonuçları, İnternet Bağımlılığı ile Psikolojik Sağlamlık arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki ($r = -0,135$); Okul Tükenmişliği arasında pozitif yönlü orta bir ilişki ($r = 0,354$) göstermektedir. Psikolojik Sağlamlık ile Okul Tükenmişliği arasında negatif yönlü orta bir ilişki ($r = -0,434$) bulunmaktadır (Bakınız Tablo 9).

Tablo 9. Ölçek Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		İnternet Bağımlılığı	Psikolojik Sağlamlık	Okul Tükenmişliği
İnternet Bağımlılığı	r	1	-,135*	,354**
	p		,016	,000
	n	316	316	316
Psikolojik Sağlamlık	r		1	-,434**
	p			,000
	n		316	316
Okul Tükenmişliği	r			1
	p			
	n			316

$p^* < 0,05$; $p^{**} < 0,01$

Tablo 9’da görüldüğü üzere psikolojik sağlamlık düzeyi azalırken, okul tükenmişliği ve internet bağımlılık düzeyleri artabilmektedir. Bir başka ifade ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arttıkça okul tükenmişliği ve internet bağımlılık düzeyleri azalabilmektedir.

Tartışma

Araştırma sonuçları cinsiyet değişkenine göre, erkek öğrencilerin internet bağımlılığının puan ortalamalarının kız öğrencilerden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Söz konusu bulgu ilgili literatürün araştırma bulguları ile desteklenmekle birlikte, araştırmalar erkek ve kız öğrenciler arasındaki farklılığın, bilgi teknolojilerine ulaşım ve sahip olma durumundan, etkileşimin başlama yaşına, sosyokültürel dinamiklerden, coğrafi bölgeye birçok faktöre bağlı olduğunu belirtmektedirler (Günüç, Kayri, 2013; Liang, Zhou, Yuan, Shao, Bian, 2016; Morsünbül, 2014; Yen, Ko, Yen, Chang, Cheng, 2009). İnternet bağımlılığının, oyun bağımlılığına ilişkin araştırma bulgularına göre, erkek öğrencilerde oyun bağımlılığı düzeyi, kız öğrencilere göre daha fazladır (Wan, Chiou, 2006). Psikolojik sağlık ve okul tükenmişliği açısından ise cinsiyet özelliğine göre farklılık bulunmamıştır. Bu durum erkek ve kız öğrencilerin, söz konusu özelliklerle yaşantılarının benzer olabileceği, bununla birlikte farklı örneklem gruplarında ilgili özellikler incelenmesi gerektiğini düşündürmektedir. Sınıf düzeyine göre elde edilen bulgular ise internet bağımlılığının 8. sınıf düzeyinde, okul tükenmişliğinin ise 7. sınıf düzeyinde olduğunu göstermektedir. Literatürün, 7. sınıfın gelişimsel farklılaşmaya ilişkin vurgulamaları ile 8. sınıfın bir üst öğretime hazırlık aşaması olarak öğrenciler, aileler ve öğretmenler üzerinde üretebileceği kaygı dikkate alındığında, bulgular literatürle paralellik göstermektedir. Dolayısıyla sınıf düzeyindeki farklılaşma, gelişim ve öğretim süreçlerine ilişkin sorunlarla, ergenliğin ilk döneminde baş etme becerileri açısından, gençlerin desteğe ihtiyaç duyduklarını, psikolojik sağlık ile ilgili koruyucu faktörlerin yeterliliklerinin sorgulanması gerektiğini düşündürmektedir. Ayrıca okul tükenmişlik düzeyinin 7. sınıf düzeyinde, internet bağımlılığının 8. sınıf düzeyinde daha yüksek olması ise sorunlarla baş etmeye ilişkin belirli davranış eğilim ve alışkanlıklarının kazanım süreci ve aşamalarına dikkat çekmektedir. Gençlerin, ailesel ve çevresel kaynaklarının, sorunlarla baş etmeye yönelik hangi davranışları pekiştirdikleri ya da gerekli davranışları kazandırıp kazandıramadıklarının sorgulanması gerekmektedir; örneğin, aileler, gözetim ve kontrol davranışlarını, gerek gelişimsel olarak farklılaşan çocuklarını, dış dünyaya ilişkin algılarına bağlı olarak koruyabilmek gerekse öğretim başarısını güvence altına alabilmek için arttırarak, sosyal aktivitelerini sınırlandırabilir. Dolayısıyla çocuklarını koruyabildiklerini düşündükleri ev ortamında, dinlendirici boş zaman aktivitesi olarak internet kullanımlarını destekleyebilirler. Okul başarısına göre elde edilen bulgu, psikolojik sağlıkla ilgili faktörlerin, okul başarısı yüksek olanlarla, düşük olanlar arasında, başarı düzeyi yüksek olanlar lehine farklılaşma olduğunu göstermektedir. Ayrıca okul tükenmişlik düzeyinin de başarısı yüksek olan öğrencilerde, başarısı düşük olanlara göre daha az olduğu bulunmuştur. Elde edilen bulguyu, destekleyen araştırma bulguları (Vasalampi, Salmela-Aro, Nurmi, 2009) olduğu gibi akademik başarının okul tükenmişliğini arttırabildiğine ilişkin araştırma bulguları da bulunmaktadır. Bu araştırmada akademik başarısı yüksek olan öğrencilerde okul tükenmişliğinin daha az olduğuna ilişkin bulgunun, psikolojik sağlık ile ilgili faktörlerle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Psikolojik sağlıkla ilgili literatür, olumsuz şartlarda da kendini düzenleme, kontrol etme ve çalışabilme özelliğine sahip olan kişilerin, gerek akademik gerekse iş yaşamında problemlerini çözerek, hedeflerine ulaşabildiğini göstermektedir. Başarı yüksek olanların okul tükenmişlik düzeylerinin de düşük olması, hedefe yönelik

çalışmanın bıkkınlık, yorgunluk ya da isteksizlik gibi duygularla baş edebilmede etkili olabildiği görülmektedir (Neff, Mc Gehee, 2010; Önder, Gülay, 2008; Turgut, Çapan, 2017; Valkenburg, Peter, Schouten, 2006). Bu bağlamda gençlerin, sınavdan ziyade yaşamlarına anlam katacak gelecek hedeflerinin oluşturulmasında etkili olabilecek eylem planlarının araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca anne babası boşanmış olanlarla ile anne ya da babasını kaybetmiş olanların okul tükenmişlik düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anne ve babanın eğitim düzeyi açısından, baba eğitim düzeyi ile ilgili ölçek puanları ile ilgili farklılık bulunmamışken, anne eğitim düzeyi düştükçe internet bağımlılığının arttığı görülmektedir. Aile özellikleri ile ilgili elde edilen bulgular da gerek okul tükenmişliği gerekse internet bağımlılığı ile ilgili literatür ve araştırma bulguları ile desteklenebilmektedir (Batıgün, Kılıç, 2011; Zhang, Gan and Cham, 2007). Aile birliğinin yaşamın her döneminde etkili olan faktörlerden biri olarak kabul edilmektedir. Literatür, ergenlik döneminde aile ile yaşanan çatışmanın kimlik edinme sürecinin doğal bir süreci olduğu yalnızca bu süreçte yaşanan problemlerin çözümünde ergen ile ebeveynler arasındaki iletişimin önemli olduğuna dikkat çekmektedir. İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırmalar, aile yapısından aile içi etkileşim ve iletişime hatta dürtü kontrol bozukluğu olarak, psikolojik bozuklukların geçmişine kadar bir çok faktörün etkisini vurgulamaktadır (Lam, Peng, Mai, Jing, 2009; Kabasakal, 2015). Öğrencilerin psikolojik sağlık, okul tükenmişliği ve internet bağımlılığı ile ilgili ilişkisine yönelik korelasyon analizi ise internet bağımlılığı ile okul tükenmişliği arasında pozitif yönde orta derecede, psikolojik sağlık ile internet bağımlılığı ve okul tükenmişliği arasında ise negatif yönde zayıf ilişki olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgu, ilgili araştırmalarla paralellik göstermektedir (Avcı, Şahin, 2017; Aypay, Eryılmaz, 2011; Jacobs, Dodd, 2003). Örneklem grubu öğrencilerin ölçek puanları arasındaki ilişki, araştırmanın diğer bulguları ve ilgili literatür doğrultusunda değerlendirildiğinde, internet bağımlılığı davranış bozukluğunda, olumsuz yaşam şartları ile baş edebilme becerilerine sahip olmanın önemine işaret etmektedir (Aslan, 2015; Kim, LaRose, Peng, 2009; Yılmaz, Sipahioğlu, 2012). Bulgular, çok yüksek ilişkilerin varlığını göstermemiş olmakla birlikte farklı örneklem gruplarında ilişkiler daha belirgin ortaya çıkabilecektir. Çalışmanın sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, psikolojik sağlık, okul tükenmişliği ve okul tükenmişliği, internet bağımlılığı arasındaki ilişkiler ile sınıf düzeyinde elde edilen bulgular, gerek psikolojik sağlamlığın gerekse okul tükenmişliğinin internet bağımlılığı açısından önemli faktörler arasında yer aldığını ve daha farklı araştırmalarla da ele alınması gerektiğini göstermektedir. İlgili problemlerin çözümünde ilköğretimden ortaokula geçişe yönelik hazır bulunuşluk düzeyi ile ortaokul döneminin her sınıf düzeyinde oryantasyon çalışmalarının etkili olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilere, öğrenmeyi öğrenmeye yönelik olarak grup çalışmaları ile ailelere ve öğretmenlere süreci desteklemeye yönelik çalışmaların okul tükenmişliği ile birlikte internet bağımlılığı davranışının da kontrolünde etkili olabilecektir. Öğretmen eğitiminden ziyade ailelerin, teknoloji okuryazarlığı ve çocuklarının bilişim teknolojileri ile etkileşimlerinde kontrol ve rehberlik etmelerini sağlayacak yeterliliklere sahip olup olmadıklarının ise üzerinde durulması gereken diğer bir konu olduğu düşünülmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

A Study on Psychological Resillience, School Burnout and Internet Addiction of Adolescents

Meral Sert Ağır*

Introduction

The first period of adolescence is important not only because of developmental adaptation problems but also because of the ability to cope with problems concerning the acquisition of academic capabilities required by a higher level of education (Anderson and Betz, 2001; Collins and Brett, 2004; Susman and Rogal, 2004). In parallel to physical differentiation, parents' definitions and attitudes towards their children change and the children tend to get closer to their peers while avoiding their parents. The young strive to prove their parents that they have grown up, they are not children anymore, and they are self-sufficient as autonomous individuals. They need to solve not only their physical problems but also their emotional and social adaptation problems due to the differentiation of their roles and definition of duties (Schunk and Meece, 2005; Yılmaz, 2014). Their attempts for friendships in primary school may not be insufficient or they may need to re-formulate them in secondary school. In addition, the secondary school environment contains many

* Phd, Marmara University, Atatürk Education Faculty, Department of Education Science, Istanbul, meralagir@marmara.edu.tr

elements such as the secondary school curriculum, the methods used in applying this curriculum, the relationships between the teacher and the student, which require further adaptation (Brown, 2004; Urdan and Schoenfelder, 2006). Moreover, the opportunities to stay away from school and to be together with peers seem attractive and the educational responsibilities seem challenging. Furthermore, the academic expectations and efforts of the parents and teachers concerning the secondary education differentiate with respect to the primary education period which may lead the adolescent to experience an emotional state which s/he had not felt before, i.e. the concern for the future (Pajares and Schunk, 2001; Zhang, Gan and Cham, 2007). One of the problems the young encounters with regards to the educational environment apart from the information that he is successful in the “report” or “e-report” where educational performance assessment is presented is to prove to his family, teachers, peers and to himself that he can guarantee his future by achieving successful results in all kinds of assessment systems stating his performance is high all the time (Bong and Skaalvik, 2003; Hopper, 2005; Pajares and Schunk, 2001; Pintrich and Zusho, 2002; Öncü, 2012).

For the adolescent, school is not only a place where he spends most of his time, where “lessons” are taught, where everyone lives with performance anxiety; it is also a place where he gets to know and develops himself through relationships and interactions and feels safe. Schools have been established in order to raise students as qualified individuals for the society. However, adolescents may find themselves in a vicious cycle as a result of feelings such as weariness and unwillingness and start drifting away from school because of developmental problems and performance problems related to educational activities of the secondary school as well as their effects on the family and the class environment. This situation is accepted as an indication of burnout in business life and of school burnout in education (Farber; 2000; Friedman, 1991; Kokkinos, 2007; Salmelo-Aro, Savolainen and Holopainen, 2009; Yang, 2004). The studies show that information technologies are the tools which are easily accessible at low-costs for the adolescents and that they can be used to get away from the problems through various applications they offer (Pressman, Owens, Evans and Nemon, 2014; Young and Rogers, 1998). Moreover, the fact that information technologies have become a natural part of daily life may prevent the recognition of the behaviors of adolescents as an escape and relaxation strategy (Batigün and Kılıç, 2011; Ni,Yan, Chen and Liu, 2009; Suri and Sharma, 2013). In other words, educational environment, family and social environments may reinforce the misuse of information technologies as a solution for students’ developmental and academic problems (Griffiths, 2000; Griffiths, et al., 2016; Ginige, 2017).

In line with these dynamics this study was carried out in order to analyze whether there is a relationship between psychological resilience level explaining the factors that ensure success under difficult conditions, school burnout and internet addiction in the literature. The main purpose of the study is to examine whether the psychological resilience level of adolescents makes a difference in terms of school burnout and Internet addiction.

Methodology

The method used for this research is descriptive study; using a relational screening model aiming to examine the existing situation as it is. This study was carried out with the permission of İstanbul Governorship Provincial National Education Directorate, dated 21.04.2016 and No. 59090411-20-E.4586566. 340 students from the 7th and 8th grades of public secondary schools in the Kadıköy District of İstanbul Province participated in the research in the 2015-2016 academic year and the results were obtained by evaluating the data of 316 students (157 female students and 159 male students). “Personal Information Form” “Psychological Resilience”, “School Burnout” and “Computer Addiction for Adolescents” scales were used for data collection. The data were analyzed with the SPSS 22 software, and a 95% reliability level was achieved. Kurtosis and Skewness values obtained from intra-item scales were found to be between +3 and -3, which were accepted adequate for normal distribution (Groeneveld and Meeden, 1984; Moors, 1986; Hopkins and Weeks, 1990; De Carlo, 1997). Therefore the correlation between the scale points was analyzed with a parametric test technique called the Pearson correlation test. The variation of scale points based on demographic variables was analyzed by parametric test techniques called Independent Groups T Test and ANOVA. Moreover, the correlations between the relevant scale points of the sample group students were analyzed using the Pearson Correlation Technique.

Findings

According to the result of the independent group test conducted to examine the scale points for gender variable there is a statistically significant difference between male students and female students regarding Internet Addiction ($p < 0.05$). While the average point of male students is 72.82, it is 69.53 for female students. The results indicate that Internet Addiction average point of male students is significantly higher than that of female students. As per the variance analysis conducted to examine the scale points for success variable there is no statistically significant difference found between the groups with different success levels with regards to their psychological resilience level ($p < 0.05$). The average point of those who are very good is 184.65; the average point of those who are good is 182.24; and the average point of those who are bad is 173.34. It is evident that while the psychological resilience points are considerably higher for those who are successful, the average points decrease as the success rate declines. There is no statistically significant difference between groups with different levels of success in terms of School Burnout ($p < 0.05$). The average point of those who are very good is 75.74; the average point of those who are only good is 77.39; and the average point of those who are moderately successful or who are bad is 82.78. Consequently, while the School Burnout average point of those who are moderately successful or who are unsuccessful

is significantly more, as the level of success increases, the average point decreases. Moreover, according to the analysis result of whether the parents live together, there is a statistically significant difference in terms of School Burnout between the groups whose parents' relational status is different ($p < 0.05$). The average point of those whose parents live together is 77.15 whereas the average point of those whose parents are divorced / whose mother or father is deceased is 82.24. These facts show the School Burnout average points of those whose parents are divorced/ whose mother or father is deceased is considerably higher.

According to the analysis regarding the educational level of the mother conducted to examine whether the students' scale points differed, there is a statistically significant difference in terms of Internet Addiction between the groups whose mother's educational level is different ($p < 0.05$). The average point of those whose mother graduated from a secondary school or has a lower degree is 73.34; the average point of those whose mother is a high school graduate is 70.43; and the average point of those whose mother has a university degree is 70.30. Accordingly, the Internet Addiction average point of those whose mother is a secondary school graduate or has a lower level degree is significantly higher whereas the average point is lower when the mother is a graduate of a higher education. No significant difference is found between the scale points of the sample group with respect to the father's educational level. As per the results of the correlation analysis conducted to analyze the correlation between the scale points of the sample group, there is a poor negative correlation between Internet Addiction and CHKS ($r = -0.135$); and a moderate positive correlation with the School Burnout ($r = -0.354$). There is also a moderate negative relationship between CHKS and School Burnout ($r = -0.434$).

Conclusions and Suggestions

The results of the study show that internet addiction point average of male students is higher than that of female students according to the gender variable. The stated finding is supported by the relevant literature and it is noted that the difference between male and female students depends on many factors including the access and owning information technologies, the starting age of interaction, socio-cultural dynamics, and geographical region (Bozkurt, Şahin and Zoroğlu, 2016; Günüç and Kayri, 2013; Liang, et al., 2016; Morsünbül, 2014; Yen, et al., 2009). In relevance to school success, while the levels of psychological resilience of the students having high level of success are higher than those having lower school success, their school burnout levels are lower than the students with lower school success. The relevant literature on psychological resilience indicates that people who are self-regulated, self-control and work under adverse conditions can attain their goals in both the academic settings and professional life. The fact that students with high success levels having low levels of school burnout suggests that working towards a

goal may have an influence on coping with feelings such as boredom, fatigue or loss of motivation (Neff and Mc Gehee, 2010; Önder and Gülay, 2008; Turgut and Çapan, 2017; Valkenburg, Peter and Schouten, 2006). Furthermore, students whose parents are divorced and students whose mother or father is deceased has been found to have higher levels of school burnout. There was no significant difference found with respect to the father's education level in the scale scores whereas as the mother's education level decreases the internet addiction increases in terms of education levels of the parents. The findings obtained regarding family characteristics can also be supported by the relevant literature and research findings on both the school burnout and the internet addiction (Batigün and Kılıç, 2011; Zhang, Gan and Cham, 2007). Family unity is considered to be an influential factor in every chapter of life. The literature highlights that the conflict experienced with the parents during adolescence period is a natural part of the identity development process of adolescents and it draws attention to the importance of communication between the adolescent and the parents in terms of solving the problems during this process. Studies conducted on internet addiction emphasize various factors including family structure, interaction and communication within the family and even history of psychological disorders as impulse control disorder (Lam et al., 2009; Kabasakal, 2015). The correlation analysis indicates a moderately positive relationship between psychological resilience, school burnout and internet addiction of students whereas a poor negative relationship between psychological resilience and internet addiction and school burnout is found. The relationship between the scale scores of the sample group highlights the importance of having skills of coping with adverse living conditions in internet addiction behavior disorder with respect to the other findings of the research and the relevant literature (Aslan, 2015; Avcı and Şahin, 2017; Aypay and Eryılmaz, 2011; Jacobs and Dodd, 2003; Kim, LaRose and Peng, 2009; Yılmaz and Sipahioğlu, 2012). The obtained findings have not revealed the presence of an extremely high correlation meanwhile it is believed that the correlations may result more significantly in different sample groups. When the results of the study are evaluated in general, it is considered that orientation activities at each grade of the secondary school for the level of readiness regarding the transition from elementary school to secondary school might be effective. Additionally group activities for students aimed at learning to learn and practices aimed at supporting this process for parents and teachers will be effective in terms of controlling the school burnout along with internet addiction behavior. It is believed that the subject of technological literacy of the family and whether the family is competent to control and guide the interaction of their children should also be considered rather than emphasizing on the training of teachers.

Kaynakça / References

- Aksu, A., & Baysal, A. (2005). İlköğretim okulu müdürlerinde tükenmişlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(1), 7-24.
- Arslan, G. (2015). Ergenlerde psikolojik sağlamlık: Bireysel koruyucu faktörlerin rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5(44).
- Avcı, D. K., & Sahin, H. A. (2017). Relationship between burnout syndrome and internet addiction, and the risk factors in healthcare employees in a university hospital. *Konuralp Medical Journal/Konuralp Tıp Dergisi*, 9(2).
- Ayas, T., Çakır, Ö., & Horzum, M. B. (2011). Ergenler için bilgisayar bağımlılığı ölçeği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2) 439-448.
- Aypay, A. (2012). Secondary school burnout scale (SSBS). *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(2), 782-787.
- Aypay, A. ve Eryılmaz, A. (2011). Lise öğrencilerinin öznel iyi oluşları ve okul tükenmişliği arasındaki ilişkiler. (Relationships of high school students' subjective well-being and school burnout). *International Online Journal of Educational Sciences*, 3 (1), 181-199.
- Aypay, A., & Sever, M. (2015). School as if a workplace: Exploring burnout among high school students/ Bir iş yeri gibi okul: Lise öğrencileri arasında tükenmişliğin keşfi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 11(2), 460-472.
- Bask, M., & Salmela-Aro, K. (2013). Burned out to drop out: Exploring the relationship between school burnout and school dropout. *European journal of psychology of education*, 28(2), 511-528.
- Başol, G., & Altay, M. (2009). Eğitim yöneticisi ve öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 15(2), 191-216.
- Batıgün, A. D., & Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67).
- Beard, K. W., & Wolf, E. M. (2001). Modification in the proposed diagnostic criteria for Internet addiction. *Cyberpsychology & behavior*, 4(3), 377-383.
- Beeri, A., & Lev-Wiesel, R. (2012). Social rejection by peers: A risk factor for psychological distress. *Child and Adolescent Mental Health*, 17(4), 216-221.
- Betoret, F. D. (2006). Stressors, self-efficacy, coping resources, and burnout among secondary school teachers in Spain. *Educational psychology*, 26(4), 519-539.
- Bong, M., & Skaalvik, E. M. (2003). Academic self-concept and self-efficacy: How different are they really?. *Educational Psychology Review*, 15(1), 1-40.
- Brown, B. (2004). *Adolescents' relationships with peers*. Richard M. Lerner and Laurence Steinberg (eds.) *Handbook of adolescent psychology* (363-394), (second Edition). New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- Buabeng-Andoh, C. (2012). Factors Influencing Teachers' Adoption and Integration of Information and Communication Technology into Teaching: A Review of the Literature. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*, 8(1), 136-155.
- Cash, H., Rae, C. D, Steel, A. H., & Winkler, A. (2012). Internet addiction: A brief summary of research and practice. *Current psychiatry reviews*, 8(4), 292-298.
- Chou, C., & Hsiao, M. C. (2000). Internet addiction, usage, gratification, and pleasure experience: the Taiwan college students' case. *Computers & Education*, 35(1), 65-80.
- Collins, W. A. & Brett Lourse . (2004). Parent-adolescent relationships and influences. Richard M. Lerner and Laurence Steinberg (eds.) *Handbook of adolescent psychology* (331-361), (second Edition). New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- Çağlar, Ç. (2011). Okullardaki örgütsel güven düzeyi ile öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(4), 1827-1847.
- Davey, M., Eaker, D. G., & Walters, L. H. (2003). Resilience processes in adolescents: Personality profiles, self-worth, and coping. *Journal of adolescent research*, 18(4), 347-362.
- Diener, E., & Lucas, R. E. (2000). Explaining differences in societal levels of happiness: Relative standards, need fulfillment, culture, and evaluation theory. *Journal of Happiness Studies*, 1(1), 41-78.

- Farber, B. A. (2000). Treatment for different types of teacher burnout. *Journal of Clinical Psychology*, 56 (5), 675-689.
- Friedman, I. A. (1991). High and low-burnout schools: School culture aspects of teacher burnout. *The Journal of educational research*, 84(6), 325-333.
- Ginige, P. (2017). Internet Addiction Disorder. In *Child and Adolescent Mental Health*. InTech.
- Gizir, C. A. (2016). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28).
- Gizir, C. A., & AYDIN, G. (2006). Psikolojik Sağlamlık ve Ergen Gelişim Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(26), 87-99.
- Griffiths, M. (2000). Internet addiction-time to be taken seriously?. *Addiction research*, 8(5), 413-418.
- Griffiths, M. D., Kuss, D. J., Billieux, J., & Pontes, H. M. (2016). The evolution of Internet addiction: A global perspective. *Addictive Behaviors*, 53, 193-195.
- Günüş, S., & Kayri, M. (2010). Türkiye'de internet bağımlılık profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-güvenirlilik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39).
- Haggerty, R. J., Sherrod, L. R., Garnezy, N., & Rutter, M. (Eds.). (1996). *Stress, risk, and resilience in children and adolescents: Processes, mechanisms, and interventions*. Cambridge University Press.
- Hopper, R. (2005). What are teenagers reading? Adolescent fiction reading habits and reading choices. *Literacy*, 39(3), 113-120. <http://dx.doi.org/10.1016/B978-012750053-9/50012-7>
- Jacobs, S. R., & Dodd, D. (2003). Student burnout as a function of personality, social support, and workload. *Journal of college student development*, 44(3), 291-303.
- Kabasakal, Z. (2015). Life satisfaction and family functions as-predictors of problematic Internet use in university students. *Computers in Human Behavior*, 53, 294-304.
- Kapıkıran, Ş., & Özgüngör, S. (2009). Ergenlerin sosyal destek düzeylerinin akademik başarı ve güdülenme düzeyi ile ilişkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 16(1), 21-30
- Kararımak, Ö., & Çetinkaya, R. S. (2016). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlamlık üzerine etkisi: Duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35).
- Karagöz, Y.(2016). SPSS ve Amos 23 uygulamalı istatistiksel analizler. Ankara. Nobel Yayınevi.
- Kim, J., LaRose, R., & Peng, W. (2009). Loneliness as the cause and the effect of problematic Internet use: The relationship between Internet use and psychological well-being. *CyberPsychology & Behavior*, 12(4), 451-455.
- Ko, C. H., Yen, J. Y., Yen, C. F., Lin, H. C., & Yang, M. J. (2007). Factors predictive for incidence and remission of internet addiction in young adolescents: a prospective study. *CyberPsychology & Behavior*, 10(4), 545-551.
- Kokkinos, C. M. (2007). Job stressors, personality and burnout in primary school teachers. *British Journal of Educational Psychology*, 77(1), 229-243.
- Korhonen, J., Tapola, A., Linnanmäki, K., & Aunio, P. (2016). Gendered pathways to educational aspirations: The role of academic self-concept, school burnout, achievement and interest in mathematics and reading. *Learning and Instruction*, 46, 21-33.
- Lam, L. T., Peng, Z. W., Mai, J. C., & Jing, J. (2009). Factors associated with Internet addiction among adolescents. *Cyberpsychology & behavior*, 12(5), 551-555.
- Leung, L. (2006). Stressful life events, motives for Internet use, and social support among digital kids. *CyberPsychology & Behavior*, 10(2), 204-214.
- Liang, L., Zhou, D., Yuan, C., Shao, A., & Bian, Y. (2016). Gender differences in the relationship between internet addiction and depression: A cross-lagged study in Chinese adolescents. *Computers in Human Behavior*, 63, 463-470.
- Luthar, S. S., Cicchetti, D., & Becker, B. (2000). The construct of resilience: A critical evaluation and guidelines for future work. *Child development*, 71(3), 543-562.
- Morsünbül, Ü. Internet addiction in adolescence period:its realtions with identy style and ruminative exploration. *Anatolian Journal of Psychiatry*,15(1), 77-83

- Musetti, A., Cattivelli, R., Giacobbi, M., Zuglian, P., Ceccarini, M., Capelli, F., ... & Castelnuovo, G. (2016). Challenges in internet addiction disorder: is a diagnosis feasible or not?. *Frontiers in psychology*, 7, 842.
- Neff, K. D., & McGehee, P. (2010). Self-compassion and psychological resilience among adolescents and young adults. *Self and identity*, 9(3), 225-240.
- Ni, X., Yan, H., Chen, S., & Liu, Z. (2009). Factors influencing internet addiction in a sample of freshmen university students in China. *Cyberpsychology & behavior*, 12(3), 327-330.
- Niemz, K., Griffiths, M., & Banyard, P. (2005). Prevalence of pathological internet use among university students and correlations with self-esteem, the General Health Questionnaire (GHQ), and disinhibition. *Cyberpsychology & behavior*, 8(6), 562-570.
- Önder, A., & Gülay, H. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin psikolojik sağlamlığının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, (23).
- Özmen, F., Aküzüm, C., & Sünkür, M. (2012). Sosyal ağ sitelerinin eğitsel ortamlardaki işlevselliği. *Education Sciences*, 7(2), 496-506.
- Pajares, F., & Schunk, D. (2001). The development of academic self-efficacy. *Development of Achievement Motivation. United States*, 7.
- Park, N., Peterson, C., & Seligman, M. E. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of social and Clinical Psychology*, 23(5), 603-619.
- Pintrich, P. R., & Zusho, A. (2002). The development of academic self-regulation: The role of cognitive and motivational factors. In A. Wigfield & J. S. Eccles (Eds.), *A Vol. in the educational psychology series. Development of achievement motivation* (pp. 249-284). San Diego, CA, US: Academic Press.
- Pressman, R. M., Owens, J. A., Evans, A. S., & Nemon, M. L. (2014). Examining the interface of family and personal traits, media, and academic imperatives using the learning habit study. *The American Journal of Family Therapy*, 42(5), 347-363.
- Ryff, C. D., & Singer, B. (2003). Flourishing under fire: Resilience as a prototype of challenged thriving. *Flourishing: Positive psychology and the life well-lived*, 15-36.
- Salmela-Aro, K., Savolainen, H., & Holopainen, L. (2009). Depressive symptoms and school burnout during adolescence: Evidence from two cross-lagged longitudinal studies. *Journal of Youth and Adolescence*, 38(10), 1316-1327.
- Sargın, N. (2013). Üniversite öğrencilerinin internete yönelik tutumları ve problemli internet kullanımları. *Turkish Journal of Education*, 2(2), 44-53.
- Schunk, D. H., & Meece, J. L. (2005). Self efficacy development in adolescences. Tim Urdan and Frank Pajares (Eds.) *Self-Efficacy beliefs of adolescence* (71-96). USA: Information Age Publishing.
- Selfhout, M. H., Branje, S. J., Delsing, M., ter Bogt, T. F., & Meeus, W. H. (2009). Different types of Internet use, depression, and social anxiety: The role of perceived friendship quality. *Journal of adolescence*, 32(4), 819-833.
- Suri, G., & Sharma, S. (2013). The impact of gender on attitude towards computer technology and e-learning: An exploratory study of Punjab University, India. *International Journal of Engineering Research*, 2(2), 132-136.
- Susman, E., Rogal, A. (2004). Puberty and psychological development. Richard M. Lerner and Laurence Steinberg (Eds.) *Handbook of adolescent psychology* (second Edition) (15-45). New Jersey: John Wiley&Sons, Inc.
- Turgut, Ö., & Çapan, B. E. (2017). Ergen Psikolojik Sağlamlık Düzeyinin Yordayıcıları: Algılanan Sosyal Destek ve Okul Bağlılığı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 162-183.
- Urdan, T., & Schoenfelder, E. (2006). Classroom effects on student motivation: Goal structures, social relationships, and competence beliefs. *Journal of School Psychology*, 44(5), 331-349.
- Üneri, Ö. Ş., & Tanıdır, C. (2011). Evaluation of internet addiction in a group of high school students: a cross-sectional study. *Düşünen Adam: The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 24(4), 265-272.
- Valkenburg, P. M., Peter, J., & Schouten, A. P. (2006). Friend networking sites and their relationship to adolescents' well-being and social self-esteem. *CyberPsychology & Behavior*, 9(5), 584-590.

- Vasalampi, K., Salmela-Aro, K., & Nurmi, J. E. (2009). Adolescents' self-concordance, school engagement, and burnout predict their educational trajectories. *European psychologist*, 14(4), 332-341.
- Wan, C. S., & Chiou, W. B. (2006). Psychological motives and online games addiction: A test of flow theory and humanistic needs theory for Taiwanese adolescents. *CyberPsychology & Behavior*, 9(3), 317-324.
- Yang, H.-J. (2004). Factors affecting student burnout and academic achievement in multiple enrollment programs in Taiwan's technical-vocational colleges. *International Journal of Educational Development*, 24, 283-301.
- Yen, C. F., Ko, C. H., Yen, J. Y., Chang, Y. P., & Cheng, C. P. (2009). Multi-dimensional discriminative factors for Internet addiction among adolescents regarding gender and age. *Psychiatry and clinical neurosciences*, 63(3), 357-364.
- Yılmaz, F. (2014). *Ortaokul 6.7. 8. sınıf öğrencilerinin algılanan ebeveyn tutumları ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yılmaz, H., & Sipahioğlu, Ö. (2012). Farklı risk gruplarındaki ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 11(4).
- Young, K. S. (1998). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychology & behavior*, 1(3), 237-244.
- Young, K. S., & Rogers, R. C. (1998). The relationship between depression and Internet addiction. *Cyberpsychology & behavior*, 1(1), 25-28.
- Zhang, Y., Gan, Y. & Cham, H. (2007). Perfectionism, academic burnout and engagement among Chinese college students: A structural equation modeling analysis. *Personality and Individual Differences*, 43, 1529-1540.

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 29-43

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 09 Eylül 2018
 Kabul | 22 Ekim 2018

Ergen ve Gençlerde Madde Kullanımını ve Bağımlılığını Ele Alan Ulusal Lisansüstü Tezlerin İncelemesi

Hüseyin Nergiz*

Öz

Bağımlılık kavramı hemen hemen bütün coğrafyalardaki bilim insanlarının az veya çok ilgisini çekmektedir. Bilimsel üretimin ve merakın bir basamağı olan lisansüstü tezler geleceğin bilim üreticilerinin araştırma ve geliştirmeyi deneyimleyerek öğrendiği bir aşama olarak düşünüldüğünde tezlerin içerik ve amacının gözden geçirilmesi bugüne değinki durumu belirlemek ve geleceği ilişkin çıkarımlarda bulunmak açısından yararlı olacaktır. Bu çalışma kapsamında madde (sigara, alkol, uyuşturucu/uyarıcı madde) kullanımı ve bağımlılığını ele alan ulusal lisansüstü tezlerin özetleri incelenmiştir. Temmuz 2018'e kadar yayınlanmış olan tezler incelendiğinde madde kullanımı ve bağımlılığını ele alan toplam 145 teze ulaşılmıştır. Tezlerin önemli çoğunluğu büyükşehirlerin merkezindeki lise ve üniversite öğrencilerinde madde kullanımı oranını veya tedavi merkezinden hizmet alan bağımlılığı olan ergenlerin psikososyal özelliklerini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmaların en sık aktardığı bulgu ailesinde veya arkadaş çevresinde madde kullanan birey olan öğrencilerde madde kullanım oranının daha yüksek olmasıdır. Ayrıca ebeveynle ilişkilerin madde kullanımı ve bağımlılığında önemli bir etken olduğu da sıkça vurgulanan bir diğer bulgudur. Son yıllarda lisansüstü öğrencilerin bağımlılık konusuna gösterdiği ilginin artması bu alandaki bilgi birikimin artacağına ilişkin bir gösterge olarak düşünülebilir. Bu olumlu eğilimin daha yararlı ve verimli kullanılabilmesi için lisansüstü eğitim sürecinde danışmanların ve üniversitelerin yanı sıra kamu ve sivil toplum kuruluşlarının da araştırmacıları özendirici, destekleyici ve kolaylaştırıcı bir tutumda olmaları etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Ergen, Genç, Lisansüstü, Tez.

* Araştırma Görevlisi Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Ankara, huseyin.nergiz@hacettepe.edu.tr

Abstract

The concept of addiction attracts the interest of scientists in almost all geographies. When the postgraduate theses, which are a step of scientific production and curiosity, are considered as a stage in which future science producers learn by experiencing research and development, reviewing the content and purpose of theses will be useful to determine the present situation and make inferences about its future. In this study, the summaries of Turkish national graduate theses that address the use and dependence of substance (cigarette, alcohol, drug/stimulant) were examined. When the theses published until July 2018 were examined, a total of 145 theses were reached. The majority of theses are aimed at determining the rate of substance use in high school and college students in the center of metropolitan areas or the psychosocial characteristics of adolescents getting addiction service from the treatment center. One of the most common findings of the research is the increase in substance use of students who are using the substance in their family or friends. In addition, it is also frequently emphasized that relationships with parents are an important factor in substance use and addiction. In recent years, the increase in the interest of graduate students in the subject of addiction can be considered as an indicator that the quality of knowledge in this field will increase. In order to make this positive trend more useful and efficient, it will be effective for counselors and universities in the post-graduate education process, as well as public and non-governmental organizations to encourage, support and facilitate researchers.

Keywords: Addiction, Adolescent, Graduate, Theses.

Giriş

Bağımlılık tüm dünyayla birlikte ülkemizde de gerek toplumun gerekse devlet kurumlarının gündeminde önemli bir yere sahiptir. Ekonomi, toplum, suç, sağlık gibi pek çok alanda bağımlılık bireyi ve toplumu olumsuz etkilemektedir. Türkiye Uyuşturucu ve Uyuşturucu Bağımlılığı İzleme Merkezi (TÜBİM) 2016 verilerine göre sadece uyuşturucuyla mücadele konusunda yapılan kamu harcamaları, bir önceki yıla göre %11,7 artarak yaklaşık 722 milyon TL olmuştur (Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı, 2017). Maddi kaybın yanı sıra madde kullanımı adli olay ve süreçlerde de kamuda yer tutmaktadır. Sadece 2018 yılı Temmuz ayında uyuşturucu madde bulundurma ve/veya kullanma suçundan (Türk Ceza Kanunu 191. Madde) 59.546 yetişkin ve 3.037 çocuğa tedavi ve denetimli serbestlik kararı uygulanmıştır (Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı, 2018). Bağımlılık denince ilk akla gelen uyuşturucu/uyarıcı maddeler olmakla birlikte sigara, alkol, oyun, kumar gibi pek çok farklı bağımlılık türü tanımlanmaktadır. Alkol, sigara, oyun, teknoloji, kumar gibi diğer bağımlılık türlerine ilişkin ulusal bir veriye ulaşılamadığında burada bu tür bir bilgi paylaşılabilir. Ancak istatistiksel sıklığı ne olursa olsun bağımlılığın tüm türlerinin bilimsel ve uygulama alanındaki çalışmalarda konu edinilmesi önemli ve gereklidir.

Pek çok ruhsal ve bedensel sağlık sorununda olduğu gibi bağımlılığı karşı koruyucu, önleyici uygulamaların erken yaşta başlaması ve gerekiyorsa tedavi edilmesi büyük öneme sahiptir. Bu nedenle bağımlılıkla ilgili yapılacak araştırmalarda çocuk, ergen ve genç bireylere ağırlık verilmesi beklendiği bir durumdur. Ulusal ve uluslararası alan yazın incelendiğinde yukarıda değinilen ölçütlere sahip pek çok yayına rastlanmaktadır. Bu yayınlar eğitim, sağlık, hukuk, iktisat gibi pek çok bilim dalının çalışma alanına girmektedir.

İbiş (2015) lisansüstü eğitim sürecini bilimsel ilerleme ve kalkınmanın öncülleri olan araştırmacıların ve bilim insanlarının yetiştirilmesi olarak tanımlamaktadır. Bu tanım ışığında genç araştırmacıların lisansüstü tezleriyle bilimsel ilgi alanlarına ve çalışma yöntemlerine ilişkin bir yol çizdiği düşünülebilir. Buradan hareketle bu çalışmada ülkemizde yayınlanmış, çocuk ve gençlerde madde¹ kullanımı ve bağımlılığı konusunu ele alan lisansüstü tezlerin başlık ve özetleri taranarak araştırmaların amaç, örneklem gibi boyutlarının açısından incelenmesi, çalışma bulgularından aktarımlar yapılarak Türkiye'deki ergen ve gençlerin maddeyle olan ilişkisini inceleyen araştırmalara ilişkin bir değerlendirme yapılması amaçlanmıştır.

Yöntem

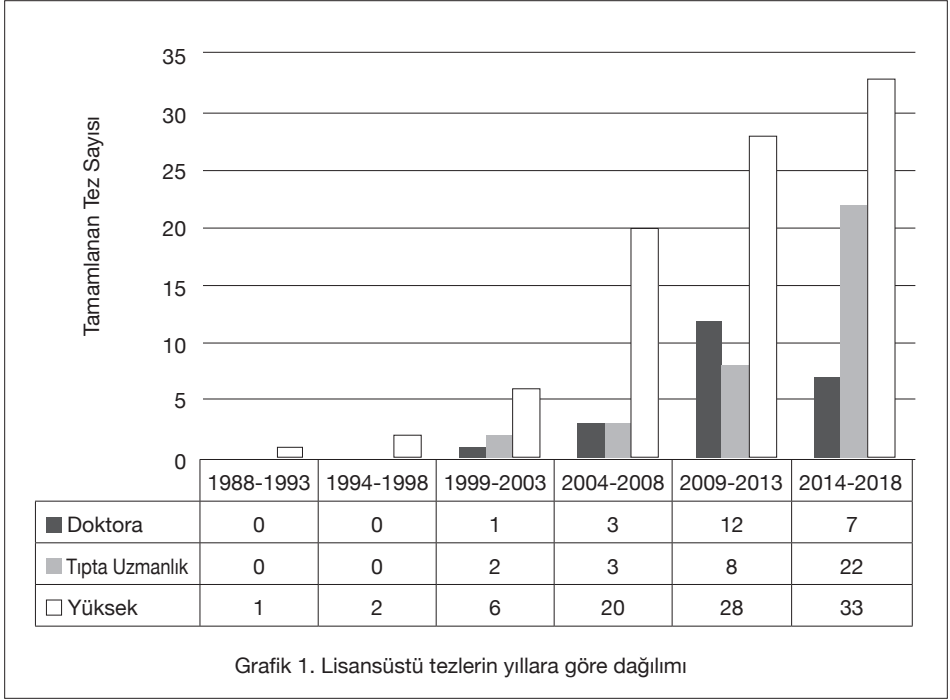
Betimsel nitelikte tasarlanan bu çalışmada değerlendirilen tezlere Yükseköğretim Kurumu'nun çevrimiçi (online) Ulusal Tez Merkezi (tez.yok.gov.tr) aracılığıyla 15.07.2018 - 31.07.2018 tarihleri arasında ulaşılmıştır. Sistemin gelişmiş tarama sekmesinde aranacak sözcükler bölümüne “genç” ve “bağım”, “genc” ve “bağım”, “ergen” ve “bağım”, “genç” ve “madde kullan”, “genc” ve “madde kullan”, “ergen” ve “madde kullan” sözcükleri girilerek; aranacak alan bölümünde “tümü” seçilerek; arama tipi bölümünde ise “içinde geçsin” seçilerek başka bir kısıtlama yapılmadan arama yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar içerisinde sigara, alkol ve uyuşturucu/uyarıcı madde konularıyla ilgisi olmayan (internet, telefon, yeme bağımlılığı gibi konuları inceleyen) tezler belirlenmiş ve araştırma örneklemini dışında tutulmuştur. Elde edilen listedeki tezlerin yayın yılı, tezin yapıldığı anabilim dalı, üniversite türü (devlet, vakıf), araştırılan bağımlılığın türü, tez türü (yüksek lisans, doktora, tıpta uzmanlık), örneklem sayısı ve içeriği (lise-üniversite öğrencisi, bağımlı-bağımlı olmayan gibi) ve çalışmanın amacı (sıklık belirleme, müdahale etkililiği, karşılaştırma gibi) Microsoft Office Excel programına işlenmiştir. Ayrıca tezlerin özetleri Microsoft Office Word dosyasında bir araya getirilmiştir.

Sonrasında özetler okunarak çalışmanın türüne (sıklık belirleme, müdahale/tehdavi etkililiği, örneklem özelliklerini betimleme/niteleme/karşılaştırma) göre sınıflanmıştır. Bunların yanı sıra özetinde çalışma bulguları paylaşılmış olan araştırmalara ilişkin derlemeler oluşturulmuştur.

¹ Metin boyunca “madde” sözcüğü sigara, alkol ve uyuşturucu/uyarıcı madde kavramlarını kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

Bulgular

Yapılan tarama sonucunda sigara, alkol, uyuşturucu/uyarıcı madde konusunu ele alan 145 lisansüstü teze ulaşılmıştır. Araştırma kapsamına giren 145 tezin 20'si (%13,8) doktora, 39'u (%26,9) tıpta uzmanlık, 86'sı (%59,3) yüksek lisans tezidir. Bağımlılıkla ilgili ulaşılabilen en eski doktora tezi 2003, tıpta uzmanlık tezi 2002 ve yüksek lisans tezi 1993 yılında yayınlanmıştır. Araştırma ölçütlerine giren tezlerin yarısı 2013-2018 yılları arasında yayınlanmıştır (Bkz. Grafik 1).

Tezlerin tamamlandığı üniversitenin türü temel alındığında: tıpta uzmanlık tezlerinin tamamı, doktora tezlerinin 19'u (%95) ve yüksek lisans tezlerinin ise 72'si (%83,7) devlet üniversitelerinde tamamlanmıştır. Çalışmanın tamamlandığı ana bilim dalı dağılımına bakıldığında: %60 sağlık, %26'sı sosyal bilimler ve %14'ü eğitim alanında yayınlanmıştır (Bk. Tablo 1).

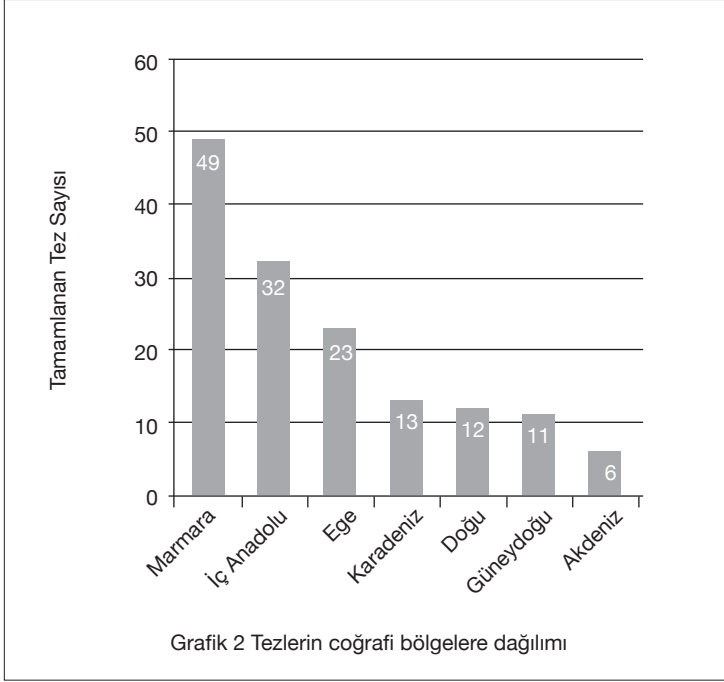
Tablo 1. Tezlerin Alanlara Göre Dağılımı

Eğitim bilimleri alanı	Tez sayısı	Sosyal bilimler alanı	Tez sayısı	Sağlık bilimleri alanı	Tez sayısı
Aile eğitimi ve danışmanlığı	2	Çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri	1	Adli tıp	5
Çocuk gelişimi ve eğitimi	1	Güvenlik bilimleri	4	Aile hekimliği	5
Eğitim bilimleri	2	İşletme	2	Çocuk sağlığı ve hastalıkları	2
Eğitim yönetimi ve denetimi	1	Psikoloji	8	Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği	3
Halk eğitimi	1	Radyo ve televizyon	1	Çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları	12
İlköğretim	1	Rekreasyon	1	Doğum ve kadın hastalıkları	1
Rehberlik ve psikolojik danışmanlık; eğitimde psikolojik hizmetler	12	Sosyal antropoloji	1	Halk sağlığı	18
		Sosyal bilimler	7	Halk sağlığı hemşireliği	4
		Sosyal hizmetler	8	Hastane ve sağlık kurumları yönetimi	3
		Sosyoloji	5	Hemşirelik	7
				Klinik psikoloji	9
				Psikiyatri hemşireliği	3
				Sağlık bilimleri	3
				Sağlık psikolojisi	1
				Ruh sağlığı ve hastalıkları; psikiyatri	11
Toplam	20		38		87

Çalışmaların 96'sı uyuşturucu/uyarıcı madde, 23'ü sigara, 43'u madde kullanım riski (genel sağlık/riskli davranışlar altında) ve 21'i alkol kullanımı konusunu ele almıştır². Çalışılan örneklemle bakıldığında 70'i (1 ilköğretim, 3 ortaokul, 48 lise, 19 üniversite) öğrencilerle, 4'ü öğretmenler veya öğretmen adaylarıyla, 27'si bağımlılığı olan, 10'u suçla karışmış, 4'ü devlet koruması altındaki, 2'si sokakta yaşayan; 8'i uyum sorunu olan (evden kaçma, davranım bozukluğu, özkıyım girişimi, diğer psikolojik sorunlar gibi), 2'si sanayide çalışan, 3'ü zorunlu askerlik görevini yerine getiren ergen ve/veya gençlerin katılımıyla

² Bazı çalışmalar birden fazla bağımlılık yapıcı madde türünü içerdiğinden bir araştırma birden fazla alt sınıfta sayılmıştır.

yürütülmüştür³. Araştırma örnekleminin yerleşim yerine bakıldığında 103'ü büyükşehir, 23'ü il, 7'si ise ilçe olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra çalışmanın yürütüldüğü ilin bulunduğu coğrafi bölgeler göz önüne alındığında sırasıyla 49'u Marmara, 32'si İç Anadolu, 23'ü Ege, 13'ü Karadeniz, 12'si Doğu Anadolu, 11'i Güneydoğu Anadolu, 6'sı Akdeniz Bölgesi'ndedir (Bkz. Grafik 2).

Tezler incelendiğinde çoğunluğunun lise ve üniversite öğrencilerinde madde kullanım ve bağımlılık tehlikesine ilişkin sıklık belirlemek amacıyla anket veya bağımlılıkla ilişkili öz bildirim ölçekleri kullanılarak bir şehrin merkezindeki bir veya birkaç lise veya bir üniversitenin bir veya birkaç bölümünde tarama ve bazı sosyodemografik ve/veya psikososyal değişkenlerle madde kullanımının ilişkisini belirlemeyi amaçlayan çalışmalar olduğu gözlenmiştir. Bunların yanı sıra daha az sayıda tez bağımlılık tanısı almış ve/veya bağımlılık tedavisi gören ergenleri/gençleri çeşitli psikososyal değişkenler açısından bağımlı olmayan ergenlerle/gençlerle karşılaştırma ve betimleme çalışmalarıdır. Çok daha az sayıdaki çalışma ise okul ortamında veya bağımlılık tedavi merkezinde yapılan bireysel veya grup psikoeğitim/tedavi çalışmalarının etkililiğini değerlendirmiştir.

³Bazı çalışmalar birden fazla örnekleme yürütüldüğünden bir araştırma birden fazla alt sınıfta sayılmıştır.

Ergenlerde ve Gençlerde Sigara Kullanımına İlişkin Çalışmalar

Yaşam boyu sigarayı bir kez deneme durumunu değerlendiren araştırmalar ele alındığında 5 farklı bölge ve 8 farklı ilde (Ankara, Edirne, İstanbul, Adapazarı, İzmir, Denizli, Erzurum, Bartın) en yüksek oran Ankara'daki lise öğrencilerinde (%63,2; Kaptanoğlu, 2004), en düşük oran ise İzmir'deki lise öğrencilerinde (%21,6; Çataloğlu, 2011) bildirilmiştir. Can'ın (2007) araştırma bulguların göre ise Adapazarı'nda ortaokul öğrencilerinde 1 kez sigara deneme oranı %19,2'dir. Lise öğrencilerinde düzenli sigara kullanma oranı bakımından 6 farklı bölge ve 12 farklı ilde en yüksek oran İstanbul'da (%60,2; Taner, 2005), en düşük oran yine Elazığ'da (%10,3; Aygen, 2009) gözlenmiştir. Üniversite öğrencilerinde ise düzenli sigara kullanma oranı en yüksek İstanbul'da (%34,5; Yıldırım, 2016), en düşük Isparta (%12,3; Önder, 2012) ve Malatya'dadır (%12,3; Koca, 2011). Çetin'in (2016) çalışmasında İstanbul'daki bir askeri hastaneye başvuran genç erkeklerde sigara kullanım oranı %69,5 olarak bulunmuştur. Palanci (2004) ise Diyarbakır'da ilköğretim düzeyinde eğitim gören çocuklarda sigara kullanma oranını %5,8 olarak belirlemiştir.

Sigara kullanan ve kullanmayan bireylerin karşılaştırıldığı çalışmalar incelendiğinde gerek lise (Aygün, 2017; Bulut, 2016; Çakır, 2011; Demirhan, 1999; Kurupınar, 2012; Palanci, 2004; Sarı, 2006; Söylemez, 2012; Usanmaz, 1993) gerekse üniversite öğrencilerinde (Çakır, 2011; Dayı, 2013; Köksal, 2016; Yazıcı, 2017; Yıldırım, 2016) erkeklerde kullanım oranı daha yüksek bulunmuştur. Ancak Kırca (2006) lise öğrencilerinde cinsiyet bakımından fark olmadığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra ailesinde (Akin, 1996, Çakır, 2011; Dayı, 2013; Demirhan, 1999; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakçı, 2006; Usanmaz, 1993) ve/veya arkadaşları (Ağar-Güven, 2005; Aygün, 2017; Çakır, 2011; Dayı, 2013; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakçı, 2006; Kurupınar, 2012) arasında sigara kullanan bireyler olan öğrencilerde sigara kullanma oranı daha yüksektir. Sigara kullanmaya başlama yaşı açısından ise çalışmalar farklı bulgulara işaret etmektedir. Kundakçı (2006) araştırmasında başlama yaşı bakımından cinsiyet farkı olmadığını ifade ederken, Kaptanoğlu (2004) çalışmasında erkeklerin daha erken yaşta başladığı bulgusuna ulaşmıştır. Ayrıca lise öğrencilerinde bir kez sigara kullanmış ergenlerin sosyal fobi düzeyleri hiç kullanmamış ergenlerden anlamlı olarak yüksektir (Can, 2017). Yazıcı (2017) üniversite öğrencilerinde aileden algılanan sosyal destekle sigara kullanımı arasında negatif yönde ilişki olduğunu ifade etmiştir.

Ergenlerde ve Gençlerde Alkol Kullanımına İlişkin Çalışmalar

Lisansüstü tez araştırmalarında lise öğrencilerinde bir kez alkol içmeyi deneme oranını inceleyen 7 çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışmaların bulgularına göre sırasıyla lise öğrencileri arasında en yüksek deneme oranı Edirne'de (%52,1; Eneç-Can, 2007) ve en düşük Erzurum'da (%8,5; Can, 2017) bulunmuştur. Düzenli alkol kullanımı açısından en düşük oran Tokat'taki lise öğrencilerinde %3'ken (Bulut, 2016), en yüksek İstanbul'da %42,5'dir (Akbaba, 2012). Üniversite öğrencileri arasında ise bu oran en düşük Isparta'da %8,2 (Önder, 2012) ve en yüksek İstanbul'da %66,5'tir (Taner, 2005). Can (2007) Adapazarı'ndaki ortaokul öğrencilerinde alkol deneme oranını %10,4, kullanım oranını %2 ve Palanci (2004) Diyarbakır'daki ilköğretim öğrencilerinde alkol kullanım oranını %1,6 olarak bildirmiştir.

Belirli aralıklarla alkol kullanan bireyleri inceleyen çalışmalara göre erkeklerde kullanım oranı anlamlı olarak kadınlardan yüksek bulunmuştur (Akın, 1996; Aygün, 2017; Bulut, 2016; Çakır, 2011; Dayi, 2013; Demirhan, 1999; Kırca, 2006; Köksal, 2016; Kurupınar, 2012; Palanci, 2004; Sarı, 2006; Usanmaz, 1993). Ailesinde veya arkadaşları arasında alkol kullanımı olan öğrencilerde alkol kullanım oranı daha yüksektir (Ağar-Güven, 2005; Akın, 1996; Çakır, 2011; Dayi, 2013; Demirhan, 1999; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Palanci, 2004; Usanmaz, 1993; Yavuz, 2003). Bunların yanı sıra aile ilişkilerini kötü olarak tanımlayan (Gülmez, 2003) ve anne eğitim düzeyi daha yüksek olan (Çakır, 2011) bireylerde de alkol kullanım oranı diğerlerine göre daha yüksektir. Ayrıca aileden algılanan sosyal destekle alkol kullanımı arasında negatif yönde ilişki bulunmamıştır (Yazıcı, 2017).

Ergenlerde ve Gençlerde Uyuşturucu/Uyarıcı Madde Kullanımına İlişkin Çalışmalar

Lise öğrencileri arasında bir kez uyuşturucu/uyarıcı madde deneyenlerin oranını belirlemeyi amaçlamış ulaşılabilen çalışmalarda bu oran en yüksek Ankara'da %20,9 (Arslan-Şahin, 2011) ve en düşük yine Ankara'da %2,3'tür (Karakas, 2006). Belirli aralıklarla madde kullanan lise öğrencileri bakımından en yüksek oran Elazığ'da (%6,8; Aksu, 2002) ve en düşük oran İstanbul'dadır (%0,8; Akbaba, 2012). Üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiş çalışmalarda ise uyuşturucu/uyarıcı madde kullanım oranı en yüksek Eskişehir'de %11 (Dayi, 2013), en düşük ise Samsun'da %1,4 (Köksal, 2016) ve Isparta'da %1'dir (Önder, 2012).

Aile veya arkadaşları arasında uyuşturucu/uyarıcı madde kullanan (Çakır, 2011; Çavuşoğlu, 2009; Dayi, 2013; Görgün, 2009; Palanci, 2004, Taner, 2005; Telliel-Güler, 2008; Yavuz, 2003), fiziksel şiddete maruz kalmış olan (Çakır, 2011) bireylerde madde kullanma oranı diğerlerinden daha yüksek bulunmuştur. Pek çok çalışmada erkeklerde madde kullanım oranı kadınlardan anlamlı olarak daha yüksekken (Çakır, 2011; Dayi, 2013; Görgün, 2009; Kasap, 2015; Koca, 2011; Semerci, 2016; Telliel-Güler, 2008); Sarı'nın (2006) çalışmasında lise öğrencilerinde kadınlarda daha yüksek, Kırca'nın (2006) lise ve Taner'in (2005) üniversite öğrencileriyle yürüttüğü çalışmalarda ise kullanım oranı açısından cinsiyetler arasında anlamlı fark gözlenmemiştir. Ailesinden yeterli desteğini alamadığını bildiren öğrenciler arasında madde kullanım oranı diğerlerine göre daha yüksektir (Çakır, 2011; Koca, 2011). Ancak Çavuşoğlu (2009) aileden algılanan sosyal destekle madde kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını; Yazıcı (2017) ise sağlık alanında eğitim gören yükseköğrenim öğrencilerinde aileden algılanan sosyal destekle anlamlı ilişki içinde olduğunu ifade etmiştir. Ayrıca Koca'nın (2011) çalışmasına göre madde kullanan üniversite öğrencilerinin %63,6'sı merak nedeniyle madde kullanmaya başlamıştır.

Bağımlılığı Olan Ergen ve Gençlerle Yürütülen Çalışmalar

Bu konu başlığına giren tezler bağımlılığı olan bireyi ve ailesini psikososyal açıdan değerlendiren ve bağımlı olmayan yaşlılarıyla karşılaştıran çalışmalardır. Çalışmalar

değerlendirildiğinde bağımlılığı olan ergenlerde bağımlılığı olmayan yaşlılarına göre kargaşalı kimlik statüsü (Pala, 2007), saldırganlık (Sökmen, 2017), öfke, (Aygen, 2009; Ölçüm, 2014), duygusal tutarsızlık (Kaya, 2011), duygu düzenleme güçlüğü (Koyak, 2018), yönetici işlevlerde bozulma (Aydın, 2018), korkulu ve kayıtsız bağlanma (Aydoğdu, 2013) düzeyleri daha yüksektir. Bunların yanı sıra bağımlılığı olan ergenlerin başarılı kimlik statüsü (Pala, 2007), özyeterlik (Pala, 2007), özsaygı (Bircan, 2011; Kaya, 2011; Ölçüm, 2014; Pala, 2007), yumuşak başlılık, özdenetim ve gelişime açıklık (Kaya, 2011), empati (Sökmen, 2017), bellek, yüz tanıma, dikkat, yürütücü işlev beceri (Ünal, 2011) düzeyleri anlamlı olarak bağımlılığı olmayan gruptan düşük bulunmuştur.

Bireylerin aile ve sosyal çevresiyle ilişkileri ele alındığında bağımlılığı olan ergenler ebeveynlerini daha saldırgan (Pala, 2007) ve daha az kabul- ilgi gösteren kişiler olarak değerlendirmekte (Aydoğdu, 2013; Bircan, 2011) ve algılanan aile sosyal destek ve toplam sosyal destek puanları bağımlılığı olmayan yaşlılarından daha düşüktür (Aydoğdu, 2013). Ayrıca bağımlılığı olan çocuk ebeveynlerinin denetleme düzeyinin, eşler arası birliktelik ve uyumun düşük olduğu gözlenmiştir (Öngel-Atar, 2013).

Madde bağımlılığı olan ergenlerde ihmal, istismar geçmişini sorgulayan çalışmaların bulgularına göre bireylerin %60'ı çocukluk çağı travması bildirmiş ve çocukluk çağı travması geçmişi bildiren ergenlerin daha erken yaşta madde kullanmaya başladığı gözlenmiştir (Polat-Balcı, 2011). Yıldız (2018) bir bağımlılık tedavi merkezine başvuran ergenlerin psikososyal örseleyici yaşantılar arasından en fazla (%34) duygusal ihmali bildirdiğini ve tedaviyi tamamlayamayanların daha ağır duygusal ihmali ve istismar öyküsüne sahip olduğunu belirtmiştir. Örseleyici yaşantıların yanı sıra tedaviye başvurmuş bağımlılığı olan ergenlerin %95,8'inde en az 1 psikiyatrik eş tanı bulunmuştur (Bozbey, 2015).

Suç Eylemi ile Ergenlik ve Gençlik Yıllarında Madde Kullanımını Ele Alan Çalışmalar

Suç eyleminde bulunmuş bireylerde ergenlikte/gençlikte madde kullanımını inceleyen araştırmalar gözden geçirildiğinde genel olarak suç eyleminde bulunmuş bireylerin diğerlerine göre erken yaşta madde kullanım oranları daha yüksek bulunmuştur. Ceza infaz kurumunda bulunan suça sürüklenmiş ergenlerde yaşlılarına göre ve birden fazla kez suç eylemine karışmış ergenlerde ilk kez suç eylemine karışmış yaşlılarına göre madde kullanım oranı anlamlı olarak daha yüksektir (Top, 2010). Uyuşturucu maddeyle ilgili ceza almış yetişkinler sigara veya alkol kullanımına 6-10 yaş arasında başladığını ve %47'si de meraktan dolayı madde kullanımına başladığını bildirmiştir (Altınkaya, 2010). Özkıyım girişimiyle yatılı tedavi gören genç tutuklu/hükümlülerde alkol veya madde kullanım oranı %73,4'tür ve bu grupta kişilik bozukluğu tanısı olanlarda madde kullanım oranı daha yüksektir (Sarp-Toprağın, 2011). Ailesinde alkol veya madde kullanımı olan suça sürüklenmiş ergenlerde madde kullanımı, arkadaş çevresinde alkol veya madde kullananlarda ise alkol ve madde kullanım oranı daha yüksektir (Yavuz, 2003)

Tartışma ve Sonuç

Tartışma bölümünde ergen ve gençlerde madde bağımlılığını ele alan lisansüstü tezlerle ilişkin nicel bilgiler üzerinden yorum ve öneriler paylaşılacaktır. Sonraki paragraflarda sırasıyla sigara, alkol, uyuşturucu/uyarıcı madde kullanımıyla ilgili genel örneklemelerden ve son olarak bağımlılığı olan örneklemelerle yürütülmüş tezlerden elde edilen bulgular tartışılacaktır.

2018 Eylül ayı Ulusal Tez Merkezi istatistikleriyle karşılaştırıldığında ergenlerde ve gençlerde madde kullanımını/bağımlılığını konu alan lisansüstü tezlerin program türüne göre dağılımı yüksek lisans için benzerlik gösterirken (%69,5) doktora da genel oran (%18,4) daha yüksek, tıpta uzmanlıkta (%11,5) ise daha düşüktür (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/IstatistikBilgiler?islem=4>, 13 Eylül 2018'de erişildi). Bu durumun olası açıklamalarından biri çalışma konusunun, doktora eğitimi veren çok farklı anabilim dallarının ilgi alanına henüz girmeyerek bu konuda doktora düzeyinde daha az çalışma yapılmış olması olabilir. Ancak bu varsayımın daha ayrıntılı değerlendirmelerle sınanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra tamamlanan tezlerin yarısının son 5-6 yıl içerisinde yayınlanmış olması bu konuya olan ilginin ve bilgi birikiminin giderek arttığına işaret etmektedir. Buradan hareketle gerek kamu ve sivil toplum kurumlarının gerekse tez danışmanı ve öğrencilerinin geçmiş araştırmalar ışığında yeni araştırmalarla madde kullanımını/bağımlılığını önleyici bilgi ve müdahalelere yönelmesi toplum yararı açısından değerli olacaktır. Nitekim Türkiye Yeşilay Cemiyeti bağımlılık konusundaki bilimsel bilgi ve ilgiyi arttırmak adına yüksek lisans ve doktora çalışmasını bağımlılık konusunda yürüten öğrencilere burs olanağı sağlamaya başlamıştır (<https://www.yesilay.org.tr/tr/haberler/detay/yesilaydan-doktora-ve-yuksekk-lisans-ogrencilerine-burs-firsati-2018>, 13 Eylül 2018'de erişildi).

Araştırmaların önemli bir bölümünün uyuşturucu/uyarıcı maddeyle ilintili olması hem diğer bağımlılık türlerine göre daha fazla toplumsal, ruhsal, yasal sorunlara yol açması hem de kitle yayın organlarının ve kamu yöneticilerinin gündeminde daha çok yer tutmasından kaynaklanıyor olabilir. Bu durum sigara, alkol gibi diğer bağımlılık yapıcı maddeleri kullanan veya kullanma eğilimi olan bireylerin ve gereksinimlerin anlaşılmasını ve önleyici-koruyucu politikaların uygulanmasını geciktirecektir. Bu nedenle diğer maddelerin de araştırılmasını özendirici girişimlerde bulunmak yararlı olacaktır. Şüphesiz ki bilim üreten bireyleri zorla bir konuda çalışmaya yönlendirmek doğru olmayacaktır. Ancak Yeşilay'ın bursu gibi sivil toplum destekleri ve kitlesel yayın ve kamu yöneticilerinin gündemlerinde ve söylemlerinde diğer maddelere de yer vermesi genç bilim insanları için özendirici olacaktır.

Örneklemelerin büyük çoğunluğu örgün eğitim-öğretim sisteminde veya yasal tedavi merkezlerindeki; büyükşehirlerin merkezindeki ergen veya gençlerden oluşmaktadır. Araştırmacıların zaman, emek ve parasal gereçlerle belirli bir noktada bir araya

gelmiş bireylerle çalışması anlaşılır bir durumdur. Ancak herhangi bir eğitim veya tedavi kurumundan hizmet al(a)mayan gençlerde madde kullanım eğilimi ve ilgili değişkenlerin incelenmesi daha kapsayıcı bir sonuç ortaya koyacaktır. Bu noktada özellikle devlet kurumlarının olanakları (veri tabanları, hibeler vb.) araştırmacılarla paylaşarak daha kapsayıcı örneklerle çalışmalar gerçekleştirilebilir. Ayrıca tez danışmanları da ulaşılması zor örneklerle çalışma konusunda öğrencilerini yönlendirmesi önemli bir adım olacaktır.

Elde edilen bir sonucun belirli aralıklarla farklı araştırmacılarca yeniden ortaya konulması bilginin güvenilirliğini gözlemleyebilmek için değerlidir. Lisansüstü tezler incelendiğinde bazı tezlerin benzer örneklerle benzer kavramları araştırdığı gözlenmiştir, yukarıda değinilen katkısı bakımından bu anlamlı bir durumken bir konuyu yeni araştıran bilim insanlarının bir araştırma konusu belirlerken önceki çalışmalara benzer öğeler barındıran ve bunun üzerine yeni araştırma soruları ekleyen bir tutum sergilemesi bilimin ilerlemesini hızlandıracaktır. Bu bakış açısıyla yeni bir araştırma tasarlanırken geçmiş araştırmaların sınırlılıklarının belirlenmesi, gerekirse önceki araştırmanın yürütücüleriyle bilgi alışverişi yapılması yararlı olacaktır. Bunu sağlayabilmek adına lisans ve lisansüstü derslerin sorgulamayı, araştırmayı özendirici içerikte sunulması ve akademik/tez danışmanlarının bu noktada yönlendirici olması önemli katkılar sağlayacaktır.

Bir sorunun çözülebilmesi için öncelikle eksiksiz ve doğru şekilde betimlenmesi çok önemlidir. Erişilen tezlerin büyük çoğunluğunda madde kullanım sıklığı ve ilişkili değişkenler incelenmiştir. Farklı örneklerle farklı dönemlerde yapılan bu tür betimsel çalışmalar tehlike haritası ve zaman içindeki izleyişini belirleyebilmek için yararlıdır. Son yıllarda bu konudaki lisansüstü tez çalışmalarının arttığı göz önünde bulundurulursa yeni araştırmacıların danışmanlar, kamu ve sivil toplum kuruluşları tarafından koruyucu-önleyici uygulamalar geliştiren, sınavan çalışmalara özendirmek 'toplum için bilim' bakışını güçlendirecektir.

Sigara kullanımıyla ilgili araştırmalara bakıldığında ilk kez sigarayı deneme oranı ortaokuldan (%19,2; Can, 2007) liseye (%63,2; Kaptanoğlu, 2004) doğru artış göstermektedir. Bu durum çocukların büyümesiyle birlikte ebeveyn denetiminin azalması, denetlenemeyen daha farklı ortamlara girmeye başlamasından kaynaklanabilir. Sigara içen arkadaşı olan bireylerin sigara kullanma oranı diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur (Aygün, 2017; Çakır, 2011; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakçı, 2006; Kurupınar, 2012). Bu yorumu destekleyici bir bulgu olarak düzenli sigara kullanımının lisede en yüksek %29,8'ken (Söylemez, 2012) üniversitedeki en yüksek oranın %60,2 (Taner, 2005) olmasıdır. Gençlerin önemli bir yüzdesi ailesinden farklı bir şehirde yükseköğrenim görmesi aile denetimini ve etkisini azaltmaktadır. Dayı (2013) yalnız yaşayan üniversite öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanımının, Görgün (2009) de yalnız yaşayan üniversite öğrencilerinde sigara ve

alkol kullanımının daha yüksek olduğuna işaret etmiştir. Öte yandan ailesinde sigara içen biri olan öğrencilerde sigara kullanma oranı da diğerlerinden daha yüksektir (Akin, 1996, Çakır, 2011; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakçı, 2006). Uluslararası bir araştırmanın sonuçlarına göre yaşamları boyunca hiç sigara içmeyen bireyler sigara kullanmış olan bireylere göre evde ve kamusal alanlarda daha az sigara dumanına maruz kalmıştır (Warren, Jones, Eriksen ve Asma, 2006). Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi Ve Kontrolü Hakkında Kanun kamusal alan ve araçlardaki düzenlemelerle çocukların sigaraya/tütüne maruz kalma olasılığını azaltmada etkili bir yöntemdir. Ancak bu tür yasal düzenlemelerin en iyi sonucu vermesi için toplumun ve bireyin de sorumlulukları vardır. Özel alan olan evlerde sigara tüketiminin önlenmesi için hem aileler hem de çocukların gönüllü bir denetleyici olabilmesi için eğitici ve bilinçlendirici çalışma ve araştırmalar yararlı olacaktır.

Sigara kullanım oranı erkek ergen ve gençlerde kadınlardan anlamlı olarak daha fazladır (Aygün, 2017; Çakır, 2011; Köksal, 2016; Kurupınar, 2012; Söylemez, 2012 Yıldırım, 2016). Bildirilen bu farka ilişkin olası açıklamalar Türk toplumunda erkek ergen ve gençlerin kadınlara göre ev dışı ortamlarda daha fazla zaman geçiriyor olması ve erkekler arasında sigara içmenin erkeklikle ilişkili tutularak toplumsal cinsiyete bağlı bir etkinin olması olabilir. Ulaşılan bir diğer önemli bulgu, sigara içen bir arkadaşı olan öğrenciler arasında sigara içme oranı diğerlerinden anlamlı olarak yüksektir (Aygün, 2017; Çakır, 2011; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakçı, 2006; Kurupınar, 2012). Ergenlik ve gençlik yıllarında yaşatları birey üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Lise öğrencileriyle gerçekleştirilen bir çalışmada akran baskısı ile sigara içme davranışı arasındaki pozitif yönde anlamlı ilişki bu yorumu destekler niteliktedir (Kıran-Esen, 2003). İleride yapılacak araştırmalarda ergenlere/gençlere bu konuda çeşitli eğitim araçları (kitap, sanal ortam, televizyon yayınları, akıllı telefon uygulamaları vd.) kullanılarak farkındalık kazandırılarak kitlesel müdahalelerin etkililiği değerlendirilebilir.

Cinsiyetin alkol kullanımı bakımından karşılaştırıldığı araştırmalar erkeklerin kadınlara göre düzenli alkol kullanma oranlarının daha yüksek olduğunu göstermiştir (Akin, 1996; Aygün, 2017, Çakır, 2011; Kurupınar, 2012; Köksal, 2016). Sigara kullanımındaki cinsiyet farklılığı için yapılan açıklama burada da yinelenebilir. Yine sigara kullanımıyla benzer şekilde ailesinde veya arkadaşları arasında alkol kullanımı olan öğrencilerde alkol kullanım oranı daha yüksektir (Akin, 1996; Çakır, 2011; Gülmez, 2003; Köksal, 2016). Bunun olası bir nedeni yakın çevresinde alkol kullanımına sık maruz kalmanın sosyal öğrenme aracılığıyla olağan ve olması gereken bir durum olarak algılanması olabilir. Akin'ın (1996) çalışmasındaki lise öğrencilerinde alkolü deneme etkenlerinin başında eğlenme/kutlama ortamları gelirken kullanımı sürdürme etkenleri arasında yine eğlence, sorunlardan uzaklaşma ve çevreye uyumu işaret eden bulgu bu yorumu destekler niteliktedir. Ayrıca aile ilişkilerini kötü olarak tanımlayan ergen ve gençlerde alkol kullanım oranı diğerlerinden daha yüksektir (Gülmez, 2003). Aileyle ilişkilerin sıkı olmaması ergenin/gencin yeterince

izlenip olumsuz davranışlardan korunamamasına ve ailesiyle sıkıntı yaşadığı algısıyla tehlikeli arkadaş ortamlarına katılmasına yol açıyor olabilir.

Uyuşturucu/uyarıcı madde kullanım oranları lise öğrencilerinde %2,2 - 6,8 arasında değişirken, üniversite öğrencilerinde bu aralık %1 - 9,2'dir. Bu durumun olası açıklamaları: bu konuda sınırlı sayıda tez çalışmasına ulaşılabilmiş olması nedeniyle yeterli bilgi birikiminin olmaması veya madde kullanan gençlerin yükseköğrenim kazanamaması veya sürdürmemesi ve/veya uyuşturucu/uyarıcı madde bulunduranın/kullanmanın suç olması nedeniyle bildirimden kaçınılıyor olması olabilir. Ailesinde (Koca, 2011) veya arkadaşları (Çakır, 2011) arasında madde kullanan bireyler olan gençlerde kullanım oranı diğer yaşlılarına göre daha yüksektir. Can (2017) akran baskısının madde kullanan ergenlerde daha yüksek olduğunu ifade etmiştir. Akran baskısına maruz kalan ergenlerde gruba uyma gereksinimi sonucunda madde kullanımı başlıyor ve sürüyor olabilir. Madde kullanan üniversite öğrencilerinin çoğunluğu merak (Koca, 2011; Müderrisoğlu, 2008) ve heyecan arayışı (Dayi, 2013) nedeniyle madde kullanımına başladığını belirtmiştir. Madde kullanımına yönelik olumlu tutuma sahip lise öğrencilerinin ebeveynleri daha çok otoriter ebeveynlik tutumuna başvururken olumsuz tutum sergileyenlerin ebeveynleri daha çok demokratik ebeveynlik tutumuna başvurmaktadır (Aksoy, 2006). Bu sonuç ebeveynlere yönelik eğitim çalışmalarında işlevsel ebeveynlik becerileri ve tutumlarının da aktarılmasının gerekli olabileceğini işaret etmektedir.

Madde bağımlılığı olan ergenlerin/gençlerin saldırganlık (Sökmen, 2017), duyu düzenleme güçlüğü (Koyak, 2018), yönetici işlevlerde bozulma (Aydın, 2018), bağlanma (Aydoğdu, 2013), kimlik kazanımı (Pala, 2007), özyeterlik (Pala, 2007), özsaygı (Bircan, 2011; Kaya, 2011; Pala, 2007), özdenetim ve gelişime açıklık (Kaya, 2011), empati (Sökmen, 2017) gibi alanlarda bağımlılığı olmayan yaşlılarına göre önemli zorluklar yaşadığı bildirilmiştir. İncelenen çalışmaların tamamı kesitsel çalışmalar olması nedeniyle bu tür zorlukların bağımlılığa mı yol açtığı, yoksa bağımlılığın bir sonucu mu olduğu sorusu yanıtlanamamıştır. Gerek önleyici-koruyucu uygulamalar gerekse etkili tedavi ortam ve yöntemlerinin geliştirilebilmesi için bu sorunun yanıtı önemlidir. Lisansüstü tezlerin sınırlı sürede tamamlanmaları gerektiği için uzun boylamsal çalışmalar yapmak güç görünse de, tezler üniversitelerde ve/veya kamu kurumlarında yürütülecek uzun soluklu çalışmaların parçaları/ayakları olarak tasarlanabilir. Böyle bir yaklaşım İbiş'in (2015) de değindiği gibi hem geleceğin bilim insanları için uzun soluklu bir çalışma ortamı ve alanı yaratacak hem de devlet politikalarının belirlenmesine önemli katkı sunacaktır.

Madde bağımlılığı olan ergenler diğer yaşlılarına göre ebeveynleriyle ilişkilerini daha olumsuz algılamakta (Aydoğdu, 2013; Bircan, 2011; Pala, 2007) ve hem aileden hem de tüm çevresinden gelen sosyal desteğin düşük olduğunu bildirmektedir (Aydoğdu, 2013). Öngel-Atar'ın (2013) çocuğunda madde bağımlılığı olan ebeveynlerle gerçekleştirdiği

çalışmaya göre diğer ebeveynlere göre eşler arası birliktelik ve uyum anlamlı olarak düşük bulunmuştur. Tüm bunlar bir araya getirildiğinde sadece madde kullanımıyla ilgili bilinçlendirme çalışmalarının yeterli olmayabileceği, eşler arası uyumla ilgili psikoeğitim çalışmalarının çocuğun madde kullanımı üzerindeki etkisini inceleyen müdahale çalışmalarının gerekli olabileceği düşünülmektedir.

Madde bağımlılığı olan ergenlerde çocukluk çağı travmasının yaygın olduğu ve bu tür yaşantısı olan ergenlerin bağımlılığı olan diğer ergenlere göre daha erken yaşta madde kullanmaya başladığı bildirilmiştir (Polat-Balcı, 2011). Madde satın alınan ve kullanılan yerlerin duygusal ve fiziksel zarar verme olasılığı yüksek kişilerin bulunduğu uygunsuz ve örseleyici ortamlar olabileceği düşünüldüğünde bu tür örseleyici yaşantıların daha derin ve kalıcı izler bırakarak bireyin toplumu uyum ve tedavi olasılığını önemli düzeyde azaltabileceği düşünülmektedir. Bu yorum, Tuz'un (2015) genç kadınlarda kendisinin ve sevgilisinin sigara, alkol ve madde kullanımının cinsel şiddete maruz kalma olasılığını arttırmaktadır bulgusuyla örtüşmektedir. Yıldız (2008) bağımlılığı olan ergenlerde en sık bildirilen psikososyal örseleyici yaşantının duygusal ihmal olduğunu ve daha ağır duygusal ihmal ve istismar öyküsü olan ergenlerde tedaviyi yarıda bırakma oranlarının daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Buradan yola çıkarak bağımlı bireylere sunulan tedavinin sonucunda sosyal hizmet uzmanı, psikolog gibi uzmanlardan oluşan bir ekiple değerlendirilip karar verilerek bireyin yeni bir yerleşim yerinde uyum sürecinin daha iyi olup olmayacağı deneysel ve boylamsal çalışmalarla sınanabilir.

Önceki paragraflarda ara ara değinildiği gibi betimsel çalışmaların yanı sıra müdahale çalışmalarına da ağırlık verilmelidir. Bir sorunu betimlemek bilim etiği açısından yeterli değildir, belirlenen soruna yönelik çözüm önerileri geliştirmek ve bilimsel ölçütlerde bunları sınavarak toplumla paylaşmak bilim insanının sorumlulukları arasındadır. Ülkemizde yapılmış olan müdahale içerikli lisansüstü tezler göstermektedir ki müdahale programları ortaöğretim son sınıf (Uysal, 2014) ve meslek lisesi öğrencilerinde (Özakar, 2013) genel madde kullanımıyla ilişkili riskli davranış ve tutumlarını azaltmıştır. Bunların yanı sıra Coşkun'un (2006) uçucu madde kullanan ergenlerde 3 oturumluk bireysel eğitim sonrasında tedavi güdülenmesinin arttığı ve bir yıl sonra yeniden madde kullanma oranının düştüğüne ilişkin bulgusu, olanaklara bağlı olarak zaman zaman kısa süreli müdahalelerin de etkili olabileceğini göstermiştir. Lise öğrencilerinde sigara kullanımına karşı yürütülen akran eğitimi öncesi ve sonrasında değişim aşamaları değerlendirilmiş ve düşünme öncesinde olanlar azalırken; düşünme, harekete geçme ve sürdürme aşamalarındaki oranının arttığı gözlenmiştir (Bilgiç, 2013).

Araştırmanın sınırlılıklarına bakıldığında tezlerin tamamının değil, sadece özetler üzerinden bir inceleme yapılmış olması en önemli kısıtlılıktır. İleride yapılacak inceleme/derleme çalışmalarında tüm metnin gözden geçirilerek bulgulara aktarılması daha kapsamlı bir

sonuca ulaştıracaktır. Ayrıca bu çalışmada sadece betimsel istatistikler sunulmuştur. Gelecekte yapılacak değerlendirme meta analiz değerlendirmeleri yapılarak alana katkı sağlanabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak ergen ve gençlerde madde kullanımını konu alan lisansüstü tez sayısında zaman içerisinde bir artış gözlenmiştir ve bu durum ulusal bilimin bu konuya ağırlık vermesi bakımından umut vericidir. Bu artışın toplumsal katma değere dönüştürülebilmesi için yararlı olabilecek bazı öneriler şöyle özetlenebilir: daha geniş, farklı ve erişimi zor olan (örgün eğitim, tedavi hizmetleri gibi resmi hizmetlere ulaşamayan bireyler) örneklerle de araştırmalar yürütmek; birden fazla araştırmacının birlikte veya farklı dönemlerde içinde yer alabileceği boylamsal araştırmalar gerçekleştirmek; kamu ve sivil toplum kuruluşlarıyla birlikte onların veri tabanları, olanaklarından yararlanarak onların gereksinimlerini de karşılamak; ergen/genç ve ailesine yönelik farklı araçlarla (dizi, film, sosyal medya, kitap vb.) müdahale çalışmalarında bulunmak; Türkiye Yeşilay Cemiyeti örneğindeki gibi genç bilim insanları özendirilecek ve yönlendirecek burs ve araştırma olanakları sağlamak. Ayrıca tezlerin 32 farklı anabilim dalında yürütülmüş olması farklı bilim alanlarını bu konuyla ilgilendiğine işaret etmekle birlikte toplum ruh sağlığı hemşireliği, sosyal politika, sosyal psikoloji, siyaset bilimi, din kültürü ve ahlak bilgisi eğitimi gibi bireyi ve toplumu ele alan anabilim dallarında lisansüstü tez olarak çalışılmadığı gözlenmiştir. Farklı bilimlerin bulgu ve yorumlarının madde kullanım sorununu anlama ve çözüm üretmede önemli ve gerekli olduğu göz önüne alındığında bu vb. alanların da bu konuyu ele almasında yarar vardır. Özetlenen ve metin içerisinde değinilen noktalar ışığında ileriki çalışmalarda önceki araştırmaların sınırlılıklarını gidermek ve yeni araştırma sorularıyla kurgulanan tezler ortaya koymak madde kullanımını tanımlama, önleme ve tedavi etme konusunda araştırmacılara ve uygulamacılara yol gösterici olacaktır.

Copyright © 2018 **Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports**

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Researches • November 2018 • 6(16) • 44-56

ISSN 2147-8473

Received | 09 September 2018

Accepted | 22 October 2018

ANALYSIS / RESEARCH

EXTENDED ABSTRACT

The Examination of Turkish National Graduate Theses on Adolescent and Adolescent Drug Use and Addiction

Hüseyin Nergiz*

Addiction has an important place in the agenda of the society as well as the state institutions in Turkey with the whole world. In many areas such as economic, social, legal and health, addiction affects the individuals and society negatively. According to Turkish Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction, when public expenditure made just about the fight against drugs based on the 2016 data, an increase of 11.7% compared to the previous year was approximately 722 million TL (Counter Narcotics Department, 2017). In addition to financial loss, substance use also takes place in the public sector in forensic events and processes. In July 2018 59,546 adults and 3,037 children with the crimes of drug possession and/or use (Turkish Penal Code Article 191) were applied treatment and probation decision (Department of Probation, 2018). Addiction first comes to mind with the mention of drugs/psychotropic substances, in spite of many different

* Research Assistant Hacettepe University, Faculty of Literature, Department of Psychology, Ankara, huseyin.nergiz@hacettepe.edu.tr

types of addiction, such as cigarettes, alcohol, gaming and gambling. Where no national data on other forms of dependence such as alcohol, cigarettes, games, technology and gambling could be reached, such information could not be shared here. Regardless of the statistical frequency, it is important and necessary to obtain a topic in all scientific and practical studies of all types of addiction.

As with many mental and physical health problems, it is of great importance that preventive and protective applications against addiction should be started at an early age. When the national and international field is examined, there are many publications with the above mentioned criteria. These publications are in the fields of education, health, law and economics.

İbiş (2015) defines the process of graduate education as the training of researchers and scientists who are the precursors of scientific progress and development. In the light of this definition, it can be considered that the young researchers have developed a way with their graduate theses and their scientific interests and working methods. Thus, the aim of the present study is examining some dimensions (such as the aim, sampling) of the graduate theses and making quotes from them by scanning titles.

Method

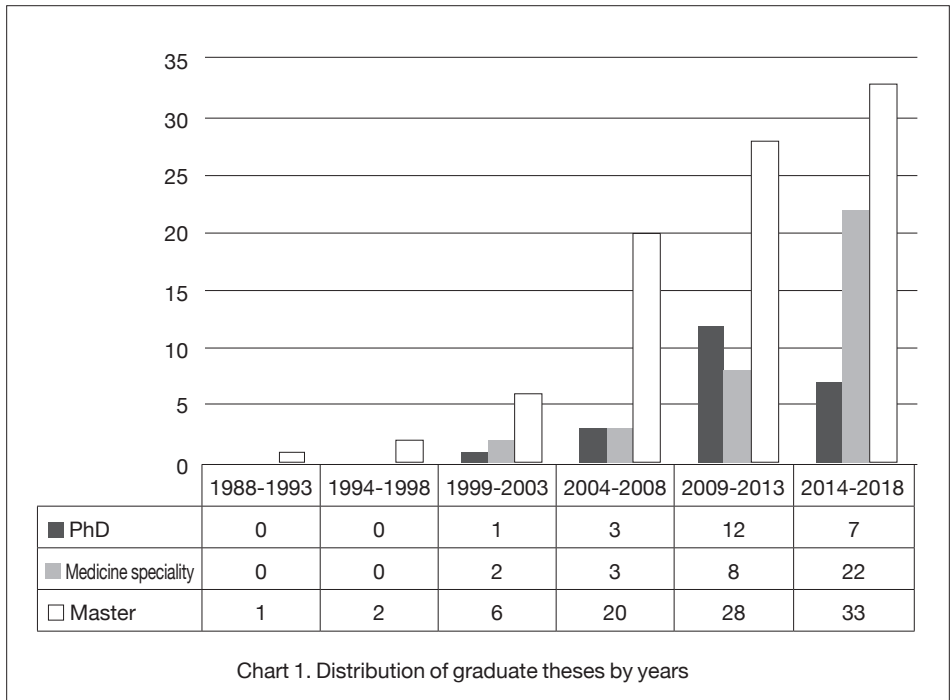
The theses evaluated in this descriptive study were reached through the Thesis Center of the Council of Higher Education (tez.yok.gov.tr) between the dates of 15.07.2018 - 31.07.2018. In the advanced search tab of the system, the expressions to be searched are listed as “young” and “dependen”, “adolescent” and “dependen”, “young“ and “substance use”, “adolescent and substance use”.¹ The scan was made by selecting “All” in the search field section and “Include” in search as section and no other restriction was made. Within the results, theses which are not related to the subjects of smoking, alcohol and drugs / stimulants (such as internet, phone, eating addiction) were extracted. The year of publication, department of thesis, type of university (state, foundation), type of addiction researched, type of thesis (master, doctorate, medical specialty), number of samples and content (high school-university student, dependent/non-dependent etc.) and the purpose of the study (such as frequency determination, intervention effectiveness and comparison) is processed into Microsoft Office Excel. In addition, the abstracts of the theses are put together in the Microsoft Office Word file.

Afterwards, the abstracts were read and classified according to the type of study (frequency setting, intervention/treatment effectiveness, sample characteristics/description/comparison). In addition, a review of the research findings in which the study findings were shared was prepared.

¹ Some of the old theses do not have English titles and abstracts. The words were searched in Turkish.

Results

As a result of the screening, 145 postgraduate theses on cigarette, alcohol, drugs/ stimulants were reached. Of the 145 theses included in the study, 20 (13.8%) were PhD, 39 (26.9%) were in medicine and 86 (59.3%) were master's thesis. The publication years of the oldest dissertations, which can be reached, were 2003 for PhD, 2002 for speciality in medicine and 1993 for master. Half of the theses that were included in the research criteria were published between the years of 2013-2018 (See Chart 1).

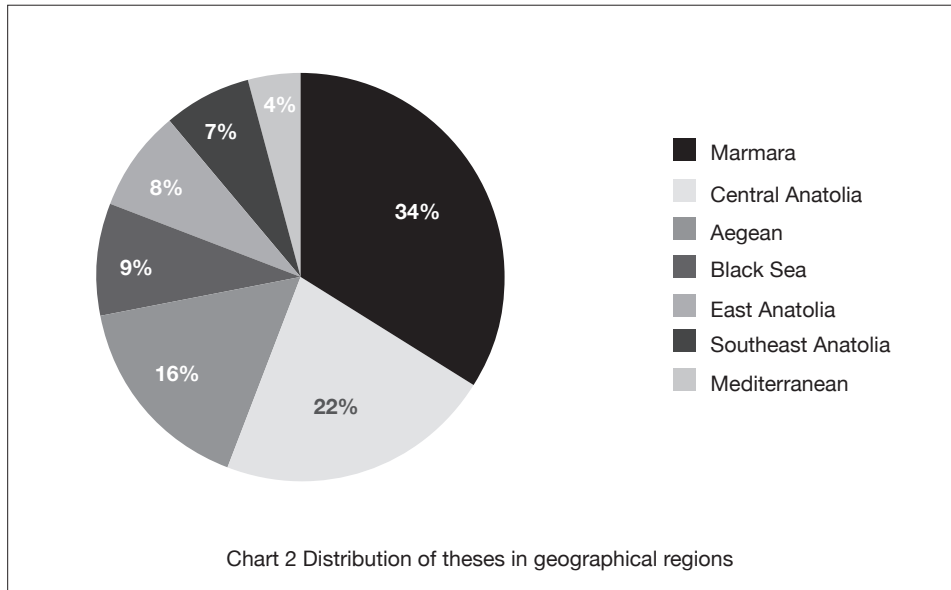
On the basis of the university type where the thesis was completed: all of the theses in medicine, 19 of the doctoral theses (95%) and 72 of the masters' theses (83.7%) were completed in state universities. Considering the main distribution of the study, 60% is in the field of health, 26% in social sciences and 14% were published in the field of education (See Table 1).

Table 1. Distribution of Theses by Fields

Educational sciences	Number of theses	Social sciences	Number of theses	Health sciences	Number of theses
Child development and education	1	Business administration	2	Child and adolescent psychiatry and mental health	12
Educational administration and supervision	1	Labor economics and industrial relations	1	Clinical psychology	9
Educational sciences	2	Psychology	8	Family practice	5
Family education and counseling	2	Radio and television	1	Forensic medicine	5
Guidance and psychological counseling	12	Recreation	1	Health sciences	3
Primary education	1	Security sciences	4	Health services management	3
Public education	1	Social anthropology	1	Health psychology	1
		Social sciences	7	Nursing	7
		Social work	8	Obstetrics and gynecology	1
		Sociology	5	Pediatric nursing	3
				Psychiatry	11
				Psychiatry nursing	3
				Public health	18
				Public health nursing	4
Total	20		38		87

Of the studies, 96 have addressed the issue of drug/stimulant, 23 cigarette smoking, 43 substance use risk (under general health/risk behavior) and 21 alcohol use. When the survey sample of the study is considered, the study was conducted with the participation of 70 (1 primary, 3 middle school, 48 high school, 19 university) students, 4 teachers or teacher candidates, 27 young people with addictions, 10 young people involved in crime, 4 young people under state protection, 2 young people live on the street, 8 young people who had compliance problems (such as eviction, conduct disorder, suicide attempt, other psychological problems), 2 adolescents and/or young people working in the industry, 3 of whom had compulsory military service. When the survey sample is examined in terms

of the residences, 103 of them are metropolitan people, 23 of them live in cities and 7 of them in towns. In addition, when the provinces where the study is carried out and their geographical regions are considered, 49 of them are in Marmara Region, 32 are in Central Anatolia, 23 are in Aegean, 13 are in Black Sea, 12 are in Eastern Anatolia, 11 are in Southeast Anatolia and 6 are in Mediterranean Region.

When the theses are examined, it is aimed to determine the relationship between substance use and some sociodemographic and/or psychosocial variables in one or several departments of one or more universities in the city centers. This is achieved by using self-report scales related to substance use and addiction in order to determine the frequency of substance use and addiction risk in high school and university students. Studies have been examined. In addition, fewer studies have evaluated in terms of the effectiveness of individual or group psychoeducation / therapy studies in a school setting or addiction treatment center.

When the studies evaluating the life-time smoking were taken into consideration, the highest rate in the 5 different regions and in 8 different cities (Ankara, Edirne, İstanbul, Adapazarı, İzmir, Denizli, Erzurum, Bartın) was found in the high school students the highest ratio in Ankara (63.2%) (Kaptanoğlu, 2004) and in İzmir (21.6%) (Çataloğlu, 2011). According to Can's (2007) research findings, the rate of smoking in secondary school students in Adapazarı was 19.2%. The highest rate was observed in İstanbul (60.2%) (Taner, 2005) in 6 different regions and 12 different provinces in terms of the rate of regular smoking among high school students, and the lowest rate was observed in Elazığ (10.3%) (Aygen, 2009). Among university students, the rate of regular smoking is the highest in İstanbul (34.5%) (Yıldırım, 2016), the lowest in Isparta (12.3%) (Önder,

2012) and Malatya (12.3%) (Koca, 2011). In Çetin's study (2016), the rate of smoking among young men who applied to a military hospital in Istanbul was found to be 69.5%. Palanci (2004) determined that the rate of smoking among children in primary education in Diyarbakır is 5.8%.

When the studies comparing smokers and non-users are examined, it is seen that boys smoke more than girls in high school (Aygün, 2017; Bulut, 2016; Çakır, 2011; Demirhan, 1999; Kurupınar, 2012; Palanci, 2004; Sarı, 2006; Söylemez, 2012; Usanmaz, 1993) and university students (Çakır, 2011; Dayi, 2013; Köksal, 2016; Yazıcı, 2017; Yıldırım, 2016). However, Kırca (2006) states that there is no gender difference in high school students. In addition, when adolescents' family (Akın, 1996; Çakır, 2011; Dayi, 2013; Demirhan, 1999; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakci, 2006; Usanmaz, 1993) and/or friends (Ağar-Güven, 2005; Aygün, 2017; Çakır, 2011; Dayi, 2013; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Kundakçı, 2006; Kurupınar, 2012) have a smoking member, the smoking ratio is increasing. In terms of starting age of smoking, studies indicate different findings. Kundakci (2006) stated that there was no gender difference in the starting age of the study while in the study of Kaptanoğlu (2004) it was found that boys started at an earlier age. Also, adolescents who have smoked once in high school students have a significantly higher social phobia than adolescents who have never smoked (Can, 2017). Yazıcı (2017) states that there is a negative relationship between smoking and perceived social support in university students.

Among the postgraduate theses, 4 studies examining high school students' rate of drinking alcohol for once were reached. According to the findings of the studies, the highest rate of alcohol experience among high school students was in Edirne (52.1%) (Eneç-Can, 2007) and the lowest in Erzurum (8.5%) (Can, 2017). The lowest rate for regular alcohol use was 3% in high school students in Tokat (Bulut, 2016) and 42.5% in Istanbul (Akbaba, 2012). Among the university students, this rate is the lowest in Isparta with 8.2% (Önder, 2012) and the highest with 66.5% in Istanbul (Taner, 2005). Can (2007) found that the rate of alcohol experience in Adapazarı secondary school students was 10.4%, use rate was 2% and Palanci's (2004) alcohol use rate in primary school students in Diyarbakır was 1.6%.

According to the studies examining individuals using alcohol at specific intervals, the rate of use in males was significantly higher than females (Akın, 1996; Aygün, 2017; Bulut, 2016; Çakır, 2011; Dayi, 2013; Demirhan, 1999; Kırca, 2006; Köksal, 2016; Kurupınar, 2012; Palanci, 2004; Sarı, 2006; Usanmaz, 1993). Alcohol use rate among students who have alcohol use among family or friends is higher (Ağar-Güven, 2005; Akın, 1996; Çakır, 2011; Dayi, 2013; Demirhan, 1999; Gülmez, 2003; Köksal, 2016; Palanci, 2004; Usanmaz, 1993; Yavuz, 2003). In addition, the rate of alcohol use in individuals with a higher level of education (Çakır, 2011) is higher than the others who define family relations as bad (Gülmez, 2003). In addition, there is a negative correlation between the perceived social support of the family and alcohol use (Yazıcı, 2017).

Among the high school students, the drug/stimulant attempts rate was highest in Ankara at 20.9% (Arslan-Şahin, 2011) and lowest in Ankara at 2.3% (Karakaş, 2006). The highest rate of high school students using drug at regular intervals was in Elazığ (6.8%) (Aksu, 2002) and the lowest rate is in Istanbul (0.8%) (Akbaba, 2012). In the studies carried out with university students, the highest rate of drug/stimulant use was 11% in Eskişehir (Dayi, 2013), lowest in Samsun (1.4%) (Köksal, 2016) and Isparta (1%) (Önder, 2012).

Persons whose family or a friend using drugs/stimulants (Çakır, 2011; Cavusoglu, 2009; Dayi, 2013; Görgün, 2009; Palanci, 2004, Taner, 2005; Telliel-Güler, 2008; Yavuz, 2003), who have been exposed to physical violence (Çakır, 2011) the rate of substance use was higher in individuals than others. In many studies, the rate of substance use among males was significantly higher than females (Çakır, 2011; Dayi, 2013; Görgün, 2009; Kasap, 2015; Koca, 2011; Semerci, 2016; Telliel-Güler, 2008). Some researchers found no significant difference between the genders in terms of use rate; Sarı (2006) in high school students and Kırkan (2006) and Taner (2005) in university students. The rate of substance use among the students who reported that they did not get enough support from their family was higher than the others (Çakır, 2011; Koca, 2011). However, Çavuşoğlu (2009) stated that there was no significant relationship between perceived social support from family and substance use; Yazıcı (2017) stated that there was a significant relationship between perceived social support and family support in tertiary education students. Furthermore, according to Koca's (2011) study, 63.6% of university students started substance use because of curiosity.

Theses that fall under this topic are studies that compare the individual with addiction and his/her family and their non-dependent peers. When the studies were reviewed, it was found that confused identity status (Pala, 2007), aggression (Sökmen, 2017), anger (Aygen, 2009; Ölçüm, 2014), emotional inconsistency (Kaya, 2011), difficulty in emotion regulation (Koyak, 2018), deterioration in executive functions (Aydın, 2018), fearful and avoidant attachment (Aydoğdu, 2013) levels were higher in adolescents with addiction. In addition, successful identity status (Pala, 2007), self-efficacy (Pala, 2007), self-esteem (Bircan, 2011; Kaya, 2011; Ölçüm, 2014; Pala, 2007), soft compassion, self-control and openness to development (Kaya, 2011), empathy (Sökmen, 2017), memory, facial recognition, attention, executive function skill (Ünal, 2011) levels were found to be significantly lower than the group without dependence.

When the relationships of individuals with family and social environment were considered, adolescents with addiction consider their parents to be more aggressive (Pala, 2007) and less accepted-interest individuals (Aydoğdu, 2013; Bircan, 2011) and perceived family social support and total social support scores. In addition, it was observed that the level of supervision of the parents of children with addiction, the level of peer-to-peer cooperation and harmony were low (Öngel-Atar, 2013).

According to the findings of studies investigating the history of neglect and abuse in adolescents with substance addiction, 60% of individuals reported childhood trauma and adolescents who reported childhood trauma history started to use drugs at an earlier age (Polat-Balci, 2011). Yıldız (2018) reported that adolescents who applied to an addiction treatment center reported the most (34%) emotional neglect among psychosocial traumatic experiences and those who could not complete the treatment had a history of more severe emotional neglect and abuse. At least one psychiatric comorbidity was found in 95.8% of adolescents with addictive treatment (Bozbey, 2015).

Adolescents who were involved in criminal acts were more likely to have a higher rate of substance use than their peers who were involved in criminal activities for the first time in their adolescents who were involved in criminal acts (Top, 2010). The adults who were punished for drug abuse reported that they start smoking or drinking alcohol between the ages of 6-10 and 47% of them reported that they started to use drugs because of curiosity (Altinkaya, 2010). The rate of alcohol or substance use among young detainees/inmates who were treated in terms of suicide attempt was 73.4%, and the rate of substance use among those with a personality disorder diagnosis was higher (Sarp-Toprak, 2011). The use of substance in adolescents who were dragged into crime, alcohol or substance use in his family or friends was higher (Yavuz, 2003)

When the National Thesis Center statistics of September 2018 are considered, the distribution of postgraduate theses on substance use/addiction in adolescents seem similar in the master's theses (69.5%) but PhD theses were (11.5%) lower than the general distribution (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/IstatistikBilgiler?islem=4>, accessed on 13 September 2018). The fact that half of the completed theses were published in the last 5-6 years indicates that the interest and knowledge about this subject has increased. From this point of view, public and non-governmental organizations as well as their thesis advisors and students will be valuable for the benefit of the society in the light of the past research and the information and interventions to prevent substance use/dependence. Indeed, in order to increase scientific knowledge and interest, Turkey Green Crescent Society have begun to provide scholarships to students conducting graduate or doctoral research on addiction (<https://www.yesilay.org.tr/tr/haberler/detay/yesilaydan-doktora-ve-yuksek-lisans-ogrencilerine-burs-firsati-2018>, accessed on 13 September 2018).

The reason why a significant part of the research is related to the drug/stimulant agent may be due to the fact that it causes more social, mental and legal problems than the other types of dependence, and also the mass media and public administrators have more space on the agenda. This will delay the understanding of individuals with a tendency to use other addictive substances, such as cigarettes, alcohol, and preventive policies. Therefore, it will be useful to take initiatives to ensure that other substances are also investigated. Undoubtedly, it would not be right to direct science-producing individuals to work on a subject. However, civil society supports such as the Green Crescent's scholarship and mass broadcasting and public administrators' inclusion in other agendas and discourses may be encouraging for young scientists.

The majority of the samples includes young people or adolescents who attend to formal education-training system or legal treatment centers in the center of the metropolitan cities. It is conceivable that researchers work with individuals who come together at a certain point on time, labor and monetary reasons. However, studying with people who do not/cannot get service from any education or treatment institution will reveal a more inclusive picture. At this point, the possibilities of state institutions (databases, grants, etc.) can be shared with the researchers and studies can be carried out with more inclusive samples. In addition, thesis advisors are an important step in encouraging students to work with hard samples to reach.

As a result, there is an increase in the number of graduate theses on substance use in adolescents, and this situation is promising in terms of national science focusing on this issue. However, some suggestions that may be useful to transform this increase into added-value can be summarized as follows: conducting research with samples that are broader, different and difficult to access (individuals who cannot access formal services such as formal education, treatment services); conducting longitudinal surveys where more than one researcher can be involved in different periods; meeting the needs of public and non-governmental organizations together with their data bases and facilities; intervening with different tools (series, films, social media, books, etc.) for adolescent/youth and family; encouraging young scientists by Turkey Green Crescent Society and providing scholarships and research opportunities. In the light of the points summarized and cited in the text, it will be helpful to clarify the limitations of previous studies and to put forth the theses that have been constructed with new research questions and will guide the researchers and practitioners in the definition, prevention and treatment of substance use.

Kaynakça / References

- Ağar-Güven, A. (2005). *Kırkkale ilinde adolesan sağlık durumunun ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, Kırkkale Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Kırkkale). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Akbaba, Z. (2012). *İstanbul'un Esenyurt ilçesindeki liselerde okuyan öğrencilerin riskli sağlık davranışları üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İşletme Yönetimi Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Akın, M. (1996). *Lise öğrencilerinin uyuşturucu-uyarıcı madde kullanımının zararlarına ilişkin sağlık eğitim gereksinimleri* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aksoy, K. (2006). *Lise öğrencilerinin bağımlılık yapan maddelere ilişkin tutumları ve bu tutumlara etki eden değişkenlerin incelenmesi (Malatya ili örneği)* (Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Malatya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aksu, A. (2002). *Lise öğrencilerinde psikoaktif madde kullanımı ve şiddet davranışı* (Tıpta uzmanlık tezi, Fırat Üniversitesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Elazığ). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Altinkaya, Ö. (2010). *2007-2009 yılları arasında Adana ilinde uyuşturucu madde kaynaklı suçları işleyen bireylerin sosyodemografik özelliklerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adli Tıp Anabilim Dalı, Adana). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Arslan-Şahin, G. (2011). *Ankaradaki iki lisenin öğrencilerinde riskli sağlık davranışları ve bunlara akran baskısı ile diğer bazı faktörlerin etkisi* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aydın, A. N. (2018). *Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerin yürütücü işlevler, çocukluk çağı örselenmeleri ve akran zorbalığı açısından değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, Ege Üniversitesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aydoğdu, H. (2013). *Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri yönünden karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aygen, M. (2009) Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi (Doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Elazığ). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Aygün, H. (2017). *Lise öğrencilerinin sigara ve alkol kullanım yaygınlığının belirlenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Aydın). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Balcı-Polat, G. (2013). *Madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde çocukluk çağı travmalarının bağlanma ile ilişkisi* (Tıpta uzmanlık tezi, İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bilgiç, N. (2013). *Lise öğrencileri üzerinde sigara konusunda yürütülecek olan akran eğitiminin sigara kullanma davranışı üzerindeki etkinliğinin değerlendirilmesi* (Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bircan, S. (2011). *Madde bağımlısı olan ve olmayan ergenlerin benlik saygıları, algıladıkları ebeveyn kabul reddi ve çocuk yetiştirme stillerinin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Kara Harp Okulu Komutanlığı, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bozbey, S. (2015). *Madde kötüye kullanımı veya madde bağımlılığı tanısı alan çocuk ve ergenlere eşlik eden psikiyatrik bozuklukların incelenmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Çocuk Psikiyatrisi Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Bulut, Y. E. (2016). *Tokat ilinde öğrenim görmekte olan lise öğrencilerinde duygusal ve davranışsal sorun prevalansı ve ilişkili faktörler* (Tıpta uzmanlık tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Tokat). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Can, M. Ş. (2007). *İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde görülen "madde bağımlılığı" alışkanlığı (Sakarya ili örneği)* (Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi, İlköğretim Anabilim Dalı, Sakarya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Can, V. (2017). *Sosyal fobi ve akran baskısının ergenlerde madde kullanımına etkisi* (Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Erzurum). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Coşkun, S. (2006). *Uçucu madde kullanan ergenlerde bilinçlendirme eğitiminin etkinliği* (Doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Çakır, D. (2011). *Edirne'deki liselerde ve Trakya üniversitesi öğrencilerinde alkol ve psikoaktif madde kullanımının yaygınlığı* (Tıpta uzmanlık tezi, Trakya Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Edirne). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Çataloğlu, B. (2011). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin psikolojik sağlık ve aile işlevleri açısından karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Çavuşoğlu, F. (2009). *Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin madde kullanımına etki eden etmenler ve aileden aldıkları sosyal desteğin etkisi* (Yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Samsun). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Çetin, Ö. I. (2016). *Genç erişkin erkeklerde şiddet eğilimi ve psikolojik durum ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Dayı, A. (2013). *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi öğrencilerinde sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı* (Tıpta uzmanlık tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Eskişehir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Demirhan, H. (1999). *Denizli ili Tavas ilçe merkezinde yer alan ortaöğretim öğrencilerinde sigara, alkol ve uçucu madde kullanımı* (Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Denizli). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Eneç-Can, F. (2007). *Edirne şehir merkezindeki lise öğrencilerinde riskli sağlık davranışlarının değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, Trakya Üniversitesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Edirne). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Görgün, S. (2009). *K.T.Ü. öğrencilerinde madde kullanımı ve anne babaya bağlanma biçimleri ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sağlık Psikolojisi Anabilim Dalı, Trabzon). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Gülmez, G. (2003). *Sosyoekonomik düzeyi farklı iki lisede madde kullanma durumu ve etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- İbiş, E. (2015). Lisansüstü eğitimin sorunları. *Yükseköğretim Dergisi*, 4(3), 117-123.
- Kaptanoğlu, S. (2004). *Gençlikte riskli davranışlar araştırma formunun, uyarılma çalışması* (Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Karakaş, Ö. (2006). *Ergenlerde tütün, alkol ve madde kullanımı ile ilişkili psikolojik faktörler*. (Yüksek lisans tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kasap, H. (2015). *15-17 yaş grubu ergenlerde sosyal destek, okul başansı ve aile yapısının madde bağımlılığına karşı koruyucu etkisi* (Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kaya, Z. (2011). *Madde kullanan ve kullanmayan ergenlerin kişilik özellikleri ve benlik saygısı açısından karşılaştırılması* (Doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kıran-Esen, B. (2003). Ergenlerin akran baskısı düzeyleri ve cinsiyetlerine göre sigara içme davranışlarının incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(1), 167-188.
- Kırcan, S. (2006). *Ergenlerde akran baskısı iç veya dış kontrol odağının madde kullanımı ile ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Koca, B. (2011). *İnönü Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin sigara, alkol, madde kullanımı, madde kullanımına etki eden etmenler ve aileden aldıkları sosyal desteğin etkisi* (Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Elazığ). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Köksal, E. N. (2016). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi öğrencilerinde sigara, alkol, madde kullanım sıklığının ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Samsun). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Kundakçı, U. A. (2006). *Gaziantep Üniversitesi'ndeki bazı bölümlerde 1. ve 4. sınıflarda okumakta olan öğrencilerin sigara bağımlılığı konusundaki bilgi, tutum ve davranışları* (Yüksek lisans tezi). Gaziantep Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Gaziantep). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

- Kurupınar, A. (2012). *Ortaöğretim öğrencilerinde görülen madde bağımlılığı alışkanlığı ve yaygınlığı: Bartın ili örneği* (Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Müderrisoğlu, S. (2008). *Madde kullanımını önleme stratejileri ve üniversite öğrencilerine yönelik önleme programı* (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ölçüm, İ. (2014). *Madde kullanımı olan ve olmayan ergenlerin benlik saygısı, çocukluk örselenme yaşantıları ve öfke ifade biçimleri yönünden karşılaştırılması* (Tıpta uzmanlık tezi, Ege Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Önder, A. (2012). *Süleyman Demirel Üniversitesi bazı fakültelerinde okuyan 1. sınıf öğrencilerinin riskli sağlık davranışlarının saptanması* (Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Isparta). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Özakar, S. (2013). *Adölesanların risk alma davranışları ve risk alan adölesanlarda değişim modeline göre hemşirelik uygulamasının madde kullanımına etkisi* (Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Çocuk Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Pala, S. (2007). *Madde bağımlısı olan ergenlerin kimlik statülerinin belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Palancı, Y. (2004). *Diyarbakır il merkezindeki ilköğretim 6., 7., 8. sınıfları ile lise öğrencilerinde sigara-alkol-uyuşturucu kullanımı ve etkileyen faktörler* (Tıpta uzmanlık tezi, Dicle Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Diyarbakır). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Sarı, C. (2006). *Lise öğrencilerinde riskli sağlık davranışları* (Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul).
- Sarp-Toprağın, S. (2011). *Özkiyim riski nedeniyle yatan hükümlü ve tutuklu erkek hastaların sosyodemografik, suç ve psikiyatrik tanı özellikleri açısından incelenmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Semerci, M. (2016). *Lise son sınıf öğrencilerinde riskli sağlık davranışları ve algılanan sosyal destek ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, Erzincan Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Erzincan). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Sökmen, A. (2017). *Madde bağımlısı olan ve olmayan 14 – 17 yaş aralığındaki ergenlerin empati eğilimi ve saldırganlık tutumu açısından karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Gaziantep). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Söylemez, F. (2012). *Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin sigara kullanma durumlarının bağımlı kişilik ölçeğiyle ilişkisi* (Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Malatya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Taner, S. (2005). *Boğaziçi Üniversitesi lisans öğrencilerinin sigara, alkol ve madde kullanım yaygınlığı ve belirlenen risk faktörlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Telliel-Güler, A. (2008). *Ege üniversitesi hazırlık sınıfı öğrencilerinde tütün, alkol, madde kullanımı ve sosyo-ekonomik düzey etkisi* (Doktora tezi, Ege Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Top, K. (2010). *Suçta itilen çocuklarda akıl ve ruh sağlığı problemlerinin yaygınlığı ve çeşitliliği* (Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Tuz, C. (2015). *Bir üniversitedeki kız öğrencilerin cinsel şiddet öyküsü ve şimdiki depresyonla ilişkisi* (Tıpta uzmanlık tezi, Ankara Üniversitesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifleri Genel Müdürlüğü Denetimli Serbestlik Daire Başkanlığı. (2018). *2018 Yılı Temmuz Ayı İstatistikleri*. http://www.cte-ds.adalet.gov.tr/istatistik/2018/temmuz_2018.pdf

- Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Narkotik Suçlarla Mücadele Daire Başkanlığı. (2017). *2017 Türkiye Uyuşturucu Raporu (2016 yılı verileri)*. Ankara. <http://www.narkotik.pol.tr/TUBIM/Documents/TURKIYE%20UYUSTURUCU%20RAPORU%202017.pdf>
- Türkiye Yeşilay Cemiyeti, <https://www.yesilay.org.tr/tr/haberler/detay/yesilaydan-doktora-ve-yuksek-lisans-ogrencilerine-burs-firsati-2018>, erişim tarihi 13 Eylül 2018.
- Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi Ve Kontrolü Hakkında Kanun (26 Aralık 1996). *Resmi Gazete* 22829.
- Ulusal Tez Merkezi İstatistikleri, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/IstatistikBilgiler?islem=4>, erişim tarihi 13 Eylül 2018.
- Usanmaz, S. (1993). *Ankara şehir merkezindeki lise öğrencilerinin sigara ve alkol kullanımının araştırılması* (Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Uysal, R. (2014). *Çözüm odaklı kısa süreli yaklaşıma dayalı bir müdahale programının ergenlerde risk alma davranışına etkisi* (Doktora tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı, Sakarya). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Ünal, E. (2011). *Uçucu madde kullanım bozukluğu olan ergenlerde dikkat, bellek, yürütücü işlevler ve vizyospasyal fonksiyonların değerlendirilmesi* (Tıpta uzmanlık tezi, İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Warren, C. W., Jones, N. R., Eriksen, M. P. ve Asma, S. (2006). Patterns of global tobacco use in young people and implications for future chronic disease burden in adults. *Lancet*, 367, 749-753. doi: 10.1016/S0140-6736(06)68192-0
- Yavuz, A. E. (2003). *Tutuklu yada hükümlü erkek ergenlerde kriminolojik öykü ile madde kullanımı ve aile yapısı arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Yazıcı, Y. (2017). *Bir üniversitede sağlık alanında eğitim gören birinci sınıf öğrencilerinde riskli sağlık davranışları, etkileyen faktörler ve algılanan sosyal destek ilişkisi* (Tıpta uzmanlık tezi, İstanbul Üniversitesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Yıldırım, B. (2016). *Üniversite öğrencilerinde riskli sağlık davranışlarının belirlenmesi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Medipol Üniversitesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.
- Yıldız, D. (2018). *Madde kullanım bozukluğu olan yatarak tedavi gören erkek ve kadın ergenlerde sosyodemografik, klinik özelliklerin, travmatik yaşantı öyküsü ve travma ile ilişkili psikopatolojilerin tedaviyi tamamlama üzerine olan etkileri* (Tıpta uzmanlık tezi, Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Çocuk Psikiyatrisi Anabilim Dalı, İstanbul). <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Copyright © 2018 **Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports**
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
Journal of Youth Researches • November 2018 • 6(16) • 57-70

ISSN 2147-8473
Received | 02 July 2018
Accepted | 15 October 2018

Social Representations of Drunkenness Among Maltese University Students

*Marilyn Clark**

*Rebecca Cuschieri***

Abstract

The drinking patterns of young people are subjected to continuous monitoring. Their social representations of drunkenness and how these are influenced by cultural constructions have been less extensively examined. This paper discusses the findings emergent from a focus group study with young Maltese people. The findings explored how youth give the state of being intoxicated meaning within the particular social groupings they inhabit. Using the Constant Comparative Method, five conceptual categories that throw light on the social representations of drunkenness among this population emerged: drinking as social imperative, normalisation of intoxication, constituents of drunkenness, discourses of drunkenness and importance of setting. The analysis documents how young people actively construct their understanding of drunkenness in interaction with those around them through the transmission of ideas, beliefs and understandings. The paper concludes with some recommendations for prevention and harm reduction.

Keywords: Social Representations; Emerging Adults; Malta; Drunkenness; Alcohol.

* Associate Professor, University of Malta, Faculty for Social Wellbeing, Department of Psychology, Malta, marilyn.clark@um.edu.mt

** c/o University of Malta, Faculty for Social Wellbeing, Department of Psychology, Department of Psychology, Malta, rebcuschieri@gmail.com

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/
Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 58-70

ISSN 2147-8473
Başvuru | 02 Temmuz 2018
Kabul | 15 Ekim 2018

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Malta Öğrencileri Arasında Sarhoşluğa Ait Toplumsal Gösterimler

*Marilyn Clark**

*Rebecca Cuschieri***

Öz

Gençlerin içki örüntüleri sürekli bir gözleme nesne teşkil etmektedir. Gençlerin sarhoşluğa dair toplumsal gösterimleri ve bu gösterimlerin kültürel inşalar tarafından nasıl etkilendiği son derece az incelenmiştir. Bu çalışma, genç Maltalı insanlar ile yapılan odak grup çalışmasında ortaya çıkan bulguları tartışmaktadır. Bulgular gençliğin içinde yaşadıkları belli toplumsal gruplaşmaların alkollü olma haline verdikleri anlamın ne olduğunu incelemektedir. Daimi Karşılaştırmalı Yöntem kullanıldığında bu nüfus arasından sarhoşluğun toplumsal gösterimlerine ışık tutan beş kavramsal kategori ortaya çıkmaktadır: toplumsal zorunluluk olarak içme, alkollü olmanın normalleştirilmesi, sarhoşluğun bileşenleri, sarhoşluk söylemleri ve yer ve zamanın önemi. Çözümleme gençlerin etrafındakiler ile iletişim içinde düşünce, inanç ve anlayış iletimleri yolu ile sarhoşluk anlayışlarını etkin olarak nasıl inşa ettiklerine kanıt sunmaktadır. Çalışma önleme ve zarar azaltımı için öneriler ile sonlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Gösterimler, Ergenler, Malta, Sarhoşluk, Alkol.

* Doç. Dr. Malta Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Malta, marilyn.clark@um.edu.mt

** Phd, Malta Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Malta, rebecuscushieri@gmail.com

Introduction

The use of alcohol by Maltese young people has become a growing concern among health professionals and policy makers. Despite the legal purchasing and drinking age being 17, the research among 15 and 16 year olds in Malta shows that many students use alcohol first at a young age. The evidence shows that by age 13 or less a number of students in Malta had consumed alcohol (ESPAD, 2015). Among 15/16 year-old young people, ESPAD registered high percentages of reported lifetime use (86%), last year use (80%) and last 30 days use (54%). The 2015 ESPAD saw a decline in alcohol use among 15 and 16 year-old young people in Malta, yet their alcohol intoxication remains of concern since the latest ESPAD data from 2015 provides evidence that 38% of 15 and 16 years olds had been drunk at least once in their lifetime, 31% reported being intoxicated in the last year and 14% in the last month (ESPAD, 2015). Almost half of the students (47%) had engaged in heavy episodic drinking¹ during the month preceding the study. Adolescents are increasingly being initiated into a forceful culture of drunkenness (Measham, 2006; Measham & Brain, 2005). The age of the first alcohol consumption has decreased (Roche et al., 2008) and binge drinking is commonplace (Farrington et al., 2000). Researchers have also found that inebriation is defined as a 'good night out' for young people (Keane, 2009; Measham and Brain, 2005; Munro et al., 2009) and intoxication is becoming increasingly normalized. While ESPAD shows that alcohol consumption and heavy episodic drinking of Maltese students is among the highest in Europe, Maltese students repeatedly report significantly lower percentages of drunkenness. This requires explanation. ESPAD reports that "on the country level there is a strong positive relationship between reported alcohol consumption for the last drinking day and the perceived level of intoxication on that day. Thus, in countries where students reported that they consumed larger quantities of alcohol they also reported higher levels of intoxication" (Hibell et al., 2009). This could not be applied to Malta. Given that intoxication is a self-reported state, the research agenda therefore aims at exploring young people's understanding of what constitutes drunkenness and if, and how, the experience of drunkenness is socially constructed and not just physiologically experienced. This research also attempts to explore how constructions of intoxication are established, communicated and maintained in the social worlds inhabited by youth in Malta.

Traditionally, the northern and the southern regions of Western Europe have noticeably different drinking cultures. Several authors have recently proposed two traditional norms, attitudes and practices for Western European cultures (Davies, 1984; Heath & Cooper, 1988; Hupkens et al., 1993). Southern European ("Mediterranean") patterns have been characterized as 'wet' cultures, (primarily wine drinking) and are typically found in Italy, Spain, Portugal, southern France and Greece. In northern Europe one finds the Nordic 'dry' pattern with a predominance of beer and spirit consumption. The latter is found in

¹ Consumed more than five drinks in one drinking session

Scandinavia, the Netherlands, Britain, and north and eastern Germany. A blend of the two norms appears to be found in northern France, southwestern Germany, Belgium, Austria and Switzerland (Engs, 1995). In the South, wine is most commonly consumed as part of one's diet and drunkenness is frowned upon. Young people are introduced to wine in the context of the family. Wine drinking is culturally accommodated and there are few perceived psycho-social problems associated with its use (Heath & Cooper, 1988; Garnsey & Saller, 1987; Davies 1984; Davies & Walsh, 1983; Lolli et al., 1958; Smith & Hanham, 1982).

In contrast, the Nordic attitude to drinking is ambivalent, characterized by extremes of serious drinking versus total abstinence, with beer and spirits mostly consumed often in contexts other than meal times. Heavy drinking is more likely to occur on weekends or special occasions and drinking with the goal of getting drunk is common, but a high percentage of the population abstains. Age limitations for legal alcohol consumption are extensively policed and alcohol is prohibited for minors even within the family setting. Drinking is generally perceived as problematic (Davies & Walsh, 1983; Jellinek, 1962; Smith & Hanham, 1982). These cultures are likely to foster temperance movements (Levine, 1992). The attitude towards alcohol is very ambivalent. Alcohol is not integrated into activities of daily life and so people use it in a problematic way or not at all. However, according to Engs (1995, p. 229) "traditional' drinking patterns have been changing, particularly since the 1960's. ... These rapidly changing trends may soon forecast a blended pattern throughout Western Europe". In Malta, many years of British colonization and Malta's economic reliance on the leisure and hospitality industry, have likely impacted its drinking culture. This paper will contribute to the continued debate by exploring what drinking and the state of being intoxicated means to Maltese university students, in the social context of a central Mediterranean society, and how this construction of drunkenness is established, communicated and maintained in the social worlds inhabited by youth in Malta. It will do this through a social representations approach.

Conceptual Framework

According to Hogg & Vaughan (2008, p. 102) social representations are "consensual understandings shared between group members ... which emerge through informal everyday communication". Social representations may be conceptualized as ideas that are culture-dependent and rooted in lay beliefs and interpretations (Sammut et al., 2012) and consequently diffused through communication between groups of individuals (Crisp and Turner, 2010). In this framework, representation is viewed as constitutive, as part of the occurring event, in this case drunkenness. This constructivist view of representation as process explores the way in which meaning is given to things. The idea of social representation was introduced by Moscovici (1972) who claimed that social representations concern systems of values, ideas and practices that serve two kinds

of functions: firstly, by removing the mysterious edge from new phenomena, they bring order to the social world; secondly, they allow for better communication. Social representations are similar to schemata at the individual level, but the societal origins and effects of shared bodies of information are emphasized. It is therefore being proposed that young people's understandings of drinking and drunkenness and the meanings they attribute to this 'state' are constructed through interaction and social negotiation. This paper will contribute to an understanding of both how this occurs, as well as the end product. Discussing Durkheim's sociological understanding of collective representations (Durkheim, 1924/1974), Moscovici argued that, given the multiplicity of representations co-existing in the public sphere, it may be better to speak of social rather than collective representations (Sammut et al., 2015). In effect, the 'state' of being drunk is sensed in many ways, across different cultures. A social group's understanding of the concept of drunkenness reflects the establishment of norms and values surrounding drinking, hence, reflects what is considered acceptable or otherwise (Sammut et al., 2012). Through adopting a social representations approach to understanding drinking behaviour, this study concentrates on the meaning-making processes employed by young people in this regard. Social representations are created and recreated through the two processes of anchoring and objectification (Moscovici & Farr, 1984). Anchoring reduces unfamiliar ideas into familiar contexts (Howarth & Sammut, 2014), while through objectification these yet abstract ideas are then made more concrete, reassigning "what is in the mind to something existing in the physical world" (Moscovici & Farr, 1984). By means of these two mechanisms, 'presentations' of societal phenomena are reinterpreted to fit existent social representations contributing to the fluid nature of social representations (Howarth & Sammut, 2014). The social representations approach allows the analysis of common sense understandings in different social and cultural groups.

Drinking Patterns Among Maltese Young People

In Malta the legal alcohol-drinking and purchasing age is 17. The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) showed how Maltese students under the age of 16 believed that it would be "fairly" or "very easy" to obtain alcohol and how the prevalence of alcohol consumption is high among this age group. The types of alcohol most commonly consumed in the last 30 days were spirits (48%) and wine (43%), beer (36%), alcopops (26%) and cider (16%). In the month prior to the study, 37% of students had purchased an alcoholic beverage off-premise, while 50% of students had used alcohol on-premise (in a pub, bar or disco). 31% claimed to have been intoxicated in the last year and 14% in the last month. Almost half of all students (47%) had engaged in heavy episodic drinking (i.e. consumed five or more drinks on one occasion) during the month prior to the study. Between 2011 and 2015 there was an overall decline in all alcohol-related behaviours measured and these were more evident for boys than girls, leading to the convergence of some rates or to higher rates among girls. The gender gap

with regards to drinking is clearly narrowing in Malta. The data from a general population survey, conducted with 18 to 65 year olds in Malta in 2013 (Muscat et al., 2014), compared the findings with the data registered in the past ESPAD surveys. The students who had participated in the 2007 and 2011 ESPAD surveys would be aged between 18-24 years in the General Population Study in 2013. When examining this age cohort, this survey reported lifetime use of alcohol at 87.2%. A high 77.5% of ever drinkers of alcohol are also current drinkers and the highest percentages of these are aged between 18 and 24 years of age. The use of alcohol in the last 12 months was reported by 85% of those aged between 18-24 years whilst similar percentages were reported in ESPAD in 2007 (87%) and 2011 (86%). When comparing the use of alcohol in the last 30 days, such consumption was reported to be 73% in the 2007 ESPAD and 75.9% in this survey. Arnett (2005) has suggested that increases in drinking during emerging adulthood are becoming normative in Western society. Social control lessens during this period and along with identity exploration and trying out various behaviours, emerging adults may seek out the altered states of consciousness that different substances can induce. Constructing an adult identity can be confusing and some emerging adults may use substances as a rite of passage into adult worlds (Bagnall, 1991). The General Population Survey conducted in Malta in 2013 showed that the consumption of alcohol is very common within Maltese society and the consumption of alcohol among emerging adults is on the increase. A study by Cefai and Camilleri (2009) exploring health behaviours among University of Malta students found that approximately 11% of the sample consumed alcohol daily. 79% of the students drank occasionally or during weekends and only 10% never drank alcohol. Male students reported drinking more often than females. Approximately 38% of all alcohol drinkers had at least 6 drinks when they socialized, while 29% had from 3 to 5 drinks. 13% of the students engaged in binge drinking regularly, either every weekend (5%) or frequently (8%). A lifestyle survey among 18-24 year olds in post-secondary and tertiary education conducted in 2006 by the Maltese National Agency against Drug and Alcohol Abuse (sedqa, 2006) registered alcohol as the most commonly used substance amongst students, with 96% having consumed alcohol during their lifetime, 95% in the last twelve months and 79% in the last month. 64% of students reported heavy episodic drinking.

Research Agenda and Design

The objective of this research was to examine social representations of drunkenness among students at the University of Malta who were between 18 and 30 years of age. The period of emerging adulthood, is marked by identity formation and the transition to new adult-type roles (Arnett, 2002). It is also a time of increased alcohol use and abuse (White & Jackson, 2005). The research approach was qualitative, allowing for the understanding and yielding of participants' views, thoughts and perceptions on drunkenness. The data

of the study was collected through the use of 3 focus groups. The participants were 19 Maltese university students between the ages of 18 and 30: 8 females, and 11 males. These students were studying a wide variety of subjects. The mean age of the participants was 19.58 years. The focus group questioning route explored a number of issues, most notably: the role alcohol plays in Maltese society; the conceptualisations of drunkenness; the expectations associated with alcohol use; the contexts in which drunkenness was acceptable or otherwise; the perspectives on intoxication related to gender and age; the perceived consequences of intoxication. The focus groups were audio-recorded and the transcribed text subjected to the Constant Comparative Method as proposed by Strauss and Corbin (1990). Ethical clearance from the University Research Ethics Committee at the University of Malta was obtained.

Data Analysis

Has drinking become a social imperative?

The data indicates that drinking and intoxication were viewed as essential lubricants to social interaction. “In my opinion, alcohol loosens you up, and a person is no longer socially withheld, thus the person feels more comfortable to socialize with others” (AZ). Anthropologists have long proposed that alcohol consumption levels off differences between individuals and groups and facilitates sociability in group settings (Hunt et al., 2014). “It is something you do when you are out, you know, ‘let’s go out and have a drink, and discuss how things were’, or something like that” (ID). Friends are often integral to drinking experiences and cultural norms surrounding youth socialization practices play a definitive role in shaping drinking behaviour when those norms become internalized.

Alcohol use was linked with hospitality when welcoming guests: “Even when you have guests at home, you offer some kind of alcoholic drink” (EG), and as essential to celebrations marking important events “It is part of our culture, of how we welcome people” (KC); “if you are at a wedding, it is the first thing; they give you a glass of champagne or something” (AC). The National Alcohol Policy (Ministry for the Family and Social Solidarity, 2018) recognizes that the use of alcohol has been part of traditional Maltese culture. Social motives facilitate the consumption of alcohol in social contexts however such motives are often associated with lighter, less frequent alcohol use and tend not to be associated with excessive alcohol use (Read et al., 2003). The data indicates that Maltese University students have a strong social imperative to drink. Alcohol is utilized as a means of fitting into and/or belonging to the social group. “There are individuals who see others drinking, and for the sake of not being left out, or feeling like a fish out of water, reason that they ‘might as well’ drink” (AM). This imperative to drink is demonstrated by the key role alcohol plays in the social activities young people engage in. As one focus group participant puts it, “drinking has become idealized” (JC) and taken-for-granted.

Many participants talked about how they would not consider abstaining from alcohol “Alcohol leads to things happening, if you have alcohol, you’re expecting more of a fun night, and at a fun night, a lot of things happen especially if you’re in a group. As in, if there is no alcohol, it is a boring night” (CC). Maltese emerging adults view the drinking of alcohol as an inevitable aspect of social life and associate it with a sense of pride rather than shame or embarrassment. “To a certain extent, alcohol consumption brings with it some form of level of pride, for example mentioning to your friends that you went out the night before, and you had a lot of fun, you feel proud” (AZ).

The Normalization of Intoxication

Parker et al. 2002) popularized the idea that intoxication has become normalized among young people in Europe. Their studies, *Illegal Leisure in the 1990’s* and more recently *Illegal Leisure Revisted* (2013) have put forward the argument that alcohol use, and to a lesser extent, illicit drug use, is commonly engaged in by young people as a form of ‘time out’ from the stresses and strains of a fast paced late modern existence. They propose that given the large numbers of young people using both licit and illicit substances, researchers can no longer claim that young people with difficulties are the only ones using substances. Intoxication as a form of recreation has become normalized. In the present study participants perceived intoxication as normal behavior even to be expected and somewhat accepted by parents, “it is nothing out of the ordinary, your friends expect it and even your parents ... parents expect that their children are coming back home drunk after a night out” (KC). Some of the participants additionally attributed the responsibility for the transmission of extreme definitions of what constitutes drunkenness, highlighting how the concept of intoxication is a social phenomenon, constructed through the communicated ideas, understandings and belief systems of society (Sammut, Tsirogianni, & Wagoner, 2012):

“I’m going to be subjective, but I think that we learn from our parents when they say ‘Don’t you dare come home dead drunk, vomiting, and unconscious, as we will not let you into the house!’, so then we learn that being drunk is this; coming home and collapsing to the ground or not remembering a thing” (ID).

However while the use of alcohol in moderation is somewhat encouraged, evidenced by participants’ claims that they were commonly offered a drink by superiors, others highlighted that generally, drunkenness is frowned upon only by the older age groups; “if an elderly woman sees you, she would, most probably, shame you” (KA). It is, in fact in the South of Europe, and, amongst the young, that a culture change in the conceptualization and acceptability of drunkenness has been most pronounced (Järvinen & Room, 2007). It has been discussed above how while drinking is part of the fabric of traditional Mediterranean culture, drunkenness is not. However, participants’ experiences shed light on the very rapid changes in societal expectations, accentuating concomitant changes

in social representations. “In my eyes, even though it’s a bit odd seeing adolescents of thirteen or fourteen years of age in Paceville, I have to say it’s almost becoming normal; I don’t want to accept it...but I can’t say that it’s bad, as it’s normal” (AC). Room (2004) has documented the rapid change young people in southern Europe have experienced in their environments (Järvinen & Room, 2007).

Social representations reflect the gendered structure of society. Women’s behaviour tends to be more strongly policed than men’s. This is especially true for behaviour occurring in the public domain, such as drinking (Cree, 2016). Participants alluded to this gender bias, “there are reasons why women are more frowned upon (for drunkenness); there are more possible consequences” (JC). Even in this regard, however the data indicates that social representations of women in Maltese society are changing. “In fact, up till a few years back, I used to comment when seeing a girl in a drunken state; it was more serious than if it were to be a boy. However, nowadays, especially when in Paceville, I consider women and men as being equal, and it is normal to see people of both genders drunk” (AC).

The focus group data therefore cogently elucidates the culture-dependent nature of social representations (Sammuth et al., 2012) and how they are generated and sustained through group communication (Sammuth et al., 2015). It also underlines how young people’s social representations of intoxication have altered to espouse a more extreme understanding of the phenomenon. It is hypothesized that this will facilitate a change in behaviour.

Constituents of Drunkenness

The study aimed to explore young people’s understanding of what it means to be drunk. In exploring the content of this social representation, the participants talked about lack of control over their physical, behavioural and emotional selves as a primary indicator of intoxication. The participants referred to the physiological effects arising from alcohol consumption as providing clues as to the degree of their intoxication. These clues were labelled as signifiers of various levels of intoxication. Mild drunkenness was identified by the participants as including decreased “reaction times” (AA), inhibited “reflexes” (JC) and “limited mental capacity” (CC). On the other hand “unsteady gait” (AA), sickness and nausea, vomiting and fainting were seen to be more representative of drunken behaviour. The data clearly indicates that study participants conceptualized drunkenness as being an extreme physiological response, again indicating that only extreme intoxication is represented as drunkenness. “For one to say that another person is truly drunk, the other has to be throwing up, that’s a real indicator that a person is drunk; when he/she shows physical symptoms such as vomiting, fainting etc.” (KC). Focus group participants even mentioned that unconsciousness or black outs are the true representations of drunkenness: “if a friend of mine were to tell me that he was drunk the night before, I automatically imagine him lying on the ground unconscious, not knowing what is going on around him” (AZ). These social representations of drunkenness impact on young people’s

drinking patterns, as the data indicates that focus group participants do not deem themselves drunk prior to reaching such biological states and therefore might lead to excessive drinking. Participants also identified loss of control as an important constituent of drunkenness; “when a person is not conscious of his actions, and does things he is completely unaware of” (KC) including loss of control over one’s social behaviour: “actions which the person regrets upon sobering up” (KC). Intoxication is evidenced by individuals “not able to reason, and speak(ing) nonsense” (EG). The extreme nature of this representation of drunkenness and how this differs in Malta when compared with other societies is epitomised by the following quote: “what is the standard of drunkenness? It might be slight dizziness for a foreigner, yet for us Maltese one has to be on the ground, in a knot, unconscious” (AZ). Maltese youth appear to only consider extreme drunken state and behaviours as true representations of intoxication, while young people from other cultures define intoxication through the earlier symptoms of the process of intoxication. This might explain why while Maltese youth report higher levels of binge drinking, their self reports of drunkenness are lower than other European young people.

‘Talking About’ Drunkenness: An Analysis of The Discourse

Throughout the focus group sessions, a number of terms, some of them Maltese, were utilized to describe the various stages of drunkenness depicting emerging adults’ social representations of intoxication. Being “tipsy” (KA) was used to describe a state where one engages in excessive talkativeness and inappropriate laughter while other terms were used to describe the state of ‘drunkenness’ characterized by more extreme behaviours. A common term used was “patata” (TM), a term which translates to ‘potato’, illustrating individuals’ vegetative state (Bartolo, 2016). Other commonly used terms that were identified include “żibel” (NN) and “ħara” (MM), literally translating to ‘garbage’ and ‘shit’ respectively, referring to “individuals who become dead drunk; literally licking the ground, not knowing what is going on” (JB). Another popular term among young people to explain being drunk and which was emergent in the focus groups is “ħara mejjet (dead drunk)” (ID), ‘mejjet’ meaning ‘dead’. The reference to death emphasizes the extremely degraded physiological state, signified in Maltese emerging adults’ social representation of drunkenness. The term also indicates the experience of a blackout “forgets everything and wakes up the following day with a massive hangover” (ID). “mandra”(AZ), “maħta” (TM) and “ċappetta” (DV), were also commonly used in the focus groups. These terms translate to ‘pig-sty’, ‘snot’ and ‘knot’ respectively. It is interesting to note that while describing the varying drunken states, participants and people in their social circle have been in, the conversation was accompanied by much laughter, implying perhaps that emerging adults may perceive such states as more comical, as opposed to potentially life threatening. One participant mentioned that “some individuals consume alcohol up till the point where they end up in hospital” (MM), while stating that “it would make up a good story” (MM).

The Importance of Setting

Research on substance abuse has long explored how experiences of intoxication are impacted by the set (their attitudes) and setting (the physical setting) (Withington et al., 2012). Drunkenness does not occur in a vacuum, but rather, takes place in various social settings that impact on the outcome (Szmigin et al., 2008; Hunt et al., 2014; Leigh and Lee, 2008). While young adults may drink with the goal of intoxication, the participants underlined how this may only be done in some contexts where they presume drunkenness to be commonly engaged in and accepted by others in that context. In Malta, Paceville is the leisure destination for thousands of young people every evening. Paceville is a district heavily populated with nightclubs, bars, strip clubs, pubs and restaurants, and is perhaps the most important nightlife location in Malta. Social representations theory has extended its domain into the analysis of representations of geographical space as an object of investigation. One of the topics from this line of enquiry, social memory anchored in space (Haas, 1999; 2004; Haas and Jodelet, 2007), is particularly relevant to this discussion. Jodelet (1982) proposed that public spaces, like Paceville, may be treated as a “social and historical reality” where the experience of social actors, in our case, young people, takes place. Jodelet highlighted the value of understanding the social meaning of spaces whereby the interaction between humans and their environment is mediated by society. Young people actively construct the spaces they inhabit. This participation consequently grants them an identity and provides a historical, social and cultural reference. Young people manage their consumption, making ongoing decisions as they time and coordinate their drinking with peers in particular locations. Measham (2006) called this ‘controlled loss of control’. The focus group data locates Paceville as the principal setting in which intoxication is expected and commonplace: “a hub of clubs, right at our own doorstep” (MM). Paceville seems to be socially represented as an alcohol accepting and drunkenness-expecting setting, being followed by village feasts and organized summer parties, “where drunkenness is accepted, as a result of the availability of alcohol” (NN). Participants stated that particular occasions require greater alcohol consumption and heavier drunkenness for appropriate celebration.

Conclusion: More Than Just a Physical State

While the physiological dimension of intoxication is an important consideration in the documentation of young people’s experiences of drunkenness, this paper has attempted to demonstrate how social representations approach can contribute to a deeper understanding of this phenomenon. The study has shown how representations both reflect and shape individual and societal values, attitudes and behaviour with regards to intoxication. Some researchers (Järvinen and Room, 2007; Kuntsche and Cooper, 2010) have suggested that a process of assimilation to Northern European drinking cultures is occurring. In Malta, concern about youth drinking has led to greater enforcement and

stronger prevention that appears to have had positive results according to the latest ESPAD. This study does, however, clearly indicate a strong social imperative to drinking amongst Maltese youth. In a Southern European Mediterranean culture where controlled drinking was culturally promoted, intoxication has become somewhat normalized and an essential ingredient to leisure. The analysis indicates that the social representations of intoxication held by young people play an important role in shaping the way they drink, as well as the experience of difficulties associated with drinking. The increasing influence of Northern European cultures on Southern European drinking cultures maybe linked with potentially unfavourable changes in the attitudes and behaviours of youth from Southern Europe that have the consequence of encouraging heavy drinking and the ensuing problems this may cause (Ahlström and Österberg, 2005; Bjarnason et al., 2010). This paper contributes to an understanding of the procedural aspects of the normalization of alcohol intoxication through an examination of the social representations of drunkenness. Maltese youth appear to only consider extreme, adverse drunken behaviours as true representations of drunkenness and intoxication, yet fail to comprehend milder behavioural indicators of drunkenness as classifying as such. These representations might be a significant, contributing factor leading to decreased reports of drunken behaviour among Maltese individuals. This finding has important implications for prevention and harm reduction. Prevention efforts would do well to consider addressing these representations, contesting them and aiming to replace them with less extreme representations of drunkenness. The analysis has emphasized how the language used to describe episodes of drunken behaviour, betray the notion that drunkenness is equated with extreme degraded physiological states. The unpacking of these cultural texts, together with young people, in the process of a harm reduction strategy would contribute effectively to a redefinition of inebriation. If youth may come to understand that intoxication is occurring way before one becomes 'hara mejjet' then they may minimize the risk by helping them learn how to "master intoxication" by redefining what this state means to them (Østergaard, 2007). In this way young people may come to see alcohol consumption as a complement to social interaction rather than a goal in itself, and consequently disapprove of drunkenness rather than attributing a sense of pride to it. The culture of intoxication manifests itself in young people through their tendency to interpret drinking alcohol as primarily a means of getting drunk (Lindsay et al, 2009).

This paper has shown how the focus group setting is able to provide young people with the opportunity to reflect more critically on the issue of drunkenness and collectively deconstruct how it is socially represented, and similar activities could be introduced as part of school prevention programs. The aim would be to change the cultural logic of drinking to intoxication which was so evident in the data collected via the focus groups. Getting drunk was represented as natural and normal, which is exactly what effective social representations do.

References/Kaynakça

- Ahlström, S. K., & Österberg, E. L. (2005). International perspectives on adolescent and young adult drinking. *Alcohol Research and Health* , 28, 258-268.
- Arnett, J. J. (2005). The Developmental Context of Substance Use in Emerging Adulthood. *Journal of Drug Issues* , 235-254.
- Arnett, J. J. (2002). The psychology of globalization. *American Psychologist* , 57 (10), 774-783.
- Bagnall, G. (1991). *Educating young drinkers*. London : Routledge.
- Bartolo, C. (2016, April 23). *The Six Maltese Stages of Being Drunk*. Retrieved April 26, 2016, from LovinMalta: <http://lovinmalta.com/humour/maltese-stages-of-being-drunk>
- Bjarnason, T., Steriu, A., & Kokkevi, A. (2010). Cannabis supply and demand reduction: evidence from the ESPAD study of adolescents in 31 European countries. *Drugs: Education, Prevention, and Policy* , 17 (2), 123-134.
- Cefai, C., & Camilleri, L. (2009). *Healthy students healthy lives: The health of Maltese university students*. Malta: University of Malta.
- Crisp, R. J., & Turner, R. N. (2010). *Essential social psychology* (2nd ed.). London: SAGE Publications Ltd.
- Davies, P. (1984). *Alcohol-related Problems in the European Community*. Oxford: Oxford Rehabilitation Research Unit.
- Davies, P., & Walsh, B. (1983). *Alcohol Problems and Alcohol Control in Europe*. London & Canberra: Croom Helm.
- Durkheim, E. (1924/1974). Sociology and philosophy. In G. Sammut, E. Andreouli, G. Gaskell, & J. Valsiner, *The Cambridge handbook of social representations*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Engs, R. (1995). Do traditional western European drinking practices have origins in antiquity? *Addiction Research* , 2, 227-239.
- ESPAD. (2015). *Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Farrington, D. P., Hancock, G., Livingston, M., Painter, K. A., & Towl, G. (2000). *Evaluation of Intensive Regimes for Young Offenders*. Home Office Research, Development and Statistics Directorate Research Findings No. 121. London: Home Office.
- Garnsey, P., & Saller, R. P. (1987). *The Roman Empire: Economy, Society and Culture*. California: University of California Press.
- Heath, D. B., & Cooper, A. M. (1988). *Lessons on Drinking: the Italians can do it the best*. Europe: Wall Street Journal.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., et al. (2009). *The 2007 ESPAD report: Substance use among students in 35 European countries*. Stockholm, Sweden: The Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs.
- Hogg, M. A., & Vaughan, G. M. (2008). *Social psychology*. Essex, England: Pearson Education Limited.
- Howarth, C., & Sammut, G. (2014). Social representations. In T. Teo, *Encyclopedia of critical psychology* (pp. 1799-1802). New York: Springer.
- Hunt, G., Moloney, M., & Fazio, A. (2014). "A cool little buzz": Alcohol intoxication in the dance club scene. *Substance Use & Misuse* , 968-981.
- Hupkens, C. L., Knibbe, R. A., & Drop, M. J. (1993). Alcohol consumption in the European Community: Uniformity and diversity in drinking patterns. *Addiction* , 88 (10), 1391-1404.
- Järvinen, M., & Room, R. (2007). *Youth drinking cultures: European experiences*. Surrey, England: Ashgate Publishing Limited.
- Jellinek, E. (1962). The Disease Concept of Alcoholism. *International Journal of Group Psychotherapy* , 12 (4), 529-531.
- Keane, H. (2009). Intoxication, harm and pleasure: an analysis of the Australian National Alcohol Strategy. *Critical Public Health* , 19 (2), 135-142.

- Kuntsche, E., & Cooper, M. L. (2010). Drinking to have fun and to get drunk: Motives as predictors of weekend drinking over and above usual drinking habits. *Drug and alcohol dependence*, 110, 259–262.
- Leigh, B., & Lee, C. (2008). What motivates extreme drinking? In M. Martinic, & F. Measham, *Swimming with crocodiles: The culture of extreme drinking* (pp. 53-78). New York: Routledge.
- Levine, H. G. (1992). Temperance cultures: Concern about alcohol problems in Nordic and English-speaking cultures. In M. Lader, G. Edwards, & D. C. Drummond (Eds.), *The nature of alcohol and drug related problems*. Oxford, England: Oxford University Press.
- Lindsay, J., Kelly, P., Harrison, L., Hickey, C., Advocat, J., & Cormack, S. (2009). *'What a Great Night': The Cultural Drivers of Drinking Practices among 14-24 Year-Old Australians*. PSI: Monash University.
- Lolli, G., Serianni, E., & Golder, G. (1958). *Alcohol in Italian culture: Food and wine in relation to sobriety among Italians and Italian Americans*. Glencoe, IL: Free Press.
- Measham, F. (2006). The new policy mix: alcohol, harm minimisation and determined drunkenness in contemporary society. *International Journal of Drug Policy*, 17 (4), 258-268.
- Measham, F., & Brain, K. (2005). 'Binge' drinking, British alcohol policy and the new culture of intoxication. *Crime, Media, Culture*, 1 (3), 262-263.
- Moscovici, S. (1972). Theory and society in social psychology. In J. Israel, & H. Tajfel, *The Context of Social Psychology: A Critical Assessment*. London: Academic Press.
- Moscovici, S., & Farr, R. M. (1984). *European studies in social psychology: Social representations*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Munro, G., Gregory, P., & Jones, S. C. (2009). 'Adolescent and Young Adult Perceptions of Australian Alcohol Advertisements'. *Journal of Substance Use*, 9 (1), 1-18.
- Parker, H., Williams, L., & Aldridge, J. (2002). The normalization of 'sensible' recreational drug use: Further evidence from the north west England longitudinal study. *Sociology*, 36 (4), 941-964.
- Read, J. P., Wood, M. D., Kahler, C. W., Maddock, J. E., & Palfai, T. P. (2003). Examining the role of drinking motives in college student alcohol use and problems. *Psychology of addictive behaviors*, 17, 13-23.
- Roche, A. M., Pidd, K., Bywood, P., Duraisingam, V., Steenson, T., Freeman, T., et al. (2008). *Drug testing in schools: Evidence, impacts and alternatives*. Canberra: Australian National Council on Drugs.
- Room, R. (2004). Drinking and coming of age in a cross-cultural perspective. In R. J. Bonnie, & M. E. O'Connor (Eds.), *Reducing underage drinking: A collective responsibility* (pp. 654-677). Washington, DC: National Academy Press.
- Sammut, G., Andreouli, E., Gaskell, G., & Valsiner, J. (2015). *The Cambridge handbook of social representations*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Sammut, G., Tsirogianni, S., & Wagoner, B. (2012, July 29). Representations from the past: Social relations and the devolution of social representations. *Integrative Psychological and Behavioral Science*, 493-511.
- sedqa. (2006). *Alcohol, Tobacco and Drug Use Amongst 18 - 24 Year Olds in Post-Secondary and Tertiary Education*. Malta: National Agency Against Drug and Alcohol Abuse.
- Smith, & Hanham. (1982). *Alcohol Abuse: Geographical Perspectives*. Washington D.C.: Association of American Geographers.
- Strauss, A., & Corbin, J. (2008). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Szmigin, I., Griffin, C., Mistral, W., Bengry-Howell, A., Weale, L., & Hackley, C. (2008). Re-framing 'binge drinking' as calculated hedonism: Empirical evidence from the UK. *International Journal of Drug Policy*, 19 (5), 359-366.
- White, H. R., & Jackson, K. (2005). Social and psychological influences on emerging adult drinking behavior. *Alcohol Research & Health*, 4, 182-190.
- Østergaard, J. (2007). *Youth, binge drinking and the parents' paradox*. Copenhagen: DK.
- Withington, P., Weinberg, D., Herring, J. & Regan, C. (2012) *Intoxication and Society*. London: Palgrave Macmillan.

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 71-84

ISSN 2147-8473
Başvuru | 02 Ekim 2018
Kabul | 11 Ekim 2018

Dijital Oyunların Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri: Literatür İnceleme

Aylin Yalçın Irmak*
Aysun Ardiç*

Öz

Çalışma, dijital oyunların çocuk ve ergenlere etkileri ile ilgili güncel literatürü sistematik incelemek amacıyla yapılmıştır. 2010-2018 yılı arası dört veri tabanı “computer/video/digital game/oyun” ve “effect/etki” anahtar kelimeleri ile taranmıştır. Çalışmaya dahil edilme kriterlerine uygun 51 makale değerlendirilmiştir. Değerlendirilen çalışmaların çoğunda işbirlikçi/rekabetçi (n=2) ve eğitsel (n=15) oyunların; yeni bilgi kazanma, okuma yazma becerisi, sorgulama temelli öğrenme, öğrenme motivasyonu, teknoloji kabulü, problem çözme, ders başarısı, sağlıklı beslenme, sınıf içi etkileşime olumlu etkisi olmuştur. Hareket algılayıcı oyunlar (n=8); antropometrik ölçümler, vücut yağ oranı, fiziksel aktivite, akademik başarı, yaşam kalitesi, nesne kontrol becerisi, enerji tüketimine olumlu etkilidir. Nitekim, şiddet içerikli (n=8) ya da özellik belirtilmeyen oyunların (n=17); kontrolsüz kullanılması saldırganlık, anksiyete, depresyon, heyecan arayışı, kural tanımaz davranışlar, sosyal problemler, okula silah taşıma, dışlanma, tuzlu atıştırmalık tüketimi, hareket hastalığı, bel ağrısı, psikolojik uyumsuzluk, üzüntü, intihar düşüncesi, yaratıcılık, dikkat sorunları, okul faaliyetlerinin yerini okul dışı faaliyetlerin alması, kilo, uyku kalitesi-süresi, sürdürülebilir dikkat, okuma yazma becerileri üzerine olumsuz etkilerinin olduğu gösterilmiştir. Çevrim-içi sosyal video oyunlarının (n=1) ise sosyal çevre büyüklüğü ve kalitesi üzerinde olumsuz etkisi bulunmuştur. Eğitsel, hareket tabanlı, işbirlikçi-rekabetçi oyun türlerinin eğitim-öğretimde, davranış kazandırma ve sürdürme programlarında kullanımının artırılması ve desteklenmesi, diğer oyun türlerinin ise başta erkekler olmak üzere gençlerde kontrollü ve bilinçli kullanımının sağlanması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijital Oyunlar, Video Oyunları, Bilgisayar Oyunları, Olumlu Etkiler, Olumsuz Etkiler.

* Dr. Öğr. Üyesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Tekirdağ, ayalcin@nku.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği AD., İstanbul, aysund@istanbul.edu.tr

Abstract

This study was conducted with the purpose of systematical investigation of the current literature about the effects of digital games on children and adolescents. Four databases between the years of 2010-2018 has been scanned with the keywords of “computer/video/digital game/oyun” and the “effect/etki”. 51 articles which are matching the criteria of the study were evaluated. Most of the studies which were evaluated showed that collaborative/competitive (n = 2) and educational (n = 15) games have positive effects on new knowledge acquisition, the ability to read and write, inquiry based learning, learning motivation, technology adoption, problem solving, course success, healthy eating and classroom interaction. Motion sensor games (n = 8) have a positive effect on anthropometric measurements, body fat ratio, physical activity, academic achievement, quality of life, the ability to control objects and energy consumption. On the other hand, it was shown that uncontrolled use of violent (n = 8) or not specified type games (n = 17) had negative effects on aggression, anxiety, depression, seeking excitement, violator behaviors, social problems, carrying a gun to school, social exclusion, habit of consuming salty snacks, movement disorder, low back pain, psychological disharmony, sadness, suicidal thoughts, creativity, attention problems, replacing school activities with out-of-school activities, weight, sleep quality and , sustainable attention, reading and writing skills. It is found that online social video games (n = 1) have a negative effect on the size and quality of social circle. It is recommended that the use of educational, movement-based and collaborative-competitive game types should be encouraged and increased in education, behavior shaping and sustaining programs, while playing other game types are recommended to be controlled and should be played consciously by adolescents and especially by males.

Keywords: Digital Games, Video Games, Computer Games, Positive Effects, Negative Effects.

Giriş

Geçtiğimiz yirmi yıl içerisinde, dijital oyunlar giderek yaygınlaşan boş zaman aktivitesi haline gelmiştir. Dijital oyun endüstrisi dünyada 30.4 milyar dolar tüketici harcaması ile medya dünyasının önemli bir bölümünü oluşturmaktadır (Entertainment Software Association, 2017). Oyun endüstrisinin hızla büyümesi, birçok cihaz (örneğin, bilgisayar, konsol, portable cihazlar, mobil cihaz) ve birçok kanal üzerinden (örneğin, bireysel ve çevrimiçi) ulaşılabilir olması ve nüfusun büyük çoğunluğunun internet ve bilgisayar teknolojilerine sahip olması dijital oyunlara artık daha kolay ulaşma imkânı sağlamaktadır. Eğlence Yazılım Birliğinin (Entertainment Software Association, 2017) raporunda da Amerika’da hanelerin % 65’inde düzenli olarak video oyunları oynayan birey olduğu ve hanelerin % 67’sinin video oyunları oynamak için kullanılan bir cihaza sahip olduğu gerçeği gösterilmektedir. Sunulan eğlence unsurlarının diğer medya araçlarının aksine etkileşim ve iletişim boyutu taşıması, bireylere gerçek hayatta gerçekleştiremedikleri hayallerini gerçekleştirme imkânı sağlaması, kazanma tutkusunu, başarı ve hâkimiyet duygusunu yaşatması dijital oyunlara daha fazla ilgi gösterilmesine neden olmaktadır (Ögel, 2012).

Her yaş grubundan oyuncular bulunmakla birlikte, çocuklar ve gençler tarafından dijital oyun kullanımı her geçen gün artmakta ve oynama yaşı giderek düşmektedir. Çalışmalar özellikle 10-19 yaş arasındaki adölesanların daha fazla oyun oynadığını göstermiştir (Greenberg, Sherry, Lachlan, Lucas, Holmstrom, 2010; Griffiths, Davies ve Chappell, 2004; Griffiths ve Meredith, 2009; Rideout, Foehr ve Roberts, 2010). Teknolojiyi yakından takip eden gençlerin dijital oyunlara daha fazla ilgi gösterdiği ve dijital oyunların gençler arasında popüler kültür imgesi olduğu bir dönemin yaşandığı söylenebilir (Griffiths ve Wood, 2000). Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2018)'nin Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması sonuçlarına göre, bilgisayar ve internet kullanım oranının 16-24 yaş arasındaki gençlerde en yüksek olduğu (sırası ile % 68,2 ve % 90,7) gösterilmiştir. Son üç ay içerisinde internet kullanan bireylerin % 35'inin interneti oyun oynama ya da indirme amacıyla kullandığı belirtilmiştir.

Bugün oyuncu tercihleri doğrultusunda şekillenmiş çok sayıda ve farklı türde oyun bulunmaktadır. Bu oyun türlerinin gruplandırılmasında araştırmacılar arasında kesin bir görüş birliği yoktur. Oyun tabanlı öğrenme ortamı sağlayan yararlı oyunların yanında şiddet öğeleri içeren; adam öldürerek puan alınan, hırsızlık yapılarak tur atılan, atılan yumrukle oyun kazanılan çok sayıda şiddet içerikli oyuna ulaşılabilir (Karaca, 2007). Nitekim, çocukların ve ergenlerin büyük bir kısmının şiddet içerikli oyunları tercih ettikleri birçok çalışma ile gösterilmiştir (Gentile, Lynch, Linder ve Walsh, 2004; Allahverdişipour, Bazargan, Farhadinasab ve Moeini, 2010).

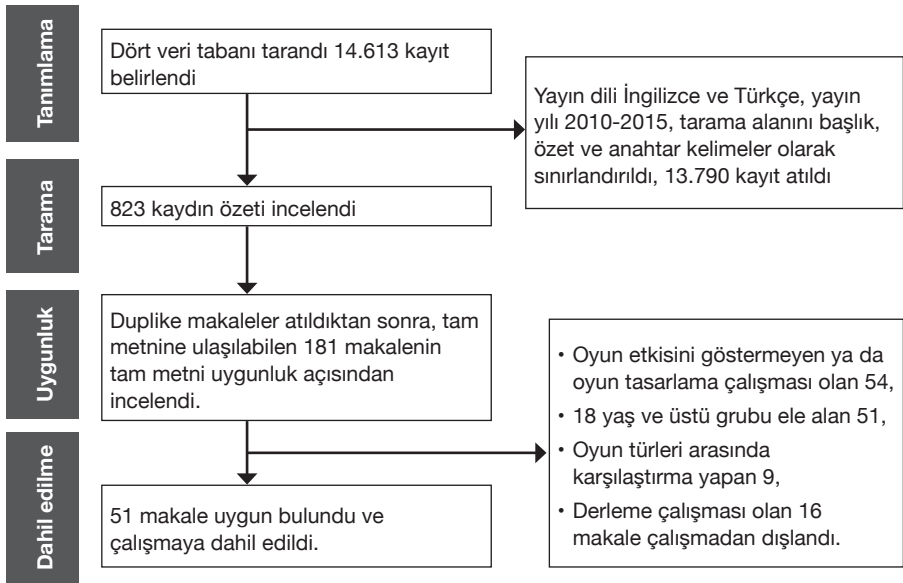
Özellikle aileler ve ergenlerle birlikte çalışan profesyoneller, dijital oyunların gençlere etkileriyle ilgili endişe ve merak duymaktadır. Bu bağlamda bazı kaynaklarda dijital oyunların bir yönü ile yorgunluk ve stresi azalttığı, boş zamanları değerlendirdiği, görsel-dikkat becerilerini geliştirdiği ve özellikle dijital oyun tabanlı öğrenme programlarının ders başarısını artırdığı, insanları karmaşık kent hayatından, yoğun iş ve stres ortamından uzaklaştırarak, eğlenmesine, rahatlamasına olanak sağladığı belirtilmiştir (Green ve Bavelier, 2003; Prot, Anderson, Gentile, Brown ve Swing, 2014). Diğer taraftan, bilinçsiz ve aşırı oyun oynama davranışlarının neden olduğu psiko-sosyal ve davranışsal olumsuzluklara ve oyun bağımlılığına işaret edilmiştir (Roe ve Muijs, 1998; Lo, Wang ve Fang, 2005; Mehroof ve Griffiths, 2010; Schmit, Chauchard, Chabrol ve Sejourne, 2011). Yirmi yıldan bu yana dijital oyunların etkilerini ele alan çalışmalar yapılmasına rağmen dijital oyunların etkileriyle ilgili halen belirsizlik sürmektedir. Bu sistematik inceleme, dijital oyunların adölesanlara etkisini güncel literatür doğrultusunda ele alması bakımından önemlidir.

Bu derlemenin amacı, dijital oyunların adölesanların fizyolojik, davranışsal ve psiko-sosyal sonuçları üzerine etkisini araştıran çalışmaları analiz ederek sistematik olarak incelemektir. Böylece dijital oyunların etkileri hakkında adölesanlarla çalışan profesyonellere yol gösterici olması hedeflenmiştir.

Yöntem

Literatür inceleme PubMed, Science Direct, ULAKBİM ve MEDLINE veri tabanlarında “computer / video / digital game” and “effect” ya da “oyun” ve “etki” anahtar kelimeleri kullanılarak yapıldı. Toplam 14613 makale belirlendi. Tarama, yayın yılı 2010-2018 arası, yayın dili İngilizce ve Türkçe ve tarama alanı başlık, özet ve anahtar kelimeler olarak sınırlandırıldığında bu sayı 823 makaleye indi. Özetleri incelenen 823 makaleden duplike olanlar atıldı. Potansiyel olarak uygun görülen 181 makalenin tam metni çalışmaya dahil etme ve çıkarma kriterlerine göre araştırmacılar tarafından incelendi. Çalışmanın amacına uyan 51 makale çalışmaya dahil edildi. Literatür inceleme süreci **Şekil 1**'de gösterilmiştir.

Şekil 1. PRISMA Literatür İnceleme Sürecinin Akış Diyagramı

Moher D, Liberati A, Tetzlaff J, Altman DG, The PRISMA Group (2009). *Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses: The PRISMA Statement*. PLoS Med 6(6). 'den uyarlandı.

Makale Dahil Etme ve Dışlama Kriterleri

Tüm dahil etme ve dışlama kriterleri veritabanları taranmadan önce oluşturulmuştur. Çalışma kapsamına alınacak makalelerin seçiminde;

- Yayın dili İngilizce ve Türkçe,
- “computer/video/digital game” and “effect” ya da “oyun” ve “etki” anahtar kelimeleri ile tarama,

- Örnekleme 18 yaş ve altı ergen ve çocukların oluşturması,
- Oyun oynama sonucunda ortaya çıkan etkiyi ortaya koyan,
- Ocak 2010- Eylül 2018 tarihleri arasında ulusal/uluslararası hakemli bir dergide yayımlanma,
- Tam metne ulaşılabilme kriterleri dikkate alınmıştır.

Verilerin Çekilmesi

Verilerin çekilmesi için standart bir form geliştirilmiş ve veriler buna göre değerlendirilmiştir. Araştırmacı tarafından çalışmaya dahil edilen her makaleden veri çekme formuna göre;

- İlk yazarın adı ve çalışmanın yayımlanma yılı
- Çalışmanın yapıldığı ülke
- Çalışma tasarımı
- Katılımcı sayısı
- Katılımcıların yaş aralığı
- Etkisi değerlendirilen oyunun türü
- Sonuç değişkenleri
- Oyunun sonuç değişkenleri ile ilişkisi, verileri çekilerek özetlenmiştir. Çekilen veriler **Tablo 1**'de gösterilmiştir.

Bulgular

Makalelerin Özellikleri

Bu çalışmada, konuyla ilgili literatür tarama sonucunda 14.613 makaleye ulaşılmıştır. Uygun dahil edilme kriterlerine göre sınırlandırıldığında, bu derleme 2010-2018 yılları arasında yapılan 51 makalenin verilerini içermektedir (**Tablo 1**) (Aghlara ve Tamjid, 2011; Agina ve Tennyson, 2012; Arbogast ve ar., 2014; Azevedo, Watson, Haighton ve Adams, 2014; Bakker, Heuvel-Panhuizen ve Robitzsch, 2015; Baranowski ve ark., 2011; Baranowski ve ark., 2012; Bijvank, Konijn, Bushman, 2012; Bikić, Christensen, Leckman, Bilenberg ve Dalsgaard, 2017; Borgogna ve ark., 2014; Brom, Preuss ve Klement, 2011; Chang, Pan, Tseng ve Stoffregen, 2012; Chaput ve ark., 2011; Chaput ve ark., 2016; Creighton ve Szymkowiak, 2014; Deyreh 2011; Drummond ve Sauer, 2014; Ferguson 2011; Ferguson, San miguel, Garza ve Jerabeck, 2012; Ferguson, Garza, Jerabeck, Ramos ve Galindo, 2013; Foley ve ark., 2014; Gabbiadini ve Riva, 2018; Gao, Hannan, Xiang, Stodden ve

Valdez, 2013; Gholamitooranposhti, Sabzalani ve Aghaei, 2012; Gunter ve Daly, 2012; Homer ve ark. 2014; Hwang, Chiu ve Chen, 2015; Inoue ve ark., 2016; Kebritchi, Hirumi ve Bai, 2010; Kowert, Domahidi, Festl ve Quandt, 2014; Lemmens, Valkenburg ve Peter, 2011; Maddison ve ark., 2012; Messias, Castro, Saini, Usman ve Peeples, 2011; Mo-Suwan, Nontarak, Aekplakorn ve Satheannoppakao, 2014; Parkes, sweeting, Wight ve Henderson, 2013; Rastegarpour ve Marashi, 2012; Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013; Sun 2013; Sung, Hwang, Lin ve Hong, 2017; Suziedelyte 2015; Swing, Gentile, Anderson ve Walsh, 2010; Thompson ve ark., 2015; Weaver, Gradisar, Dohnt, Lovato ve Douglas 2010; Weis ve Cerankosky 2010; Williams, Hecht, DeSorbo, Huq ve Noble, 2013; Wolfe ve ark., 2014; Vernadakis, Papastergiou, Zetou ve Antoniou, 2015; Yabe ve ark., 2018; Yang 2012; Ybarra, Huesmann, Korechmaros ve Reisner, 2014; Yu, Yu, Fan ve Wang, 2014).

Makalelerin % 7,8'i 2010 yılında, % 15,7'si 2011 yılında, % 19,6'sı 2012 yılında, % 11,8'i 2013 yılında, % 23,5'i 2014 yılında, % 9,8'i 2015 yılında, % 3,9'u 2016 yılında, % 3,9'u 2017 yılında ve % 3,9'u 2018 yılında yayımlanmıştır. Çalışmaların 17'si ABD, altısı Yeni Zelanda ve Avustralya, beşi İran, üçü Tayvan, ikisi İngiltere, ikisi Hollanda, ikisi Japonya'da, ikisi Çin'de, ikisi Almanya'da yapılmıştır. Libya, Çek Cumhuriyeti, Kanada, Kolombiya, Danimarka, Fransa, İtalya, Tayland ve Yunanistan'da yapılmış birer çalışma ve çok merkezli (22 ülke) yürütülen bir çalışma vardır. Makalelerin sekizi randomize kontrollü çalışma (RKÇ), 17'si girişimsel, sekizi boylamsal, 16'sı kesitsel çalışma tasarımına sahiptir. İki çalışmada ise hem kalitatif hem de kantitatif çalışma tasarımı birlikte kullanılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmaların örneklem büyüklüğü arasında büyük farklılık vardır. Katılımcı sayısı 13 ile 192 000 arasında değişmektedir (toplam 278 755 katılımcı). Üç araştırma sadece erkek (Chaput ve ark., 2011; Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013; Weaver ve ark., 2010), biri ise sadece kız (Rastegarpour ve Marashi, 2012) katılımcılardan oluşmuştur. Katılımcıların yaşları 3 ile 18 arasındadır. Bir araştırma ise sadece dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu (DEHB) tanısı konulmuş çocuk ve ergenlerle çalışmayı yürütmüştür (Bikic ve ark., 2017).

Dijital Oyunlar ve Etkileri

Makalelerde etkisi değerlendirilen oyunlar sırasıyla; özellik belirtilmeyen (oyuncuların tercih ettiği oyunlar) (n=15), eğitsel içerikli (n=15), şiddet içeren (n=8), hareket algılayıcı (exergame) (n=8), işbirlikçi ya da rekabetçi (n=2) ve çevrimiçi sosyal etkileşimli (n=1) oyunlardır. İki makalede oynanma zamanı esas alınarak uyku öncesi oynanan oyunların sonuç değişkeni üzerine etkileri değerlendirilmiştir.

Davranış değişikliği hedefleri olan ve / veya bilgi içeren eğitsel oyunlar; yeni bilgi kazanma (Aghlara ve Tamjid, 2011; Arbogast ve ark., 2014; Bakker ve ark., 2015; Brom ve ark., 2011; Homer ve ark., 2014; Rastegarpour ve Marashi, 2012; Williams ve ark., 2013), okuma yazma becerisi (Homer ve ark., 2014), sorgulama temelli öğrenme (Hwang ve ark., 2015), öğrenme motivasyonu (Sung ve ark., 2017, Yang, 2012; Yu ve ark., 2014), teknolojinin kabulü (Sung ve ark., 2017), problem çözme becerileri (Yang 2012), ders başarısı (Kebritchi ve ark., 2010; Yu ve ark., 2014) ve sebze-meyve yeme alışkanlığı (Baranowski ve ark., 2011; Thompson ve ark., 2015) üzerinde olumlu yönde etki göstermiştir. Aksine sınıf motivasyonu (Kebritchi ve ark., 2010), öğrenme başarısı (Sung ve ark., 2017, Yang, 2012) üzerinde bilgi içerikli eğitsel oyunların etkisinin olmadığını gösteren çalışmalar da vardır. Bikic ve arkadaşları (2017) da çalışmasında DEHB tanısı konulmuş çocuk ve ergenlere uygun olarak geliştirilen Bilimsel Beyin Eğitimi eğitsel içerikli oyunun bilişsel test, dikkat testleri, DEHB semptomları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermiştir.

İşbirlikçi rekabetçi oyunların; sınıf içi etkileşimi artırdığı (Creighton ve Szymkowiak, 2014), enerji tüketiminin azalmasına rağmen gıda alımının arttığı (Chaput ve ark., 2011) çalışmalarda rapor edilmiştir.

Çevrim-içi sosyal video oyunlarının ise sosyal çevre büyüklüğü ve kalitesi üzerinde olumsuz etki sağladığı (Kowert ve ark., 2014) bulunmuştur.

Hareket algılayıcı kumandalara sahip (exergame) oyunların; antropometrik ölçümler (Azevedo ve ark., 2014; Foley ve ark., 2014; Madison ve ark., 2012), vücut yağ oranı (Foley ve ark., 2014), yaşam kalitesi (Azevedo ve ark., 2014), fiziksel aktivite (Gao ve ark., 2013; Sun, 2013), akademik başarı (Gao ve ark., 2013), aerobik süresinin artırılması (Madison ve ark., 2012), enerji tüketiminin artması (Chaput ve ark., 2016) ve erken yaş çocuklarda nesne kontrol becerisi gelişmesi (Vernadakis ve ark., 2015) üzerinde olumlu etki sağladığı bildirilmiştir. Diğer taraftan hareket tabanlı oyunların fiziksel aktivite süresi (Azevedo ve ark., 2014; Baranowski ve ark., 2012; Madison ve ark., 2012), fiziksel aktivite öz yeterliliği (Azevedo ve ark., 2014), enerji alımı (Chaput ve ark., 2016) ve gıda tüketimi (Chaput ve ark., 2016; Madison ve ark., 2012) sonuç değişkenleri üzerine herhangi bir etkinin bulunmadığı ya da etkisiz olduğu saptanmıştır.

Şiddet içeren dijital oyunlar, düşük akademik başarısı olan ve kontrolsüz uzun süre oyun oynayan özellikle erkeklerde, saldırganlık (Bijvank ve ark., 2012; Gabbiadini ve Riva, 2018; Lemmens ve ark., 2011) heyecan arayışı (Bijvank ve ark., 2012), okula silah getirme (Ybarra ve ark., 2014) ve sosyal dışlanma (Gabbiadini ve Riva, 2018) ile olumsuz ilişkisinin olduğu gösterilmiştir. Diğer taraftan şiddet içeren oyunların öz düzenleyici davranışlar (duyguları, düşünceleri ve davranışları kontrol edebilme) ve yüksek sesle düşünme (Agina

ve Tennyson, 2012) üzerinde olumlu katkılarının da olabileceği gösterilmiştir. Aksine Ferguson (2012; 2013) ve Gunter (2012) ve arkadaşları çalışmalarında şiddet içeren oyunlar ile saldırganlık, şiddet davranışları, görsel-uzamsal algı, madde kullanımı ve matematik başarısı arasında ilişki bulamamıştır.

Özellik belirtilmeyen (oyuncuların oynamayı tercih ettiği) diğer oyunları uzun süre oynayan çocuklarda/ergenlerde; anksiyete, depresyon ve saldırganlık (Deyreh, 2011; Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013), kural tanımaz davranışlar ve sosyal problemler (Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013), tuzlu atıştırma alımı (Borgogna ve ark., 2014), hareket hastalığı /taşı tutması, (Chang ve ark., 2012), bel ağrısı (Yabe ve ark., 2018), olumsuz psikolojik uyum (Gholamitooranposhti ve ark., 2012), yaratıcılığın yetersiz gelişmesi (Gholamitooranposhti ve ark., 2012), dikkat sorunları (Swing ve ark., 2010), okul faaliyetlerinin yerini okul dışı faaliyetlerin alması, okuma yazma becerileri (Weis ve Cerankosky, 2010) üzerinde olumsuz etkileri olduğu gösterilmiştir. Messias ve arkadaşları (2011) günlük 5 saat ve üzerinde oyun oynayan ergenlerde üzüntü, intihar ve intihar planlama düşüncesinin daha fazla olduğunu göstermiştir. Mo-Suwan ve arkadaşları (2014) haftada 3 günden az ve 1 saatten az fiziksel aktivite yapan ve günde 1 saatten fazla oyun oynayan kızlarda fazla kilo gelişebileceğini göstermiştir. Ayrıca Drummond ve Sauer (2014) oyun oynama ile akademik başarı arasında ihmal edilebilecek kadar az olumsuz yönde ilişki olduğunu göstermiştir. Bazı çalışmalarda ise özellik belirtilmeyen *oyunları* oynayan çocuklarda/ergenlerde dijital oyunlar ile davranış problemleri (Parkes ve ark., 2013), psikososyal uyum (Parkes ve ark., 2013), fiziksel yakınmalar (Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013), düşünme problemleri (Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013), dikkat sorunları (Ferguson, 2011; Shokouhi-Moqhaddam ve ark., 2013), akademik başarı (Ferguson, 2011, Deyreh, 2011) ve uyku bozukluğu (Deyreh, 2011) arasında ilişki bulunmamıştır. Aksine Suziedelyte (2015) gençlerin problem çözme becerilerinde dijital oyunların olumlu etkisi olduğunu göstermiştir.

Uyku öncesi oynanan dijital oyunların; uyku kalitesi (Weaver ve ark., 2010), uyku süresi ve sürdürülebilir dikkat (Wolfe ve ark., 2014) üzerinde olumsuz etkisi olduğu rapor edilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaların Özellikleri

İlk Yazar, Yıl	Ülke	Çalışma tasarımı	Katılımcılar	Yaş	Oyun türü	Değişkenler	Etki
Aghlari ve Tamjid, 2011	İran	Girişimsel çalışma	40	6-7	Dil Öğretme- Eğitsel oyun	İngilizce kelime öğretme	+
Aghina ve Tennyson, 2012	Libya	Girişimsel çalışma	100	M=5.7	Şiddet içeren oyun	Öz düzenleyici davranış Yüksek sesle düşünme	+
Arbogast ve ark., 2014	ABD	RKÇ	348	7-9	Yaya güvenliği -Eğitsel oyun	Yaya güvenliği prensipleri	+
Azevedo ve ark., 2014	İngiltere	Girişimsel çalışma	497	11-13	Hareket tabanlı oyun	Fiziksel aktivite Antropometrik ölçümler Sağlıkla ilgili yaşam kalitesi Fiziksel aktivite öz-yeterliği	0 + + 0
Bakker ve ark., 2015	Hollanda	Boylamsal çalışma	719	10-11	Matematik-Eğitsel oyun	Çarpma işlemleri	+
Baranowski ve ark., 2011	ABD	RKÇ	133	10-12	Davranış geliştirme oyunu- Eğitsel oyun	Meyve tüketimi Sebze tüketimi Su tüketimi Fiziksel aktivite Vücut kompozisyonu	+
Baranowski ve ark., 2012	ABD	RKÇ	78	9-12	Hareket tabanlı oyun	Fiziksel aktivite	0
Bjivank ve ark., 2012	Hollanda	Kesitsel çalışma	830	11-17	Şiddet içeren oyun	Saldırganlık Heyecan arayışı	Düşük eğitim başarısı olan ve şiddet içerikli oyunları oynamayı tercih eden erkekler için - -
Bikic ve ark., 2017	Danimarka	RKÇ	Dikkat Eksikliği / Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) tanısı konulmuş 18 çocuk ve ergen	Ortalama 15.6	Bilimsel Beyin Eğitimi (SBT)- Eğitsel oyun	Bilişsel test Dikkat testleri DEHB-semptomları	0 0 0
Borgogna ve ark., 2014	ABD	Kesitsel çalışma	158	14-17	-	Tuzlu atıştırma	- Erkekler için

İlk Yazar, Yıl	Ülke	Çalışma tasarımı	Katılımcılar	Yaş	Oyun türü	Değişkenler	Etki
Brom ve ark., 2011	Cek Cumhuriyeti	Girişimsel çalışma	100	15-18	Eğitsel oyun	Bilgi kazanma	+
Chang ve ark., 2012	Tayvan	Kesitsel çalışma	25	9-12	-	Baş dönmesi, bulantı, kusma, soğuk terleme, rengin soluklaşması gibi belirtilerle seyreden hareket hastalığı /taşıt tutması	-
Chaput ve ark., 2011	Kanada	RKÇ	22 erkek	18	İşbirlikçi+Rekabetçi Spor oyunu	Enerji harcama Gıda alımı	+ -
Chaput ve ark., 2016	Fransa	Girişimsel çalışma	12 obez adölesan 12 zayıf adölesan	12-15 yaş arası	Pasif video oyunu (Xbox 360 da boks maçı), Hareket tabanlı oyun (Xbox Kinect 360 da boks oyunu)	Enerji alımı Enerji tüketimi Gıda tüketimi	0 0 0 (aktif video oyunları)
Creighton ve Szymkowiak, 2014	Avustralya	Girişimsel çalışma	32	13-17	İşbirlikçi ve rekabetçi oyun	Sınıf içi etkileşim	+ İşbirlikçi oyunlar için
Deyreh, 2011	İran	Kesitsel çalışma	231	6-12	-	Anksiyete Depresyon ve saldırganlık Akademik sorunlar Uyku bozukluğu	Oyuna uzun saatler harcayan erkekler için - - 0 0
Drummond ve Sauer, 2014	22 Ülke	Kesitsel çalışma	192 000	M=15	-	Akademik başarı	-/0 İhmal edilebilecek kadar az etki
Ferguson, 2011	ABD	Kesitsel çalışma	603	10-14	-	Dikkat problemi Okul başarısı	0 0
Ferguson ve ark., 2012	ABD	Boylamsal çalışma	165	10-14	Şiddet içeren oyun	Saldırganlık Flor şiddeti	0 0
Ferguson, 2013	ABD	Kesitsel çalışma	333	10-17	Şiddet içeren oyun	Saldırganlık, Görsel-uzamsal algı Matematik başarısı	0 0 0
Foley ve ark., 2014	Avustralya Yeni Zelanda	RKÇ	322	10-14	Hareket tabanlı oyun	BKI Vücut yağ oranı	+ +
Gabbiadini ve Riva, 2018	İtalya	Kesitsel çalışma	(Çalışma 1) 121 (Çalışma 2) 113	10-18 yaş 11-16 yaş	Şiddet içeren oyunlar	Sosyal dışlanma	+
Gao ve ark., 2013	ABD	Girişimsel çalışma	208	10-12	Hareket tabanlı oyun	Agresif eğilim Fiziksel aktivite Akademik başarı.	+ + +

İlk Yazar, Yıl	Ülke	Çalışma tasarımı	Katılımcılar	Yaş	Oyun türü	Değişkenler	Etki
Gholami-oranposhti ve ark., 2012	İran	Kesitsel çalışma	136	9-11	-	Psikolojik uyum Yaratıcılık	- -
Gunter ve Daly, 2012	ABD	Girişimsel çalışma	6567	12-13	Şiddet içeren oyun	Şiddet davranışları Madde kullanımı	0 0
Horner ve ark., 2014	ABD	Girişimsel çalışma	39	5-7	Okumaya yardımcı Eğitsel oyun	Keilime bilgisi ve okuma-yazma becerileri	+
Hwang ve ark., 2015	Tayvan	Girişimsel çalışma	87	12	Sorgulama- Eğitsel oyun	Sorgulama temelli öğrenme	+
Inoue ve ark., 2016	Japonya	Boylamsal çalışma	32439	3-5	-	Problemli öz-düzenleyici davranış	0
Kebritchi, 2010	ABD	Kalitatif + kantitatif	193	14-16	Matematik -Eğitsel oyun	Matematik başarıları Sınıf motivasyonu	+ 0
Kowert ve ark., 2014	Almanya	Kesitsel çalışma	570	£18	Çevrim-İçi sosyal etkileşimi olan oyun	Sosyal çevre büyüklüğü ve sosyal çevre kalitesi (örn duygusal destek)	-
Lemmens ve ark., 2011	Almanya	Boylamsal çalışma	851	11-17	Şiddet içeren oyunların kontrolsüz kullanma	Fiziksel saldırganlık	- Erkekler için
Maddison ve ark., 2012	Avustralya Yeni Zelanda	RKÇ	322	10-14	Hareket tabanlı oyun	BKI Aerobik Orta-şiddetli fiziksel aktivite Atıştırma tüketimi	+ + 0 0
Messias ve ark., 2011	Kolombiya	Kesitsel çalışma	16 410	14-18	-	Üzüntü riski İntihar düşüncesi İntihar planlama	Günlük ≥5 saat oynayanlar için - - -
Mo-Suwan ve ark., 2014	Tayland	Kesitsel çalışma	5999	6-14	-	Fazla kilo	- ≤3 gün/hafta 1 saatten az fiziksel egzersiz yapan ve günde 1 saatten fazla oyun oynayan kızlar
Parke ve ark., 2013	İngiltere	Boylamsal çalışma	11014	5-7	-	Davranış problemleri, Psikososyal uyum	0 0
Rastegarpour ve Marashi, 2012	İran	Girişimsel çalışma	35 kız	16-17	Kimya-Eğitsel oyun	Kimya kavramlarını anlama	+

İlk Yazar, Yıl	Ülke	Çalışma tasarımı	Katılımcılar	Yaş	Oyun türü	Değişkenler	Etki
Shokouhi-Mocheaddam ve ark., 2013	İran	Tanımlayıcı- ilişki arayıcı çalışma	384 erkek	11-18	-	Anksiyete İçe kapanma /Depresyon Kural tanımaz davranışlar Saldırganlık Sosyal problemler Fiziksel yakınmalar, Düşünme problemleri Dikkat sorunları.	- - - - 0 0 0
Sun, 2013	ABD	Boylamsal çalışma	70	9-12	Hareket tabanlı oyun	Fiziksel aktivite	+
Sung ve ark., 2017	Çin	Girişimsel çalışma	49	5. sınıf	Konfüçyüs Anallitleri temalı Eğitsel oyun	Öğrenme motivasyonu Öğrenme başarısı, teknolojinin kabulü	+ 0 +
Suziedelyte, 2015	Avustralya	Kesitsel çalışma	2006	3-18	-	Problem çözme becerisi	+
Swing ve ark., 2010	ABD	Boylamsal çalışma	1323	8-11	-	Dikkat sorunları	-
Thompson ve ark., 2015	ABD	Girişimsel çalışma	387	9-11	Eğitsel oyun	Sebze-meyve yeme	+
Weaver ve ark., 2010	Avustralya	Girişimsel çalışma	13 erkek	14-18	Uyku öncesi oynanan video oyunları	Uyku kalitesi	-
Weis ve Cerankosky, 2010	ABD	RKÇ	64	6-9	-	Okul faaliyetlerinin yerini okul dışı faaliyetlerin alması Okuma ve yazma becerileri	- -
Williams ve ark., 2013	ABD	Girişimsel çalışma	210	9-12	İnme -eğitsel oyun	İnme bilgisi	+
Wolfe ve ark., 2014	Avustralya	Kesitsel çalışma	21	M=17.6	Uyku öncesi oynanan video oyunu	Uyku süresi İşleyen bellek Sürdürülebilir dikkat	- 0 -
Vernadakis ve ark., 2015	Yunanistan	Girişimsel çalışma	66	6-7	Hareket tabanlı oyun	Nesne kontrol berleri	+
Yang, 2012	Tayvan	Girişimsel çalışma	44	15-16	Eğitsel oyun	Problem çözme becerileri, Öğrenme motivasyonu Akademik başarı	+ + 0
Yabe ve ark., 2018	Japonya	Kesitsel çalışma	6441	6-15	-	Bel ağrısı	≥ 3 saat oynamak
Ybarra ve ark., 2014	ABD	Boylamsal çalışma	1489	10-15	Şiddet içeren oyun	Okula sığın taşıma	-
Yu ve ark., 2014	Çin	Kalitatif + kantitatif	103	17-18	Dünya tarihi-eğitsel oyun	Öğrenme başarısı Motivasyon	+ +

+: Dijital oyunların sonuç değişkenleri üzerindeki olumlu etkisi, -: Dijital oyunların sonuç değişkenleri üzerindeki olumsuz etkisi, 0: Dijital oyunların sonuç değişkenleri ile anlamsız ilişkisi

Tartışma

Her geçen gün bir adım daha ileriye giden teknolojik gelişmeler, şehirleşme ve oyun alanlarının yetersizliği arkadaş çevresinin daralması, ebeveyleerin endişeleri gibi nedenlerle geleneksel oyun etkinliklerinin yerini dijital oyunlar almıştır. Dijital oyunları oynamanın çocuk ve gençler arasında bir prestij meselesi oluşturması, zeka göstergesi olarak algılanması ve kendilerini ifade etme aracı olarak kullanmaları bu oyunlara olan ilgiyi artırmaktadır. Her yaş grubunda dijital oyuncu olmakla birlikte, oynama yaşı giderek düşmektedir. Çalışmalar özellikle 10-19 yaş arasındaki erkek adölesanların aşırı oyun oynama yatkınlığının ergen kızlara ve diğer yaş gruplarına göre daha yüksek olduğunu göstermiştir (Chou ve Tsai 2007; Greenberg ve ark. 2010; Griffiths ve ark. 2004; Griffiths & Meredith 2009; Ko ve ark. 2005; Rideout ve ark. 2010; Quaiser-Pohl ve ark. 2006). Bu sistematik inceleme de, dijital oyunların çocuk ve ergenlere etkilerini güncel literatür doğrultusunda ele alması bakımından önemlidir. Çalışma sonuçları ile bu alanda çalışan profesyonellere genel bir bakış sağlayarak katkıda bulunmak hedeflenmiştir. Bu kapsamda, son sekiz yıl içerisinde yayınlanmış çoğu girişimsel ve kesitsel araştırma tasarımına sahip 51 araştırma makalesi incelenmiştir.

Medyada oyunların olumsuz etkilerine yapılan vurguya rağmen, çalışma bulguları, dijital oyunlar ile sonuç değişkenleri arasında hem olumlu hem olumsuz, hem de etkisiz ilişki olduğunu göstermektedir. Özellikle eğitsel içerikli, hareket algılayıcı, işbirlikçi ve rekabetçi içerik yapısına sahip dijital oyunların kullanıldığı makalelerin hiçbirinde olumsuz etki görülmemiştir. Yanı sıra bu oyun türleri yeni bilgi kazandırma, okuma yazma becerisi, sorgulama temelli öğrenme, öğrenme motivasyonu, teknoloji kabulü, problem çözme, ders başarısı, sağlıklı beslenme, sınıf içi etkileşimi, antropometrik ölçümler, vücut yağ oranı, fiziksel aktivite, akademik başarı, yaşam kalitesi, nesne kontrol becerisi, enerji tüketiminde olumlu yönde artış sağlamıştır. Çocukların gelişim dönemlerine ve müfredat içeriğine uygun olarak hazırlanmış oyunların öğrenmeyi hızlandırdığı, hedef konu/ders ile ilgili başarıyı arttırdığı, öğrencilerin ilgisini ve dikkatini çektiğini gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Connolly, Boyle, MacArthur, Hainey ve Boyle, 2012; Corbett, Koedinger & Hadley 2001; Gentile & Gentile 2008). Bu oyun türleri gençlerin motivasyonunu artırarak başta eğitim- öğretim olmak üzere davranış değiştirme sürecine yarar sağlayabilir.

Çalışma bulgularında, düşük akademik başarısı olan ve şiddet içerikli oyunları oynamayı tercih eden ve uzun saatler oyunda vakit geçiren erkekler için, anksiyete, saldırganlık, sosyal problemler, okula silah taşıma, enerji tüketiminin azalmasına rağmen gıda alımında artış gösterilmiştir. Şiddet içerikli oyunları ele alan sekiz makalenin üçünde erkekler için oluşan olumsuzluklardan söz edilmektedir. Erkeklerin daha fazla oyun oynadığı, şiddet içerikli oyunların erkekler tarafından daha fazla tercih edildiği ve bağımlı oyuncuların büyük oranda erkeklerden oluştuğu başka çalışmalarla kanıtlanmıştır (Chou, & Tsia, 2007; Griffiths et al., 2004; Quaiser-Pohl et al., 2006; Ko et al., 2005). Allahverdipour, Bazargan,

Farhadinasab ve Moeini (2010)'nin müslüman toplumlarda erkek adolesanların oyun davranışlarını incelediği çalışmasında oyun bağımlılığı ile erken yaşlarda oyuna başlama, uzun oynama süresi ve ruh sağlığı problemleri arasında ilişki bulunmuştur. Şiddet içeren dijital oyunların saldırganlık ve ilgili değişkenler üzerine etkisi konusunda bugüne kadar yapılmış en kapsamlı meta-analiz, Anderson ve arkadaşlarının (2010) çalışmasıdır. Bu meta analiz çalışması 130.000 katılımcıyı yansıtan 136 araştırma makalesinin analizini içermektedir. Örneklem hem yayınlanmış hem de yayınlanmamış çalışmaların yanı sıra Doğu ve Batı kültüründen çalışmaları da kapsamaktadır. Bu çalışma şiddet içeren dijital oyunları oynamanın saldırgan davranışları, düşünceleri ve fizyolojik uyarılmayı artırdığını göstermiştir. Ayrıca şiddet içeren dijital oyunlara uzun süre maruz kalmanın şiddete karşı duyarsızlaşma / düşük empati ve sosyal açıdan yararlı davranışlarda azalma yarattığı sonucunu göstermiştir.

Oyuncuların oynamayı tercih ettiği özellik belirtilmeyen oyunlar için problem çözme becerilerini geliştirme dışında olumlu bir etkiden söz edilmemekle birlikte birçok bilişsel, davranışsal ve psiko-sosyal değişken üzerinde olumsuz etkiden söz edilmiştir. Gençlerin eğitsel, hareket algılayıcı ya da işbirlikçi/rekabetçi içerik yapısındaki oyunlardan ziyade daha çok şiddet içerikli, aksiyon oyunları oynamayı tercih ettiği ve kontrolsüz, bilinçsiz kullanım yaygınlığının fazla olduğu dikkate alındığında bu sonuçlar şaşırtıcı değildir.

Sonuç olarak, dijital oyunların potansiyel olumlu ve olumsuz etkilerini inceleyen çalışmaların kanıtları, çocukların gelişim süreçlerine uygun tasarlanmış eğitsel, hareket algılayıcı ya da işbirlikçi/rekabetçi içeriğe sahip oyunların çocuklarda olumlu davranışlar kazandırmada etkili olabileceğini göstermektedir. Buna karşın şiddet içerikli ve çevrim içi sosyal etkileşimli oyunların kontrolsüz, uzun saatler ve sık oynanması dijital oyun bağımlılığı başta olmak üzere birçok psikososyal ve davranışsal soruna neden olabilmektedir. Dijital oyunların çocuk ve ergenler üzerindeki etkilerini güncel literatür doğrultusunda ele alması bakımından önemli olan bu çalışmada eğitsel içerikli, hareket tabanlı, işbirlikçi ve davranış geliştirmeye yönelik oyun türlerinin eğitim-öğretimde, davranış kazandırma ve sürdürme programlarında kullanımının artırılması ve desteklenmesi, diğer oyun türlerinin ise başta erkekler olmak üzere gençlerde kontrollü ve bilinçli kullanımının sağlanması önerilmektedir.

Copyright © 2018 **Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports**

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Researches • November 2018 • 6(16) • 85-94

ISSN 2147-8473

Received | 02 October 2018

Accepted | 11 October 2018

REVIEW

EXTENDED ABSTRACT

The Effects of Digital Games on Children and Adolescents: Literature Review

Aylin Yalçın Irmak*

Aysun Ardiç**

Introduction

In the last 20 years, digital games had become free time activity with gradually increasing popularity. With 30.4 billion dollars consumer spending all around the world, digital gaming industry comprises an important part of media world (Entertainment Software Association, 2017). The rapid growth of the gaming industry, accessibility via many devices (for example, computer, console, portable devices, mobile device), via many channels (for example, individual and online) and availability of Internet and computer technologies for the majority of the population have provided an easier access to the digital games. In the 2017 report of Entertainment Software Association also states the fact that in America, 65% of households there is someone who plays video games on a regular basis and

* Assistant Professor, Namik Kemal University, School of Health, Tekirdag, ayalcin@nku.edu.tr

** Public Health Nursing Department, Istanbul Cerrahpaşa University Florence Nightingale Nursing Faculty, Public Health Department, Istanbul, aysund@istanbul.edu.tr

67% of households had devices which people can play video games on. Unlike other media entertainment elements, having the interaction and dialog dimensions, providing the opportunity to fulfil the dreams which people could not actualize in the real world, passion for winning, offering the experience of success and domination causes more attraction toward digital games (Ogel, 2012).

While there are players from every age group, the use of digital games amongst children and adolescents is becoming more and more common every day and playing age decreases steadily. Studies showed that adolescent between the ages of 10 and 19 are playing games more (Greenberg et al., 2010; Griffiths, Davies and Chappell, 2004; Griffiths and Meredith, 2009; Rideout, Foehr, and Roberts, 2010). It can be stated that we are experiencing a period where the young people who closely follow technology show great interest in digital games and digital games are considered as a popular culture image amongst the young people (Griffiths and Wood, 2000). According to the results of Household Survey on information technology conducted by Turkey Statistics Institution (TSI, 2018), it is shown that the computer and Internet use rates are highest amongst the ages between 16-24 (68.2% and 90.7%, respectively). It is determined that 35% of individuals who used the Internet in the last three months utilized it to play games or download.

Especially families and professionals working with adolescents are concerned and curious about the effects of digital games on adolescents. In this context, it is stated in some resource that digital games provide an opportunity of relaxation and entertainment by relieving stress and fatigue, making use of spare time, improving visual-attention skills and enhancing school success especially with digital game based learning programs, taking people away from complicated city life and reducing the intense work and stress environment (Green and Bavelier, 2003; Prot et al., 2014). On the other hand, it has been pointed out that psycho-social and behavioral adversities and game addiction were caused by insensible and excessive gaming behavior (Roe and Muijs, 1998; Lo, Wang and Fang, 2005; Mehroof and Griffiths, 2010; Schmit et al., 2011). Even though studies has been conducted about the effects of digital games for twenty years, uncertainty about their effects still continues. This systematic examination is important in regard to understanding the effects of digital games on adolescent in accordance with literature.

The purpose of this review is the systematical examination of the analysis of the studies on the physiological, behavioral and psychosocial results of the digital games on adolescents. Thus, it is aimed to be a guide in the subject of the effects of digital gaming for the professionals who work with adolescents.

Method

Literature review made by using the keywords of “computer/video/digital game” and “effect” or “oyun” and “etki” on the PubMed, Science Direct, ULAKBİM and MEDLINE databases. In total, 14613 articles are specified. This number reduced to 823 articles when scan area was limited by title, abstract and keywords, and publishing year set

between the years of 2010-2018 and publication languages as English and Turkish. The abstracts were reviewed and duplicated ones were ignored. The full texts of potentially eligible 181 articles were examined by the researcher according to the inclusion and exclusion criteria. 51 articles which fit the study were included in the study.

All the inclusion and exclusion criteria were set before scanning the databases. While selecting the articles within the scope of the study, determined criteria were as follows; published in English and Turkish, scanned with the keywords of “computer/video/digital game” and “effect” or “oyun” and “etki” keywords, sampled with the adolescents and children under 18 years of age, manifested the effects that occur as a result of playing games, published in a national/international refereed journal between January 2010-September 2018 and accessibility of the text as a whole.

A standard form was developed for the extraction of data and evaluations were made accordingly. According to the data extraction form; name of the first author, publishing year, country of origin, study design, number of participants, age range of participants, type of the game whose effects were evaluated, result variables and relationship of the game with result variables were extracted from each article that is being used by the researcher.

Findings

The games whose effects were evaluated in the study are respectively; games which do not specify any genres (games that players prefer) (n=15), educational (n=15), violent (n=8), movement sensor (exergame) (n=8), competitive or collaborative (n=2) and online social interactive (n=1). In two articles, the effect of the games that are played before the sleep on the result variable is evaluated based on playing time.

Educational games containing behavioural change goals and/or information on the related subject are shown to have a positive effect on the acquisition of new knowledge (Aghlara and Tamjid, 2011; Arbogast et al., 2014; Bakker et al., 2015; Bromine et al., 2011; Homer et al., 2014; Rastegarpour and Marashi, 2012; Williams et al., 2013), the ability to read and write (Homer et al., 2014), inquiry-based learning (Hwang et al., 2015), learning motivation (Sung et al., 2017, Yang, 2012; Yu et al., 2014), adoption of technology (Sung et al., 2017), problem-solving skills (Yang 2012), school success (Kebritchi et al., 2010; Yu et al., 2014) and the habit of eating vegetables and fruits (Baranowski et al., 2011; Thompson, et al., 2015). Contrarily, there are studies which show educational games with informative content have no effect on class motivation (Kebritchi et al., 2010) and learning success (Sung et al., 2017, Yang, 2012). In the study of Bikic et al. (2017) it is also showed that Scientific Brain Training, an educational game which were developed to be suitable for the children and adolescents who are diagnosed with ADHD, has no meaningful effect on the cognitive tests, attention tests and ADHD symptoms.

Collaborative-competitive games have been reported to increase classroom interaction (Creighton and Szymkowiak, 2014), and although it decreases energy consumption, food intake has shown to be increased (Chaput et al., 2011).

On-line social video games were found to have a negative impact on the size and quality of the social environment (Kowert et al., 2014).

It has been reported that exergames have a positive effect on anthropometric measurements (Azevedo et al., 2014; Foley et al., 2014; Madison et al., 2012), body fat ratio (Foley et al., 2014), the quality of life (Azevedo et al., 2014), physical activity (Gao et al., 2013; Sun, 2013), academic achievement (Gao et al., 2013), increasing the duration of aerobic exercise (Madison et al., 2012), increasing energy consumption (Chaput et al., 2016) and developing the ability to control the objects in early childhood (Vernadakis et al., 2015). On the other hand, it is found out that movement-based games have been found to be ineffective on the result variables of the physical activity duration (Azevedo et al., 2014; Baranowski et al., 2012; Madison et al., 2012), self-sufficiency of physical activity (Azevedo et al., 2014), energy intake (Chaput et al., 2016) and food consumption (Chaput et al., 2016; Madison et al., 2012).

It has been shown that for males who have low academic success and who are playing extended periods of times, violent digital games are interrelated negatively with aggression (Bijvank et al., 2012; Gabbiadini and Riva, 2018; Lemmens et al., 2011, seeking for excitement (Bijvank et al., 2012), and bringing gun to the school (Ybarra et al., 2014) and social exclusion (Gabbiadini and Riva, 2018). On the other hand, it has been shown that violent games may have positive effects on self-regulatory behaviors (control of emotions, thoughts and behaviors) and thinking out loud (Agina and Tennyson, 2012). On the contrary, Ferguson (2012; 2013) and Gunter et al.(2012) could not find any relation between violent games and aggression, violent behaviour, visual-spatial perception, substance abuse or mathematical success.

In children/adolescents, who play other games with unspecified genres (ones that players prefer to play) for a long time, anxiety, depression and aggression (Deyreh, 2011; Shokouhi-Moqhaddam et al., 2013), noncompliant behaviour and social problems (Shokouhi-Moqhaddam et al., 2013), the habit of salty snacks (Borgogna et al., 2014), motion/vehicle sickness (Chang et al., 2012), back pain (Yabe et al., 2018) negative psychological adjustment (Gholamitooranposhti et al., 2012), insufficient development of creativity (Gholamitooranposhti et al., 2012), attention issues (Swing et al., 2010), out-of-school activities replacing school activities and negative effects on reading and writing skills (Weis and Cerankosky, 2010) have been shown to exist. Messias et al. (2011) have shown that sadness, suicide and thoughts of planning a suicide are more common in adolescents that play 5 or more hours of video games. Mo-Suwan et al. (2014) have shown that girls who have less than 3 days a week and shorter than 1 hour of physical activity and who play more than 1 hour a day can likely be overweight. In addition,

Drummond and Sauer (2014) showed that there is a negligible negative correlation between gaming and academic achievement. Some studies have not found a correlation between digital games and behavioral problems (Parkes et al., 2013), psycho-social adjustment (Parkes et al., 2013), physical complaints (Shokouhi-Moqhaddam et al., 2013), thinking problems (Shokouhi-Moqhaddam et al., 2013), attention issues (Ferguson, 2011; Shokouhi-Moqhaddam et al., 2013), academic achievement (Ferguson, 2011; Deyreh, 2011) and sleep disorder (Deyreh, 2011) in children/adolescents who play games that have unspecified features. On the other hand, Suziedelyte (2015) has demonstrated that digital games have positive effects on the problem-solving skills of young people.

Digital games played before sleep have been reported to have negative effects on sleep quality (Weaver et al., 2010), sleep time and sustainable attention (Wolfe et al., 2014).

Discussion

Digital games have started to replace traditional games due to reasons such as technological developments that take a step further every day, urbanization and lack of playing fields. Even though there are digital gamers from every age group, gaming age constantly decreases. Studies have shown that adolescent boys between the ages of 10-19 have the excessive tendency for game-playing compared to adolescent girls and other age groups (Chou and Tsai 2007; Greenberg et al. 2010; Griffiths et al. 2004; Griffiths and Meredith 2009; Ko et al. 2005; Rideout et al. 2010; Quaiser-Pohl et al., 2006). This systematic review is important due to its approach of investigating the effects of digital games on children and adolescents, in line with the current literature. With the results of the study, it is aimed to benefit professionals working in this field, by providing an overview. In this context, 51 research papers that were published in the last 8 years, with a mostly interventional and cross-sectional research design were analyzed.

The study findings have demonstrated positive, negative and neutral correlation between digital games and the result variables. No adverse effects were found especially in the papers that handle digital games with educational, motion based, collaborative / competitive content. In addition to this, such game types have provided positive increase in acquiring new information, the ability to read and write, inquiry based learning, learning motivation, technology adoption, problem solving, course success, healthy nutrition, classroom interaction, anthropometric measurements, body fat ratio, physical activity, academic achievement, quality of life, object control skills and energy consumption. There are studies that demonstrate games prepared in accordance with the children's developmental stages and curriculum content can speed up learning, increase the success rate of target topic/lesson, and grab the students' interest and attention (Corbett, Koedinger and Hadley 2001; Gentile and Gentile 2008). Such game types may benefit the behaviour modification process of teenagers, especially education- training via increasing motivation.

In three out of eight papers that investigate violent games, negative effects on men were mentioned. In the study, men that have a low academic success, prefer video games with violent content and spend long hours in front of those games were found to have anxiety, tendency towards violence and social problems, and carry guns to school and display an increase in food consumption even though there is a decrease in energy expenditure. It has been proven by other studies that men play more video games, games with violent content are mostly preferred by males and that majority of game addicts are men (Chou and Tsia, 2007; Griffiths et al., 2004; Quaiser-Pohl et al., 2006; Ko et al., 2005). In their study, Allahverdipour, Bazargan, Farhadinasab and Moeini (2010) investigate the game behaviours of male adolescents in Muslim societies and found a correlation between game addiction and an early age beginning to play games, long hours of game play and mental health. The most extensive meta-analysis on the subject of violent game content's effect on aggression and related variables has been done by Anderson et al. (2010). This meta-analysis contains the analysis of 136 research papers that reflect 130,000 participants. Sampling covers both published and unpublished works, along with studies from Eastern and Western cultures. This study has shown that violent digital game content increases aggressive behaviour, thoughts and physiological stimulation. Furthermore, being exposed to violent digital game content for too long results in desensitisation to violence / low empathy and decrease in behaviours for the benefit of social causes.

For the preferred game type of players, with non-specified features, no positive effect was found except for the improvement of problem solving skills; however, many negative effects on cognitive, behavioural and psycho-social variables were mentioned. These results are not surprising considering the fact that young people usually prefer violent, action games instead of educational, motion based or collaborative/competitive ones with prevalence of uncontrolled and unconscious use.

Result

As a result, the evidences of studies on potential positive and negative effects of digital games have shown that educational, motion based or collaborative/competitive games designed suitably for the development phase of children may be effective for acquiring positive behaviours in children. On the contrary, violent and online social interaction games may lead to many psycho-social and behavioural problems, particularly to digital game addiction, when played without monitoring for long hours and very frequently. In this study, which is important for approaching the effects of digital games on children and adolescents in line with the current literature, it is suggested that educational, motion based or collaborative/competitive games should be utilized more in education-training and behaviour acquirement whereas other game types should be played in a monitored and conscious environment, an attention should be paid particularly on males.

Kaynakça/References

- Aghlara, L., Tamjid, N. H. (2011). The Effect of Digital Games on Iranian Children's Vocabulary Retention in Foreign Language Acquisition. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 29, 55-60.
- Agina, A. M., Tennyson, R. D. (2012). Towards Understanding the Positive Effect of Playing Violent Video Games on Children's Development. *Procedia. Social and Behavioral Sciences*, 69, 780-789.
- Allahverdipour, H., Bazargan, M., Farhadinasab, A., Moeini B. (2010). Correlates of Video Games Playing among Adolescents in an Islamic Country. *BMC Public Health*, 10, 1-7.
- Anderson, C. A., Shibuya, A., Ihori, N., Swing, E.L., Bushman, B. J., Sakamoto, A.,Saleem, M. (2010). Violent Video Game Effects on Aggression, Empathy, and Prosocial Behavior in Eastern and Western Countries: A Meta-Analytic Review. *Psychological Bulletin*, 136, 151-173.
- Arbogast, H., Burke, R. V., Muller, V., Ruiz, P., Knudson, M. M., Upperman, J. S. (2014). Randomized Controlled Trial to Evaluate the Effectiveness of a Video Game as a Child Pedestrian Educational Tool. *Journal of Trauma and Acute Care Surgery*, 76, 1317-21.
- Azevedo, L. B., Watson, D. B., Haighton, C., Adams, J. (2014). The Effect of Dance Mat Exergaming Systems on Physical Activity and Health-Related Outcomes in Secondary Schools: Results From a Natural Experiment. *BMC Public Health*, 14, 951-964.
- Bakker, M., Van den Heuvel-Panhuizen. M., Robitzsch. A. (2015). Effects of Playing Mathematics Computer Games on Primary School Students' Multiplicative Reasoning Ability. *Contemporary Educational Psychology*, 40, 55-71.
- Baranowski, T., Abdelsamad, D., Baranowski, J., O'Connor, T. M., Thompson, D., Barnett, A., Cerin, E., Chen T. (2012). Impact of an Active Video Game on Healthy Children's Physical Activity. *Pediatrics*, 129, e636-e642.
- Baranowski, T., Baranowski, J., Thompson, D., Buday, R., Jago, R., Griffith, J.,.....Watson, K. B. (2011), Video Game Play, Child Diet, and Physical Activity Behavior Change a Randomized Clinical Trial. *American Journal of Preventive Medicine*, 40, 33-38.
- Bijvank, M. N., Konijn, E. A., Bushman, B. J. (2012). We Don't Need No Education: Video Game Preferences, Video Game Motivations, and Aggressiveness Among Adolescent Boys of Different Educational Ability Levels. *Journal of Adolescence*, 35, 1.
- Bikic, A., Christensen, T. Q., Leckman, J. F., Bilenberg, N., Dalsgaard, S. (2017). A Double-Blind Randomized Pilot Trial Comparing Computerized Cognitive Exercises to Tetris in Adolescents with Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Nordic Journal of Psychiatry*, 71 (6), 455-464.
- Borgogna, N., Lockhart, G., Grenard, J. L., Barrett, T., Shiffman, S., Reynolds, K. D. (2014). Ecological Momentary Assessment of Urban Adolescents' Technology Use and Cravings for Unhealthy Snacks and Drinks: Differences by Ethnicity and Sex. *Journal of the Academy of Nutrition and Dietetics*, 115(5), 759-66.
- Brom, C., Preuss, M., Klement, D. (2011). Are Educational Computer Micro-Games Engaging and Effective for Knowledge Acquisition at High-Schools? A Quasi-Experimental Study. *Computers & Education*, 57, 1971-1988.
- Chang, C. H., Pan, W. W., Tseng, L. Y., Stoffregen, T. A. (2012). Postural Activity and Motion Sickness During Video Game Play in Children and Adults. *Experimental Brain Research*, 217, 299-309.
- Chaput, J. P. Tremblay, A., Pereira, B., Boirie, Y., Duclos, M., Thivel, D. (2016). Food Intake Response To Exercise and Active Video Gaming in Adolescents: Effect of Weight Status. *British Journal of Nutrition*, 115, 547-553
- Chaput, J. P., Visby, T., Nyby, S., Klingenberg, L., Gregersen, N. T., Tremblay, A. Astrup, A., Sjödin, A. (2011). Video Game Playing Increases Food Intake in Adolescents: A Randomized Crossover Study. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 93, 1196-1203.
- Chou, C., Tsai, M. J. (2007). Gender Differences in Taiwan High School Students' Computer Game Playing. *Computers in Human Behavior*, 23, 812-824.
- Connolly, T. M., Boyle, E.A., MacArthur, E., Hainey, T., Boyle, J. M. A. (2012) Systematic Literature Review of Empirical Evidence on Computer Games And Serious Games. *Computers & Education*, 59, 661-686.

- Corbett, A. T., Koedinger, K. R., Hadley, W. (2001). Cognitive Tutors: From the Research Classroom to All Classrooms. P.S. Goodman (Ed.). *İçinde. Technology Enhanced Learning*, Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Creighton, S., Szymkowiak, A. (2014). The Effects of Cooperative and Competitive Games on Classroom Interaction Frequencies. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 140, 155-163.
- Deyreh, E. (2011). Psychological Pathology of Computer and Video Games among Elementary Students. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 15, 3095-3097.
- Drummond, A., Sauer, J. D. (2014). Video-Games do not Negatively Impact Adolescent Academic Performance in Science, Mathematics or Reading. *PLoS ONE*, 9, e87943.
- Entertainment Software Association, (2017). Essential Facts about Computer and Video Game Industry 2017. Washington D.C, USA: Entertainment Software Association. Retrieved from: <http://www.theesa.com/article/2017-essential-facts-computer-video-game-industry/>
- Ferguson, C. J. (2011). The Influence of Television and Video Game Use on Attention and School Problems: A Multivariate Analysis With Other Risk Factors Controlled. *The British Journal of Psychiatry*, 45, 808–813.
- Ferguson, C. J., Garza, A., Jerabeck, J., Ramos, R., Galindo, M. (2013). Not Worth the Fuss After All? Cross-Sectional and Prospective Data on Violent Video Game Influences on Aggression, Visuospatial Cognition and Mathematics Ability in a Sample of Youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 42,109-22.
- Ferguson, C. J., San Miguel, C., Garza, A., Jerabeck, J. M. (2012). A Longitudinal Test of Video Game Violence Influences on Dating and Aggression: A 3-Year Longitudinal Study of Adolescents. *Journal of Psychiatric Research*, 46, 141-146.
- Foley, L., Jiang, Y., Ni Mhurchu, C., Jull, A., Prapavessis, H., Rodgers, A., Maddison, R. (2014). The Effect of Active Video Games by Ethnicity, Sex and Fitness: Subgroup Analysis from a Randomised Controlled Trial. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11, 46.
- Gabbiadini, A., Riva, P. (2018). The Lone Gamer: Social Exclusion Predicts Violent Video Game Preferences and Fuels Aggressive Inclinations in Adolescent Players. *Aggressive Behavior*, 44, 113-124
- Gao, Z., Hannan, P., Xiang, P., Stodden, D. F., Valdez, V. E. (2012). Video Game-Based Exercise, Latino Children's Physical Health, and Academic Achievement. *American Journal of Preventive Medicine*, 44, S240-S246.
- Gentile, D. A., Gentile, J. R. (2008). Video Games as Exemplary Teachers: A Conceptual Analysis. *Journal of Youth and Adolescence*, 37, 127-141.
- Gentile, D. A., Lynch, P. J., Linder, J. R., Walsh, D. A. (2004). The Effects of Violent Video Game Habits on Adolescent Hostility, Aggressive Behaviors and School Performance. *Journal of Adolescence*, 27, 5-22.
- Gholamitooranposhti, M., Sabzaliani, H., Aghaei, M. (2012). A New Attitude to Computer Games. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 69, 1302- 1308.
- Green, C. S., Bavelier, D. (2003). Action Video Game Modifies Visual Selective Attention. *Nature*, 423, 534–537.
- Greenberg, B. S., Sherry, J., Lachlan, K., Lucas, K., Holmstrom, A. (2010). Orientations to Video Games among Gender and Age Groups. *Simulation & Gaming*, 41, 238-259.
- Griffiths, M. D., Davies, M. N. O., Chappell, D. (2004). Online Computer Gaming: A Comparison of Adolescent and Adult Gamers. *Journal of Adolescence*, 27, 87–96.
- Griffiths, M. D., Meredith, A. (2009). Videogame Addiction and its Treatment. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 39, 247–253.
- Griffiths, M., Wood, R. (2000). Risk Factors in Adolescence: The Case of Gambling, Videogame Playing, and the Internet. *Journal of Gambling Studies*, 16, 199-225.
- Gunter, W. D., Daly, K. (2012). Causal or Spurious: Using Propensity Score Matching to Detangle the Relationship Between Violent Video Games and Violent Behavior. *Computers in Human Behavior*, 28, 1348-1355.
- Gwo-Jen, H., Li-Yu, C., Chih-Hung, C. (2015). A Contextual Game-Based Learning Approach to Improving Students' Inquiry-Based Learning Performance in Social Studies Courses. *Computers & Education*, 81, 13-25.

- Homer, B. D., Kinzer, C. K., Plass, J. L., Letourneau, S.M., Hoffman, D., Bormley, M.,..... Kornak, Y. (2014). Moved to Learn: The Effects of Interactivity in a Kinect-Based Literacy Game for Beginning Readers. *Computers & Education*, 74, 37–49.
- Hwang, G. J., Chiu, L. Y., Chen, C. H. (2015). A Contextual Game-Based Learning Approach to Improving Students' Inquiry-Based Learning Performance in Social Studies Courses. *Computers & Education*, 81, 13-25.
- Inoue, S., Yorifuji, T., Kato, T., Sanada, S., Doi, H., Kawachi, I. (2016.) Children's Media Use and Self-Regulation Behavior: Longitudinal Associations in a Nationwide Japanese Study. *Journal of Matern Child Health*, 20, 2084–2099.
- Karaca, M. (2007). İnternet Gençliği: Yeni Bir Gençlik Tiplemesi Denemesi. *E-Journal Of New World Sciences Academy*, 4, 426.
- Kebritchi, M., Hirumi, A., Bai, H. (2010). The Effects of Modern Mathematics Computer Games on Mathematics Achievement and Class Motivation. *Computers & Education*, 55, 427-443.
- Ko, C., Yen, J., Chen, C., Chen, S. H., Yen, C. F. (2005). Gender Differences and Related Factors Affecting Online Gaming Addiction Among Taiwanese Adolescents. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 193, 273-277.
- Kowert R, Domahidi E, Festl R, Quandt T. (2014) Social Gaming, Lonely Life? The Impact of Digital Game Play on Adolescents' Social Circles. *Computers in Human Behavior*, 36, 385-390.
- Lemmens, J. S., Valkenburg, P. M., Peter, J. (2011). The Effects of Pathological Gaming on Aggressive Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 40, 38-47.
- Lo, S., Wang, C., Fang, W. (2005). Physical İnterpersonal Relationships and Social Anxiety Among Online Game Players. *CyberPsychology & Behavior*, 8, 15-20.
- Maddison, R., Mhurchu, C. N., Jull, A., Prapavessis, H., Foley, L. S., Jiang, Y. (2012). Active Video Games: the Mediating Effect of Aerobic Fitness on Body Composition. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 9, 54.
- Mehroof , M., Griffiths, M. D. (2010). Online Gaming Addiction: The Role of Sensation Seeking, Self-Control, Neuroticism, Aggression, State Anxiety, and Trait Anxiety. *Cyberpsychology & Behavior*, 13, 313–316.
- Messias, E., Castro, J., Saini, A., Usman, M., Peeples, D. (2011). Sadness, Suicide, and Their Association with Video Game and İnternet Overuse among Teens: Results from The Youth Risk Behavior Survey 2007 and 2009. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 41, 307–315.
- Mo-Suwan, L., Nontarak, J., Aekplakorn, W., Satheannoppakao, W. (2014). Computer Game Use and Television Viewing Increased Risk for Overweight among Low Activity Girls: Fourth Thai National Health Examination Survey 2008-2009. *International Journal of Pediatrics*, Article ID:364702: 1-6.
- Ögel, K. (2012). İnternet Bağımlılığı, İnternetin Psikolojisini Anlamak ve Bağımlılıkla Başa Çıkmak. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, s.47-60.
- Parkes, A., Sweeting, H., Wight, D., Henderson, M. (2013). Do Television and Electronic Games Predict Children's Psychosocial Adjustment? Longitudinal Research Using the UK Millennium Cohort Study. *Archives of Disease in Childhood*, 98, 341-348.
- Prot, S., Anderson, C. A., Gentile, D. A., Brown, S. C., Swing, E. L. (2014). The Positive and Negative Effects of Video Game Play. Children and Media. A. Jordan, D. Romer (Eds) New York. Oxford University Pres, s.109-128.
- Quaiser-Pohl, C., Geiser, C., Lehmann, W. (2006). The Relationship Between Computer-Game Preference, Gender and Mental-Rotation Ability. *Personality and Individual Differences*, 40, 609-619.
- Rastegarpour, H., Marashi, P. (2012). The Effect of Card Games and Computer Games on Learning of Chemistry Concepts. *Procedia - Social and Behavioral*, 31, 597-601.
- Rideout, V. J., Foehr, U. G., Roberts, D. F. (2010). Generation M2: Media in the Lives of 8- to 18- Year Olds. Kaiser Family Foundation. Retrieved from: <http://www.kff.org/entmedia/entmedia012010nr.com>
- Roe, K., Muijs, D. (1998). Children and Computer Games: A Profile of The Heavy User. *European Journal of Communication*, 13, 181-200.

- Schmit, S., Chauchard, E., Chabrol, H., Sejourne, N. (2011). Assessment of Social Characteristics, Coping Strategies, Self-Esteem and Depressive Symptoms in Relation Withonline Video Game Addiction among Adolescents and Young Adults. *L'Encéphale*, 37, 217–223.
- Shokouhi-Moqhaddam, S., Khezri-Moghadam, N., Javanmard, Z., Sarmadi-Ansar, H., Aminae, M., Shokouhi-Moqhaddam, M. Zivari-Rahman, M. (2013). A Study of the Correlation Between Computer Games and Adolescent Behavioral Problems. *Addict Health*, 5, 43-50.
- Sun, H. (2013). Impact of Exergames on Physical Activity and Motivation in Elementary School Students: A Follow-Up Study. *Journal of Sport and Health Science*, 2, 138–45.
- Sung, H. Y., Hwang, G. J., Lin, C. J., Hong, T.W. (2017). Experiencing the Analects of Confucius: An Experiential Game-Based Learning Approach to Promoting Students' Motivation and Conception of Learning. *Computers & Education*, 110, 143-153.
- Suziedelyte, A. (2015). Media and Human Capital Development: Can Video Game Playing Make You Smarter?. *Economic Inquiry*, 53, 1140-1155.
- Swing, E. L., Gentile, D. A., Anderson, C. A., Walsh, D. A. (2010). Television and Video Game Exposure and The Development of Attention Problems. *Pediatrics*, 126, 214-221.
- Thompson, D., Bhatt, R., Vazquez, I., Cullen, K. W., Baranowski, J., Baranowski, T., Liu, Y. (2015). Creating Action Plans in a Serious Video Game Increases and Maintains Child Fruit-Vegetable Intake: A Randomized Controlled Trial International. *Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 12, 39.
- Türkiye İstatistik Kurumu, (TÜİK 2018). Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanımı Araştırması. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028.
- Vernadakis, N., Papastergiou, M., Zetou, E., Antoniou, P. (2015). The Impact of an Exergame-Based Intervention on Children's Fundamental Motor Skills. *Computers & Education*, 83, 90-102.
- Weaver, E., Gradisar, M., Dohnt, H., Lovato, N., Douglas, P. (2010). The Effect of Presleep Video-Game Playing on Adolescent Sleep. *Journal of Clinical Sleep Medicine*. 6, 184-189.
- Weis, R., Cerankosky, B. C. (2010). Effects of Video-Game Ownership on Young Boys' Academic and Behavioral Functioning: A Randomized, Controlled Study. *Psychological Science*, 21, 463–470.
- Williams, O., Hecht, M. F., DeSorbo, A. L., Huq, S., Noble, J. M. (2014). Effect of a Novel Video Game on Stroke Knowledge of 9- To 10-Year-Old, Low-Income Children. *Stroke*, 45, 889-92.
- Wolfe, J., Afrin, K., Perry, A., Reynolds, C., Gradisar, M., Short, M. (2014). Single Night Video-Game Use Leads to Sleep Loss and Attention Deficits in Older Adolescents. *Journal of Adolescence*, 37,1003-1009.
- Yabe, Y., Hagiwara1, Y., Sekiguchi, T., Momma, H., Tsuchiya, M., Kuroki, K.,Nagatomi, R. (2018). Late Bedtimes, Short Sleeping Time, and Longtime Video-Game Playing Are Associated with Low Back Pain in School-Aged Athletes. *European Spine Journal*, 27, 1112–1118.
- Yang, Y. T. C. (2012). Building Virtual Cities, Inspiring Intelligent Citizens: Digital Games for Developing Students' Problem Solving and Learning Motivation. *Computers & Education*, 59, 365-377.
- Ybarra, M. L., Huesmann, L. R., Korechmaros, J. D., Reisner, S. L. (2014). Cross-Sectional Associations Between Violent Video and Computer Game Playing and Weapon Carrying in a National Cohort of Children. *Aggressive Behavior*, 40, 345–358.
- Yu, Z., Yu, W. H., Fan, X., Wang, X. (2014). An Exploration of Computer Game-Based Instruction in The "World History" Class in Secondary Education: A Comparative Study in China. *PLoS One*, 9, e96865.

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 95-109

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 17 Eylül 2018
 Kabul | 20 Ekim 2018

Madde Kullanım Bozukluğu Sorunuyla Mücadeleye Önyargılardan Başlamak

*Özge Sanem Özateş Gelmez**

Öz

Madde kullanım bozukluğu, dünya üzerinde giderek daha fazla insanın karşı kaşıya kaldığı önemli halk sağlığı sorunlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Bu sorunla mücadelede gerek madde kullanımının önlenmesi gerekse bu sorunu yaşayan kişilerle çalışılarak sağaltımın gerçekleştirilmesi için sosyal hizmet mesleğinin önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının söz konusu mücadelede yer alabilmesi için madde kullanım bozukluğu olan kişilerle çalışırken genelleyci olmaması ve dışlayıcı varsayımlarla hareket etmemesi gerekmektedir.

Yaşadıkları sorunlar ya da farklılıkları nedeniyle dezavantajlı kılınmış olan, toplumdan soyutlanan pek çok grup gibi madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere karşı da önyargılar üretilmekte ve yaygınlaştırılmaktadır. Sosyal hizmet uzmanlarının mesleki çalışmalarını, sosyal hizmetin değer temeline uygun olarak yapabilmeleri için ise çalıştıkları kişi, grup ve topluluklara karşı önyargılı olmamaları gerekmektedir. Bu bakış açısından hareketle, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü lisans programında yer alan Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersinde madde kullanım bozukluğu ele alınan konulardan birisi olarak belirlenmiştir. Derste öğrencilerin konuya ilişkin temel düzeyde bilgi edinmelerinin yanı sıra madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere ilişkin taşıdıkları önyargılarla karşılaşmaları hedeflenmiştir. İlgili ders haftasının ardından öğrencilerden madde kullanım bozukluğuna ilişkin yansıtıcı günlükleri yazmaları beklenmiştir. Bu çalışmanın nitel araştırma tekniğini oluşturan yansıtıcı günlüklerin analizinden elde edilen sonuçlar dört tema altında toplanmıştır. Öğrencilerin, derste konunun ele alınmasından sonra fark ettikleri önyargıları içeren bu temaların ortak noktası, madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilerin niteliklerine ilişkin önyargılar içermesidir.

Anahtar Kelimeler: Madde Kullanım Bozukluğu, Etiketleme, Önyargı, Sosyal Hizmet Mesleği, Sosyal Hizmet Eğitimi, Yansıtıcı Günlükler, Nitel Araştırma.

* Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, Ankara, sanemozge@gmail.com

Abstract

Substance use disorder is considered as one of the most important public health problems in the world where more and more people are confronted. It can be stated that as a profession, social work plays an important role in the prevention of substance use and the treatment through working with the people having this problem. Social workers working in this field should not generalize and should not act with exclusionary assumptions when working with people having substance use disorder in order to take part in the struggle against the problem.

Prejudices are also produced and disseminated against people having problems of substance use disorder such as many other groups that have been marginalized due to their problems or differences. Social workers should not be prejudiced against the people, groups and societies they work with in order to carry out their professional work in accordance with the value base of social work. From this point of view, substance use disorder was determined as one of the subjects discussed in the course named "Field Experience in Social Work Settings", in which undergraduate students in Hacettepe University, Department of Social Work have to enroll. The course aims to provide students with the basic knowledge about the subject and to encounter their own prejudices against the people who have the problem of substance use disorder. Students were expected to write reflective diaries about substance use disorder after the related course week. The results obtained from the analysis of the reflective diaries which constitute the qualitative research technique of this study were collected under four themes. The common point of these themes is that they contain negations regarding the qualifications of the people who have the problem of substance use disorder. This commonality includes the prejudices that students noticed after the subject was discussed in the course.

Keywords: Substance Use Disorder, Stigmatization, Prejudice, Social Work Profession, Social Work Education, Reflective Diaries, Qualitative Research.

Giriş

Madde kullanım bozukluğu¹ yalnızca sorunu yaşayan kişilerin değil, onların yakın çevrelerinin iyilik halini ve daha genelde toplumun refahını olumsuz etkileyen önemli bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Amerikan Psikiyatri Birliği'nin Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Sınıflandırma El Kitabının 2013 yılında yayınlanan son baskısında (DSM-5) madde kullanım bozukluğu, alkol ya da başka bir maddenin kullanılması nedeniyle günlük yaşama zarar veren ya da dikkat çekici sorunlara yol açan bir mesele olarak tanımlanmıştır (Radoncic, Marcoux ve Hien, 2018). Bireyin kişisel özellikleri, ailesiyle ve toplumla olan ilişkisi, çevresel risk faktörleri gibi pek çok değişken, madde kullanım bozukluğunda rol oynayan etkenlerdendir (Küçükşen, Şener, Tekin ve Demirel, 2016). Bu nedenle, madde kullanım bozukluğu ne salt bireyin sorumlu olduğu bir davranış sorunu olarak ne de yalnızca sosyal koşulların yol açtığı bir sosyal sorun olarak

¹ DSM-5'de maddenin kötüye kullanımı ve madde bağımlılığı, "madde kullanım bozuklukları" başlığı altında birleştirilerek, iki ayrı tanı kategorisi olmaktan çıkartılmıştır (Güleç, Köşger ve Eşsizoğlu, 2015). Bu çalışmada daha kapsayıcı bir kavram olmasının yanı sıra 'bağımlılık' ifadesine nazaran daha az etiketleyici olması nedeniyle, "madde kullanım bozukluğu" kavramı tercih edilmiştir. Zira yapılan araştırmalar, "madde bağımlısı" ifadesinin, tedavi olması daha az muhtemel, suç işleme olasılığı daha yüksek, toplumsal açıdan tehdit yaratan kişileri akla getirdiğini göstermektedir (Kelly, Dow ve Westerhoff, 2010).

görülebilmektedir (Polat, 2014, s. 143). Ayrıca tüm olumsuz sonuçlarına ve kullanımı bırakmaya ilişkin girişimlere rağmen kişinin madde kullanmaya devam etmesi, madde kullanım bozukluğu sorununun ne denli karmaşık ve üzerinde sabırla çalışılması gereken bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır.

Madde kullanım bozukluğu ile mücadelede önemli bir aşama olan tedavi süreci, madde kullanım bozukluğu olan kişinin maddeden arındırılmasına yönelik müdahalelerle başlamakta, sosyal ve psikolojik destek ve rehabilitasyon süreciyle devam etmektedir. Tedavinin tamamlanmasının ardından gereken desteğin ve rehabilitasyonun sağlanması, tedavinin başarıya ulaşabilmesi ve kişinin yeniden aynı sorunu yaşamaya başlamaması için önemlidir (Küçükşen ve ark., s. 209). Bu süreçte madde kullanım bozukluğu olan kişinin yaşayacağı olası umutsuzluk ve intihar düşüncelerini pekiştiren koşulların belirlenmesi ve kişinin psikolojik dirençlerini arttıracak, öfke duygusunu minimize edecek güçlendirici psikososyal çalışmaların yapılması gerekmektedir (Görgülü, 2017, s. 18). Söz konusu çalışmalar gerçekleştirilirken madde kullanım bozukluğu sorunu olanların tıbbi, psikolojik, sosyal, yasal ve ekonomik sorunların yanı sıra etiketleme ile karşı karşıya kaldıkları, bu durumun kişilerin tedaviye başvurma ve devam etme motivasyonlarını olumsuz etkilediği göz önünde bulundurulmalıdır (Erükçü Akbaş ve Mutlu, 2016).

Madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere karşı önyargıların yaygın olduğu, diğer sağlık sorunlarını yaşayanlara kıyasla daha yüksek düzeyde etiketlemeye ve sosyal dışlanmaya maruz kaldıkları ve bu kişilerin toplumdaki kendilerini soyutlayarak, kendileri gibi madde kullanan kişilerle birlikte olmaya yönelebildikleri (Erbay, Oğuz, Yıldırım ve Fırat, 2016, s. 600; Livingston, Milne, Fang ve Amari, 2011; Oral ve Tuncay, 2012, s. 109; Sevin ve Erbay, 2008, s. 6; Shor ve Levit, 2012) bilinmektedir. Örneğin Earnshaw, Smith ve Copenhaver (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, madde kullanım bozukluğu olan kişilerin hayal kırıklığı, öfke ve endişe duygularını yaşamasına yol açan etiketlenme deneyimlerinin, bu kişilerin iyilik hallerini ve ruh sağlıklarını tehdit ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca madde kullanım bozukluğu olan kişilerin homojen bir grup oluşturulmasına rağmen olumsuz kalıplaşmış yargılarla pekişen etiketleme davranışı, bir grubu önyargılı biçimde kategorize ederek, söz konusu gruba ait olduğu düşünülen insanlar arasındaki farklılıkları da görünmez kılmaktadır (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2016, s. 16). Dahası etiketleme, madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişinin adil olmayan bir muameleyle karşı karşıya kalmasına ve hatta tedavi edilmemesine de yol açabilmektedir (Levy, 1981'den akt., Shor ve Levit, 2012). Bu nedenle madde kullanım bozukluğuyla ilgili çalışmalar yürütülürken etiketleme, güçlendirme ve savunuculuk meselelerine dikkat edilmesi gerekmektedir. Sosyal hizmet mesleği de insan hakları ve sosyal adalet ilkeleri ile madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilerin sorunlarını çözmelerine, güçlenmelerine ve özgürleşmelerine yardımcı olma amacını taşır (Mutlu, 2015).

Bu çalışma, madde kullanım bozukluğu sorunu alanında çalışan ya da mesleki çalışmaları bu sorunla kesişen meslek elemanlarının, sorunu yaşayan kişilere karşı taşıyabilecekleri

önyargıların farkında olmaları gerekliliği üzerine kurulmuştur. Sorunun önlenmesinde ve sonuçlarının hafifletilmesinde mesleki çalışmalarıyla önemli bir rol üstlenen sosyal hizmet uzmanlarının, madde kullanımına karşı yürütülecek mücadelede etkin bir biçimde yerini alabilmesi için önyargılı hareket etmeme sorumlulukları bulunmaktadır. Bu noktada sosyal hizmet öğrencilerinin henüz lisans eğitimlerinin başında önyargılara, etiketlemeye, sosyal dışlanmaya karşı farkındalık kazanması son derece önemlidir. Bu çalışmada bir ders kapsamında öncelikle sosyal hizmet öğrencilerinin, madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayan kişilerle çalışacak meslek elemanları arasında yer aldıklarını kavramalarına ve konuya ilişkin temel bilgileri edinmelerine çalışılmıştır. Ayrıca derste gerçekleştirilen etkinlikler sonucunda öğrencilerin, mesleki yaşamlarında karşılaşacakları bu müracaatı grubuna karşı taşıdıkları önyargıların ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda gerçekleştirilen araştırmayla şu sorulara yanıt aranmıştır:

Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersi, derse katılan sosyal hizmet birinci sınıf öğrencilerinin;

- madde kullanım bozukluğu sorunuyla mücadelede sosyal hizmet mesleğinin önemine ilişkin farkındalıklarını nasıl etkilemiştir?
- müracaatçı gruplarıyla çalışırken sosyal hizmet uzmanlarının önyargılı hareket etmeme sorumluluklarına ilişkin farkındalıklarını nasıl etkilemiştir?
- madde kullanım bozukluğu olan kişilere karşı taşıdıkları önyargılara ilişkin farkındalıklarını nasıl etkilemiştir?

Madde Kullanım Bozukluğuyla Mücadelede Sosyal Hizmet Mesleğinin Önemi

Sosyal hizmet mesleği, insan hakları ve sosyal adalet temelleri üzerine kurulu bir meslektir. Bu bağlamda, mesleğın uygulayıcıları olan sosyal hizmet uzmanlarından çalıştıkları tüm alanlarda, insan hakları savunuculuğu yapmaları ve sosyal adaletin sağlanması için çalışmaları beklenir. Madde kullanım bozukluğu sorunuyla mücadelede sosyal hizmet mesleğinin önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır. Zira bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanlarından madde kullanımının önlenmesi için farkındalık çalışmaları gerçekleştirmeleri ve gerekli sosyal hizmetlerin planlanmasında ve sunulmasında rol oynamaları beklenir. Bunun yanı sıra sosyal hizmet uzmanları, madde kullanım bozukluğu olan bireylerin tedavilerinin sağlanarak, insansal olanaklarını gerçekleştirebilecekleri bir yaşama ulaşabilmeleri için çalışmalıdırlar.

Sosyal hizmet uzmanlarının eğitimleri süresince, bu alanda çalışırken ihtiyaç duyacakları mesleki bilgi ve beceri temelini edindikleri ve böylece madde kullanım bozukluğuna ilişkin sorunlar, tedavi modelleri, müracaatçıların hakları, mesleki müdahaleyi planlama ve uygulama gibi konularda yetkin oldukları kabul edilir (Mutlu, 2015, s. 22). Bu yetkinlik sosyal hizmet uzmanlarına, madde kullanım bozukluğu sorununu, sosyal hizmet mesleğinin geniş

bakış açısıyla, sosyal ve biyolojik etkenlerle ve kişinin içinde bulunduğu çevreyle etkileşimi içinde değerlendirme olanağını sağlar (Polat, 2014, s. 146; Sevin ve Erbay, 2008, s. 3). Madde kullanım bozukluğu sorununa böylesi çok boyutlu bir yaklaşım, sosyal hizmet uzmanının mikro, mezzo ve makro düzeylerde mesleki çalışmalarını gerçekleştirmesini gerektirir. Sosyal hizmet uzmanları mikro düzeyde madde kullanım bozukluğu olan kişinin tedavi olanakları, rehabilitasyon hizmetleri ve kendine yardım grupları gibi kaynaklarla buluşmasını sağlamaktan, danışmanlık hizmeti ile bağımlılığın nedenlerine, dinamiklerine ve etkilerine ilişkin eğitimler vermekten sorumludur. Tedavi ve rehabilitasyon hizmetinin geliştirilmesi için düzenlemeler yapma, bu alanda çalışan farklı meslek elemanları ve kuruluşlarla bağlantı kurma sosyal hizmet uzmanlarının mezzo düzeydeki sorumlulukları arasında yer alır. Son olarak makro düzeyde sosyal hizmet uzmanları, madde kullanım bozukluğu alanındaki politikalara katkı sağlamak, politika yapıcıların dikkatini konuya çekmek, bu alanda ortaya çıkan gereksinimlere yanıt olacak projeler geliştirmek, madde kullanım bozukluğu ve sosyal dışlanma sorununa ilişkin kamuoyunda farkındalık yaratacak programlar ve kampanyalar düzenlemek için çalışırlar (Polat, 2014).

Sosyal hizmet uzmanlarının tedavi sırasında olduğu kadar tedavi sonrasında da madde kullanım bozukluğu sorununun yeniden yaşanmaması için hizmetlerin geliştirilmesinde ve bu sorunu yaşayan kişilerin toplumsal yaşama katılımlarının sağlanmasında önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır (Cılga, 2009, s. 9). Tedavi sonrası toplumla yeniden bütünleşmenin sağlanabilmesi için sosyal hizmet uzmanının yukarıda sözü edilen üç uygulama düzeyinde etkin biçimde çalışması gerekmektedir. Bu aşamada sosyal hizmet uzmanın gerçekleştirmesi gereken çalışmalar arasında tedavi görmüş kişileri güçlendirme, sosyal çevredeki riskleri ortadan kaldırmaya müdahalelerde bulunma, toplumdaki kaynakları harekete geçirme, toplumda var olan dışlayıcı yasal/politik düzenlemeleri değiştirme, sosyal içermeyi sağlayacak adımları geliştirme ve toplumsal yaşama katılım için savunuculuk yapma yer almaktadır (Polat, 2014).

Sosyal hizmet uzmanları tüm bu çalışmaları gerçekleştirirken ve mesleki değerlendirmelerini yaparken bu sorunu yaşayan kişilerin sosyal dışlanmaya en fazla maruz kalan gruplar arasında yer aldığı ve sosyal içermenin başarılabilmesi için önyargıların ortadan kaldırılması gerektiği bilinciyle hareket etmelidir (Duman, 2014). Zira sosyal hizmet uzmanları gerekli tedavi ve destek hizmetlerini sağlamanın yanı sıra sorunu yaşayan kişilerin tedavi motivasyonları ve ruh sağlıkları üzerinde önemli etkileri olan etiketlenme deneyimlerini anlamak ve sosyal dışlanmanın ortadan kaldırılması için çalışmak zorundadır (Earnshaw ve ark., 2013; Oral ve Tuncay, 2012, s. 98). Bunu başarabilmek için ise sosyal hizmet uzmanlarının öncelikle kendilerinin taşıdıkları önyargılara dair farkındalık kazanmış olmaları gerekmektedir.

Etiketleme ve sosyal dışlanmaya maruz kalan kişiler arasında yer alan madde kullanım bozukluğu olanlar için sosyal hizmet uzmanlarının taşıdıkları önyargılarla yüzleşmelerini sağlayacak çalışmaların lisans eğitimleri sırasında yapılması önemlidir. Madde kullanım bozukluğu sorununa ilişkin literatürde, sosyal hizmet uzmanlarının madde kullanım

bozukluğu tedavisine ve bu sorunun önlenmesine ilişkin inançlarının uygulamayı nasıl etkilediğinin farkında olmalarının önemine işaret edilmektedir (Burke ve Clapp, 1997'den akt., Gresham, 2017, s. 24). Ayrıca etiketlenmenin ortadan kaldırılabilmesi için sosyal hizmet uzmanlarının ve bu alanda çalışan diğer meslek elemanlarının eğitimlerinin son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır (Livingston ve ark., 2011; Senreich ve Straussner, 2013). Ek olarak farklı teknikler kullanılarak hazırlanan eğitimlerle uygulayıcıların, müracaatçıları suçlamasını durduracak empati ve anlayışın kazandırılabilmeceğinin de altı çizilmektedir (Lemieux ve Schroeder, 2004; Shor ve Levit, 2012; Soto ve Stuart, 2014).

Literatürün sağladığı arka plan göz önünde bulundurularak, bu çalışmada öncelikle sosyal hizmet öğrencilerinin madde kullanım bozukluğu alanında mesleğin değer temeline uygun çalışmalar gerçekleştirebilmelerinin önünde engel oluşturabilecek önyargılara ilişkin farkındalık kazanmaları amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda güncellenen ders içeriği ile ilgili ders haftasında konunun ele alınmasının ardından, öğrencilerin farkındalıklarını görmeyi hedefleyen yansıtıcı günlükler uygulanmıştır.

Yöntem

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde öğrenim gören sosyal hizmet öğrencilerinin birinci sınıfta alması gereken ve bir disiplin ve meslek olarak sosyal hizmet ile tanışmalarını sağlayan zorunlu derslerden birisi 15 haftalık, haftada 4 AKTS'lik bir ders olan Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersidir. Dersi alan öğrencilerin, sosyal hizmet bölümünde yeni öğrenim görmeye başlamış olması, öğrencilerin sosyal hizmet mesleğinin neliğine ve derste ele alınan sosyal hizmetin farklı çalışma alanlarına dair ilk kez bilgi edinmeleri anlamını taşımaktadır. Bu nedenle söz konusu dersin güncel öğrenme ihtiyaçları üzerinden gözden geçirilmesi önemli görülmüş ve uzun yıllar öğrencilerin sosyal hizmet kuruluşları hakkında temel bilgi sahibi olmaları amacı ile yürütülmüş olan ders içeriği, 2016-2017 akademik yılında yenilenmiştir. Böylece ders ile öğrencilerin sosyal hizmetin farklı çalışma alanlarına dair temel bilgileri edinmelerinin yanı sıra bu alanlarda sunulan hizmetlerden yararlanan müracaatçı gruplarına ilişkin çoğu zaman farkında olmadan taşıdıkları olumsuz düşüncelerin altında yatan kabullerle yüzleşmeleri hedeflenmiştir.

Bu hedef kapsamında ders içeriği yenilenirken Elizabeth A. Wahler'in (2012), sosyal hizmet öğrencilerinin önyargılarını ortaya çıkartmak için önerdiği dört basamaklı eğitim modelinden yararlanılmıştır. Wahler bilinç artırma, bilgi toplama, hedef grupla karşılaşma ve özdeşünümsel olma olarak belirlediği bu basamaklarda grup tartışması, rapor yazılması, yayınlanmış bilimsel çalışmaların incelenmesi, gözlem ve mülakatı içeren kuruluş ziyaretleri gerçekleştirilmesi, deneyim paylaşımı gibi etkinliklerin gerçekleştirilmesini önermiştir. Bu modelden hareketle, tüm öğrencilerin söz konusu derste farklı sosyal hizmet alanlarında hizmet sunan kuruluşlara, dersin kolaylaştırıcılığını üstlenen dört öğretim elemanı eşliğinde ziyaret gerçekleştirmeleri sağlanmış, böylece öğrencilerin gözlem yapması, hizmet alan gruplarıyla karşılaşması, alanda çalışan sosyal hizmet uzmanının bilgi ve deneyimlerini öğrenmeleri hedeflenmiştir. Kuruluş ziyaretlerinin mümkün olmadığı çalışma alanları için

ise derse, alanında deneyimli sosyal hizmet uzmanları davet edilmiştir. Öğrencilere bilgi ve deneyim aktaracak sosyal hizmet uzmanlarıyla ders öncesinde görüşülerek, dersin amacı ve beklenen öğrenme çıktıları paylaşılmıştır. Buna göre uzmanlardan çalıştıkları kuruluşun tarihine, mevzuatına, amacına, personeline ilişkin genel bilgileri paylaşması talep edilmiştir. Ancak esas olarak sosyal hizmet uzmanlarının sunulan hizmetlere ve müracaatçı profiline ilişkin daha detaylı bilgileri paylaşırken, müracaatçı gruplarının maruz kaldığı baskı ve sosyal dışlanma mekanizmalarına, toplumdaki mevcut önyargılara, sosyal hizmet uzmanlarının bu önyargıların ortadan kaldırılması ve sosyal içermenin başarılması için sorumluluklarına ilişkin deneyim ve bilgi aktarımında bulunmaları istenmiştir.

Madde kullanım bozukluğu konusunun incelendiği hafta da öğrencilerin konuya ilişkin bilgi edinmeleri için kaynaklar belirlenerek paylaşılmış ve derse bu alanda uzun yıllardır çalışmakta olan bir sosyal hizmet uzmanı davet edilmiştir. Davetli sosyal hizmet uzmanının semineri sırasında öğrencilerle, madde kullanım bozukluğu alanında verilen hizmetlere, bu alanda çalışan sosyal hizmet uzmanının rol ve sorumluluklarına dair mesleki bilgi ve deneyim paylaşımı yapılmıştır. Bunun yanı sıra öğrencilerin madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere dair yaygın önyargıların neler olduğunu ve bu yargıların kendileri tarafından da taşınıp taşınmadığını görmeleri amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda sosyal hizmet uzmanı, müracaatçıların toplum içinde karşılaştıkları yaygın önyargıların, sosyal dışlanmanın ve etiketlenmenin nasıl ortadan kaldırılabilceğine, sosyal içermenin nasıl başarılabilceğine ilişkin paylaşımında bulunmuştur. Seminerin tartışma bölümünde, öğrencileri düşündürmeye ve konuyu sorgulayabilmelerine teşvik edecek sorular yöneltilmiştir. Böylece Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersi, sosyal hizmet bölümüne yeni başlayan öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu sorununu, karmaşık ve çok boyutlu bir sosyal sorun olarak öğrenmeye başladıkları ilk ders olma özelliği taşımıştır.

Gerçekleştirilen seminerin ardından öğrencilerden bireysel olarak cevaplamaları istenen iki soruluk yansıtıcı günlükler uygulanmıştır. İlk soruyla öğrencilerin ilgili ders haftasında ne öğrendikleri, ikinci soruyla ise madde kullanım bozukluğu olan kişilere dair önyargılarının olup olmadığına ilişkin keşifleri sorulmuştur. Nitel araştırma tekniği olarak seçilen yansıtıcı günlükler, ders döneminin sonunda analiz edilmiştir. Hashemnezhad'ın (2015) vurguladığı üzere yansıtıcı günlüklerin nitel içerik analiziyle değerlendirilmesi, öğrencilerin bakış açılarının anlaşılmasına ve ele alınan fenomenin anlam aralığını gösteren temalara ulaşılmasına olanak sağlamıştır. Çalışmanın bulgular bölümünde ele alınacak bu temalar sırasıyla 'hatalarının/suçlarının cezasını çekmek zorunda olanlar', 'çevrelerine ve başka insanlara zarar verenler', 'topluma yararı olmayanlar' ve 'arınmaları imkânsız olanlar' başlıklarıyla ele alınmıştır.

Bulgular

Araştırma kapsamında, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinden 2016-2017 akademik yılında Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersini alan ve madde kullanım bozukluğu konusunun ele alındığı derse katılan 149 (%78.8) kadın, 40 (%21.2)

erkek, en büyüğü 30, en küçüğü 17 yaşında olup, yaş ortalaması 19 olan toplam 189 öğrenciden yansıtıcı günlükler toplanmıştır. Yansıtıcı günlükler üzerinde gerçekleştirilen içerik analiziyle dört temaya ulaşılmıştır. Söz konusu temalar, madde kullanım bozukluğu konusunun ders kapsamında ele alınmasından önce madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere yönelik pek çok yanlış mite ve önyargıya sahip olduklarına dair öğrencilerin paylaşımlarını içermektedir. Öğrencilerin madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere yönelik önyargılarının önemli bir bölümünün, söz konusu kişilerin niteliklerine ilişkin olduğu görülmektedir.

Hatalarının/Suçlarının Cezasını Çekmek Zorunda Olanlar:

Yansıtıcı günlüklerin analizinde sosyal hizmet birinci sınıf öğrencilerinin, madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere ilişkin önyargılarıyla yüzleştikleri görülmüştür. Öğrencilerin karşılaştıkları önyargılardan ilki, madde kullanan kişilerin keyfi nedenlerle maddeye başladıkları, madde kullanmayı tercih ettikleri ve dolayısıyla bu tercihlerinin sonucu olarak yaşadıkları olumsuzlukları da hak etikleri yönündedir. On sekiz yaşındaki kadın öğrenci, bu dersle birlikte söz konusu önyargılarıyla nasıl karşılaştığını şöyle ifade etmiştir:

“Madde kullanan kişilerin tamamen kendi tercihlerinin sonucunu yaşadıklarını düşünerek onları yargılıyordum. Hayatın onlara ne getirdiğini, neden madde kullanımına sürüklendiklerini sorgulamamıştım hiç. Bu insanları, çevresindeki insanlara zarar veren, yeri geldiğinde gözlerini kırpmadan en yakınlarına bile zarar verebilen insanlar olduğunu düşünüyordum.” (Y.g²: 10)

Benzer biçimde on sekiz yaşındaki başka bir kadın öğrenci de madde kullanım bozukluğu sorununun, dersi almadan önce yaptığı gibi salt bir tercih olarak değerlendirilemeyeceğine ilişkin farkındalığını şöyle ifade etmiştir:

“Madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayanlarla alakalı olarak, onların ne yaşayıp da bu bağımlılığa sürüklendiklerinden çok, daha sığ bir bakış açısıyla, ne tercih ettilerse bunun sonucunu yaşıyorlar diye yaklaştığımı fark ettim. Nasıl bağımlılığa sürüklendiklerini, ne tür sorunlar yaşadıklarını umursamazdım.” (Y.g, 28)

Öğrenciler, madde kullanım bozukluğu sorununun ele alındığı ders haftasının ardından, sosyal hizmetin çalışma alanlarından birisi olan madde kullanım bozukluğu sorununun, yalnızca bir tercih meselesi olarak değerlendirilemeyeceğini, dahası bu sorunun, yalnızca madde kullanan kişilerin sorunu olarak da görülemeyeceğini fark etmişlerdir. Örneğin on dokuz yaşındaki erkek öğrenci, bu öğrenme sürecini yansıtıcı günlüğünde şöyle ifade etmiştir:

“Ben insanların tercihlerinde her zaman özgür olduğunu, seçtiği şeylerin sonucu yaşadığı olumsuzlukların kendi hataları ve suçları olduğunu düşünürdüm. Madde

² Yansıtıcı günlük, “Y.g” biçiminde kısaltılmış ve her biri numaralandırılmıştır.

kullananlar için de bu düşüncem vardı ve bu konunun beni hiç ilgilendirmediğini düşünüyordum. Madde kullanım bozukluğu olanların, uzman olarak çalışacağımız gruplardan birisi olduğunu öğrenince, uzman olarak beni ilgilendirmez deme lüksümün olmadığını da anladım.” (Y.g., 153)

Kişilerin tercihlerinin sonucunu olarak madde kullanım bozukluğu sorununu yaşadıklarına ilişkin kabule eşlik eden bir başka yaygın varsayım da bu sorunu yaşayan insanların, çevresindeki insanlara kaçınılmaz biçimde zarar veren kişiler olarak görülmüş olmasıdır. Bu nedenle öğrencilerin yansıtıcı günlüklerinde madde kullanım bozukluğu olan kişilere karşı ifade etikleri önyargılarının bir bölümünün ortak noktası olan ‘zarar veren kişiler olma’, çalışmanın ikinci teması olarak belirlenmiştir.

Çevrelerine ve Başka İnsanlara Zarar Verenler:

Yansıtıcı günlüklerde ortaya çıkan dikkat çekici bir başka konu da öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu sorunu olan başka insanlara zarar vermesinin kaçınılmaz olduğuna ilişkin kabulleriyle yüzleşmeleridir. Derste ilgili konunun ele alınmasından önce öğrencilerin, bu sorunu yaşayan kişilerin başkalarına zarar veren genellikle ‘yoksul’, ‘saldırgan’, ‘tehlikeli’, ‘ruhsal sorunlar yaşayan’, ‘mutsuz’, ‘kötü’, ‘suçlu’ ve ‘korkulan’ insanlar olarak nitelendirmiş oldukları anlaşılmaktadır. Örneğin on dokuz yaşındaki bir erkek bir öğrenci, “...onlara karşı bir korku içinde olduğumun farkına vardım yani her an bize zarar verebilirler düşüncesi vardı içimde” (Y.g., 51) diyerek, yine on dokuz yaşındaki bir başka erkek öğrenci ise “madde bağımlılarından korkardım, onların insanlara zarar verebileceğini, onlardan uzak durmak gerektiğini yoksa onlar gibi olabileceğimi düşünürdüm” (Y.g., 147) diyerek düşüncelerini ifade etmiştir. On sekiz yaşındaki bir kadın öğrenci de benzer önyargılarını günlüğüne şöyle aktarmıştır:

“Madde kullananların bu yola isteyerek başladıklarını, kendi tercihleri olduğunu ve sonuçlarına katlanmak zorunda olduklarını düşünüyordum. İnsanlardan hoşlanmayan ve kötü olduğuna inandığım bu insanlardan korkuyordum açıkçası.” (Y.g., 3).

On sekiz yaşındaki kadın öğrencinin, “madde kullananları daha çok yoksul insanlar diye düşünüyordum ama bu durum hiç de böyle değilmiş.” (Y.g., 77) şeklinde ifade ettiği üzere, öğrenciler bu derste, madde kullanım bozukluğunun ekonomik durumla ilişkilendirilmesinin doğru bir yaklaşım olmadığını öğrenmişlerdir. On dokuz yaşındaki bir başka kadın öğrenci de bu öğrenme deneyimini şöyle aktarmıştır:

“Bu insanların genellikle maddi durumlarının yetersiz olduğunu düşünüyordum. Para bulmak için de kötü yollara başvurduklarına inanıyordum. Ancak bu derste madde kullanım bozukluğunun ekonomik düzeyle çok da ilgili olmadığını öğrendim.” (Y.g., 84).

Yansıtıcı günlüklerin analizinde madde kullanım bozukluğu sorunu olanların, çevrelerine ve başka insanlara zarar vermelerinin kaçınılmaz olduğu düşüncesinin temelinde onların, ‘kötü insanlar’ olduğu yargısının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Örneğin yirmi yaşındaki bir kadın öğrenci bu konudaki farkındalığını şöyle aktarmıştır:

“Madde kullananların bir daha asla bağımlılıklarından kurtulamayacak, bütün çevresindeki insanları maddeye başlatacak, insanlar üzerinden para kazanmaya çalışan kötü kişiler olarak görüyordum hepsini. Bu dersle benim en büyük hatamın bütün madde kullanım bozukluğu olan kişileri aynı kefeye koymak olduğunu gördüm.” (Y.g., 6).

Madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanların ‘saldırgan’ olduklarına ilişkin kabuller de öğrencilerin günlüklerinde sıklıkla yer bulmuştur. Örneğin on dokuz yaşındaki bir erkek öğrenci, bu sorunu yaşayan insanlar hakkında kabullerine ilişkin farkındalığını “madde kullananların sürekli saldırganlık yapan kişiler olduğunu, bu kişilerin çevrelerine zarar verdiklerini düşünürdüm.” (Y.g., 131) diyerek ifade etmiştir.

Madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanların ‘saldırgan’ olduğu kabulüne benzer bir başka kabul de, bu sorunu yaşayan insanların ‘tehlikeli’ olduğudur. Söz konusu iki kabulün de kaynağı madde kullanım bozukluğu sorununun, bu sorunu yaşayan insanlara verdiği zararların yanı sıra madde kullananların başkalarına zarar vermelerinin kaçınılmaz olduğu düşüncesidir. On dokuz yaşındaki bir kadın öğrenci söz konusu düşüncesini ve bu düşüncesinin nasıl değiştiğini şu sözlerle anlatmıştır:

“Madde kullanan insanların çok tehlikeli olduklarını ve sanki onlara yaklaşan herkesi de madde bağımlısı yapacaklarını düşünürdüm. Ama aslında bu insanların ihtiyacı olan şeyin çoğu zaman bir yardım eli olduğunu, bağımlılıklarından mutsuz olabileceklerini, yardım almak için ve iyileşmek için çabalayanların da olduğunu öğrendim.” (Y.g., 185).

Öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanlara karşı önyargılarıyla karşılaşmalarında dikkat çeken bir diğer nokta da bu sorunu yaşayan kişilerin ruhsal sorunlar yaşayan kişiler olduğuna ilişkin ezbere değerlendirmelerini fark etmiş olmalarıdır. On sekiz yaşındaki kadın öğrenci, “bana göre madde kullananlar, insanlara çok kolay zarar verebilecek, akli sorunlar yaşayan kişilerdi.” (Y.g., 40) diyerek yüzleştirdiği bu varsayımını vurgulamıştır. Günlüklerin analizinde madde kullanım bozukluğu sorununun ruhsal sorunlarla ilişkilendirilmesine benzer biçimde, duygu durumlarıyla da sıklıkla ilişkilendirildiği görülmüştür. Örneğin madde kullanım bozukluğu yaşayan insanların, yaşadıkları mutsuzluğun bir sonucu olarak bu sorunu yaşadıklarına ilişkin değerlendirmelerden birisini on sekiz yaşındaki bir kadın öğrenci şöyle yansıtmıştır:

“Madde kullananların, aile içi sorunlardan kaynaklı, mutsuz ruh hali sebebiyle bu duruma düştüklerini düşünüyordum. Normal bir insan gibi davranmadıkları için çevreye ve etrafındaki insanlara zarar vermelerinin de kaçınılmaz olduğuna inanıyordum.” (Y.g., 18).

Madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanların, çevrelerine ve başka insanlara zarar veren insanlar olarak görülmesi ile ‘topluma fayda sağlamayacak’ insanlar olduklarına ilişkin kabul birbiriyle yakından ilgilidir. Bir sonraki tema, öğrencilerin madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanları, ‘topluma hiçbir yararı olmayanlar’ olarak görmelerine neden olan önyargılarıyla yüzleşmelerinden ortaya çıkmıştır.

Topluma Yararı Olmayanlar:

Yansıtıcı günlüklerindeki ifadelerinden öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanların genellikle toplum için bir tehdit yarattığı görüşünü taşıdıklarını ve bu görüşün çoğunlukla bu sorunu olan insanların kendileri dahil, kimseye yararlarının olmadığı düşüncesinden kaynaklandığı görülmektedir. Örneğin on dokuz yaşındaki erkek öğrenci, “bu bireylerin toplumu düzensizleştirdiğini ve refah seviyesini aşağıya çektiğini düşünüyordum.” (Y.g., 13) diyerek, yine on dokuz yaşındaki bir başka erkek öğrenci ise “madde kullananların topluma hiçbir yararı olmayan insanlar olduklarını ve topluma hiçbir zaman geri kazanılamayacağını düşünürdüm.” (Y.g., 176) diyerek bu kabulleriyle karşılaşmalarını aktarmışlardır. Madde kullanım bozukluğu sorunundan ziyade, bu sorunu yaşayan kişilerin toplum için tehdit oluşturduklarına ilişkin düşüncenin, madde kullanım bozukluğu sorunu olanların, toplumdan soyutlanması gereken insanlar oldukları düşüncesini beraberinde getiriyor olması dikkat çekicidir. Örneğin on sekiz yaşındaki bir erkek öğrenci, bu konudaki farkındalığını yansıtıcı günlüğüne şöyle aktarmıştır:

“Madde kullanım bozukluğu olan insanların toplum içinde tehlike yarattığını, onların toplumdan uzak tutulması gerektiğini, uzak tutulmazsa çevresinde bulunan herkesi kötü etkileyeceğini düşünüyordum.” (Y.g., 34)

Madde kullanım bozukluğu olan kişilere ilişkin toplum için zararlı oldukları düşüncesi, bu sorunu yaşayan insanların sosyal açıdan toplumdan dışlanmasıyla ilişkilendirilmesine yol açmaktadır. Zira öğrencilerin bir bölümünün, bu sorunu yaşayan insanların sosyal içermeye ilişkin bir istek ve çabalarının olmadığını, bu nedenle tedavi edilmelerinin de oldukça zor olduğu görüşünü taşımış oldukları görülmüştür. Örneğin on sekiz yaşındaki kadın öğrenci bu konudaki görüşünü, “madde kullanım bozukluğu olan bireylerin hiçbir şekilde iflah olmaz, topluma geri kazandırılmaz ve zaten bu tür bir çabaları da olmayan kişiler olduğunu düşünüyordum.” (Y.g., 142) şeklinde aktarmıştır.

Öğrencilerin bir bölümü ise tedavinin başarılmasının imkansızlığı nedeniyle, bu insanların toplum için zararlı olduğu yargısını taşıdıklarını fark etmişlerdir. Örneğin yirmi bir yaşındaki bir erkek öğrenci, tedavinin olanaksızlığı ile topluma zarar vermeye ilişkin düşüncesini şöyle ilişkilendirerek aktarmıştır:

“Madde kullananların artık tedavi olmalarının çok geç olduğunu düşünürdüm ve onlardan topluma bir hayır gelmeyeceğine, sadece ailelerine değil, toplumun bütününe çok büyük zarar verdiklerine inanırdım.” (Y.g., 8).

Öğrencilerin pek çoğu, madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayan insanların kendilerine, çevrelerine ve daha genelde ise topluma zarar verdikleri düşüncesini taşıyor oldukları görülmüştür. Ancak bu sorunu yaşayan insanların, sağaltımına ilişkin taşıyan önyargılar da sorunun ortadan kaldırılmasında tedavinin önemli bir aşama olduğunun görülememesine neden olmaktadır. Bir sonraki tema olan 'arınmanın imkansızlığı', madde kullanım bozukluğunun tedavisi olanaksız ya da boşa bir çaba olarak görülmesini içeren önyargıları içermektedir.

Arınmaları İmkânsız Olanlar:

Sosyal hizmet öğrencilerinin madde kullanım bozukluğu sorununa ilişkin temel bilgileri edindikleri bu dersin ardından öğrenciler, madde kullanım bozukluğunun tedavisine ilişkin yanlış inanışlara sahip olduklarını keşfetmişlerdir. Örneğin on sekiz yaşındaki bir erkek öğrenci, madde kullanım bozukluğunun tedavisinin mümkün olmadığına ilişkin düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir.

“Madde kullananların, madde kullanmaya başladıktan sonra artık bir bataklığa girdiğini ve asla o bataklıktan çıkamayacağına ilişkin bir önyargımın olduğunu keşfettim. Ancak durumun hiç de böyle olmadığını fark ettim, onlar da tedavi olup, tekrar hayata bağlanabilirlermiş.” (Y.g., 55).

Öğrenciler, derste konunun ele alınmasının ardından madde kullanım bozukluğu sorununun tedavi edilebildiğini ancak bu sürecin, doğru ve yeterli bir desteği gerektirdiğini öğrenmişlerdir. On sekiz yaşındaki bir kadın öğrenci bu öğrenme sürecini şöyle ifade etmiştir:

“Madde kullananların tedavi olsalar dahi tekrar eski bağımlılıklarına döneceklerini düşünüyordum. Ama fark ettim ki, onları bu duruma sürükleyen etkenleri, onların hayatlarından temizlemelerine yardımcı olunursa belki onlar da yeni ve arınmış olarak başladıkları yeni hayatlarını devam ettirebilirler.” (Y.g., 169).

Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersi ile öğrenciler madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayan kişilerin, bu sorundan kurtulmalarının mümkün olabileceğini öğrenmişlerdir. Yanı sıra öğrenciler derste, bu sorunu yaşayan kişilerin tedavi sürecinde sosyal hizmet uzmanlarının rolünün de çok önemli olduğunu keşfetmişlerdir. Örneğin on dokuz yaşındaki bir kadın öğrenci bu öğrenme sürecini şöyle yansıtmıştır:

“Madde kullanım bozukluğu olanlara ilişkin, gerçekten bu sorunu olan bir bireyin kolay kolay iyileşemeyeceğini, bağımlılık öncesi hayatına dönmesinin imkânsız olacağını düşünürdüm. Bu derste öğrendim ki bir sosyal çalışmacının görevi de tam da bu noktada başlıyormuş.” (Y.g., 103).

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü birinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersinde, madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayan kişilere karşı taşıdıkları önyargıların keşfine odaklanmıştır. İlgili derste konunun yenilikçi öğrenme teknikleriyle ele alınmasının ardından öğrencilere yansıtıcı günlükler uygulanmıştır. Yansıtıcı günlükler üzerinde gerçekleştirilen nitel içerik analiziyle öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu olan kişilere karşı çoğu zaman farkında olmaksızın taşıdıkları önyargılara ilişkin farkındalık geliştirip geliştirmediklerinin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır.

Derste madde kullanım bozukluğu sorununun ele alınmasının ardından öğrenciler, bu sorunu yaşayan kişilere ilişkin kimi önyargılara sahip olduklarını fark etmişlerdir. Öğrencilerin farkına vardıkları önyargılarından biri, madde kullanan kişilerin kendi tercihlerinin sonucunu yaşadıkları, dolayısıyla hatalarının bedelini ödemek zorunda olduklarıdır. Öğrencilerin madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayan kişilere yönelik önyargılarının önemli bir bölümünün ise söz konusu kişilerin niteliklerine ilişkin olduğu görülmüştür. Öğrenciler yansıtıcı günlüklerinde, madde kullanım bozukluğu sorunu olan insanların genellikle başka insanlara zarar vermesinin kaçınılmaz olduğunu ve bu kişilerin yoksul, saldırgan, tehlikeli, ruhsal sorunlar yaşayan, mutsuz, kötü, suçlu, korkulması gereken kişiler olduğunu ifade etmişlerdir. Derste gerçekleştirilen çalışmalarla öğrenciler, madde kullanım bozukluğu sorunundan ziyade, bu sorunu yaşayan kişilerin toplum için tehdit oluşturduğunu düşündüklerini fark etmişlerdir. Bu düşüncenin ise madde kullanım bozukluğu sorunu olanların kendilerinin yanı sıra kimseye yararının olmadığı ve bu nedenle toplumdaki soyutlanması gereken kişiler olduğu yargısını beraberinde getirdiği görülmüştür. Literatür incelendiğinde sosyal hizmet uzmanlarıyla, öğrencileriyle ya da çalışma alanları arasında madde kullanım bozukluğu sorunu olan diğer meslek elemanları ve öğrencilerle yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Örneğin Smith, Drolen ve Bolland'ın (2007) sosyal hizmet öğrencileriyle gerçekleştirdiği araştırmada öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu sorununu, genellikle kirli, evsiz ve potansiyel olarak tehlikeli genç erkeklerin yaşadığı bir sorun olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Sosyal hizmet öğrencileriyle gerçekleştirilen bir başka araştırmada, öğrencilerin toplumun geneline benzer biçimde, madde kullanım bozukluğu olan kişilere yönelik olumsuz kalıplaşmış yargılardan etkilendikleri görülmüştür. Buna göre öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişileri korkulması gereken, acımasız ve şiddet yanlısı kişiler olarak gördükleri, bu sorunu yaşayan kişilere yönelik söylemlerinin sadece korku değil, tiksinti de taşıdığı ortaya çıkartılmıştır (Shor ve Levit, 2012).

Bu araştırmada öğrenciler, madde kullanım bozukluğu sorunu olanların sağaltımının olanaksız ve tedavi çabalarının boşa olduğunu içeren önyargılara sahip olduklarını

keşfetmişlerdir. Zira dersten önce öğrenciler, bu sorunu yaşayan insanların toplumla bütünleşmeye ilişkin bir istek ve çabalarının olmadığını, bu nedenle tedavi edilmelerinin de oldukça zor olduğu görüşünü taşımış olduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrenciler, sağaltıma ilişkin bu tür önyargıların, sorunun ortadan kaldırılmasında tedavinin önemli bir aşama olduğunun anlaşılmasına neden olduğunu da görmüşlerdir. Konuya ilişkin yapılan araştırmalar da madde kullanım bozukluğu alanında çalışan meslek elemanlarının, bu sorunu yaşayan kişilerin tedaviye direnç gösterdiklerine, tedavi motivasyonlarının olmadığına, bu nedenle tedavi ile olumlu sonuçlara ulaşılamayacağına ilişkin olumsuz yargılara sahip olabildiğini ve bu durumun tedavi sürecini etkilediğini göstermiştir (Shor ve Levit, 2012). Benzer biçimde Smith ve arkadaşlarının (2007) sosyal hizmet öğrencileriyle yaptıkları araştırmada da öğrencilerin, madde kullanım bozukluğu olan kişilerin tedavi olmayı kabul etmeyeceklerine ve bu nedenle onlara ihtiyaç duyduğu hizmetlerin verilmemesi gerektiğine, müdahaleyi hak etmediklerine ve sosyal hizmetleri suiistimal edebileceklerine inandıkları ortaya çıkartılmıştır. Bununla birlikte yenilikçi yöntemlerle konunun ele alındığı eğitimlerin ardından yapılan araştırmalarda sosyal hizmet öğrencilerinin, madde kullanan kişilerin tedavisinin olanaksız, zayıf kişiler olduğuna dair düşüncelerinin değiştiği de görülmüştür (Estreet, Archibald, Tirmazi, Goodman ve Cudjoe, 2017).

Sosyal Hizmet Ortamlarında İnceleme dersi, yalnızca madde kullanım bozukluğu sorununun ele alındığı bir ders olmamakla birlikte, konunun doğru tekniklerle ele alınmasının, öğrencilerin bu soruna ilişkin doğru bildikleri yanıtları keşfetmelerini sağladığı görülmüştür. Buna göre öğrenciler, madde kullanım bozukluğunun, kişinin ekonomik durumuyla, ruh sağlığıyla ve duygu durumuyla çoğunlukla doğrudan bir ilişkisi olmadığını, bu kişilerin saldırganlıklarının, suç işleme ve zarar verme eğilimlerinin kaçınılmaz olmadığını, doğru ve yeterli desteğin sağlanması halinde tedavinin ve toplumla bütünleşmenin olanaklı olabileceğini öğrenmişlerdir. Öğrencilerin bu konudaki önyargılarına ilişkin farkındalıklarının sağlanması, mesleğe atıldıklarında çalışacakları müracaatçı gruplarından birisi olan madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilerle mesleğin değer temeliyle örtüşen çalışmalar gerçekleştirebilmeleri için atılması gereken eğitsel adımlardan birisi olması bakımından son derece önemlidir.

Dersi alan öğrenciler, bu sorunu yaşayan kişilerin tedavi sürecinde ve sorunun ortadan kaldırılmasında sosyal hizmet mesleğinin ve uzmanların rolünün de çok önemli olduğunu keşfetmişlerdir. Sosyal hizmet öğrencilerinin madde kullanım bozukluğuna ilişkin bilgi ve tutumlarını ortaya çıkartmayı amaçlayan farklı araştırmalar da bu konuda verilen yenilikçi eğitimlerin, sorunu yaşayanlara karşı daha olumlu bir tutum sergilenmesini sağladığını ve böylece yaygın olumsuz kabullerden ve reddetme davranışından bağımsız mesleki çalışmalar gerçekleştirilebildiğini göstermektedir (Fenster ve Monti, 2017; Smith ve ark.,

2007; Straussner ve Vairo, 2007). Bununla birlikte önyargıların keşfini ve tutum değişikliğini amaçlayan çalışmaların sürekliliğinin sağlanması önemlidir. Zira bu amacı taşıyan tek bir çalışma ya da ders ile önyargıları tamamen ve süresiz olarak ortadan kaldırmak mümkün olmayacağı gibi eğitim programlarının benzer amaçlarla düzenlenmemesi halinde öğrencilerin benzer önyargıları yeniden üretmesi de kaçınılmaz olacaktır.

Sosyal hizmet, bilgi ve beceri temelinin yanı sıra değer temeline sahip özgün bir disiplin ve meslektir. Mesleğin değer temeli, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçılarla çalışırken her koşulda etik davranması gerektiğine dikkat çeker ve etiketlemeyle, sosyal dışlanmayla mücadele yürütülmesinde önemli bir dayanak sağlar. Bu nedenle sosyal hizmetin insan hakları ve sosyal adalet ilkeleriyle örtüşen değerlendirmelerin ve çalışmaların yapılabilmesi için mesleğin varoluş amacının ve değer temelinin çok iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu anlayışın geliştirilmesinde sosyal hizmet eğitimi önemli bir paya sahiptir. Lisans eğitimi süresince sosyal hizmet öğrencilerine, dezavantajlı kılınmış kişi ve gruplara ilişkin kendi kabullerini sınama ve mesleğin değer temeli süzgecinden geçirme fırsatı tanınmalıdır. Aksi halde madde kullanım bozukluğunun da içinde yer aldığı pek çok sosyal sorunun öznelere karşı önyargılı yaklaşılması sorunu ortaya çıkacaktır. Bu çalışma, madde kullanım bozukluğu sorunu olan kişilere karşı öğrencilerin kendilerinin taşıdıkları önyargılara eleştirel bakabilmesinin sağlanabildiğini göstermiştir. Madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayanların alt sınıftan, eğitimsiz, suçlu, kötü, topluma yararsız ve başka insanlara zarar veren kişiler olduğu yargısında ısrarlı olmanın, mesleki açıdan doğru değerlendirme yapma olanağını ortadan kaldıracığı düşünüldüğünde, gerçekleştirilen çalışmanın değeri de daha anlaşılır olmaktadır. Zira madde kullanım sorununa ilişkin hazırlanan ilgili ders ile öğrencilerin madde kullanım bozukluğu sorunu yaşayanlara dair önyargılarını fark etmiş olmaları bu çalışmanın önemli bir kazanımıdır.

Copyright © 2018 Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Researches • November 2018 • 6(16) • 110-116

ISSN 2147-8473

Received | 19 September 2018

Accepted | 20 October 2018

ANALYSIS / RESEARCH

EXTENDED ABSTRACT

Starting to Struggle with Substance Use Disorder Problem from Prejudices

Özge Sanem Özateş Gelmez*

Introduction

Substance use disorder is considered to be an important public health problem that adversely affects not only the people who have problems but also the well-being of their immediate surroundings and, more generally, the welfare of the community. In the last edition of Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5), published by The American Psychiatric Association in 2013, substance use disorder has been described as a problematic pattern of using alcohol or another substance that results in impairment in daily life or noticeable distress (Radoncic, Marcoux and Hien, 2018).

It is known that prejudices against people having substance use disorder are common, and these people are exposed to higher levels of stigmatization and social exclusion compared to those who experience other health problems and they can isolate themselves from the society and be with people who have substance use disorder like themselves (Erbay, Oğuz, Yıldırım and Firat, 2016, p. 600; Livingston, Milne, Fang and Amari, 2011; Oral and

* Dr., Hacettepe University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Social Work Department, Ankara, sanemozge@gmail.com

Tuncay, 2012, p. 109; Sevin and Erbay, 2008, p. 6; Shor and Levit, 2012). For example, in the study conducted by Earnshaw, Smith and Copenhaver (2013), it was concluded that people having substance use disorder experienced distress as a result of the experiences of stigma, including feelings of frustration, anger, and anxiety. These experiences seem to threaten their emotional well-being and mental health. In addition, despite people with substance use disorder are not a homogeneous group (National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine, 2016, p. 16), the stigmatizing attitudes strengthened by negative stereotypes categorize an entire group in a biased way and mark the differences among the people in that group and make them invisible. Furthermore, stigmatization can lead to an unfair treatment of a person suffering from a substance use disorder and even not being treated (Levy, 1981, cited in Shor and Levit, 2012). For this reason, stigmatization, strengthening and advocacy issues should be taken into consideration while studying substance use disorder. The social work profession with the principles of human rights and social justice aims to help people having problems of substance use disorder to solve their problems, gain strength and be emancipated (Mutlu, 2015).

This study is based on the need to be aware of the prejudices against people with substance use disorder that can be suffered by those who work in the field of substance use disorder or whose professional works intersect with this problem. In order to prevent the problem and alleviate its consequences, social workers who play an important role with their professional activities have the responsibility of not acting biased in order to be able to take their place effectively in the struggle against the problem of substance use disorder. At this point, it is very important that social work students gain awareness about prejudices, stigmatization and social exclusion at the very beginning of their undergraduate education. In this study, first of all, it is aimed to understand the social work students that they are among the professional staff who will work with the people having the problem of substance use disorder and to get the basic information about the subject. Additionally, as a result of the activities carried out in the course, it is aimed to reveal the students' prejudices against these client groups they will encounter in their professional lives.

In this study, it is aimed to make social work students gain awareness about prejudices that can handicap them while working in the field of substance use disorder in accordance with the value base of the profession. For this purpose, the course content was revised and then reflective diaries aiming to see the students' awareness were applied after the course week.

Method

"Field Experience in Social Work Settings" is one of the compulsory course for undergraduate students in Hacettepe University, Department of Social Work. Its importance arises from the fact that it introduces to social work students social work discipline and profession for the first time. The course has been reviewed and revised in

2016-2017 academic year. Thus, the course aimed to teach students the basic knowledge of social work organizations, as well as to confront them with the underlying assumptions of the negative thoughts about the client groups serving in different social services areas that they often have been unaware.

In the week when the problem of substance use disorder was addressed, resources were identified and shared with the students and an experienced social worker were invited to class to give seminars about the subject. During the seminar of the social worker, professional knowledge and experience were shared with the students on the services provided in the field of substance use disorder, and the roles and responsibilities of the social worker working in this field. In addition, it was aimed to make students understand prevalent prejudices against people with substance use disorder and whether they are also prejudiced. In line with this aim, the invited social worker shared her professional knowledge and experiences about how to eliminate social exclusion, stigmatization and the common prejudices faced by the clients in the society, and how social inclusion can be achieved. In the discussion section of the seminar, questions were asked to encourage students to think and question the subject. Thus, the course "Field Experience in Social Work Settings" was the first course in which first-grade students started to learn the problem of substance use disorder as a complex and multidimensional social problem.

After the seminar, reflective diaries with two questions were applied to the students. With the first question, students were asked what they learned during the related course week and the second question was asked about their discoveries about whether they have prejudices against people having substance use disorder. Reflective diaries selected as qualitative research technique were analyzed at the end of the semester. As Hashemnezhad (2015) emphasizes, the evaluation of reflective diaries with qualitative content analysis has enabled the understanding of the students' perspectives and reaching the themes that show the meaning range of the phenomenon discussed. These themes, which will be discussed in the findings section of the study, are handled with the titles 'Those who have to take the penalty for their mistakes/crimes', 'Those who harm their environment and other people', 'Those who do not benefit society' and 'Those who cannot be treated'.

Findings

In the scope of the research, reflective diaries were collected from 189 (78.8%) female and 40 (21.2%) male students attended the course addressing the problem of substance use disorder in the Field Experience in Social Work Settings in 2016-2017 Academic Year. With the content analysis of the reflective diaries, four themes were reached. The themes include the students' sharings about their own misconceptions and prejudices against substance use disorder before the subject of substance use disorder was addressed in the course. It was seen that a significant portion of the students' prejudices against the people having substance use disorder are related to the qualifications of these individuals.

In the analysis of reflective diaries, it was observed that the first-grade social work students faced their own prejudices against people with substance use disorder. One of the prejudices of students was that people with the problem start to use substance for arbitrary reasons. According to the students, since these people have preferred to use the substance themselves, they have deserved the negativity as a result of their preferences.

Another common assumption associated with the acceptance of the problem of substance use disorder as a result of people's preferences was that people who experience this problem were seen as the people who inevitably harm the people around them. This prejudice stated as common point of some assumptions by students against people with substance use disorder in their reflective diaries was determined the second theme of the study. Additionally, it was understood that the students described this problem as the problem of the poor, aggressive, dangerous, mentally disturbed, unhappy, bad, guilty and feared people.

The students considered the people having substance use disorder as people who are harmful to their environment and do not bring benefits to society. These two prejudices that students described in their reflective diaries were closely related. Thus, next theme of the study emerged from the biased view of students against people with substance use disorder is that these people can actually damage society. It was seen from the expressions in their reflective diaries that the students thought that people having substance use disorder often pose a threat to the society. This view was mostly due to the idea that people with this problem do not bring benefits to anyone, including themselves.

The prejudices of students against treatment of people having substance use disorder caused that the treatment could not be seen as an important step in eliminating the problem of substance use. Therefore, the next theme was the impossibility of treatment, included students' prejudices about treatment of people with substance use disorder. Because the students saw the treatment of people with substance use disorder as an impossible or vain effort.

Conclusion

Social work students who participated in the course Field Experience in Social Work Settings have learned basic knowledge about substance use disorder problem. More importantly, after this course, the students discovered that they had misconceptions and prejudices about the people having substance use disorder problem.

One of the prejudices students realized was that the people having substance use disorder have to pay the price of their mistakes due to their own preferences. A significant portion of the students' prejudices about the substance use disorder problem were related to the qualifications of these people. In their reflective diaries, students stated that people having substance use disorder inevitably and usually harm other people and that they are poor, aggressive, dangerous, mentally ill, unhappy, bad, guilty and fearful. In the course,

the students realized that they thought the people having substance use disorder as a threat to the society rather than the substance use disorder problem itself. It was seen that this thought came with a judgment that the people having problem of substance use disorder are at the same time the ones who do not benefit anyone and therefore they should be isolated from the society. When the literature is examined, it is seen that similar results have been achieved in different researches and studies carried out with social workers or social work students. For example, Smith, Drolen and Bolland (2007) in their research with the social work students have showed that the problem of substance use disorder has been seen as a problem of often dirty, homeless and possibly dangerous young males.

In this study, the students also discovered that they had prejudices that the treatment of people having substance use disorders is impossible and treatment efforts are in vain. Because before the course, the students had prejudices against people having this problem regarding that these people have no wishes and efforts to integrate with society and that is why it was difficult to treat them. Students also saw that such prejudices related to treatment caused the failure to understand that treatment is an important step in eliminating the problem of substance use disorder. The researches on this subject showed when the professionals working in the field of substance use disorder assumed that the people with this problem have resistance to treatment, they have no treatment motivations and therefore cannot achieve positive results with treatment, this assumption can affect the treatment process (Shor and Levit, 2012).

Social work is an original discipline and profession with a value base, as well as a knowledge and skill base. The value base of the profession provides an important basis for struggle against stigmatization and social exclusion and points out that social workers should act ethically in all conditions when working with clients. For this reason, in order to make evaluations and works that are compatible with social work's principles of human rights and social justice, it is necessary to understand the existent purpose and the value base of the profession. Social work education has a significant share in the development of this understanding. Throughout the undergraduate education, social work students should be given the opportunity to examine their own assumptions and prejudices against disadvantaged clients and to compare them with the value base of the profession. Otherwise, it will be inevitable to prejudge against the subjects of many social problems in which the people having substance use disorder are included. This study showed that by help of the course, students can critically look at their prejudices against people having substance use disorders. If the assumptions that the people having substance use disorder problem are subclass, uneducated, guilty, bad, unhelpful and harmful are maintained, these assumptions can eliminate the possibility of right evaluations from the professional view. Considering this point, the importance of the study is better understood. It is a significant gain of this study that by help of the course, the students realized their prejudices against the people having substance use disorder problem.

Kaynakça/References

- Cilga, İ. (2009). Madde ve madde kullanımı ile mücadelede ulusal politika ve strateji öncelikleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(1), 7-22.
- Duman, N. (2014). Madde bağımlılarının yaşadığı toplumsal dışlanma ve sosyal hizmet müdahalesi. V. Işıkkhan (Ed.). *Prof. Dr. Gönül Erkan'a armağan* içinde (s. 125-133). Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma, Uygulama ve Geliştirme Derneği Yayınları.
- Earnshaw, V., Smith, L. ve Copenhaver, M. (2013). Drug addiction stigma in the context of methadone maintenance therapy: an investigation into understudied sources of stigma. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 11(1), 110-122.
- Erbay, E., Oğuz, N., Yıldırım, B. ve Fırat, E. (2016). Alkol ve madde bağımlılığı olan bireylerin başa çıkma tutumları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 597-609.
- Erükcü Akbaş, G. ve Mutlu, E. (2016). Madde bağımlılığı tedavisi gören kişilerin bağımlılık ve tedavi deneyimleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(1), 101-122.
- Estreet, A. Archibald, P. Tirmazi, M. T., Goodman, S. ve T. Cudjoe (2017). Exploring social work student education: The effect of a harm reduction curriculum on student knowledge and attitudes regarding opioid use disorders. *Substance Abuse*, 38(4), 369-375.
- Fenster, J. ve Monti, K. (2017). Can a course change social work students' attitudes toward harm reduction as a treatment option for substance use disorders?. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 35(1), 83-94.
- Görgülü, T. (2017). Madde kullanımı olan bireylerde umutsuzluk ve intihar düşünceleri: Ankara denetimli serbestlik örneği. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 28(2), 7-26.
- Gresham, K. L. (2017). *A study of the attitude, academic preparation, and practice competence of social workers in relation to substance use disorders in the state of Georgia* (Electronic Theses & Dissertations Collection for Atlanta University & Clark) Retrieved from <http://digitalcommons.auctr.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1204&context=cauetds>
- Güleç, G., Köşger, F. ve Eşsizöçlü, A. (2015). DSM-5'te alkol ve madde kullanım bozuklukları. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 7(4), 448-460.
- Hashemnezhad, H. (2015). Qualitative content analysis research: a review article. *Journal of ELT and Applied Linguistics (JELTAL)*, 3(1), 54-62.
- Kelly, J. F., Dow, S. J. ve Westerhoff, C. (2010). Does our choice of substance-related terms influence perceptions of treatment need? An empirical investigation with two commonly used terms. *Journal of Drug Issues*, 40(4), 805-818.
- Küçükşen, K., Şener, M., Tekin, H. H. ve Demirel, B. (2016). Madde bağımlısı bireylerde aile işlevselliği ve sosyal destek algısı. *International Journal of Social Science*, 53, 199-212.
- Lemieux, C. M. ve Schroeder, J. (2004). Seminar on addictive disorders: An exploration of students' knowledge, attitudes, and behavior. *Journal of Social Work Practice in the Addictions*, 4(1), 3-21.
- Livingston, J. D., Milne, T., Fang, M. L. ve Amari, E. (2012). The effectiveness of interventions for reducing stigma related to substance use disorders: a systematic review. *Addiction*, 107(1), 39-50.
- Mutlu, E. (2015). Madde bağımlılığının tedavisinde sosyal hizmet uzmanlarının rol ve işlevleri: Ankara numune eğitim ve araştırma hastanesi alkol ve madde bağımlılığı tedavi ve eğitim merkezi örneği. *Tıbbi Sosyal Hizmet*, 5, 21-33.
- National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine. (2016). *Ending discrimination against people with mental and substance use disorders: The evidence for stigma change*. Washington (DC): National Academies Press.
- Oral, M. ve Tuncay, T. (2012). Ruh sağlığı alanında sosyal hizmet uzmanlarının rol ve sorumlulukları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 23(2), 93-114.

- Polat, G. (2014). Madde bağımlılığı tedavisinde sosyal hizmet mesleği. *Okmeydanı Tıp Dergisi*, 30(2), 143-148.
- Radoncic, V., Marcoux, B. ve Hien, D. (2017). Self-management of addictive behaviors. In Martz, E. (Ed.), *Promoting self-management of chronic health conditions: theories and practice* (pp.147-170). NY: Oxford University Press.
- Senreich, E. ve Straussner, S. L. A. (2013). The effect of MSW education on students' knowledge and attitudes regarding substance abusing clients. *Journal of Social Work Education*, 49(2), 321-336.
- Sevin, Ç. ve Erbay, E. (2008). Madde bağımlılarının tedavi sonrası sosyal yaşama uyumları ve sosyal hizmet uygulamaları. *Bağımlılık Dergisi*, 9(1), 1-11.
- Shor, R. ve Levit, S. (2012). Persons with drug addiction as knowledge providers: Their contribution to social work education. *Journal of Teaching in Social Work*, 32(2), 190-203.
- Smith, T. S., Drolen, C. S. ve Bolland, K. A. (2007). Knowledge and attitudes of social work students regarding substance abuse among older females. *University of Alabama McNair Journal*, 7, 169-194.
- Soto, S. J. ve Stuart, M. J. (2014). Beliefs about substance abusing clients among social work students (Electronic Theses & Dissertations Collection for Atlanta University & Clark) Retrieved from <https://scholarworks.lib.csusb.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com.tr/&httpsredir=1&article=1032&context=etd>
- Straussner, S. L. A. ve Vairo, E. (2007). The impact of a post-master's program in substance abuse on social work and other health professionals. *Journal of Teaching in Social Work*, 27(1-2), 105-123.
- Wahler, E. A. (2012). Identifying and Challenging Social Work Students' Biases. *Social Work Education*, 31(8): 1058-1070.

Yazılı Haber Medyasında Bağımlılığın Söylemsel Gösterimleri

*Emel Kökpınar Kaya**

Öz

Bu çalışma Türkiye yazılı haber medyasında bağımlılık üzerine yapılmış haberlere ve bu haberlerdeki dil kullanımlarına odaklanmaktadır. Özele inildiğinde çalışma, ‘ruhsal ve fiziksel olarak bağımlı olma’ anlamını taşıyan bağımlılık haberlerinin gençlik ile bağlantılı olarak nasıl aktarıldığını ve böylelikle gençliğin bağımlılık üzerinden nasıl gösterildiğini incelemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda çalışma, söylemsel gösterimler üzerinden bağımlılığın ve bağımlılık ile ilgili diğer kavramların toplumsal bilışı etkileyecek şekilde inşa edildiğinin altını çizerek bağımlılığın medyadaki aktarımlarına bir eleştiri sunmayı da amaç edinmektedir. Çalışmanın kuramsal çerçevesini van Dijk (1988a, 1988b, 1988c) tarafından haber medyasının bileşenleri ve yapısı üzerine kurgulanan kavramsal çerçeve ve Wodak ve diğ. (2009) tarafından sunulan Söylem Tarihsel Yaklaşım (Discourse Historical Approach-DHA) oluşturmaktadır. Çalışmada, Söylem Tarihsel Yaklaşım’a ait yöntemsel çerçeve içinde kalınarak haber metinlerindeki içerik ve konular, söylemsel stratejiler ve bu içerik, konu ve stratejileri gerçekleştiren dilsel araçlar incelenmektedir. Yorumcu paradigma ve inşacı yaklaşıma dayanan çalışmanın verisini farklı ideolojik duruşları temsil etmesi bakımından seçilmiş altı gazetenin- (BirGün, Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah, Sözcü, Yeni Akit ve Yeni Çağ)- internet sitelerinden alınmış bağımlılık ile ilişkili haber metinleri oluşturmaktadır. Nitel ve eleştirel bir bakış açısı izlemiş olan çalışmanın sonucunda bağımlılığın alkolizm, uyuşturucu, sigara ve teknoloji kullanımı ile konusal bir bağlantı içinde ve olumsuz çağrışımlar yaratacak biçimde verildiği bulgulanmıştır. Bağımlılığın farklı şekillerde adlandırıldığı ve toplumsal bir sorun ve tehdit olarak sunulduğu görülmüştür. Ayrıca, bağımlılığın temel kitlesinin gençler ve gençlik olduğu da dolaylı bulgulardan biridir. Medya aktarımlarının bağımlılığı gençler ile özleştirerek sunduğu ve gençlik ve bağımlılık ilişkisinin toplumsal şemalara yerleşmesine neden olabildiği de görülmüştür. Bu noktada bağımlılığın olumsuz çağrışımlarının gençliğin de olumsuz algılanmasına neden olduğu tartışılabilir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, Uyuşturucu, Alkolizm, Sigara, Gençlik, Söylem, Yazılı Haber Medyası.

* Dr, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi İngiliz Dilbilimi Bölümü, Ankara, emelkocpinarkaya@gmail.com

Abstract

The present study concentrates on the news about addiction in the newsprint media of Turkey and the language use in these news. More specifically, the study aims to explore the discursive representation of 'addiction' (in the meaning of being psychologically and physiologically dependent) in terms of youth and thus how youth is represented in relation to addiction. At this context, by highlighting the idea that addiction and the concepts about addiction are constructed by discursive representations in a way that they influence the social cognition, it targets to offer a criticism to the media representation of addiction. The theoretical framework of the study depends on the theoretical framework of van Dijk (1988a; 1988b; 1988c) on news components and structure, and Discourse Historical Approach (DHA) developed by Wodak et al. (2009). In the study, by grounding on the methodological framework of DHA, the topics, discourse strategies and their linguistic realisations, which create these topics and strategies, emerged in news texts have been explored. The study which adopts the interpretivist and constructivist paradigm obtains its data containing news texts about addiction from the online versions of six newspapers (BirGün, Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah, Yeni Akit and Yeni Çağ) chosen in terms of their representing different ideological standpoints. As a result of the study followed a qualitative and critical perspective, it has been found that addiction is represented as it is in a topical relationship with alcoholism, drugs, smoking and technology, and as having negative connotations. It has also underlined that addiction is named in various ways and presented as a problem and threat. Besides, an indirect finding of the study is that young people are referred as the core object of addiction. The media practices of the newsprint media in Turkey present addiction by identifying it with youth and may cause the positioning of this identification in the schematic structure of social understanding. At this point, the negative attributions of addiction can be discussed to affect the perception of society about youth in a negative way.

Keywords: Addiction, Drugs, Alcoholism, Smoking, Youth, Discourse, Newsprint Media.

Giriş

Bu çalışma Türkiye yazılı haber medyasındaki bağımlılık söylemine odaklanmaktadır. Gazetelerin çevrimiçi ağ sayfalarındaki 'ruhsal ve fiziksel olarak bağımlı olma' anlamındaki bağımlılık üzerine yapılmış olan haberlerin dil kullanımlarına odaklanan çalışma, 'bağımlılık' ifadesinin söylemsel gösterimini ve bu gösterimler üzerinden inşasını incelemeyi amaçlar. Daha özele inildiğinde, bağımlılığın toplumsal-anlamsal kodlarının yapılandırılmasında kullanılan söylem stratejilerini ve dilsel araçları incelemeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda, çalışmanın temel amacı çağdaş dilbilim ve söylem çözümlemesi yaklaşım ve yöntemleri ile Türkiye'de 'bağımlılık' üzerine var olan algıları oluşturan pratiklerin dilsel incelemesini ve söylem çözümlemesini içermektedir. Ayrıca, bağımlılık haberlerinin gençlik ile bağlantılı olarak nasıl aktarıldığını ve böylelikle gençliğin bağımlılık üzerinden nasıl gösterildiğini incelemek de amaçlar arasındadır. Bu bağlamda çalışma, söylemsel gösterimler üzerinden bağımlılığın ve bağımlılık ile ilgili diğer kavramların toplumsal bilişi etkileyecek şekilde inşa edildiğinin altını çizerek bağımlılığın medyadaki gösterimlerine Eleştirel Söylem Çözümlemesi (ESÇ) yaklaşımları ile bir anlayış ve eleştirel bir duruş sunmayı da hedef olarak belirlemektedir.

Çalışmanın araştırma soruları şu şekildedir:

1. Bağımlılık Türkiye yazılı haber medyasında dilsel olarak nasıl ifade edilmektedir?
2. Bağımlılık Türkiye yazılı haber medyasında hangi özellikler ile gösterilmektedir?
3. Türkiye yazılı haber medyasında bağımlılığa atfedilen nitelemeler hangi savlar ve sav şemaları üzerinden desteklenmekte ve haklı çıkarılmaktadır?
4. Bağımlılık Türkiye yazılı haber medyasında hangi bakış açısı ve görüş açısı ile etiketlenmekte ve atıf odağı olmaktadır?
5. Bağımlılık Türkiye yazılı haber medyasında nasıl daha az tehlikeli ya da daha çok tehlikeli gösterilmektedir?

Çalışmanın konusunu oluşturan bağımlılık en basit açıklama ile bir madde veya davranışı bırakamama ve kontrol edememe noktasında olan bir durumu gösterir (Egger ve Rauterberg, 1996). Buradan da anlaşılacağı üzere bağımlılık sigara, alkol, uyuşturucu gibi maddelere yönelik olabileceği gibi yeme, televizyon izleme, internete girme, alışveriş yapma vb. gibi daha davranış temelli de olabilir (Günüç ve Kayri, 2010). Bu da madde bağımlılığı ya da davranış bağımlılığı gibi bir ayrımı göstermektedir (Kim ve Kim, 2002). Bir başka ayrım ise fiziksel bağımlılık ve ruhsal bağımlılıktır. Türkiye'deki en köklü bağımlılıklarla mücadele derneklerinden biri olan Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne (2018) göre fiziksel bağımlılık kullanılan maddeye karşı duyulan fizyolojik bir istek, ruhsal bağımlılık ise kişinin duygusal ya da kişilik yapısı gereği, gereksinimlerini tatmin etme/giderme amacı ile o maddeye düşkünlüğüdür.

Her neye yönelik ve ne şekilde olursa olsun bağımlılıkların kimi ortak yönleri vardır. Bağımlılığın nesnesi olan madde ya da davranışın bırakılmak istenmesi, buna teşebbüste bulunulması ancak bırakılamaması, bağımlılık dozunun sürekli artması bağımlılığın ortak görünümüleri olarak belirlenebilir (Henderson, 2001; Ögel, 2001). Bu açıdan bakıldığında bağımlılık ile ilgili bir diğer ayrımın üzerinde durmak yerinde olacaktır. Bağımlılığın ciddi bir hastalık mı yoksa bir tür takıntı mı olduğu bağımlılık ile ilgili çalışmalarda (Foddy ve Savulescu, 2006; Heyman, 2009; Hyman, 2005; Leshner, 1997) tarafından tartışılmaktadır. Bağımlılık, Türkiye Yeşilay Cemiyeti'ne (2018) göre ise psikiyatrik bir sendrom ve ciddi bir hastalık olarak kabul edilmektedir.

Bağımlılığın birçok farklı türü ve yönü farklı bilim alanları tarafından ele alınmıştır. Bağımlılığın fizyolojik, psikolojik, sosyolojik ve pedagojik nedenleri ve etkileri üzerine yapılmış pek çok çalışmaya rastlamak mümkündür (Bilge, 2012; Copella, 2002; Everett ve Robbins, 2005; Farkas ve diğ., 1996; Foddy ve Savulescu, 2010; Horzum ve Barış, 2011; Köknel, 1998; Krazler ve Li, 2008; Leshner, 1997; Mclennan ve diğ., 1980; Robinson ve Berridge, 2000; Şahin ve Tuğrul, 2012; Tao ve diğ., 2010; van Rooij ve diğ., 2011; Yılmaz ve diğ., 2014). Ancak bağımlılığın söylemsel inşasına ve özellikle medyadaki dilsel gösterimleri

üzerine yapılmış çalışma pek bulunmamaktadır. Bu da gerek bağımlılık kavramının söylemsel yönlerinin anlaşılması gerek ise bağımlılık üzerine getirilmiş dilbilimsel bir bakış açısının yokluğuna işaret etmektedir. Bu açıdan bakıldığında bağımlılığın medyadaki dilsel gösterimleri üzerinden ortaya çıkan söylemsel insanın yorumlanması ve anlaşılması konusunda yapılan çalışmalardaki bir boşluktan söz etmek mümkündür. Bu çalışma bu boşluğun doldurulması konusunda bir katkı sağlayacak ve ayrıca Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve medya arayüzünde bağımlılık üzerine bir anlayış getirecektir.

Eleştirel Söylem Çözümlemesi ve Medya

ESÇ adından da anlaşılacağı üzere söylem kavramına odaklanan bir söylem çözümlemesi yaklaşımıdır. Ancak, sadece söylem kavramına bir açıklama getirmeyi amaçlamaz, aynı zamanda söylem yapılarının toplumsal etkileşim ve özellikle toplumsal yapı ile bağlantısını açıklamaya çalışmaktadır (van Dijk, 2001, s. 353). Ayrıca toplumsal olana eleştirel bir tutum sergilemeyi amaç edinmektedir. Şöyle ki, ESÇ toplumsal sorunlara değinmektedir (Fairclough ve Wodak, 1997, ss. 271-280; van Dijk, 2001, s. 353) ve bu özelliği onun topluma bir eleştiri getirir nitelikte olmasını sağlamaktadır. En basit tanımıyla söylem ve toplum arasındaki bağlantıyı konu edinen ESÇ, bu bağlantıyı güç ilişkileri üzerinden incelemektedir (Fairclough, 1998; 1995a; 1995b; 1995c; van Dijk, 2001; 1998; 1993; Wodak, 2009; 1999). Biraz daha açmak gerekirse, ESÇ söylem yapılarının bir toplumdaki güç ilişkilerini nasıl ortaya koyduğuna, onayladığına, yeniden ürettiğine ve onlara ne şekilde meydan okuduğuna odaklanmaktadır (van Dijk, 2001, s. 353).

ESÇ yaklaşımının önemli isimlerinden bir olan Teun A. van Dijk'ın (1993, ss. 253-254) da altını çizdiği gibi para, baskı ve bilgi gibi farklı güç araçları ile elde edilen toplumsal güç insanların zihinlerini dönüştürmeyi sağlayan ikna araçlarına ulaşımı sağlar. Bu noktada dil akıllara gelmektedir; dil hem söylemin var edicisi ve önemli bir ikna aracıdır hem de “toplumsal yapı ile kuvvetli ve kaçınılmaz bir ilişki” içerisindedir (Kress ve Hodge, 1979, s. 185). Bu noktada, söylemin ne olduğu ve dil ve söylem ilişkisine değinmek gerekebilir. Basitçe tanımlamak istersek söylem, inançların, değerlerin ve kategorilerin onun sayesinde vücuda getirildiği yazı ya da konuşmadır; söylem dünyaya bir bakış açısı sunar ve deneyimin gösterimi ya da düzenlenmesini sağlar (Hawthorn, 1992, s. 48'den akt., Mills, [1997] 2004, s. 5). Bir başka deyişle, söylem “bireylerin ve toplumun dil kullanımları ve bu kullanımların ortaya çıkmasında rol alan düşünce yapılarının bir bütünü olarak betimlenebilir” (Kökçınar-Kaya, 2016, s. 264). Söylem dilden ayrı düşünülemez çünkü söylem bireylerin dil kullanımlarının bir ürünü olarak kabul gördüğü kadar bu kullanımların oluşmasındaki ana unsurdur. Bu açıklama dil ve söylem arasındaki yadsınamaz ilişkinin altını çizer.

Teun A. van Dijk'a (2000, s. 88) göre, söylem toplumsal bir pratiktir ve hatta diğer toplumsal pratikleri en iyi açıklayabilen pratik olması gerekçesi ile en önemlisidir. Hem sözlü hem de yazılı dil ile ortaya konulan söylemler birer toplumsal pratiktir (Fairclough ve Wodak, 1997; Kress, 1990; Wodak, 1996; 1995; Wodak ve diğ., 1999; Tischer ve diğ., 2000) ve toplumdaki güç ilişkilerini gösterir ve var ederler. Bu noktada van Dijk'in görüşlerinden farklı olarak (1990, s. 85) göre toplumsal pratikleri ilki ve en önemlisi dildir. Dil kullanımı ile toplumun algı, tutum ve düşünceleri şekillendirilebilir, yenileri yapılandırılabilir ya da var olanlar tamamıyla değiştirilebilir. Bu da, dilin ve dil yoluyla ortaya koyulan söylem kavramının yapılandırıcı özelliğinin altını çizer.

Açıktır ki, medya kitlelere ulaşabilme gücünü elinde bulundurmaktadır (Cotter, 2001). Medya söylemi hem güç ilişkilerindeki avantajlı durumu hem de dilsel araçları fazlasıyla kullanması nedeniyle dilin yapılandırıcı etkisinin en fazla görüldüğü alanlardan biridir. Özellikle de haber medyası izleyici ya da okuyucuların zihinlerinin şekillendirilmesinde önemli bir paya sahiptir (Dursun, 2014); çünkü alımlayıcıları için toplumsal bir gerçeklik inşa etmektedir (Bell, 1991; Fairclough, 1995a; 1995b; 1992a; Fowler, 1991; van Dijk, 1998; 1995a; 1995b; van Leeuwen, 1996; Wodak, 2003; Wodak ve Meyer, 2001). Bu noktadan bakıldığında, haber yazarlarının medya kullanıcıları üzerindeki gücünden söz etmek mümkündür. Böylesi güç ilişkilerinin ve yapılandırıcı etkinin olduğu durumda haber medyası ESÇ'nin çalışma nesnesi haline gelmektedir.

Kuramsal Çerçeve ve Yöntem

Çalışmanın kuramsal dayanağını van Dijk (1988a; 1988b; 1988c) tarafından haber medyasının bileşenleri ve yapısı üzerine kurgulanan kavramsal çerçeve ve Wodak ve diğ. (2009) tarafından geliştirilmiş olan Söylem Tarihsel Yaklaşım (STY) (Discourse Historical Approach-DHA) oluşturmaktadır.

Disiplinlerarası ve sorun odaklı olmayı ve eklektik bir yöntembilimi savunan STY, aynı zamanda etkileşimsel köklerini yadsımayacak şekilde alan çalışmasının ve etnografik yaklaşımların altını çizer. Köklerini Frankfurt Okulu'nun eleştirel bakış açısından, Bahtin'in söyleşimsellik kavramından ve Foucault'nun bilginin arkeolojisi ve hakikatin inşası tartışmalarından alan STY, ilkin anti-semitik yaklaşımları incelemek için ortaya konulmuştur. Daha sonraları sosyal, kolektif ve grup-içi kimliklerin inşasına odaklanmıştır. İnceleme alanı gittikçe genişleyen STY yukarıda bahsi geçen köklerinin tartışabileceği farklı toplumsal yapıların ve kavramların dilsel inşasını da incelemek için kullanılabilir hale gelmiştir. Söylem ve kimlik, söylem ve politika, ayrımcı söylemler, önyargının dilsel gösterimleri, kimlik ve medya ilişkisi ve haber araçlarında belirli kimliklerin inşası gibi konular STY çerçevesinde incelenen başlıca konulardır. Bu noktada, STY Türkçe yazılı haber medyasındaki bağımlılık söyleminin inşasının incelenmesi için gerekli ve uygun yöntemsel araçları sunmaktadır.

Çalışmada, ESÇ'nin karmaşık ve çok disiplinli yaklaşımlarından birisi olan ve Ruth Wodak ile anılan STY'a ait yöntem kullanılmıştır. Dili ve diğer toplumsal bileşenlerin ilişkisini göz önünde bulunduran STY söylemi toplumsal bir eylem olarak kabul etmektedir. Bu çerçevede söylem toplumsal pratiklerin bir parçasıdır. STY sözlü ya da yazılı dili toplumsal pratiğin bir biçimi olarak kabul eder (Fairclough ve Wodak, 1997). Böylece söylemin göstergesel (semiotic) ve toplumsal yönünün altı çizilmiş olur.

Söylemin STY'a göre daha başka yönleri de vardır. Söylem kavramı metin kavramından ayrı düşünülemez. Metinler dilsel eylemlerin maddesel ve süreğen ürünleri olarak kabul edilebilir (Wodak, 2001, s. 66). Bu durumda, söylem dediğimiz kavram metin kavramı ile kendini göstermektedir. Ayrıca hiçbir metin kendinden önceki metinlerden bağımsız olarak üretilemez (Kristeva, 1980, s. 36). Bu da 'metinlerarasılık' kavramını kavramı olarak tanımlanmaktadır. STY'a göre "sözcükler, metinler, türler ve söylemler arasında metinlerarası ve söylemlerarası" ilişkiler bulunmaktadır (Wodak, 2001, s. 67). Bu noktada metinlerarasılık, metinlerin diğer metinler içinde ortaya çıkması iken, söylemlerarasılık ise söylemlerin, farklı türler ve yeni söylemler içerisinde gösterimi olarak açıklanmaktadır (Choularaki ve Fairclough, 1999). Böylelikle, her türlü dilsel eylem ürünü doğası gereği metinlerarası/söylemlerarası bağlantılara açıktır (Fairclough, 1992b, s. 102). Bu da söylemin tarihsel özelliğinin altını çizmektedir.

Söylemin diğer yönleri arasında konu bağlantısallığı, çok görüşlülük ve savlama bağlantısallığı gelir. Bu da, STY ile yürütülen bir söylem çözümlemesi çalışmasının farklı toplumsal kılıcılarının dil kullanımları ile ortaya çıkan konuların ve savların açığa çıkarılmasını gerekli kılar. STY bunun için üç boyutlu bir yöntembilim öne sürmektedir (Wodak, 2001; Wodak ve diğ., 1999; Wodak ve Meyer, 2001). Bu yöntembilime göre ilk boyutta belli bir söylemin incelenecek metinlerdeki konusal içerikleri belirlenir. İkinci boyutta ise hangi söylem stratejilerinin ortaya konulduğu incelenir. Son olarak, bu konu ve stratejiler vasıtasıyla belli söylemleri var eden bağlam temelli dilsel gerçekleştirmeler incelenir. Özetlemek gerekirse çalışmada STY içinde kalınarak haber metinlerindeki konular, söylemsel stratejiler ve bu konu ve stratejileri gerçekleştiren dilsel araçlar incelenmektedir.

Bu çalışma, Türkiye yazılı haber medyasının bağımlılık söylemlerini incelerken Wodak (2001, s. 73) tarafından kolektif kimliklerin söylemsel inşasını incelemek için ortaya konulan 'söylemsel stratejileri' kullanmaktadır. Bu stratejiler çalışma kapsamında bağımlılığın söylemsel inşasını gösterecek şekilde uyarlanmış ve Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Söylemsel Stratejiler (Wodak, 2001, s. 73)

Strateji	Amaçlar	Araçlar
Gösterimsel/ Adlandırıcı	Grup içi ve grup dışı olanın inşası <i>Bağımlılığın inşası</i>	Üyelik ulamlaması Metaforlar, düzdeğişmeceler ve sinekdokiler <i>Anlamsal ulamlama</i> <i>Eşdizimlilik</i>
Niteleme	Toplumsal aktörlerin az ya da çok olarak olumlu ya da olumsuz, kınayıcı ya da takdir edici şekilde etiketlenmesi <i>Bağımlılığın az ya da çok olumlu veya olumsuz olarak etiketlenmesi</i>	Olumsuz ya da olumlu özelliklere dair tekipleştirici, değerlendimeci nitelemeler <i>Bağımlılık üzerine olumsuz ya da olumlu özelliklere dair değerlendimeci nitelemeler</i>
Savlama	Olumlu ya da olumsuz nitelemelerin savlaştırılması <i>Olumlu ya da olumsuz nitelemelerin savlaştırılması</i>	Dahil etme ya da hariçleme, ayrımcılık ya da taraflı davranışları haklı çıkarmak için kullanılan tartışma konuları (topoi), yanılmaca ve karşı-olgusalıklar <i>Bağımlılık üzerine atfedilen nitelikleri haklı çıkarmak için kullanılan tartışma konuları (topoi), yanılmaca ve karşı-olgusalıklar</i>
Bakış açısı kazandırma, çerçeve belirleme veya söylem gösterimi	Katılım gösterme, dil kullanıcısının bakış açısının konumlandırılması <i>Katılım gösterme, dil kullanıcısının bakış açısının konumlandırılması</i>	(Ayrımcı) olay ve sözcelerin iletilmesi, betimlenmesi, anlatılması ya da aktarımı <i>Bağımlılıkla ilgili olay ve sözcelerin iletilmesi, betimlenmesi, anlatılması ya da aktarımı</i>
Yoğunlaştırma, azaltma	Önermenin bilgisel durumunun biçimlendirilmesi <i>Önermenin bilgisel durumunun biçimlendirilmesi</i>	(Ayrımcı) sözcelerin edimsel gücünün yoğunlaştırılması ya da azaltılması <i>Bağımlılık üzerine yapılmış sözcelerin edimsel gücünün yoğunlaştırılması ya da azaltılması</i>

ESÇ içinden yükselen belli başlı düşünce ve yaklaşımlara dayanan çalışmada söylemin inşacı yönü vurgulanmaktadır. Çalışma bu çerçevede inşacı/yapılandırıcı bir bakış açısına sahiptir. Ayrıca çalışma yöntembilimsel ve eleştirel duruşu gereği yorumcu paradigmanın genel düşüncelerini benimsemektedir.

Çalışmanın temel nesnesi Türkiye'deki yazılı medya söylemidir. Bu noktada, çalışmanın verisini farklı ideolojik duruşları temsil etmesi bakımından seçilmiş altı gazetenin çevrimiçi sitelerinden alınmış bağımlılık ile ilişkili haber metinleri oluşturmaktadır. Bu gazeteler *BirGün, Cumhuriyet, Hürriyet, Sabah, Yeni Akit* ve *Yeni Çağ*'dır. Çalışmanın verisi toplanırken adı geçen gazetelerin çevrimiçi sayfaları (www.birgun.net, www.cumhuriyet.com.tr, www.hurriyet.com.tr, www.sabah.com.tr, www.yeniakit.com.tr, www.yenicaggazetesi.com.tr) bünyesinde bulunan site içi arama motorlarına çalışmanın konusunu oluşturan 'bağımlılık' girilmiş ve site tarafından listelenen haberlerden 1 Ocak 2018 ile 28 Eylül 2018 tarihleri arasındaki haberler veriye dahil edilmiştir. Bu durumda *BirGün Gazetesi*'nden 121, *Cumhuriyet Gazetesi*'nden 101, *Hürriyet Gazetesi*'nden 389, *Sabah Gazetesi*'nden 248, *Yeni Akit Gazetesi*'nden 14 ve *Yeni Çağ Gazetesi*'nden 59 haber çalışmanın verisini oluşturmaktadır. Çalışmada toplam 932 haber ve haber metinleri nitel bir bakış açısı ile incelenmektedir.

Bağımlılığın Söylemsel İnşasının Çözümlemesi

Çözümlemenin ilk basamağını oluşturan konusal çözümleme yapıldığında 'bağımlılık' kavramının sadece bir madde veya davranışı bırakamama ve kontrol edememe durumunu gösterir şekilde kullanılmadığı belirlenmiştir. Konusal çözümleme 'eylem alanlarının' belirlenmesine dayanır ve özellikle bir söylemi var eden pratiklerin sınırlarının çizilmesi için önemlidir (Wodak, 2001; Wodak ve Meyer, 2001). Eylem alanları, söylemsel pratiklerin toplumsal olarak kurumsallaşmış amaç ve/veya işlevleri olarak betimlenebilir (Wodak, 2001, ss. 65-66). Çalışmada bağımlılığın, 'bir madde veya davranışı bırakamamanın ve kontrol edememenin gösterimi' dışında 'beğeninin gösterimi', 'ekonomik bağların ifade edilmesi' ve 'uluslararası ilişkilerin belirtilmesi' eylemlerini gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bağımlılık ifadesi, 'ruhsal ve fiziksel olarak bağımlı olma', 'ekonomik olarak bağımlı olma', 'politik olarak bağımlı olma' ve 'tutkun olma' gibi konularda vuku bulmaktadır. Bu çalışmanın temelini oluşturan 'ruhsal ve fiziksel olarak bağımlı olma' dışında kalan diğer konulara ait örnekler aşağıda (1), (2) ve (3)'te sunulmuştur. (1)'de bağımlılığın 'ekonomik olarak bağımlı olma', (2)'de 'politik olarak bağımlı olma' ve (3)'de tutkun olma' kullanımları örneklendirilmektedir.

- (1) Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan Afrika ülkelerinde açık ara en sevilen dünya lideri. Her şeyden önce cumhurbaşkanımızın "dünya beşten büyüktür" söylemi ve bunu BM'de net bir şekilde haykırması, bununla ilgili küresel gündem oluşturması Afrika ülkelerinde çok büyük bir takdir ile karşılanıyor. Diğer taraftan yine cumhurbaşkanımızın İslam ve Doğu dünyalarına yapılan baskı ve haksızlıkları bütün küresel platformlarda cesur bir şekilde dillendiriyor oluşu Afrika halklarında ve yöneticilerinde Cumhurbaşkanımıza dönük çok ciddi bir sempati oluşturuyor. Türkiye'nin mazlumların sesi olarak yükselmesi, bir bölge gücünü dönüştürmesi, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın da bunu temsil eden dünya lideri olarak ön plana

çıkması Afrika'da liderler ve halklar düzeyinden karşılaştığımız bir durum. Yaptığımız ziyaretlerde sevgi selini görmezden gelmek mümkün değil. İnsanların akın akın Cumhurbaşkanımızı görmek ve takdirlerini iletmek için beklediklerini görüyoruz. Türkiye ile ilgili değişen şey şu; Türkiye artık eski bağımlılık ilişkilerinden kurtuldu. Kendi hesabına politika yapıyor. Bunu Erdoğan her platformda gösteriyor. Sadece Afrika ile değil Latin Amerika ile ilişki kurarken bu özgüvenle hareket ediyor. Bu ilişkiler ekonomik, ticari, kültürel yeri geldiğinde siyasi ilişkiler. Siyasi ilişkiler boyutu örneğin Kudüs krizi olduğunda kendini gösterdi. BM'de Türkiye bir öncülük yaptığında Tayyip Erdoğan küresel bir dünya lideri özelliği göstererek Kudüs krizi ile ilgili BM'yi harekete geçirecek ABD'ye karşı ilk defa bu kadar net bir karar aldığında orada bu siyasi liderlik ve siyasi ilişkilerin niteliği de ortaya çıkıyor” dedi.

(*Sabah* - 31.3.2018)

(2) Tarım ve Hayvancılık sektöründe dışa bağımlılık her geçen gün artıyor. Sığır ithalatında dünya ikincisi ve Avrupa lideri Türkiye, geçtiğimiz aylarda 5 yıl aradan sonra tekrar saman ithal etmişti. Yerli üretici nisan ve mayıs aylarında yağışın çok olması sebebiyle mahsüle zarar verdiğini bu sebeple saman fiyatlarının 700-800 liraya çıkacağını söylüyor.

(*Cumhuriyet* - 30.6.2018)

(3) Aynalı Çarşı'yı arkanıza alıp dar sokaklara daldığınızda birbirinden güzel peynir tatlısı yapan dükkânlardan birine mutlaka girme ihtiyacı hissedersiniz. Höşmerimden daha hafif fırında yapılan kadayıf imajı verilen Kemalpaşa tatlısının bir diğer adıdır. Kimine göre sade kimine göre dondurmaya daha lezzetli bir tatlı. İlk yediğimde: “Bu da ne? Tatlı ve tuzlu bir araya gelirse tatlı mı olurmuş.” Dediğim ama daha sonra bende bağımlılık yaratan tatlı.

(*Hürriyet* - 13.9.2.18)

Çalışmada, çalışmanın verisini oluşturan 932 haberden 430 tanesi ‘ruhsal ve fiziksel olarak bağımlı olma’ konusu üzerindedir. Çalışmanın bundan sonraki çözümlemeleri çalışmanın temel konusunu oluşturan ‘ruhsal ve fiziksel olarak bağımlı olma’ anlamındaki ‘bağımlılık’ ifadesini karşılayan *BirGün Gazetesi*'nden alınan 24, *Cumhuriyet Gazetesi*'nden alınan 30, *Hürriyet Gazetesi*'nden alınan 194, *Sabah Gazetesi*'nden alınan 142, *Yeni Akit Gazetesi*'nden alınan 10 ve *Yeni Çağ Gazetesi*'nden alınan 30, toplamda 430 haber ve bu haberlerin metinleri üzerinden yürütülecektir.

Bağımlılığın Gösterimi/ Adlandırılması

Çözümlemede incelenen haber metinlerinin temel anlamsal stratejisi bağımlılığın hangi madde ya da davranışa yönelik olduğunun belirtilmesi üzerinedir. Böylelikle, ‘bağımlılık’ ifadesinin neyi gösterdiği ortaya konulmakta ve bağımlılığın ne olduğu inşa edilmektedir. Bu

noktada kullanılan dilbilimsel araç, sözcüklerin bir arada kullanılması durumunu gösteren eşdizimlilik (collocation). Eşdizimlilik iki sözcük formunun bir arada verilmesidir (Sinclair, 1991). Bu noktada, eşdizimlilik örüntüleri örtük olarak anlam iletir (Hunston, 2002, s. 109) ve hatta tutarlı anlam görüntüsü eşdizimlilik öğeleri tarafından vücuda getirilir (Louw, 1993, s. 157). Bu çalışmada eşdizimlilik bağımlılık sözcüğünün sağ ve sol tarafında birlikte kullanıldığı +3 sözcüğü kapsar şekilde incelenmiştir. Çalışmanın verisinde bağımlılık sözcüğünün birlikte kullanıldığı sözcükler Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2: Bağımlılığın Gösterimi/adlandırılması

Strateji	Amaçlar	Araçlar
Gösterimsel/ Adlandırmacı	Bağımlılığın inşası	<p><i>Anlamsal ulamlama</i> <i>Eşdizimlilik</i></p> <p>Madde bağımlılığı Nikotin bağımlılığı Sigara bağımlılığı Elektronik sigara bağımlılığı Tütün bağımlılığı Alkol bağımlılığı Uyuşturucu bağımlılığı Uyuşturucu madde bağımlılığı Öksürük şurubu bağımlılığı Şeker bağımlılığı Şekerli gıdalara bağımlılık Unlu gıdalara bağımlılık Karbonhidrat bağımlılığı Çikolata bağımlılığı Kafein bağımlılığı Tuz bağımlılığı</p> <p>Teknoloji bağımlılığı (Akıllı) telefon bağımlılığı Tablet bağımlılığı Bilgisayar bağımlılığı İnternet bağımlılığı Oyun bağımlılığı Sosyal medya bağımlılığı Dijital bağımlılık Sanal bağımlılık Bitcoin bağımlılığı Çevrimiçi etkinliklere bağımlılık Twitter bağımlılığı</p> <p>Kumar bağımlılığı Seks robotu bağımlılığı Seks bağımlılığı Cinsel bağımlılık</p> <p>Fiziksel ve ruhsal bağımlılık Psikolojik bağımlılık Davranışsal bağımlılık</p>

Tablo 2’de de görüldüğü üzere ‘bağımlılık’ kendinden önce gelen madde ya da davranış ile adlandırılmaktadır. Daha özele inilirse madde bağımlılıkları genelde ‘tütün’, ‘alkol’ ve ‘uyuşturucu’ gibi zararlı maddeleri gösteren sözcük ve yine ‘şeker’, ‘tuz’ ve ‘kafein’ gibi fazlası insan sağlığına zararlı kabul edilen madde adları ile gösterilmektedir. Ayrıca teknoloji bağımlılığı ve bunun türevleri de bağımlılığın adlandırılmasında kullanılmaktadır. Bağımlılık, ‘internet’, ‘çevrimiçi uygulamalar’, ‘telefon’ gibi teknolojinin varlığı ile özdeşleşmiş kavramlar ve bu kavramları gösteren sözcük ile bağlantılı olarak gösterilmektedir. Ayrıca, kimi davranış adları da bağımlılığın adlandırılmasında rol oynamaktadır. ‘Kumar’, ‘seks’ ve ‘oyun’ gibi eylemlere gönderme yapan sözcük r de ‘bağımlılık’ kavramının inşa süreçlerinde görülmektedir.

Bunlara ek olarak, haber metinleri bağımlılıktan söz ederken onun fiziksel ve ruhsal yönlerine gönderimde bulunmakta ve bu ‘fiziksellik’ çerçevesinde madde bağımlılığının ve davranış bağımlılığının da altının çizildiği görülmektedir. Metinlerde ayrıca ‘madde bağımlılığı’ ve ‘davranışsal bağımlılık’ tamlama şeklinde de görülmektedir.

Bağımlılığın Nitelendirilmesi

Çalışmanın verisini oluşturan haber metinlerinde ‘bağımlılık’ ifadesinin birlikte eşdizimli şekilde görüldüğü kimi sözcükler yoluyla tanımlandığını önceki bölümde tartışılmıştı. Bu gösterimsel/adlandırma stratejilerine ek olarak niteleme stratejileri arasında dilsel araç olarak yine sözcüklerin bir arada kullanılması durumunu gösteren eşdizimlilik göze çarpmaktadır. Ancak, sözcüklerin bu birlikte bulunma durumları bu sefer bağımlılığın hangi özellikler ile etiketlendiğinin altını çizmektedir. Niteleme stratejileri söylemsel inşa süreci içerisinde nesnelere olumlu veya olumsuz gösterimlerini kapsarlar (Tekin, 2008, ss. 738-742). Bunu gerçekleştirmek için de olumlu ya da olumsuz özelliklere dair değerlendirmeci bir gösterimi sağlayan dilsel araçları kullanırlar. Bu noktada sözcüklerin bir arada kullanılması yine göz önünde bulundurulması gereken dilsel yapılarıdır. Aşağıda Tablo 3’te ‘bağımlılık’ ifadesinin bir arada kullanıldığı ve onu genellikle olumsuz nitelemeler ile donatan dilsel kullanımlar görülmektedir:

Tablo 3: Bağımlılığın nitelendirilmesi

Strateji	Amaçlar	Araçlar
Niteleme	Bağımlılığın az ya da çok olumlu veya olumsuz olarak etiketlenmesi	Bağımlılık üzerine olumsuz ya da olumlu özelliklere dair değerlendirmeci nitelemeler Bağımlılık riski Bağımlılık tedavisi Bağımlılık uyarısı Bağımlılık sorunu Bağımlılık batağı Bağımlılık yaşı Bağımlılığın zararları Bağımlılıktan kurtulmak Bağımlılıktan korumak Bağımlılıktan uzak durmak Bağımlılıkla savaşmak Bağımlılığı kontrol altına almak Bağımlılığa önlem Bağımlılığa karşı farkındalık Bağımlılıklara yönelik koruma Bağımlılıklara yönelik önleme Bağımlılıklara yönelik bilinçlendirme Bağımlılık ile mücadele Bağımlılık ve zararlı alışkanlıklar Bağımlılık ve uyuşturucu Bağımlılık ya da psikolojik sorunlar Akıl sağlığı ve bağımlılık sorunları Adalet, suç ve bağımlılık konuları Suç, bağımlılık ve istismar gibi konular Bağımlılık, aile içi şiddet, taciz, iletişimsizlik ve ölüm

Çalışmanın verisinde bulunduğu ve Tablo 3'te görüldüğü üzere bağımlılık çoğunlukla olumsuz çağrışımlar yapan diğer dilsel öğeler ile birlikte kullanılmaktadır. Tabloda görüldüğü üzere bağımlılık olumsuzluk inşa eden çeşitli öbeklerin tümleci olarak kullanılmaktadır. Bu olumsuz sözcükbirimsel kullanımlar bağımlılığın söylemsel inşasında merkezi bir durumda bulunmaktadır. Haber metinlerinde bağımlılığa atfedilen olumsuz özelliklerin pekiştirilmesi olumsuz sözcükbirimlerin varlığıyla sağlanmaktadır. Bilhassa 'bağımlılık' ifadesinin ardından gelen ve bir ad öbeği oluşturan 'risk', 'tedavi', 'sorun', 'uyarı' ve 'zarar' gibi adlar yine anlam içeriklerindeki olumsuz durum çağrışımları nedeniyle bağımlılığı olumsuz olarak nitelemektedir. 'Bağımlılığın' ardından gelen ve onun bir sorunlu bir duruma işaret ettiğini vurgulayan 'kurtulmak', 'korumak', 'uzak durmak', 'kontrol altına almak' ve 'savaşmak' gibi eylemlerin kullanımı da olumsuz nitelemelerden biridir. Ayrıca veride 'bağımlılık' ifadesini takip ettiği görülen ve 'bağımlılık' ile ilgeç öbeği oluşturan 'ile', 'karşı' ve 'yönelik' gibi ilgeçler de olumsuz nitelemede rol alır şekilde kullanılmaktadır. Bu ilgeç öbeklerini takip eden 'önlem', 'koruma' ve 'bilinçlendirme' gibi adlar ile bir araya geldiğinde ilgeç öbeği tümleçleri oluşturmakta ve bir olumsuzlama görünümü sergilemektedirler.

Olumsuz nitelendirme stratejilerinin dilsel araçlarından bir diğeri ise ‘bağımlılık’ sözcüğünün birlikte listelendiği diğer sözcüksel birimlerdir. Tablo 3’de görüldüğü üzere ‘bağımlılık’, ‘zararlı alışkanlıklar’, ‘uyuşturucu’, ‘suç’, ‘istismar’, v.b. gibi ruhsal ve toplumsal sorunlara göndermede bulunan sözcüksel birimler arasında listelenmektedir. Bu durumda, bu sorunlara atfedildiği gibi ‘bağımlılığa’ da yüklenen nitelikler ‘bağımlılık’ kavramının olumsuz gösterimini ve böylelikle de olumsuz inşasını gerçekleştirir.

Bağımlılığın Savlanması

Bağımlılığın söylemsel gösterimleri tartışma alanları (topoi) araçları çerçevesinde irdelenebilmektedir. Tartışma alanları bir metnin söylemsel özelliklerini yansıtan unsurlardan biridir. Şöyle ki, Wodak (2001, s. 74) tartışma alanlarını, metinlerindeki açık ya da çıkarımsal önermeleri gösteren savlama parçaları olarak kabul eder. Wodak’ a (2001, ss. 73-77) göre tartışma alanları metindeki savların sonuçlara bağlanma araçlarıdır. Bir başka deyişle, tartışma alanları kamusal bilgiye gönderme yapar ve savların sonuçları desteklemesinde kullanılan söylemsel araçlardır (Anscombe, 1995 akt. Tekin, 2008, s. 742).

Türkiyedeki yazılı haber medyasının bağımlılık söylemleri iki temel tartışma alanının kullanımı ile tartışılabilir. Bu tartışma alanları kendi içinde her biri kendine has önerme yapıları içeren ve tartışma alanı (topos) olarak adlandırılan savlama birimleri barındırmaktadırlar (Wodak, 2001, ss. 73-77). Bu tartışma alanları şu şekildedir:

- toplumsal sorun tartışma alanı
- tehdit tartışma alanı
 - düşman tartışma alanı
 - tehlike tartışma alanı
 - hastalık tartışma alanı
 - tuzak tartışma alanı

Toplumsal sorun tartışma alanı bir tür nedensel tartışma alanı olarak kabul edilebilir. Bu tartışma alanının altında yatan önerme yapısı şu şekilde ifade edilebilir: Eğer ki bağımlılık toplum düzenini etkileyecek olumsuz niteliklere sahip ise, toplumsal bir sorundur ve birileri bu konuda bazı önlemler almalıdır. Bu noktadan bakıldığında, önceki bölümde tartışılan bağımlılığın olumsuz nitelenmesi durumu bu tartışma alanı ile savlaştırılmaktadır:

- (4) Bağımlılıkla mücadele konusunda Turkcell gibi bir iş ortağının desteğinin oldukça önemli olduğunu belirten Yeşilay Genel Başkanı **Prof. Dr. Mücahit Öztürk**, “Bağımlılık toplumsal bir mesele. Özellikle çocuk ve gençlerimizin korunması onların bağımlılık tehlikesinden uzak tutmak için önemli bir adım. Bu protokolle amacımız bu alanda daha fazla farkındalık oluşturacak kampanya ve projeleri birlikte yürütmek olacaktır. Turkcell gibi hizmetleri ülkemiz coğrafyasını aşmış bir teknoloji devinin bu alanda gösterdiği hassasiyeti ve topluma fayda sağlama gayretini son derece değerli buluyoruz. Turkcell ile imzaladığımız protokol her

türlü bağımlılıktan uzak nesiller yetiştirilmesine destek verecek proje işbirliklerini amaçlıyor. Bu kapsamda mücadelemizde bize destek olan, başta Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Ahmet Akça olmak üzere tüm Turkcell çalışanlarına teşekkür ediyorum ve anlaşmamızın hayırlı olmasını temenni ediyorum” dedi.

(Yeni Akit - 6.2.2018)

Diğer tartışma alanı, tehdit tartışma alanı yine ilk tartışma alanına benzer bir önerme şeması içinde sunulabilir: Eğer ki bağımlılık toplum için tehdit arz ediyorsa, birileri bu konuda bazı önlemler almalıdır. Bu tartışma alanının kendi içinde dallanan tartışma şemaları vardır (Wodak, 2001, s. 75). Çalışmanın verisinde karşımıza çıkan belirli tartışma alanları bağımlılığın düşman, tehlike, hastalık, tuzak olarak savlanması üzerinedir. Her koşulda, bağımlılıktan etkilenenler olumsuz özelliklerin varlığı ve bu olumsuz özelliklerin savlaştırılması ile kurban konumundadırlar ve bu konumdan kurtulmaları için kimi eylemler ön plana alınmalıdır.

Düşman savlaştırması özellikle bağımlılığın vatan için bir tehdit olduğu tartışma şemalarına dayanır. Bu açıdan bakıldığında, şöyle bir söylemin inşasından söz etmek mümkündür: Bağımlılık vatanın bekası için bir tehlike oluşturmaktadır ve vatan, bağımlılık düşmanından diğer düşmanlardan korunduğu gibi korunmalıdır:

(5) Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Yeşilay'ın 98. kuruluş yıldönümünü ve Yeşilay Haftası'nı kutladı. Twitter paylaşımında Türkiye'nin sağlıklı bir geleceğe sahip olması için çocuk ve gençleri tehlikeye sürükleyebilecek bağımlılıkla ve zararlı alışkanlıklarla mücadele etmenin önemli bir vazifeleri, vatani görevleri olduğunu belirten Erdoğan, şu ifadeleri kullandı: “Yeşilay, bağımlılıkla mücadelede dünyaya örnek, lider sivil toplum kuruluşu olma hedefiyle alkol, tütün, uyuşturucu madde, teknoloji ve kumar bağımlılığıyla istikrarla, samimiyetle ve bilimsel metotlarla mücadele ediyor. Bağımlılıkla mücadelemizdeki özverili çalışmalarıyla, Yeşilayımızın 98. kuruluş yılı dönümünü ve bu yola gönül verenlerin 1-7 Mart Yeşilay Haftası'nı kutluyorum.”

(Sabah - 6.3.2018)

Tehlike savlaştırması yine bağımlılığının olumsuz niteliklerine gönderme yaparak bağımlılığın toplum ve özellikle gençler için bir tehlike oluşturduğunun altını çizmektedir. Bu noktada yine birilerinin bu tehlikeyi bertaraf etmek için kimi eylemler gerçekleştirilmesi gerekliliğinin de altını çizmektedir:

(6) Açıklamada, ebeveynlere önemli görevler düştüğüne işaret edilerek şu önerilerde bulunuldu: “Son dönemde dünyada ve ülkemizde pek çok gencin olumsuz etkilenmesine sebep olan, oyun gibi görünüp yayılan tehlikeli akımlara karşı aileler çok dikkatli olmalı. Oyun kılıfı altında, geleneksel aile yapısını, kültürel kodlarımızı, çocukların ve gençlerin güvenliğini hedef alan, sosyal paylaşım ağlarında viral olarak yayılan bu tür tehlikelere karşı ailelere büyük görevler düşüyor. Aileler,

öncelikle şiddet, bağımlılık, müstehcenlik, İslamofobi, siber zorbalık ve istismar gibi tehlikeler barındıran bazı oyunların ve bilinçli kullanılmayan sosyal medyanın kötü niyetli kişilerin emellerine ulaşmak için kullandıkları bir silah olabileceğinin farkında olmalıdır.”

(Hürriyet - 8.6.2018)

Bireylerin bağımlılığın olumsuz yanlarının kurbanı olarak inşa edildiği bir diğer tartışma alanı hastalık tartışma alanıdır. Bağımlılık üzerine yapılan çalışmalarda bağımlılığın ne olduğuna dair bilimsel tartışmaların da odağında olan hastalık savaştırması haber metinlerinde de kendini göstermektedir. Bağımlılıktan etkilenenlerin hastalık mağduru olarak tartışıldığı bu şemada yine bağımlılık ve bağımlılığın neden oldukları ile mücadele savaştırılması sunulmaktadır:

- (7) Şahin, ailelerin yakınlarının kullandığı maddeler ile ilgili yeterli bilgiye sahip olmadığına dikkat çekiyor ilk başta. “Aileler bağımlılığın kişinin sadece kendi iradesine kaldığını düşünüyorlar ‘istese bırakır, ama hâlâ akıllanmadı vs’ gibi etiketlemelerde bulunuyorlar” tespitini yapan Şahin, “Öncelikle ailelerin bağımlılığın bir hastalık olduğunu kabullenip tedavi sonrasında alınması gereken önlemlere odaklanmaları gerekir” diyor. Şahin, ailelerin, tedavi tamamladıktan sonra artık bağımlılığın ortadan kalktığını düşündüklerini ama aslında kafada bitirmeleri için tedavi sonrası sürecin çok önemli olduğuna vurgu yapıyor. Madde bağımlısı kişinin bulunduğu ortamı değiştirmesi, düzenli ilaç kullanımı gibi yapılması gereken önemli adımlar olduğunu hatırlatan Şahin şöyle devam ediyor: “Bağımlılığı hastalara ve ailelere şeker hastalığı örneği ile açıklamaya çalışıyorum. Örneğin şeker hastası bir kişi 1 yıl şekerden uzak durup ilaçları düzenli kullanırsa şekeri çıkmaz ve sağlıklı bir şekilde hayatına devam edebilir ama şekerim 1 yıl çıkmadı artık kurtuldum diyip ilaçları bırakıp bir tepsi baklava yerse 1 yıl aradan sonra tekrar şekeri çıkar. Bağımlılıkta böyle. Kişi temizlenir 1 yıl maddeden uzak kalır ama bir yılın sonunda tek bir deneme yapayım ne de olsa kurtuldum derse tekrar bağımlılık nükseder; çünkü kişide bağımlılık altyapısı oluşmuştur. Madde bağımlılığı tedavisi görmek taburculuk sonrası bulunduğu ortamı şehri değiştirmek ve en önemlisi madde kullanılan kişi ve çevreyle bir araya gelmemek bağımlılığın tekrar başlamaması için dikkat edilcek önemli unsurlar...”

(Cumhuriyet - 18.2.2018)

Bağımlılığın tehdit olarak savaştırıldığı son tartışma alanı bağımlılığın bir tuzak olduğu önermesi üzerinedir. Bu durumda bağımlılıktan etkilenenler tuzağa düşmüş kurbanlar olarak gösterilmekte ve toplumun farklı kesimlerinden birilerinin bu tuzakla mücadele konusunda görev alabileceğinin altı çizilmektedir:

- (8) Gazete Duvar’dan Nergis Demirkaya’nın haberine göre, Albayrak’ın sunumu öncesi kısa bir değerlendirme yapan Araştırma Komisyonu Başkanı, AKP Mersin Milletvekili Yılmaz Tezcan, “Yüzde 99’u Müslüman olan bir ülkede, muhafazakarları çok etkilemez diyemiyoruz, çünkü kırmızı illerin arasında millî, manevi değerlerine

çok bağılı olan şehirlerimiz var; Konya var, Kayseri var. Demek ki uyuşturucu madde bağımlılığı din, dil, ırk, ülke, birey hiç fark etmiyor, herkesi etkileyebiliyor. ‘Bir defadan bir şey olmaz.’ diye başlıyor gençlerimiz. O nedenle, alınacak tedbirler var çok önemli, çalışmamız gerekiyor. Bu noktada, Diyanet İşleri Başkanlığı olarak ne gibi çalışmalar yaptınız, ne gibi önerileriniz var, bundan sonra bu konularda özellikle madde bağımlılığıyla ilgili gerek gençlerimiz gerekse yetişkinlerin maddeyi kullanmama noktasında neler söyleyebileceksiniz?” diye sordu.

‘SABAH NAMAZINA GİDEN İMAMLAR BU ARKADAŞLARLA KARŞILAŞIYOR’

Albayrak sunumunda Yeşilay ile birlikte yürüttükleri projeleri anlattı, son cuma hutbesinin de ‘Bağımlılık bir tuzaktır’ konusunu işlediğini söyledi.

(BirGün - 4.3.2018)

Bağımlılığa İlişkin Bakış Açısı

Wodak (2001) tarafından bakış açısı kazandırma (perspectivisation), çerçeve belirleme (framing) ya da söylem gösterimi (discourse representation) stratejisi olarak belirlenen bu bölüme gelindiğinde söylem üreticisinin üretilen söylemlere katılım göstermesi, bir başka deyişle kendi bakış açısını konumlandırması süreçleri çözümlemenin odağına dönüşmektedir. Bu amaçlar ile ortaya konulan bu stratejiler dilsel olarak olay ve sözcelerin belli bir bakış açısında iletimini, betimlenmesini, anlatılmasını ve aktarımını kapsar.

Çalışmanın verisine gelindiğinde, önceki bölümde verilen örneklerde de görülebildiği gibi, haber metinlerinin dolaysız söylem aktarımı (direct discourse representation) tümcelerine sahip olduğu bulgulanmıştır. Haber üreticileri haber metinlerini kaleme alırken bağımlılık ile ilgili olayları, uzmanların, konu ile alakalı otoritelerin ve politikacıların ağzından sunma eğilimindedirler. Böylelikle olay aktarımı gerçekleştiren sözce aktarımları da gerçekleştirilmiş olmaktadır. Bu noktada, haber metni yazarlarının kendi ya da yazdıkları gazetenin düşünce, yaklaşım ve tutumlarını söylem aktarımı ile ilettikleri de tartışılabilir. Böylesi bir kullanım gazeteciler için kendilerini haklı çıkarmak için önemli bir dilsel araçtır. Ayrıca bu sayede kendileri üzerindeki sorumluluğu bir otorite üzerine yönlendirebilmektedirler. Ancak hepsinden önemlisi konuşma aktarımı kullanımı metin üreticisinin bakış açısını ve ürettiği savları destekleme görevini yüklenmesidir. Norman Fairclough (1989, s. 51) tarafından da tartışıldığı gibi toplumsal aktörlerin söylediklerinin yansıtılması son derece önemlidir çünkü haber raporlarında kimin görüşlerinin ve bakış açısının benimsendiğini gösterirler. Veride konuşma aktarımına bir örnek şu şekilde verilebilir:

- (9) Cumhurbaşkanı Erdoğan, madde bağımlılığıyla mücadele konusunda değerlendirmelerinin sorulması üzerine, teknoloji bağımlılığını “Yeni bir felaket” diye tanımladı.

Bağımlılık denilince akıllara ilk uyuşturucu bağımlılığının geldiğine değinen Erdoğan, 2,5-3 yaşlarındaki torununun bile evde cep telefonunda oyunlar oynadığını anlattı. Anne ve babasının torununun elinden cep telefonunu alamadığını belirten Erdoğan, şöyle konuştu:

“Çatışıyorlar vesaire, oyuna devam ediyor. Bu denli kopamıyor. Bu da büyük bir tehlike. Bizim şimdi bunlara karşı tedbirler geliştirmemiz lazım. Nitekim üniversitelerle şu anda ortak çalışma içerisindeyiz, dayanışma içerisindeyiz. Sağolsun Yeşilay’ın bu konuda güzel çalışmaları var. Yeşilay bu çalışmalarıyla birlikte nasıl tedbirler oluşturabiliriz, nasıl bunların karşısına dikilebiliriz, çünkü bu bizim milletçe bir sorunumuz. Ne yapıp yapıp bizim bunun önünü almamız lazım. Yoksa evlad ü iyal gidiyor. Bunu halletmezsek ne yapacağız? Bunun bedeli öyle sıradan rakamlar değil, bir neslin kopması, gitmesi bunu neyle ifade edebiliriz, izah edebiliriz. Buna karşı çok ciddi, kararlı tedbirler almak için mücadelemizi veriyoruz. Bunun da başlı başına en önemli adımı eğitim öğretim ve başta Yeşilay olmak üzere STK’lardan çok büyük destekler bekliyoruz. Bunlarla beraber de bunun önünü açacağız ama ben geliyorum bir yere. Bu iş ne olursa olsun manevi eğitim olmaksızın, bunun önünü almak mümkün değil. Manevi eğitimi de usul ve esaslarına göre vermek zorundayız.”

(Sabah - 5.5.2018)

Veride bakış açısı kazandırma stratejisinin dilsel araçlarından biri olan konuşma aktarımına ek olarak birinci çoğul kişi adlı ‘biz’ kullanımına da rastlanmıştır. ‘Biz’ adının kullanımı ile haberin hangi bakış açısından üretildiği ortaya konulmaktadır. Metin üreticisini, okurları ve Türkiye’de yaşayanları bir bütün olarak gösteren ve bağımlılıktan bir bütün olarak müzdarip olduğunu yine metin üreticisinin ağzından dile getiren bir örnek aşağıda sunulmaktadır:

(10) Perişan durumdayız ama haberimiz yok!

(BirGün - 6.1.2018)

Bağımlılığın Yoğunlaştırılmış Gösterimleri

Türkiye gazetelerindeki bağımlılık söyleminde önermenin bilgisel durumunun biçimlendirilmesi bağımlılık üzerine yapılmış sözcelerin edimsel gücünün yoğunlaştırılması şeklinde gerçekleşmektedir. Bu noktadaki en belirgin dilsel araç niceleyicilerin (quantifiers) kullanımınıdır. Veride niceleyiciler ile bağımlılığın olumsuz özelliklerinin pekiştirildiği ve bu özelliklerin ve etkilerinin yoğunlaştırıldığı bulgulanmıştır. Aşağıda verilen örnekte uyuşturucu bağımlılığın olumsuz etkilerinin en fazla Türkiye’de görüldüğünün altını çizen söylemin ‘ilk sırada’ ifadesindeki ‘ilk’ niceleyicisinin kullanımı ile gerçekleştirildiği izlenebilmektedir:

(11) UYUŞTURUCUDAN ÖLÜMDE TÜRKİYE İLK SIRADA

Uyuşturucu maddelere ulaşmanın kolaylaştığını belirten Dr. Ülkümen Rodoplu, bağımlılık yaşının 10'lara kadar düştüğünü, sentetik uyuşturucuyla ölümden Türkiye'nin Avrupa'da birinci olduğunu belirtti.

(Yeni Çağ – 15.8.2018)

Niceleyicilere ek olarak bağımlılık üzerine yapılmış sözcelerin edimsel gücünün yoğunlaştırılması için kullanılan bir diğer dilsel araç anlamsal bileşenleri derecelendiren sözcüksel birimlerin kullanımınıdır. Aşağıdaki parçada görülen ve karşılaştırma yapmak için kullanılan ‘daha’ ve yine niceleme için kullanılan ‘fazla’ sözcükbirimleri bağımlılığın olumsuz gücüne gönderme yapmakta ve bu özelliği yoğunlaştırmaktadır.

(12) 20 kat daha fazla bağımlılık yapıcı özelliğe sahip olduğu ve dünya genelinde hızla yaygınlaştığı vurgulanan Skunk'ın bitkisel olması nedeniyle zararsız olduğu algısının uyuşturucu satıcıları tarafından oluşturulmaya çalışıldığına dikkat çeken uzmanlar, Skunk kullanımının şizofreni gibi önemli hastalıklara neden olduğunu da ifade ediyor. Ölüm tehlikesi saçan ve birçok hastalığa yol açtığı kaydedilen Skunk'ın insan beyni üzerindeki olumsuz etkilerinin çok ağır olduğuna da vurgu yapılıyor. İstanbul Narkotik Masası ile birlikte sokak satıcılarının izini süren Narkotimler, zehir tacirleri tarafından yurt dışından getirilen, saksılarda yetiştirilen ve piyasa sürülen Skunk ile de sıkı bir mücadeleye içerisinde.

(Sabah - 29.8.2018)

Bağımlılık üzerine yapılmış sözcelerin edimsel gücünün yoğunlaştırılması için kullanılan anlamsal bileşenleri derecelendiren sözcüksel birimlere bir örnek de (10)' da verilen haber başlığında bulunabilir. 'Perişan' sözcükbiriminin kendinde taşımış olduğu yoğun çaresizlik anlamı bağımlılığın ve etkilerinin edimsel gücünü yoğunlaştırmakta ve bağımlılık üzerine Türkiye haber medyasında üretilen söylemlerin inşasında rol oynamaktadır.

Sonuç

Bu çalışma Türkiye yazılı haber medyasında bağımlılık söyleminin inşasını çözümlemektedir. Çalışma söylemsel stratejilere ve bu stratejileri ortaya koyan ve bağımlılığı söylemsel olarak inşa eden dilsel birimlere odaklanmıştır. Çalışmada Söylem-Tarihsel Yaklaşım'ın öne sürdüğü 5 strateji temel alınmıştır: Bunlar gösterimsel/adlandırma stratejileri, nitelme stratejileri, savlama stratejileri, bakış açısı kazandırma ve yoğunlaştırma stratejileridir. Çalışmanın araştırma sorularını da oluşturan bu beş stratejinin ilkinde ait olarak incelemede, bağımlılığın insan sağlığına zararlı maddeleri ve teknolojik bileşenleri gösteren sözcükbirimler ile eşdizimli olarak kullanıldığını göstermiştir. Böylelikle, 'bağımlılık' ifadesinin insan için bir tehdit ve kurtulması gereken bir durum olduğu ortaya konulmaktadır. Bu bulgular ikinci araştırma sorusunun odağı olan haber metinlerindeki 'bağımlılık' ifadesi üzerine yapılmış olan nitelmelemler ile de desteklenmektedir. Çalışmanın verisi bağımlılığın çoğunlukla olumsuz çağrışımlar yapan diğer dilsel öğeler ile eşdizimli olarak kullanıldığını göstermektedir. Bu durumda, 'bağımlılığa' yüklenen olumsuz nitelikler 'bağımlılık' kavramının olumsuz gösterimini ve böylelikle de olumsuz inşasını gerçekleştirmektedir. Çalışmanın bir sonraki araştırma sorusunu oluşturan savlama stratejileri ile ilişkili olarak çalışmanın verisi Türkiye yazılı haber medyasının bağımlılık söylemlerinde bağımlılığa atfedilen nitelmelemleri iki tartışma alanı üzerinden desteklediğini ve haklı çıkardığını göstermektedir. Çalışmada, bu tartışma alanlarından ilkinin bağımlılığın toplumsal bir sorun, diğerinin ise bağımlılığın bir düşman, tehlike, hastalık veya tuzak savlaması ile tehdit olduğuna işaret etmekte olduğu gözlemlenmiştir. Çalışmada, haber metinlerinin çok sayıda dolaysız söylem aktarımı tümcelerine ve bu yolla uzmanların, konu ile alakalı otoritelerin ve politikacıların görüşlerinin doğrudan aktarımına sahip olduğu görülmüştür. Bu noktada, haber metni yazarlarının kendi ya da yazdıkları gazetenin düşünce, yaklaşım ve tutumlarını söylem aktarımı ile sorumluluğu bir otorite üzerine yönlendirerek ilettikleri ve böylelikle kendi bakış açılarını ve ürettikleri savları destekledikleri

de tartışılabilir. Çalışmada, bağımlılığın olumsuz yanlarının ve etkilerinin edimsel gücünün niceleyicilerin kullanımı ile yoğunlaştırıldığı ve bağımlılık üzerine Türkiye haber medyasında üretilen söylemlerin olumsuz inşasının pekiştirildiği bulgulanmıştır ve böylelikle çalışmanın son araştırma sorusuna da bir yanıt verilmiş olmaktadır.

Bulguları özetlemek gerekirse, çalışmada, STY'nin söylemsel stratejilerinin teşkil ettiği çözümlene ulamlarında eşdizimlilik, konuşma aktarımı, olumsuz çağrışımlara sahip sözcüksel birimlerin kullanımı, niceleyicilerin kullanımı gibi dilsel araçlara ve tartışma alanları (topoi) gibi yine dilsel özellik taşıyan savlama araçlarına yer verildiği görülmüştür. Çalışmada haber metinlerinin temel anlamsal stratejisinin bağımlılığın hangi madde ya da davranışa yönelik olduğunun ve hangi özellikler ile nitelendiğinin belirtilmesi üzerine olduğu belirlenmiştir. Bu da, 'bağımlılık' ifadesinin neyi gösterdiğini ortaya koymakta ve bağımlılığın ne olduğunu ve hangi özelliklere sahip olduğunu inşa etmektedir. Bu medya inşası ile okuyucular bağımlılığa dair görüşler ve zihinsel modeller (van Dijk, 2000, s. 21) oluşturacaklar ve bu zihinsel modeller çok daha geniş bir oluşumun olan 'toplumsal belleğin' (van Dijk, 2000, s. 13) ortaya çıkmasında rol oynayacaktır. Çalışmada, bağımlılığın çoğunlukla olumsuz olarak nitelendiği ve bu nitelermelerin tartışma alanları ile savaştırıldığı ve haklı çıkarıldığı ayrıca atfedilen bu niteliklerin yoğunlaştırma süreçlerinden geçtiği görülmüştür. Bu noktada, bağımlılık ile alakalı olarak yapılandırılan bilgi pekiştirilmiş ve toplumsal bilişe işlenmesi sağlanmıştır.

Çalışmanın bulguları, STY'nin da altını çizdiği metinlerarasılık/söylemlerarasılık kavramlarına gönderme yapan bir niteliktedir. Bu açıdan da, bağımlılık söyleminin tarihsel boyutuna ve bağımlılık söylemini oluşturan alt söylemlerin arasındaki ilişkiye işaret etmektedir. Şöyle ki, çalışmanın verisini oluşturan tür olan haber metinlerindeki bağımlılığın ne olduğuna ve hangi özelliklere sahip olduğuna dair söylemler ile bağımlılığı tanımlamak ve betimlemek amacıyla hazırlanmış akademik metinlerin bağımlılık söylemleri arasında metinlerarası/söylemlerarası bir ilişki kurulması mümkündür. Çalışmanın giriş bölümünde altı çizilen ve bağımlılığı hastalık, toplumsal sorun, vb. şekillerde sunan akademik söylemler ile çalışmanın verisinde karşılaşılan adlandırılmalar, nitelermeler ve savlar ile ortaya konulan söylemlerde aktarımlar görülmektedir. Ayrıca haber metinleri yazarlarının bağımlılık ile ilintili bakış açılarını ve düşüncelerini yansıtan ve okuyucuda da belli bakış açılarının oluşmasına olanak sağlayan konuşma aktarımları da yine metinlerarasılık/söylemlerarasılık kavramları üzerinden tartışılabilir ve gerek haber metinlerinin içinde bulunduğu toplumsal yapıya gerek ise bu metinlerin tarihsel boyutuna gönderme yapabilir.

Toparlamak gerekirse, çalışmanın sonucunda bağımlılığın alkolizm, uyuşturucu, sigara ve teknoloji kullanımı ile konusal bir bağlantı içinde ve olumsuz çağrışımlar yaratacak biçimde verildiği bulgulanmıştır. Bağımlılığın farklı şekillerde adlandırıldığı ve toplumsal bir sorun ve tehdit olarak sunulduğu görülmüştür. Ayrıca, bağımlılığın temel kitlesinde gençler ve gençliğin olduğu da dolaylı bulgulardan biridir. Medya aktarımlarının bağımlılığı gençler ile özleştirerek sunduğu ve gençlik ve bağımlılık ilişkisinin toplumsal şemalara yerleşmesine neden olabildiği de görülmüştür. Bu noktada bağımlılığın olumsuz çağrışımlarının gençliğin de olumsuz algılanmasına neden olduğu tartışılabilir.

Copyright © 2018 Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Researches • November 2018 • 6(16) • 136-148

ISSN 2147-8473

Received | 11 October 2018

Accepted | 25 October 2018

ANALYSIS / RESEARCH

EXTENDED ABSTRACT

Discursive Representation of Addiction in Newsprint Media

Emel Kökpınar Kaya*

The present study concentrates on the addiction discourse in the newsprint media in Turkey. By focusing on the language use of the news published on the web sites of the newspapers, the study aims to explore the discursive representation of 'addiction' and its construction over its representations. More specifically, it targets to examine the discourse strategies and linguistic devices which are used to construct the social-semantic codes of addiction. In this context, the main goal of the study is the linguistic and discursive analysis of the practices that build the perception of addiction in Turkey. In addition, the analysis of the ways that lead to a relationship between youth and addition is in among the main goals of the study. Thus, the study highlights the discursive construction of addiction which affect the social cognition and presents a new understanding and a critical standpoint via the approaches and devices of Critical Discourse Analysis (CDA) towards the media representations of addiction.

* Dr, Hacettepe University, Department of English Linguistics, Ankara, emelkocpinarkaya@gmail.com

The research questions of the study are as follows:

1. How is addiction referred to linguistically in the newsprint media in Turkey?
2. What are the traits, characteristics and features attributed to addiction in the newsprint media in Turkey?
3. What are the arguments and argumentation schemes that justify and legitimise the traits, characteristics and features attributed to addiction in the newsprint media in Turkey?
4. From what perspective or point of view is addiction expressed in the newsprint media in Turkey?
5. How is addiction represented as less or more harmful in the newsprint media in Turkey?

Addiction which is the main focus of the study basically refers to a situation in which the substance or behaviour cannot be given up or controlled (Egger and Rauterberg, 1996). As it is clear, addiction can be on the substances such as cigarettes, alcohol and drugs, and on the behaviours such as eating, TV watching, internet using and shopping (Günüç and Kayri, 2010). This marks a distinction between substance addiction and behavioural addiction (Kim and Kim, 2002). Another distinction can be made between physical addiction and psychological addiction. According to Turkish Green Crescent Society (2018), one of the oldest voluntary organisations which fight against addiction in Turkey, physical addiction is an intense desire towards the substance being used whereas psychological addiction is a keenness towards the substance in order to satisfy the needs of it.

Addictions have some common features. The willing condition to give up the substance or the behaviour which is the object of the addiction, attempts to give up, unsuccessful trials to abstain and the increasing dosages can be specified as these common features (Henderson, 2001; Ögel, 2001). Here, a new distinction can be stressed. In the academic literature, addiction is discussed in terms of its being an illness or an obsession (Foddy and Savulescu, 2006; Heyman, 2009; Hyman, 2005; Leshner, 1997). According to Turkish Green Crescent Society (2018), addiction is psychiatric syndrome and a serious illness.

Very different types and aspects of addiction have been studied by various scientific fields. It is highly available to present studies on the physiological, psychological, sociological and pedagogical causes and effects of addiction (Bilge, 2012; Copella, 2002; Everett and Robbins, 2005; Farkas et al., 1996; Foddy and Savulescu, 2010; Horzum and Barış, 2011; Köknel, 1998; Krazler and Li, 2008; Leshner, 1997; McLennan et al., 1980; Robinson and Berridge, 2000; Şahin and Tuğrul, 2012; Tao et al., 2010; van Rooij et al., 2011; Yılmaz et al., 2014). Yet, few studies on the discursive construction and especially on the linguistic representations of addiction on media have been done. This underlines

a gap on both the discursive aspects of addiction as a concept and the linguistic point of view towards addiction. Thus, the present study contributes to fulfil this gap and brings and understanding to addiction in the interface of Critical Discourse Analysis and media.

Critical Discourse Analysis and Media

Critical Discourse Analysis (CDA), as its name indicates, is a discourse analysis approach which focuses on the term ‘discourse’. However, it does not solely bring an explanation to discourse, it also endeavours to describe the relationship between the discourse structures, social interaction and social structures (van Dijk, 2001, p. 353). Besides, it aims to have a critical attitude towards the social entities. That is to say, CDA concentrated on social problems (Fairclough and Wodak, 1997, pp. 271-280; van Dijk, 2001, p. 353) and this sophisticates it with critical aspects. In its basic definition, CDA which deals with the relationship between discourse and society and it studies this relationship in terms of power relations (Fairclough, 1998; 1995a; 1995b; 1995c; van Dijk, 2001; 1998; 1993; Wodak, 2009; 1999). In broader terms, CDA EŞÇ focuses on the ways that discourse structures produce, approve, reproduce and challenge power relations in society (van Dijk, 2001, p. 353).

As one of the outstanding figures of CDA, Teun A. van Dijk (1993, pp. 253-254) underlines that power gained through tools such as money, oppression and information enables us to reach the rhetorical tools which can be used to transform the minds of people. Here, language is highly underlined; language is both an entity which produces discourse and a very important rhetorical tool, and it is also in a “strong and pervasive relationship between linguistic structure and social structure” (Kress and Hodge, 1979, p. 185).

At this point, the definitions of discourse and its relationship between discourse and language should be explained. If defined in its basic terms, discourse is “speech or writing seen from the point of views of the beliefs, values and categories which it embodies; these beliefs, etc. constitute a way of looking at the world an organization or representation of experience” (Hawthorn, 1992, p. 48 cited in Mills, [1997] 2004, p. 5). In other words, discourse can be described as a whole of language use of individuals and society and frames of mind which lead to these specific uses (Kökpinar-Kaya, 2016, p. 264). Discourse cannot be thought independently from language since discourse is not only accepted as the product of linguistic actions but also the fundamental element in its emergence.

According to van Dijk (2000, p. 88), language is a social practice and even it is the most valuable practice which can describe more others. Both oral and written discourses, therefore, are social practices (Fairclough and Wodak, 1997; Kress, 1990; Wodak, 1996; 1995; Wodak et al., 1999; Tischer et al., 2000) and they represent and construct power relations in society. Via language use, it is possible to shape, reshape or transform perceptions, attitudes and ideas of society. This feature inevitably underlines the constructive power of discourse.

Apparently, media has the power to reach the masses (Cotter, 2001). Owing to its advantageous state in the power relations and extensive use of linguistic devices, media discourse is one of the fields in which the constructive power of discourse can highly be seen. Especially news media has a significant role in the construction of the minds of audiences and readers (Dursun, 2014) since it creates a social reality for recipients (Bell, 1991; Fairclough, 1995a; 1995b; 1992a; Fowler, 1991; van Dijk, 1998; 1995a; 1995b; van Leeuwen, 1996; Wodak, 2003; Wodak and Meyer, 2001). At this context, it is eligible to highlight the power of news producers on media users and the relationship between CDA and media.

Theoretical Framework and Method

The theoretical basis of the present study depends on the theoretical framework of van Dijk (1988a; 1988b; 1988c) on news components and structure, and Discourse Historical Approach (DHA) developed by Wodak et al. (2009). In the study, the method proposed by DHA which is one of the complicated and multidisciplinary approaches of CDA has been used. DHA, dealing with the relationship between language and other social components, conceptualises discourse as a social act. In this frame, discourse is a part of other social practices. It accepts oral and written language as a form of social practice (Fairclough and Wodak, 1997). Here, the semiotic and social aspects of discourse is stressed.

Discourse has some other aspects in DHA. Discourse cannot be thought separately from the concept of text. Texts are the material and durable products of linguistic actions (Wodak, 2001, p. 66). In such a situation, the concept of discourse is realised by the concept of texts. In addition, texts cannot be produced independently from the prior texts (Kristeva, 1980, p 36). This leads us to the concept of 'intertextuality'. In DHA, there are "intertextual and interdiscursive relationships between utterances, texts, genres and discourses" (Wodak, 2001, p. 67). Here, intertextuality labels the emergence of texts in other texts and interdiscursivity refers to the representation of discourses in different genres and discourses (Choularaki and Fairclough, 1999). Henceforth, any product of linguistic actions are open to intertextual/interdiscursive relationships (Fairclough, 1992b, p. 102). That is, this relationships emphasises the historical aspect of discourse.

Among the other aspects of discourse, we can list topical connectivity, plurality and argumentative connectivity. These aspects need to reveal the topics and argumentations which are produced by language. In order for these, DHA proposes a three-dimensional methodology (Wodak, 2001; Wodak et al., 1999; Wodak and Meyer, 2001). In this methodological framework, the first step is to specify the contents and topics. In the next step, the discourse strategies are determined. In the last step, the linguistic realisations which create these topics and strategies are explored. To sum up, in the present study the topics, discourse strategies and their linguistic realisations emerged in news texts have been examined.

Exploring the addiction discourses of newsprint media in Turkey, the present study used the ‘discourse strategies’ developed by Wodak (2001, p. 73) in order to study the discursive construction of collective identities. These strategies have been adapted to the discursive construction of addiction and is presented in Table 1.

Table 1. Discursive Strategies (Wodak, 2001, p. 73)

Strategy	Objectives	Devices
Referential/ Nomination	Construction of ingroups and outgroups <i>Construction of addiction</i>	Membership categorization Metaphors, metonymies, and Synecdoches <i>Semantic categorisation Collacation</i>
Predication	Labelling social actors more or less positively or negatively, deprecatorily or appreciatively <i>Labelling addiction more or less positively or negatively, deprecatorily or appreciatively</i>	Stereotypical, evaluative attributions of negative or positive traits <i>Evaluative attributions of negative or positive traits towards addiction</i>
Argumentation	Justification of positive or negative attributions <i>Justification of positive or negative attributions</i>	Topoi, fallacies, and counterfactuals used to justify inclusion or exclusion, discrimination or preferential treatment <i>Topoi, fallacies, and counterfactuals used to justify the attributions towards addiction</i>
Perspectivisation, framing, or discourse representation	Expressing involvement, positioning speaker’s point of view <i>Expressing involvement, positioning speaker’s point of view</i>	Reporting, description, narration or quotation of (discriminatory) events and utterances <i>Reporting, description, narration or quotation of events and utterances about addiction</i>
Intensification, mitigation	Modifying the epistemic status of a proposition <i>Modifying the epistemic status of a proposition</i>	Intensifying or mitigating the illocutionary force of (discriminatory) utterances <i>Intensifying or mitigating the illocutionary force of utterances on addiction</i>

In the present study which is grounded on the specific ideas and approaches in CDA the constructive aspect of discourse is highly emphasised. At this frame, the study has a constructivist/constructionist perspective. Besides, it adopts fundamentals of interpretivist paradigm in accordance with its methodological and critical standpoint.

The main object of the study is the newsprint media in Turkey as it is explained before. The data of the study includes news texts of six newspapers on their online versions. The newspapers have been chosen from different newspapers in order to represent different ideological stances. They are *BirGün*, *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Sabah*, *Yeni Akit* and *Yeni Çağ*. In data collection process, the online pages of the newspapers (www.birgun.net, www.cumhuriyet.com.tr, www.hurriyet.com.tr, www.sabah.com.tr, www.yeniakit.com.tr, www.yenicaggazetesi.com.tr) have been searched in terms of the expression 'bağımlılık (addiction)' and the news texts between the dates of 1 January 2018 and 28 September 2018 which are listed by the online page have been included to the data. 121 news texts from *BirGün*, 101 from *Cumhuriyet*, 389 from *Hürriyet*, 248 from *Sabah*, 14 from *Yeni Akit* and 59 news texts from *Yeni Çağ* comprise the data of the study. In the study, a total of 932 news texts have been explored in a qualitative point of view.

The Analysis of the Discursive Construction of Addiction

In the first phase of the analysis, the analysis of topics, it has been observed that 'addiction' is not used only for the meaning of being incapable of giving up a substance or behaviour. The topical analysis has showed that 'addiction' is also used for expressing 'the enjoyment', 'economical dependency' and 'international relations'.

In the data, it has been found that the number of the news texts that contain the expression 'addiction' in the meaning of being incapable of giving up a substance or behaviour is 430 out of 932 news texts. After this elimination 24 news texts from *BirGün*, 30 from *Cumhuriyet*, 194 from *Hürriyet*, 142 from *Sabah*, 10 from *Yeni Akit* and 30 news texts from *Yeni Çağ* have been analysed in terms of the discourse strategies cited before.

Representation/Nomination of Addiction

The core semantic strategy of the news texts is to represent addiction in terms of the substance or behaviour the addiction depends on. In this way, what addiction refers to and what it really means is constructed by this strategy. The basic linguistic device has been specified collocation which underlines the lexical components being together in a sentence. Table 2 presents the collocations of addiction observed in the news texts.

Table 2: Representation/nomination of Addiction

Strategy	Objectives	Devices
Referential/ Nomination	The construction of addiction	<p><i>Semantic categorisation</i> <i>Collocations</i></p> <p>Madde bağımlılığı (Substance addiction) Nikotin bağımlılığı (Nicotine addiction) Sigara bağımlılığı (Cigarette addiction) Elektronik sigara bağımlılığı (Electronic cigarette addiction) Tütün bağımlılığı (Tobacco addiction) Alkol bağımlılığı (Alcohol addiction) Uyuşturucu bağımlılığı (Drug addiction) Uyuşturucu madde bağımlılığı (Drug addiction) Öksürük şurubu bağımlılığı (Linctus addiction) Şeker bağımlılığı (Sugar addiction) Şekerli gıdalara bağımlılık (Sugared food addiction) Unlu gıdalara bağımlılık (Foured food addiction) Karbonhidrat bağımlılığı (Carbohydrate addiction) Çikolata bağımlılığı (Chocolate addiction) Kafein bağımlılığı (Cafein addiction) Tuz bağımlılığı (Salt addiction)</p> <p>Teknoloji bağımlılığı (Technology addiction) (Akıllı) telefon bağımlılığı ([Smart] telephone addiction) Tablet bağımlılığı (Tablet computer addiction) Bilgisayar bağımlılığı (Computer addiction) İnternet bağımlılığı (Internet addiction) Oyun bağımlılığı (Game addiction) Sosyal medya bağımlılığı (Social media addiction) Dijital bağımlılık (Digital addiction) Sanal bağımlılık (Virtual addiction) Bitcoin bağımlılığı (Bitcoin addiction) Çevrimiçi etkinliklere bağımlılık (Online facility addiction) Twitter bağımlılığı (Twitter addiction)</p> <p>Kumar bağımlılığı (Gambling addiction) Seks robotu bağımlılığı (Sex robot addiction) Seks bağımlılığı (Sex addiction) Cinsel bağımlılık (Sexual addiction)</p> <p>Fiziksel ve ruhsal bağımlılık (Physical and psychological addiction) Psikolojik bağımlılık (Psychological addiction) Davranışsal bağımlılık (Behavioural addiction)</p>

As it is seen in Table 2, ‘addiction’ is referred with the substance or behaviour coming before itself. More specifically, addiction is represented with harmful substances such as drugs, nicotine, sugar, even salt, with technological devices and terms such as internet, computer and telephone, with expressions referring to specific behaviours such as game, gambling and sex. In addition to them, the physiological and psychological aspects of addiction are observed in the study.

Predication of Addiction

In addition to the referential and nomination strategies of addiction, predication strategies of addiction are achieved via the use of collocation in the news texts. However, this time the collocations signal the traits, characteristics and features of addiction. The predications of addiction can be seen in Table 3.

Table 3: Predication of Addiction

Strategy	Objectives	Devices
Predication	Labelling addiction more or less positively or negatively, deprecatorily or appreciatively	<p>Evaluative attributions of negative or positive traits towards addiction</p> <p>Bağımlılık riski (Addiction risk) Bağımlılık tedavisi (Addiction treatment) Bağımlılık uyarısı (Addiction warning) Bağımlılık sorunu (Addiction problem) Bağımlılık batağı (Addiction gutter) Bağımlılık yaşı (Addiction age) Bağımlılığın zararları (Harms of addiction)</p> <p>Bağımlılıktan kurtulmak (To get rid of addiction) Bağımlılıktan korumak (To prevent from addiction) Bağımlılıktan uzak durmak (To prevent from addiction) Bağımlılıkla savaşmak (To avoid addiction) Bağımlılığı kontrol altına almak (To take addiction under control)</p> <p>Bağımlılığa önlem (Precaution for addiction) Bağımlılığa karşı farkındalık (Awareness towards addiction) Bağımlılıklara yönelik koruma (Preservation towards addiction) Bağımlılıklara yönelik önleme (Prevention towards addiction)</p> <p>Bağımlılıklara yönelik bilinçlendirme (Awareness-raising towards addiction)</p> <p>Bağımlılık ile mücadele (Struggle with addiction)</p> <p>Bağımlılık ve zararlı alışkanlıklar (Addiction and harmful habits) Bağımlılık ve uyuşturucu (Addiction and drugs) Bağımlılık ya da psikolojik sorunlar (Addiction and psychological problems) Akıl sağlığı ve bağımlılık sorunları (Mental health and addiction) Adalet, suç ve bağımlılık konuları (Justice, crime and addiction) Suç, bağımlılık ve istismar gibi konular (Crime, addiction and abuse)</p> <p>Bağımlılık, aile içi şiddet, taciz, iletişimsizlik ve ölüm (Addiction, domestic violence, abuse, lack of communication and death)</p>

As it can be seen in Table 3, addiction is used together with the linguistic components that have negative connotations such as risk, harm, problem and treatment. This lexical components with their negative connotations predicate addiction in term negative terms. Besides, the verbs ‘to get rid of’, ‘to prevent’, ‘to control’ also put stress on addiction by featuring it with negative traits. Another linguistic device of negative predication is listing addiction with lexical units having negative connotations such as death, abuse and crime.

Argumentation of Addiction

The discursive construction of addiction can be investigated in terms of topoi. According to Wodak (2001, p. 74) topoi can be accepted as the parts of argumentation which contain explicit and inferential premises. The addiction discourses of the newsprint media in Turkey can be discussed through two different topoi. One of these topoi has sub-argumentation units which can be called as topos. The topoi are as follows:

- topoi of social problem

- topoi of threat
 - topos of enemy
 - topos of danger
 - topos of illness
 - topos of trap

Perspectivisation towards Addiction

This section examines the strategies of perspectivisation, framing and discourse representation which are proposed by Wodak (2001). Through this strategy discourse producer expresses her/his involvement to the discourses and positions herself/himself to the point of view of the language user whose discourses are expressed. The linguistic devices of these strategies are reporting, description, narration or quotation of events and utterances. The data of the study exhibits that news texts frequently have direct discourse representation. News text writers seems in a tendency to express the events via the words of specialists, authorities and politicians. Thus, they convey their ideas, attitudes and approaches with the use of these speech representations, and owe the responsibility to authorities. Moreover, such a linguistic action plays the role of supporting and legitimising the point of view and argumentations of news text writer as Fairclough (1989, sp. 51) discusses. According to him, the representation of the utterances of social actors has a great prominence since they show whose opinions, concerns and perspectives have been adopted. In the data, a peculiar use of the first plural person pronoun has also been observed. Some news texts use the pronoun ‘biz (we)’ which represents the point of view that the news had been written.

Intensified Use of Addiction

In the addiction discourse of newsprint media, modifying the epistemic status of a proposition is achieved through intensifying or mitigating the illocutionary force of utterances on addiction. The basic linguistic device is the use of quantifiers. In the data it is observed that via the use of quantifiers such as *ilk* (the first), the negative attributions of addiction are reinforced and the effects of addiction is intensified. In addition to the quantifiers, modifying the epistemic status of a proposition can be performed by the use of lexical units grading the semantic components of the expression such as *daha fazla* (more). Another linguistic device is the use of lexical units which have an intensified negative meaning such as '*perişan* (miserable)'.

Conclusion

The present study explores the discursive construction of addiction in newsprint media in Turkey via discourse strategies and linguistic devices that embody these strategies. In the study 5 strategies have been analysed: referential/nomination, predication, argumentation, perspectivisation and intensification strategies. In the analysis sections which depend on these strategies, linguistic devices such as collocation, discourse representation, lexical units with an intensified meaning and quantifiers, and *topoi* which also have linguistic aspects have been observed.

The core semantic strategy of the news texts is to represent addiction in terms of the substance or behaviour the addiction depends on and its negative traits, characteristics and features. In this way, what addiction refers to and what it really means is constructed. Through such a construction readers produce opinions and construe mental models (van Dijk, 2000, p. 21) and these mental models lead to a larger formation, 'social memory' (van Dijk, 2000, p. 13). In the study, it has been observed that addiction is generally predicated with negative attributions which are argued and legitimised through *topoi* of social problem and threat. Besides, these negative attributions are also object to intensification processes. At this context, the constructed knowledge about addiction is reinforced and processed through social cognition.

To sum up, the study has concluded that addiction is represented as it is in a topical relationship with alcoholism, drugs, smoking and technology, and as having negative connotations. It has also underlined that addiction is named in various ways and presented as a problem and threat. Besides, an indirect finding of the study is that young people are referred as the core object of addiction. The media practices of the newsprint media in Turkey present addiction by identifying it with youth and may cause the positioning of this identification in the schematic structure of social understanding. At this point, the negative attributions of addiction can be discussed to affect the perception of society about youth in a negative way.

Kaynakça/References

- Bell, A. (1991). *The language of news media*. Oxford: Blackwell.
- Bilge, F. (2012). Bir grup ilköğretim öğrencisinde bilgisayara yönelik bağımlılık eğilimi değerlendirmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 43, 96–105.
- Chouliaraki, L. & Fairclough, N. (1999). *Discourse in late modernity: Rethinking critical discourse analysis*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Copella, A. (2002). Addiction and the family: Is it time for services to talk notice of the evidence. *Addiction*, 97(11), 1361–1363.
- Cotter, C. (2001). Discourse and media. D. Schiffrin, D. Tannen and H.E. Hamilton (Eds.), *The handbook of discourse analysis* içinde (ss. 416–436). Oxford: Blackwell.
- Dursun, Ç. (2014). *TV haberlerinde ideoloji*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Egger, O. & Rauterberg, M. (1996). Internet behaviour and addiction. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Work & Organisational Psychology Unit (IfAP), Swiss Federal Institute of Technology (ETH), Zürich.
- Everitt, B. J. & Robbins, T. M. W. (2005). Neural systems of reinforcement for drug addiction: from actions to habits to compulsion. *Nature Neuroscience*, 8, 1481–1489.
- Fairclough, N. (1989). *Language and power*. Londra: Longman.
- Fairclough, N. (1995a). *Media discourse*. Londra: Edward Arnold.
- Fairclough, N. (1995b). *Critical discourse analysis*. Boston: Addison Wesley.
- Fairclough, N. (1992a). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Fairclough, N. (1992b). Intertextuality in Critical Discourse Analysis. *Linguistics and Education* 4, 269–293.
- Fairclough, N. (1998). *Language and ideology. Critical Discourse Analysis: The critical study of language*. New York: Longman.
- Fairclough, N. & Wodak, R. (1997). Critical discourse analysis. van Dijk, T. A. (Ed.), *Discourse as social interaction* içinde (ss. 258–284). Londra: Sage.
- Farkas, A. J., Pierce, J. P., Zhu, S. H., Rosbrook, B., Gilgin, E. A., Berry, C. & Kaplan, R. M. (1996). Addiction versus stages of change models in predicting smoking cessation. *Addiction*, 91(9), 1271–1280.
- Foddy, B. & Savulescu, J. (2006). Addiction and autonomy: Can addicted people consent to the prescription of their drug of addiction? *Bioethics*, 20(1), 1–15.
- Foddy, B. & Savulescu, J. (2010). Relating addiction to disease, disability, autonomy, and the good life. *Philosophy, Psychiatry, & Psychology*, 17(1), 35–42.
- Fowler, R. (1991). *Language in the news: discourse and ideology in the press*. Londra: Routledge.
- Günüş, S. & Kayrı, M. (2010). Türkiye’de internet profili ve internet bağımlılık ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik-güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220–232.
- Hawthorn, J. (1992) *A concise glossary of contemporary literary theory*. Londra: Edward Arnold.
- Henderson, E. C. (2001). *Understanding addiction*. Mississippi: University Press of Mississippi.
- Heyman, G. (2009). *Addiction: A disorder of choice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Horzum, M. B. & Barış, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunu bağımlılık düzeylerinin değişik değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 56–68.
- Hunston, S. (2002). *Corpora in Applied Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hyman, S. (2005). Addiction: A disease of learning and memory. *American Journal of Psychiatry*, 162, 1414–1422.
- Kim, S. & Kim, R. (2002). A study of Internet addiction: Status, causes, and remedies-focusing on the alienation factor. *International Journal of Human Ecology*, 3(1), 1-19.

- Köknel, Ö. (1998). *Bağımlılık: Alkol ve madde bağımlılığı*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kökpınar Kaya, E. (2016). Dil ve gösterge ekseninde söylem çözümlemesi. S.N. Büyükkantarcıoğlu, I. Özyıldırım & E. Yazar (Eds.), *Ahmet Kocaman'a armağan: Dilbilime adanmış bir yaşam içinde* (ss. 261–272). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Krazler, H. R. & Li, T. K. (2008). What is addiction? *Alcohol Research & Health*, 31(2), 93–95.
- Kress, G. (1990). Critical discourse analysis. *Annual Review of Anthropology*, 11, 84–97.
- Kress, G. & Hodge, R. (1979). *Language as ideology*. Londra: Routledge & Kogan Paul.
- Kristeva, J. (1980). *Desire in language: A semiotic approach to language and art*. New York: Columbia University Press.
- Leshner, A. I. (1997). Addiction is a brain disease, and it matters. *Science*, 278(5335), 45–47.
- Louw, B. (1993). Irony in the text or insincerity in the writer? The diagnostic potential of semantic prosodies. Baker, M., Francis, G. & Tognini-Bonelli, E. (Eds.), *Text and technology: In honour of John Sinclair* içinde (ss. 157–176). Philadelphia ve Amsterdam: John Benjamins.
- McLellan, A. T., Luborsky, L., Woody, G. E., & O'Brien, C. P. (1980). An improved diagnostic evaluation instrument for substance abuse patients: The Addiction Severity Index. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 168(1), 26–33.
- Mills, S. (2004). *Discourse*. Londra ve New York: Routledge.
- Ögel, K. (2001). İnsan, yaşam ve bağımlılık tartışmalar ve gerekçeler. İstanbul: Kültür Sanat Yayıncılık.
- Robinson, T. E. & Berridge, K. C. (2000). The psychology and neurobiology of addiction: An incentive-sensitization view. *Addiction*, 95(2), 91–117.
- Sinclair, J. M. (1991). *Corpus Concordance Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
- Şahin, C. & Tuğrul, V. M. (2012). İlköğretim öğrencilerinin bilgisayar oyunları bağımlılık düzeyinin incelenmesi. *Journal of World of Turks*, 4(3), 115–130.
- Tao, R., Huery, X., Wang, J., Zhong, H., Zhang, Y. & Li, M. (2010). Proposed diagnostic criteria for internet addiction. *Addiction*, 105, 556–564.
- Tekin, B. Ç. (2008). The construction of Turkey's possible EU membership in French political discourse. *Discourse & Society* 19(6), 727–763.
- Tischer, S., Meyer, M., Wodak, R. & Vetter, E. (2000). *Methods of text and discourse analysis*. Londra: Sage.
- Van Dijk, T. A. (1980). *Macrostructures. An interdisciplinary study of global structures in discourse, interaction, and cognition*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Van Dijk, T. A. (1988a). *News analysis: Case studies of international and national news in the press*. Hillsdale, N.J.: L. Erlbaum.
- Van Dijk, T. A. (1988b). Semantics of a press panic: The Tamil 'invasion'. *European Journal of Communication*, 3, 167–188.
- Van Dijk, T. A. (1988c). *News as discourse*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.
- Van Dijk, T. A. (1993). Principles of critical discourse analysis. *Discourse and Society*, 4, 249–283.
- Van Dijk, T. A. (1995a). The mass media today: Discourses of domination or diversity? *Javnost/The Public* (Ljubljana), 2(2), 27–45.
- Van Dijk, T. A. (1995b). Discourse, opinions and ideologies. Discourse and ideologies. *Special issue of Current Issues in Language and Society*, 2(2), 115–145.
- Van Dijk, T. A. (1998). *Ideology*. Londra: Sage.
- Van Dijk, T. A. (2000). *Ideology and Discourse. A Multidisciplinary Introduction*. 13.11.2015 tarihinde <http://www.discourses.org/UnpublishedArticles/Ideology%20and%20discourse.pdf> adresinden erişildi.

- Van Dijk, T. A. (2001). Critical discourse analysis. D. Tannen, D. Schiffrin & H. Hamilton (Eds.), *Handbook of Discourse Analysis* içinde (ss. 352–371). Oxford: Blackwell.
- Van Leeuwen, T. (1996). The representation of social actors. C. R. Caldas-Coulthard & M. Coulthard (Eds.), *Texts and practices, readings in Critical Discourse Analysis* içinde (ss. 32–70). Londra: Routledge.
- Van Rooij, A., Schoenmakers, T. M., Vermulst, A. A., van der Eijden, R. J. J. M. & van de Mheen, D. (2011). Online video game addiction: identification of addicted adolescent gamers. *Addiction*, 106, 205–212.
- Wodak, R. (1996). *Disorders of discourse*. Londra: Longman.
- Wodak, R. (1999). The discursive construction of national identity. R. Wodak, R. de Cillia, M. Reisigl & K. Liebhart (Eds.), *Discursive construction of national identity* içinde (ss.7–48). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Wodak, R. (2001). The Discourse-Historical Approach. R. Wodak & M. Meyer (Eds.) *Methods of critical discourse analysis* içinde (ss. 63–94). Londra: Sage Publications.
- Wodak, R. (2003). Populist discourses: The rhetoric of exclusion in written genres. *Document Design: Journal of Research and Problem Solving*, 4(2), 133–148.
- Wodak, Ruth (2009). The semiotics of racism. A critical Discourse-Historical Analysis. J. Renkema (Ed.), *Discourse, of course* içinde (ss. 311 –326). Amsterdam: John Benjamins.
- Wodak, R. & Meyer, M. (2001). *Methods in Critical Discourse Analysis*. Londra: Sage.
- Wodak, R., de Cillia, R., Reisigl, M., & Liebhart, K. (1999/2009). *The discursive construction of national identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Yılmaz, E., Şahin, Y. L., Haseski, H. İ. & Erol, O. (2014). Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi: Balıkesir İli örneği. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 132–144.
- <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/bagimlilik-nedir> 01.10.2018 tarihinde indirildi.

Copyright © 2018 Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Researches • November 2018 • 6(16) • 149-164

ISSN 2147-8473

Received | 03 October 2018

Accepted | 31 October 2018

Promoting News Values on Newsprint Media: The Discursive Construction of Youth as Drug Addicts

Beyza Eren*

Abstract

Newspapers, whether they are published on papers or on the Internet, provide news for readers. News are written in the purpose of conveying information of real life events. Yet, another purpose of the media workers is constructing and promoting news values. In other words, they endeavour to make their news texts more interesting and attractive. From this perspective, news values (negativity, timeliness, proximity, superlativeness, eliteness, impact, novelty, personalisation and consonance) are seen as values that exist in and are constructed through specific discourses (Bednarek and Caple, 2014). In this study, 80 news particularly on drugs from 8 different Turkish news portals which are published between the years of 2015 and 2018 are examined through a multimodal discourse analysis to find out how and which news values are constructed in drug news in relation to young people through a critical perspective. As a result, most of the drug addicts are represented as young people. More specifically, young drug addicts are the ones who are mostly reported on news. In news texts, these 'young' addicts are used to promote news values. Here, I discuss news texts which promote news values by representing young people as drug addicts and highlight 'drug issue' which is a serious social problem. These media practices create another social problem. People become open to conceive young people as drug users. This leads to negative connotations and understandings about young people in the society through their social cognition. Yet, it still plays a prominent role in the perception of the people that using drugs are normal, regular, and not surprising behaviour for youth.

Keywords: Youth, News Media, Drug Addicts, News Values, Multimodality, Critical Discourse Analysis.

* A Undergraduate Student Beyza Eren, Hacettepe University, Faculty of Arts, Department of English Linguistics, beyza1@live.com

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/
Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 150-164

ISSN 2147-8473
Başvuru | 03 Ekim 2018
Kabul | 31 Ekim 2018

İNCELEME / ARAŞTIRMA

Yazılı Haber Medyasında Haber Değerlerinin Artırılması: Gençliğin Uyuşturucu Bağımlısı Olarak Söylemsel İnşası

Beyza Eren*

Öz

Gazeteler, ister kağıda basılmış ister İnternet'te olsun, okuyucular için haber sağlamaktadırlar. Haberler gerçek hayat olaylarına dair bilginin iletilmesi amacı ile yazılırlar. Ancak medya çalışanlarının bir diğer amacı da haber değerlerinin inşası ve artırılmasıdır. Bir başka deyişle, haber metinlerinin daha ilginç ve çekici olmasına çaba gösterirler. Bu bakış açısıyla, haber değerleri (olumsuzluk, zamanlılık, üstünlük, elitlik, etki, özgünlük, kişileştirme ve uyum) belli söylemler içinde ve bu söylemler aracılığıyla inşa edilen değerler olarak görülmektedir (Bednarek ve Caple, 2014). Bu çalışmada, gençlerle bağlantılı uyuşturucu haberlerinde hangi haber değerlerinin ve bu haber değerlerinin nasıl olduğunun bulunması amacı ile eleştirel bir bakış açısı ile 2015 ve 2018 tarihleri arasında yayımlanan 8 farklı Türk haber portalından alınan özellikle uyuşturucu üzerine olan 80 haber çok kipli söylem çözümlemesi yapılarak incelenmektedir. Çalışmanın sonucunda, uyuşturucu bağımlıları genç insanlar olarak gösterilmektedir. Daha özelinde, haberlerde gösterilenler çoğunlukla genç uyuşturucu bağımlılarıdır. Haber metinlerinde bu 'genç' bağımlılar haber değerlerinin artırılması için kullanılmaktadır. Bu noktada, haber metinlerinin genç insanları uyuşturucu bağımlısı olarak gösterdiğini tartışmaktayım ve ciddi bir toplumsal sorun olan 'uyuşturucu sorununun' altını çizmekteyim. Bu medya pratikleri başka bir problemi daha oluşturmaktadır. İnsanlar genç insanları uyuşturucu bağımlısı olarak görmeye açık hale gelmektedir. Bu da toplumun bilgilendirilmesinde gençler hakkında olumsuz çağırışmaları ve anlayışları ortaya çıkarmaktadır. Böylelikle, insanların gençlik üzerine uyuşturucu kullanmanın normal ve düzenli olduğu ve şaşırtıcı bir davranış olmadığı algılarında rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, Haber Medyası, Uyuşturucu Bağımlısı, Haber Değerleri, Çok Kiplilik, Eleştirel Söylem Çözümlemesi.

* Yüksek lisans Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Sanat Fakültesi, İngiliz Dili Bilimi Bölümü, beyza1@live.com

Introduction

This study basically focuses on discourse analysis of media text and discursive construction of the news values and youth in news media. Discourse is defined as a part of complex social events by van Dijk (1997). According to van Dijk, discourse has three main dimensions: language use, the communication of ideas (in relation to ‘the cognition’), and interaction in social context. This explanation clearly shows that discourse cannot be thought without society and social relationships (Kökpınar Kaya, 2016; 2017). A very well-known explanation of discourse accepts it as a social practice (Fairclough and Wodak, 1997; Kress, 1990; Wodak, 1995; 1996; Wodak et al., 1999; Tischer et al., 2000).

Discourses are shaped by prior discourses and discourses shapes the possibilities for future discourses (Johnstone, 2002, p. 9). Here, ‘media discourse’ has a highly critical significance because of its constructive impact upon the discourses in a society. According to Althusser (1971), ideological forms serve to the reproduction and maintenance of the existing system which grounds on the power relations. Çiler Dursun (2014) explains the relations between media, power, ideology and discourse, as well. Media reproduces the dominant ideology descriptions in ideological processes and news is a very strategic textual discourse for the construction and the representation of the reality (Dursun, 2014). Each discourse of media texts, which has gained the trust of society, has various constructive influences on social cognition. The existence, construction and reconstruction of social cognition highly prove the influence of media.

This study is related to the construction of discourses via news media. News are written with the aim of reporting events happened around and have newsworthiness. However, due to the economic value, news workers also aim to construct news values. The news values are described by Monika Bednarek and Helen Caple in 2014 as negativity, timeliness, proximity, superlativeness, eliteness, impact, novelty, personalisation and consonance. They are seen as values that exist in and are constructed through specific discourses (Bednarek and Caple, 2014). These discourses which construct news values are multimodal (verbal, visual...) in their nature when media is considered.

Ideological side of news values have been researched by various researchers. Fowler (1991, pp. 13-15) stresses that news values are culturally and socially constructed rather than natural. One of the other researchers who stresses ideological nature of news values is Allan Bell (1991). According to Bell, they are not neutral, but reflect ideologies and priorities held in society. In another perspective, Bednarek and Caple (2012a, 2012b) who defined newsworthiness from a different standpoint, researched news values as elements construed in and through discourses. These studies provide a new framework for the study of media discourse: ‘discursive’ constructivist approach to news values.

The discursive construction of news values has not broadly been studied in the perspective of CDA (Bednarek and Caple, 2014). Studies conducted on the concept of newsworthiness will contribute to the understanding of discourse and its mutual relationship between society, ideology and power. This study aims to fill the gap with analysing how news values constructed through multimodal discourses in news on drugs in Turkish news portals. It tries to gain a new understanding about media's influence on the social cognition of Turkish society through the concept of newsworthiness that Bednarek and Caple (2014) proposed. Thus, the study will serve to the newsprint media discourse in a short extent and to CDA in a broader.

Data and Methodology

In this study, I aim to fulfil the gap in studies on the discursive construction of news values that Bednarek and Caple (2014) refer as to be limited in the perspective of CDA. I examine how news values are constructed in Turkish newsprint media within a critical perspective. Specifically, I endeavour to achieve a multimodal discourse analysis to find out how and which news values are constructed in drug news in relation to young people. I also discuss the constructive influence of specific media texts on the social cognition of Turkish people towards youth.

The data of the present study includes ten news particularly on drug use from each 8 different Turkish news portals (AKŞAM, CUMHURİYET, HABER TÜRK, HÜRRİYET, MİLLİYET, SABAH, SÖZCÜ, YENİ AKİT). That is, 80 news in total are examined in the study which depends on a multimodal discourse analysis. The number of the texts has been limited to ten for each newspaper in order to have more comprehensive and eligible data. In news texts examined in the study has been numbered and selected randomly.

These news portals are online version of some newspapers in Turkey. The web sites of the news portals are 'www.akşam.com.tr', 'www.cumhuriyet.com.tr', 'www.habertürk.com.tr', 'www.hürriyet.com.tr', 'www.milliyet.com.tr', 'www.sabah.com.tr', 'www.sözcü.com.tr', 'www.yeniakit.com.tr'. These news portals which have different ideologies and world view are specifically selected to give place to different voices about drug use. Two newspapers, Cumhuriyet and Sözcü have anti-governmental discourses whereas Sabah and Yeni Akit have highly pro-governmental perspectives. The others seem to have populist discourses. The newspapers have been chosen in terms of their numbers of visit. Akşam, Haber Türk, Hürriyet, Milliyet, Sabah, Sözcü and Yeni Akit are listed in the most visited web pages of Turkey according to ComScore and alexa.com. Cumhuriyet is purposefully selected for its representing a specific ideological point of view.

The time span of the data is limited to 3 years since more news texts mean less eligibility. In order to control the amount of data, the news texts on drugs and drug use between the years of 2015 and 2018 have been explored.

The study targets to find out how and which news values are constructed in news on drugs and drug use in relation to young people through a critical perspective. To this end, in each news portals the word 'drug (uyuşturucu)' has been searched, all the news texts have been specified with numbers and then 10 news are randomly selected. Then, the titles, texts, photographs and videos of the selected news are analysed through multimodal discourse analysis which requires an interpretative perspective. The analysis has a critical perspective and achieved through the notions of Bednarek and Caple (2014) and Theo van Leeuwen (1996; 2015).

Monica Bednarek and News Values

News values are generally defined as the prominence a news story is given by a media product. In the Journalism literature, news values are defined as properties of events or stories that are applied by news workers in order to select events or stories as news or to choose the structure and order of reporting (Bednarek and Caple, 2014).

News values have not been analysed much in a critical perspective. In other words, they have not been studied by linguists who deal with Critical Discourse Analysis. Bednarek and Caple (2014) provide valuable insight into the importance of news values in CDA and a constructivist approach to these values through their study. Together with some other scholars Bednarek and Caple (2014) propose that language can be seen as expressing, indicating, emphasising or highlighting news values (Bell, 1991; Bednarek, 2006), or news values can be regarded as becoming embedded in language (Cotter, 2001, p. 67). According to them, a study on news values (negativity, timeliness, proximity, superlativeness, eliteness, impact, novelty, personalisation and consonance) may give us a chance to focus on the discursive construction of news values and its possible effects on the social cognition of the society. This is the main rationale of this study.

There are 9 news values and their briefly definition and key devices (Bednarek and Caple, 2014). They are explained one by one below.

Negativity is about 'the negative aspects of an event'. If negative aspects of the news are given via negative evaluative language, then news value, negativity emerges. Negative language use may include language expressing the speaker's/writer's negative opinion/disapproval such as 'this is bad', 'terrible news', 'a tragedy'. Reference to negative emotions that are generally considered as negative experiences such as 'distracted',

'flurried manner', 'breaking our hearts', 'shock', 'disappointment' may be used as negative evaluative devices. Negative lexis describing actors/happenings that would be considered negative by the social mainstream can be employed as well. For example 'damaged', 'killed', 'deaths', 'blood trails', 'crime', 'destruction', 'confusion', 'offence', etc.

Timelessness reveals 'the relevance of an event in terms of time'. It promotes news values by referring specific linguistic devices such as 'recent', 'ongoing'. As it is understood, news workers may employ explicit reference to the present, the recent past, the near future or the season. Some specific examples are 'yesterday's flash flooding', 'currently', 'finally', 'in a short span of time'. Yet, it is possible to refer to the specific time through the use of verb tense and aspect.

Proximity deals with 'the geographical or cultural nearness of an event'. This means reference to place in terms of mentions of locations or communities, often local/national, nearness of familiarity to the audience such as 'İstanbul', 'Çankaya'. This can be achieved through specific lexis beside proper names and deictics. Another way is to have reference to the nation/community of the audience. This may refer to inclusive first-person plural pronouns ('inclusive' meaning 'we' = the audience's community, e.g. nation, city, region).

Superlativeness is about 'the maximised or intensified aspects of an event'. The events can be shown more interesting and attractive through quantifiers which are the various parts of speech with quantifying function, emphasising the amount, scale, size, etc. Some examples can be given as 'kilograms of', 'a great amount of drugs'. Superlativeness can be performed via intensifiers as well. Intensifiers may include maximisers, amplifiers, emphasisers, etc.. Their function is to scale upwards, to amplify or focus on high degree, force, etc. such as 'A young severely injured'. Moreover, superlativeness can be achieved via intensified lexis which refers to non-core vocabulary items that include intensification as part of their meaning, via repetition, comparative and superlative adjectives, comparative clauses, metaphors and similes that intensify or quantify.

Eliteness uses 'the high status of individuals, organisations or nations involved in an event'. Labels and assessments that show someone/something is significant/ important such as 'pop star', high-status role labels and institutional names and description of status can be employed in promoting the news value through eliteness such as 'first aid team', 'police department', 'narcotic branch office'.

Impact deals with 'the significance of an event in terms of its effects/consequences'. In order to perform this, evaluative language relating to the impact of an event and descriptions of significant/relevant consequences are employed.

Novelty offers ‘the new and/or unexpected aspects of an event’. Here, indications of newness and unexpectedness as well as comparison with other events are the usual devices as in the example: ‘the first Narcotic Branch Office operation of 2018’. In addition to them, reference to surprise/expectations and happenings that would be considered unusual is another strategy in promoting novelty such as ‘Nobody can believe his/her eyes’.

Personalisation focuses on ‘the personal or human face of an event, including eyewitness reports’. Some of the linguistic devices that promote personalisation are reference to emotions, quotes from ‘ordinary’ people and reference to ‘ordinary’ individuals.

Consonance is about ‘the stereotypical aspects of an event; adherence to expectations’. Evaluative language indicating expectedness, comparison with other events, conventionalised metaphors which are used again and again by the news media to refer to events, associations that play on stereotypes such as orange for referring to the Dutch, story structure which indicates specific roles such as ‘hero’ are some of the linguistic devices for consonance.

Theo van Leeuwen’s multimodal discourse analysis

Theo van Leeuwen is a critical discourse analyst and a social semiotician. He is known as the founder of the multimodal analysis. His analysis is on various semiotic resources. He studies not only the language of the source but also the visual design and media. In his proposal of multimodal analysis, van Leeuwen underlines the importance of the fonts, photographs, sizes and the colours of the newspaper page. By depending on his ideas, the present study considers that analysing only the verbal aspects of news texts is not enough to answer how news values are constructed. News values are promoted through multimodal resources (language use, size of titles, colour of titles, photographs, videos...). For this reason an analysis of news values must be performed in multimodal terms. By doing so, an overall analysis of the news between the interfaces of verbal and non-verbal devices becomes possible. For instance, there are 2 different discursive ways to construct Negativity:

(1) ‘...çocukların telaşlı tavırlarından şüphelenen polis...’

‘police who is doubtful of kids’ flurried manner...’

(Sabah)

In this example, Negativity is constructed through verbal elements. The use of the linguistic components ‘flurried manner’ refers to negative emotions and promotes negativity. This is a linguistic example for the construction of negativity.

(2)

Uyuşturucu bağımlısı genç kız ortalığı birbirine kattı

Adana'da uyuşturucu aldığı ileri sürülen genç kız çevredeki iş yerlerine zarar vermek isteyince polis tarafından kelepçelendi ancak polise de zorluk çıkartıp kendini yerden yere attı.

İHA | Yaşam Haberleri

Giriş Tarihi: 12.9.2018 09:59 Güncelleme Tarihi: 12.9.2018 10:11

Polis ekipleri, olay yerine sağlık ekibi çağırıldı. Polis bir süre sonra olay yerine gelen sağlık ekiplerine genç kıızı teslim etmek için kelepçesini çıkardı. Ancak genç kız sağlık ekipleriyle de gitmek

(Sabah)

This photograph is in the middle of the news text. At the moment of the photograph is taken, the 'young' girl 'scream' and tries to 'run away'. Via such a scene, readers feel the negative emotions and develop opinions because of the influence of the photograph. This is a multimodal example of the construction of negativity.

Negative aspects of events are carried to the news through a photograph or language use and often result in the normalisation of the negativity. Grounded on the notions and methodological imprints given above, the present study offers an analysis on the construction of news values in Turkish newsprint media as well as social understanding towards drugs and drug use in young population.

The Analysis of News Texts about Drugs/Drug Use

In the purpose of finding out how news values are constructed through multimodal discourses in news on drugs in Turkish news portals, 80 news on drugs are analysed. Through this analysis, a multimodal discourse analysis is to find out how and which news values are constructed in drug news in relation to young people has been performed. I observed that various different multimodal resources are used to construct news values but some of them are commonly used in newsprint media by news portals.

Negativity

Negativity is highly promoted through discourses expressing the news worker's negative opinion. This can be achieved through various devices both in verbal and non-verbal forms (videos and photographs) which exists in a great majority of news on drugs. An example for the verbal representation is given below:

(3) '...gencin kalabalığın arasına daldığı dehşet görüntüleri...'

'...horrible images of the young who ploughed into the crowd...'

(Cumhuriyet)

When a news text on drugs can only mention about the information of a specific drug use and briefly its story, this sentence of a news text may include various information. With only half of a sentence we are informed about age of the drug user which is an unnecessary detail to create an awareness of drug. The use of the word '*horrible*' and '*ploughed into the crowd*' promotes the negative aspect of the news event.

Negativity generally constructed through the representation of young people. Each negative behaviour of a young addict is emphasised in detail and usually is supported by photographs. Additionally, if there is a young person taken part in the reported event, it may be stressed in the news text as in Extract 3 or it may be given in the title as in Extract 4:

(4) 'İstanbul'da bonzai içen gencin içler acısı hali'

'Heartbreaking appearance of the young using bonsai in İstanbul'

(Yeni Akit)

The negative emotions of the news writers are reported on the news texts as in the expression '*heartbreaking appearance*'. Here, we can see the negative stance and opinions of the news worker and these negativity is promoted in news texts. Thereby, readers are get used to read about the negative aspects of the drug stories. A drug story may become usual and drug use may be normalised.

In the data, some common linguistic expressions found to be used in the construction of negativity in news on drugs are damage, worried, shock, terrible, heartbreaking, and offensive.

Timeliness

Timeliness is commonly constructed through explicit time references. There is a specific language use that mostly used in the title:

(5) 'Son dakika...'

'Breaking news...' (a last minute development)

(Sabah)

This expression keeps the news alive. When people read the title, they feel the drug story is happening right now so it is assumed as something easily experience at any time closer to the reading activity. Such a use results in the instant interest of readers towards the news. In other words, the news become more attractive to readers.

Proximity

News workers are stressed the place of the story in every news text. Not only the city names also the streets, squares and even some places commonly known (mosque, school, market etc.) are given. One other point about proximity, the place of the story is always mentioned more than one time in the news texts. Here some examples of the construction of proximity:

(6) 'Bağcılar'da bonzai vahşeti

İstanbul Bağcılar'da bonzai adlı uyuşturucu maddeyi kullanan genç... Bağcılar Kirazlı Mahallesi'nde... Bağcılar'da...'

'Bonsai Ferocity in Bağcılar

In Istanbul Bağcılar... The young who uses the drug namely bonsai... In Bağcılar Kirazlı Street... In Bağcılar...'

(Hürriyet)

In this example, 'Bağcılar' a familiar district of İstanbul is successively mentioned. The geographical nearness of the event is emphasised; in this way the value, proximity is constructed. Another example is:

(7) 'Tuzla'da polis....

... Tuzla İlçe Emniyet Müdürlüğü... Tuzla Aydıntepe Mahallesi Edebali Caddesi'nde bir daire...'

'In Tuzla police...'

...District Police Department of Tuzla... a flat in Tuzla Aydıntepe Street Edabali District

(Hürriyet)

In this example, not only the information about city but also information about the street and even the specific distinct of the news story is given. This detailed information promotes proximity.

Superlativeness

Quantifiers are devices mostly used to promote superlativeness. Some commonly used quantifiers to construct superlativeness in the data are 'enormous amount', 'many', 'kilograms of drug'. An example is:

(8) 'İstanbul'da binlerce uyuşturucu hap...'

'In Istanbul thousands of pills of drug...'

(Milliyet)

This is the title of a news texts from Milliyet. Stating 'thousands of pills of drug' instead of the exact amount or just saying 'drug' maximises the amount. The use of such quantifiers, as in the given example, constructs superlativeness.

One of the other way to promote superlativeness is the use of intensifiers. In the data, the commonly used intensifiers are found as in the expressions 'in detail' and 'badly'. These intensifiers are used to make the story more attractive. For instance, a linguistic expression which represents 'a drug investigation in detail' is more convincing than an expression referring to investigation alone can be more attractive for audience.

Eliteness

Eliteness is the most constructed news value in news on drugs which I analysed and it is constructed in every news text. The descriptions of the status of the drug addict in the news story is one of the ways to promote eliteness as in Extract 9.

(9) 'Lüks villaya baskın'

'Bust to luxurious villa'

(Milliyet)

This is the title of the news. In this title, there is no information about reason of the bust. However, the status of the house is stressed via the use of the expressions 'luxurious' and 'villa'. As it is known, a villa is a large and luxurious house. The use of the 'luxurious' here serves both to a superlativeness effect and also a representation of the economic status of ones dealing with drugs. In this title, eliteness is promoted through the description of the drug user's economic status.

Resources to construct eliteness are mostly about high status role labels or institutional identity. 'Police' expression or a photo of a police / police department are extremely used. In a news texts we can see a police reference for many times. After 'police' the most commonly used name of an institution is health care: first aid, doctor, hospital, 112 (emergency number). There is a similar example for the construction of eliteness through a photograph of state's security forces are given in Extract 10:

(10)

YÜKLÜ MİKTARDA UYUŞTURUCU

Aramalarda; yüklü miktarda uyuşturucu madde, tabanca ve av tüfeği ile tabancalara ait çok sayıda mermi ve boş kovan ele geçirildi.

(Sabah)

In this photograph Gendarmerie Station Command and gendarmies promote Eliteness.

Novelty

Linguistic resources referring to surprise/expectations, indicating of newness and unexpectedness are the ways most used to construct novelty which is promoted usually in news on drugs. For example:

(11) 'Bir genç... 'flakka' isimli uyuşturucunun etkisine maruz kaldığı ilk kez görüntüledi.'

'A young... is photographed for the first time exposing to effects of an drug namely 'flakka''

(Sözcü)

Shortly after indicating that the drug addict is a young, the news worker emphasizes this situation happens for 'the first time'. Such a linguistic expression indicates that this is a rare occasion. Emphasising the rare emergence is a sign of novelty promoted in the construction of youth as drug addicts.

Personalisation:

Personalisation is almost every time promoted through visual resources in the data as in the example:

(12)

Uyuşturucu bağımlısı genç kız ortalığı birbirine kattı

Adana'da uyuşturucu aldığı ileri sürülen genç kız çevredeki iş yerlerine zarar vermek isteyince polis tarafından kelepçelendi ancak polise de zorluk çıkartıp kendini yerden yere attı.

İHA | Yaşam Haberleri

Giriş Tarihi: 12.9.2018 09:59 Güncelleme Tarihi: 12.9.2018 10:11

(Sabah)

When you look at the photograph at first sight, you possibly see the woman on the foreground. The woman is a reference of an ordinary individual. Any woman can be that woman. This means that at any time we walk on the sidewalk, there can be a drug addict behind us. This results in a kind of empathy and the normalisation process of the drug use.

Discussion and Conclusion

The present study targeted to examine how news values are constructed in Turkish newsprint media with a critical perspective. The analysis revealed that all news portals promote news values through almost the same multimodal resources. This can refer that ideological differences do not directly effect on the way to write the news stories. Especially, eliteness is commonly constructed through referring the high status of 'police' by all news portals. Then, proximity, superlativeness and negativity are mostly constructed. All of these constructions are usually mediated through language use. However if there is a photograph in the news text, there is always a news value there.

According to Bednarek and Caple (2014), news values are need to be studied in a constructivist approach by critical linguists. Moreover, this endeavour should be on a specific topic, event or news actor to establish how news values are constructed as newsworthy (Bednarek and Caple, 2014). This study appeals to this gap and necessities and fulfil them by focusing on the specific topic drug use. Besides, it gives examples for newsworthiness and the construction of news values from Turkish context.

The question which the present study stresses has a similar approach to Bednarek and Caple (2014); Why is the construction of news values in news on drugs matter? It is important because whichever news value is promoted, 'youth' is stressed in drug news. If the drug addict is a young person, there is a reference to her/his being young. This can be performed through a linguistic expression or a photograph. Moreover, in the data it is observed that the word 'young' is the most frequent word used in the title. This means the news do not fundamentally show the drug issue which needs to solve in Turkey rather it highlights 'young people' as drug addicts in Turkey. Thus, the representation of 'youth' is shaped by media texts and news. This moulds our social cognition, therefore our perception, understanding and attitudes towards young people.

Drug addiction is a serious social problem in modern societies. Aiming at constructing news values that are mentioned before, newsprint media serves the normalisation of this process. In other words, by using expressions to promote news values they make the news more attractive and this results in an attention to drugs and drug use but not an awareness. That is, when negativity, novelty and superlativeness are promoted often and repeated in news text on drugs, the problem turns to something that is not unexpected and fearful anymore for readers. When proximity, personalisation and timeliness are often promoted, readers think that they can encounter someone who is a drug addict

anywhere and anytime as a usual encounter. As people read the news texts (or watch news) that pullulate with news values, their fear of the unknown disappears. All these are the influences of media's power of discursive construction.

Instead of creating awareness towards drug issue, thereby they cause another social problem as well as not solving the main problem. Since these news values are often promoted by means of emphasizing being young, when people who live in Turkey conceive a drug addict, they directly think that he/she is possible a young person. They think 'being drug addict as a young person is normal' so there is nothing to surprise about the drug news. In another perspective, the social cognition which has negative connotations about young people due to promoting of news values, create new negative discourses about young people. People get used to conceive young people as drug addicts. This leads to a prejudice about young people in the social cognition of the society.

In short, the critical perspective of the present study is embodied in the idea that the construction of news values do not help to solve the drug problem. Furthermore, such a journalism creates both a perception that drug use is normal and negative understandings about youth. Due to this populist approach, drug use as a serious social problem of Turkey is internalized and normalized in the eyes of the public.

References/Kaynakça

- Althusser, Louis. 1971. Ideology and ideological state apparatuses. In *Lenin and Philosophy, and Other Essays*. London: New Left Books.
- Bednarek, Monika & Caple, Helen. 2012a. *News Discourse*. London/New York: Bloomsbury Publishing (formerly Continuum).
- Bednarek, Monika & Caple, Helen. 2012b. 'Value added': Language, image and news values. *Discourse, Context & Media* 1. 103-113.
- Bednarek, Monika & Caple, Helen. 2014. Why do news values matter? Towards a methodological framework for analyzing news discourse in Critical Discourse Analysis and beyond. *Discourse & Society* 25(2). 135-158.
- Bell, Allan. 1991. *The language of news media*. Oxford: Blackwell.
- Cotter, Colleen. 2001. Discourse and media. In Deborah Schiffrin, Deborah Tannen and Heidi E. Hamilton (eds.), *The handbook of discourse analysis*, 416-436. Oxford: Blackwell.

- Dursun, Çiler. 2014. *TV Haberlerinde İdeoloji*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Fairclough, Norman & Wodak, Ruth. 1997. Critical discourse analysis. In Teun Adrianus van Dijk (ed.), *Discourse as social interaction*, 258-284. London: Sage.
- Fowler, Roger. 1991. *Language in the news: Discourse and ideology in the press*. London: Routledge.
- Johnstone, Barbara. 2002. *Discourse Analysis*. Maiden, MA: Blackwell.
- Kökpınar Kaya, Emel. 2016. Dil ve Gösterge ekseninde söylem çözümlemesi. Ahmet Kocaman'a Armağan: Dilbilime Adanmış bir Yaşam. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. 261-273.
- Kökpınar Kaya, Emel. 2017. Dilsel kod ve gösterge arayüzünde 'zengin' ve 'fakir' inşası: Bir yerli televizyon dizisinin eleştirel söylem çözümlemesi. *Istanbul Journal of Sociological Studies (Journal of Economy, Culture and Society)*, 56. 41-64.
- Kress, Gunther. 1990. Critical discourse analysis. *Annual Review of Anthropology* 11. 84-97.
- Tischer, Stefan, Meyer, Michael, Wodak, Ruth & Vetter, Eva. 2000. *Methods of text and discourse analysis*. London: Sage.
- Van Dijk, Teun Adrianus. 1997. *Discourse as Social Interaction*. London: Sage.
- Van Leeuwen, Theo. 2015. *Introducing Social Semiotics*. London and New York: Routledge.
- Van Leeuwen, Theo. 1996. The Representation of Social Actors. In Carmen Rosa Caldas-Coulthard and Malcolm Coulthard (eds.), *Texts and practices: Readings in Critical Discourse Analysis*, 32-70. London: Routledge.
- Wodak, Ruth. 1995. Critical Linguistics and Critical Discourse Analysis. In J. Verschueren, Jan-Ola Östman & Jef Verschueren (eds.), *Handbook of pragmatics*, 204-210. Amsterdam: Benjamins.
- Wodak, Ruth. 1996. *Disorders of Discourse*. London: Longman.
- Wodak, Ruth, de Cillia, Rudolf, Reisigl, Martin & Liebhart, Karin. 1999. *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: EUP.

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Kasım 2018 • 6(16) • 165-179

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 02 Ekim 2018
 Kabul | 25 Ekim 2018

Madde Bağımlılığında Uzaklaşmada İnanç Temelli Organizasyonların Rolü: Hıristiyanlık, Yahudilik ve Müslümanlık Bağlamında Bir Değerlendirme*

*Habibullah Akıncı***
*Bedrettin Kesgin****

Öz

Madde bağımlılığı modern yaşamın toplumsal sorunlarından biri olarak sayılabilir. Bu sorunun bireysel boyutta nedenleri olabileceği gibi, çevresel ve toplumsal faktörler de madde bağımlılığının oluşmasında rol oynamaktadır. Birey toplumsallaşma sürecinde çevresini, toplumu ve kendini anlamlandırma çabası içindedir. Bu çaba sonucunda kimi zaman tatmin edici cevaplara ulaşamayabilir. Yaşamın anlamsız gelmesi, karşılaşılan sorunlar ve maruz kalınan travmalar neticesinde birey zorluklarla baş etme noktasında kendini çaresiz hissetmekte ve madde kullanımı ile içinde bulunduğu ruhsal bunalımdan kaçma isteği gösterebilmektedir. Madde kullanımı sonucunda yaşanan kısa süreli haz, tolerans göstermekte ve bu durum madde kullanımının tekrarlama riskini artırmaktadır. Bu sürecin sonunda bireyin yaşamı, kullandığı uyuşturucu ya da uyarıcı madde çerçevesinde şekillenmekte, böylece birey maddeye bağımlı olmaktadır. Dolayısıyla birey karşılaştığı herhangi bir zorluktan kaçmak amacıyla madde kullanmakta ve madde kullanımı ile birlikte birey toplumsal işlevselliğini kaybetmektedir. Bu noktada bireye toplumsal işlevsellik kazandırma sürecinde bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmetin önemi gündeme gelmektedir.

Çevresi içinde bireyi odak noktasına alan sosyal hizmet bireyin toplumsal işlevselliğini sağlamak amacıyla ve bireyin kendi kaderini tayin hakkını gözeterek kişilere ve olaylara müdahalelerde bulunmaktadır. Bu durumda madde bağımlılığı sadece tıbbi sebeple kaynaklanan bir sorun olmadığı için, uygulanan tıbbi müdahaleler tek başına çözüm noktasında eksik kalabilmektedir. Çözüm noktasında ise tıbbi müdahale ile birlikte kişisel ve sosyal boyutta uygulanacak terapi ve rehabilite uygulamaları ile birey madde bağımlılığından uzaklaşabilmektedir. Bu rehabilite uygulamalarında önemli bir destek dini inanışlardan gelebilmektedir. Dolayısıyla bireyin çevresi ve içinde bulunduğu toplum ile olan ilişkisini anlamada, zorluklarla başa çıkmada ve yaşamının/kendi varlığının anlamını bulmada, dini inanışlar da belirleyici olabilmektedir. Madde bağımlılığından uzaklaşma konusunda tıbbi ve psikososyal müdahalelerin yanı sıra, bireyin anlam dünyasına yönelik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin sunulması, bireyin madde kullanımından uzaklaşmasını kolaylaştırmaktadır. Bunun için çalışmada Hristiyanlık, Yahudilik ve Müslümanlık inançlarını benimseyen farklı yapıların madde bağımlılarına sunduğu danışmanlık ve rehberlik hizmetleri, telkinler ve psikososyal müdahaleler incelenecektir. Bu incelemenin ardından farklı inanç temelli yapıların madde bağımlılarına yaklaşımları karşılaştırılıp değerlendirilecektir. Çalışma yarı yapılandırılmış görüşme metodu ile gerçekleştirilmiştir. Ayrıca katılımlı gözlem tekniği için görüşülen kişilerle önemli zaman birlikte geçirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Madde, Bağımlılık, İnanç Temelli Yaklaşım, Danışmanlık, Rehberlik.

* Bu çalışma Doç. Dr. Bedrettin Kesgin danışmanlığında Habibullah Akıncı'nın tamamladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Arş. Gör., Yalova Üniversitesi, İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü, habibullahaknc@gmail.com

*** Doç. Dr., Yalova Üniversitesi, İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü, bedrettink@gmail.com

Abstract

Substance abuse is considered as a social problem in modern life. As there can be individual causes of this problem, environmental and social factors also play a role in developing substance addiction. Individuals try to make sense of their environment, society and themselves in the socialisation process. At the end of this effort, they cannot find satisfactory answers sometimes. As result of perceived meaninglessness of life, problems faced and traumas experienced, people feel helpless in coping with challenges and show a desire to escape from their spiritual depression by turning to substance use. The short-term pleasure experienced as result of substance use shows tolerance, which increases the recurrence risk of substance use. At the end of this process, people end up shaping their life around the drug or stimulant substance they use, and become addicted to it. Thus, individuals use substances to escape from difficulties they face, and lose their social functioning with substance use. At this point, the significance of social work as a profession and discipline comes to the fore in the process of providing individuals with social functioning.

Social service which focuses on “the person in environment” intervenes with individuals and events, by respecting the individual’s right to self-determination, to ensure the social functioning of the person. As drug addiction is not a problem caused solely by medical reasons, medical interventions alone may be lacking in finding a solution. In this context, individuals can abstain from substance addiction with therapy and rehabilitation practices, in addition to medical intervention, to be applied on individual and social scale. Religious beliefs can give considerable support in this rehabilitation work. Thus, religious beliefs can be decisive in understanding the relationship with their environment and society, coping with difficulties, and finding the meaning of life and self-existence on the part of the individual. In this regard, offering counselling and guidance services for the individual’s world of meaning in addition to medical and psychosocial interventions makes it easier for them to abstain from substance use. Hence, this study attempts to analyse counselling and guidance services as well as suggestions and psycho-social interventions offered to substance addicts by diverse organisations adopting Christianity, Judaism or Islam. Following this analysis, the approaches of different faith-based organizations to substance addicts are compared and evaluated. The study was conducted using semi-structured interview method. In addition, the researchers spent a considerable amount of time with the interviewees as required for the participatory observation technique.

Keywords: Substance, Addiction, Faith-Based, Counselling, Guidance.

Giriş

İnançlar, insanlık tarihi boyunca geniş coğrafyalarda nüfuz etmiş ve insan davranışını şekillendirebilmiş yapılardır. Günümüzde bu inançları ve onların öğretilerini rehber edinen farklı rehabilitasyon uygulamaları ile madde bağımlısı bireylere danışmanlık, terapi, tedavi ve tedaviye yönlendirme gibi hizmetler sunulmaktadır. Şüphesiz farklı inanışların farklı rehabilitasyon teknikleri ve danışmanlık uygulamaları mevcuttur. Farklı dini inanışların, madde bağımlılarının rehabilitasyonunda alkol ve madde kullanımından uzaklaşmak amacıyla grup terapileri yapan Adsız Alkolikler grubunun oluşturduğu “12 adım terapi yöntemi” gibi, bu ve buna benzer terapi ve rehberlik uygulamalarına da rastlanmaktadır.

Madde bağımlılığı çok boyutlu nedenlere sahip olan bir olgudur. Madde bağımlısı olan bireyin sosyal ilişkileri, ekonomik durumu, yaşadığı çevre ve buna benzer faktörlerin biri ya da birkaçı bağımlının madde kullanımını tetikleyen ve önceleyen nedenler olabilmektedir. Madde kullanımı davranışını tekrarlayan ve sonrasında bağımlılığa maruz kalan bireyin, madde kullanımından uzaklaşması ve rehabilite olması için sadece tıbbi müdahalelerin sağlıklı sonuçlar vermediği uygulamalar neticesinde görülmektedir. Madde bağımlılığından uzaklaşmak için tıbbi müdahaleler ile birlikte daha önce belirtilen faktörlere yönelik müdahalelilerin de danışmanlık, rehabilitasyon ve tedavi süreçlerinde gerçekleşmesi madde kullanımını bırakma sürecini hızlandırabilmektedir.

Birey kendisini ve çevresini anlamlandırma, hayatın anlamını sorgulama ve yaşamın sürdürülmesi için gerekçeler bulma süreçlerinde bunalıma düşebilmekte, varlığına anlamlı bir cevap bulamayabilmektedir. Bu noktada farklı inançların sunduğu cevaplar ve hayatın anlamına yönelik ritüeller, madde bağımlısı bireyin kendisini ve çevresini anlamlandırma sürecinde yardımcı olacak etkenler arasında sıralanabilir. “Çevresi içinde bireyi” odak noktasına alan sosyal hizmet, benimsediği sistem yaklaşımı teorisinde bireyi sosyal boyutta dahil olduğu sistemler ile ele almakta, yaşadığı sorunları bu yaklaşım ile gündeme getirmektedir. Madde bağımlılığından uzaklaşma, insan odaklı bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmetin değer üretme çabasında olduğu bir alandır. Dolayısıyla son zamanlarda madde bağımlılarının madde kullanımından uzaklaşmasında inanç temelli farklı yaklaşımların belirmesi gerek bağımlılık bağlamında gerekse madde bağımlılığından kurtulmada önemi artan inanç bağlamının incelenmesi bu alanda yapılan çalışmaları değerli hale getirmektedir.

Araştırmanın Amaçları

Madde bağımlılığından uzaklaşmada Hıristiyan, Yahudi ve İslam inançlarını benimseyen organizasyonları ve bu organizasyonların gerçekleştirdiği terapi, danışmanlık ve benzeri iyileştirici ve yol gösterici uygulamalar sunulduktan sonra, literatür yardımıyla madde kullanımından uzaklaşma sürecinde kullanılan yöntemler ve modeller, rehabilitasyonun gerçekleştirildiği mekân, manevi danışmanın nitelikleri ve alanlarında bu üç dini inanın faaliyetleri karşılaştırılarak çalışma anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu makalede Türkiye’de faaliyet gösteren inanç temelli oluşumlardan birinin üyeleri ile gerçekleştirilen mülakatlar ile bağımlılık üzerine yapılan manevi destek müdahalelerine de değinilecektir. Bununla birlikte, “madde bağımlısı bireylere dini inanç yardımıyla nasıl bir danışmanlık sunulmakta?”, “Bireyin dini inancı madde kötüye kullanımından uzaklaşmada nasıl bir rol üstlenmekte?”, “bağımlı birey inanç temelli rehabilitasyon organizasyonlarına nasıl ulaşmakta ve bunlardan faydalanmakta?” gibi sorulara cevap bulmak da bu çalışmanın amaçları arasındadır.

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmanın gerçekleşmesi için farklı veri toplama teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle konunun özündeki anahtar kavramlar belirlenerek veri tabanları aracılığıyla alan yazınında taramaları yapılmıştır. Bu taramalar sonucunda oluşan temalar çerçevesinde kaynaklar konularına göre tasniflenip değerlendirilmiştir. Araştırmanın derleme kısmı bu teknikten faydalanarak oluşturulmuştur. Konuyu bir örnek üzerinde değerlendirmek amacıyla madde bağımlısı gençlere hizmet veren Bişr-i Hafii Gençlik ve Dayanışma Merkezinin sunduğu danışmanlık ve manevi destek uygulamalarını değerlendirmek için bir olguyu, kavramı veya bir olayı derinlemesine inceleyerek daha kapsamlı verilerin toplanmasına imkân veren nitel araştırma yöntemlerinden “örnek olay çalışması” kullanılmıştır. Bu yöntemde amaçlar ve araştırma soruları mevcut olsa bile, incelenen olayı ya da olguyu mümkün olduğunca tüm yönleriyle anlamaya çalışmak asıl amaçtır. Sadece tek bir olayla ya da olguya ilgilenebilir lakin araştırılan olaya benzer başka olayların olduğunu hep hatırd tutmak gerekir (Punch, 2014, s.144).

Ayrıca veri toplama tekniği olarak nitel araştırma tekniklerinden katılımcı gözlem ve mülakatın seçilmesinin bu çalışma için daha uygun olacağı düşünülmüştür. Mülakat tekniğinin üç türünden olan (Altunışık, Coşkun, Bayraktaroğlu ve Yıldırım 2010) biçimsel olmayan mülakat, yarı biçimsel mülakat ve katılımlı gözlem teknikleri kullanılmıştır. Bu teknikler ile yapılan görüşmelerde hem “doyurucu bilginin” elde edilmesi hem de gözlem ve mülakat süreçlerinde gerekli olduğu düşünülen noktalarda daha açıklayıcı ifadelerde bulunma imkânı sağlanmıştır. Verilerin elde edilmesi için örnek olarak seçilen sivil toplum kuruluşunun iki yetkilisi ile bu kuruluştan hizmet alan, madde bağımlılığından uzaklaşmış ya da uzaklaşmayı amaçlayan üç genç erkek ile yarı biçimsel mülakat ve biçimsel olmayan mülakatlar yapılmıştır. Yarı biçimsel mülakat sırasında verileri saklamak adına görüşmecinin de bilgisi dahilinde ses kayıt cihazı kullanılmış, biçimsel olmayan mülakatlarda ise görüşmecilerin endişe duyabilme ihtimali ve verilerin istenilen doğrulukta elde edilememesi düşüncesi ile herhangi bir ses kayıt cihazı kullanılmamıştır.

Ayrıca literatürde çok sayıda araştırma yayınına ve uygulama örneğine rastlanabilen Hristiyan inancı temelinde şekillenen organizasyonlar bu konuda model oluşturma ve uygulama noktasında diğer inançların oluşumlarına örnek sunabilmektedirler. Bu makalede Hristiyan ve Yahudi inancını benimseyen sivil toplum örgütü ve organizasyonların bağımlılara yönelik uygulamaları literatürde bulunan araştırma makaleleri ve internet siteleri ile elde edilen bilgilerle değerlendirilmiştir. İslam inancına sahip organizasyonların bağımlılara yönelik uygulamaları için de Türkiye’de bulunan oluşumların incelendiği makaleler ele alınmış ve daha önce de ifade edildiği gibi bu alanda faaliyet gösteren bir sivil toplum örgütü uygulamasından yarı yapılandırılmış mülakat ve gözlem yolu ile veriler toplanmıştır.

Madde Bağımlılığından Uzaklaşmada İnanç ve Manevi Destek Etkeni

Madde bağımlılığı daha önce de belirtildiği üzere bireyi sadece biyolojik bağlamda değil, psikolojik ve sosyal alanlarda da mağdur edebilen bir durumdur. Özellikle bağımlılık alanında yapılan çalışmaların ele alınmasında biyomedikal, psikolojik, sosyal ve kültürel etkenlerin yanı sıra manevi etkenlerin de göz ardı edilmemesi tutarlı verilerin elde edilmesi noktasında önem arz etmektedir (Miller,1998). Madde bağımlılığından uzaklaşma süreci bilişsel, dini ve manevi, fiziksel, sosyal ve duygusal boyutlarında işlenmesi gerekli olan bir süreç olarak tanımlanabilir (Kathleen, 2005, s. 20). Bu bağlamda bireye bu boyutlarda müdahalede bulunmak, tedavi ve rehabilitasyon sürecinde farklı konularda destekleyici hizmetler sunmak, bu sürecin daha olumlu sonuçlar vermesini sağlayabilir.

Literatür aracılığıyla konunun tarihsel bağlamı incelendiğinde madde bağımlılığından arınma sürecinde yapılan klinik müdahalelerde ve tıbbi eğitimlerde inanç ve manevi destek konularının rolünün göz ardı edildiği görülmektedir (Longshore, Anglin, Conner 2009, s. 178). Fakat özellikle sağlık alanında ortaya konan çalışmalarda inanç ve maneviyat ile sağlık arasındaki ilişkiyi değerlendiren yayınlara da rastlamak mümkündür (Miller ve Thoresen, 2003; Musgrave, Allen C. ve Allen G., 2002; Shea, 2000; Daaleman, 2004). Farklı yayınlarda maneviyat ve inanç faktörünün, bireyin uyuşturucu ve uyarıcı maddeye olan eğiliminin azalmasında belirleyici bir rolünün olduğunu destekler niteliktedir (Gerald, Kimberly ve MaryLouise 2007, s. 184; Kendler, Liu, Gardner, McCullough, Larson ve Prescott, 2003; Wills, Yager ve Sandy, 2003; Koenig, 2001; Miller, 1998; Richard, Bell ve Carlson, 2000; Gorsuch, 1995; Gartner, Larson ve Allen, 1991). Bu konudaki bir örnekte, HIV virüsünü bulduran madde bağımlısı 43 kişi için uygulanan altı aylık tedavi sürecinde hastalara manevi ve dini konuları da içeren psikolojik destek hizmeti sunulmuştur. Altı ay süre ile madde bağımlılarına metadon tedavisinin yanında uygulanan bu manevi destek ile hastalarda uyuşturucu madde kullanma isteğinden kaynaklanan yoksunluk belirtilerinin belirgin düzeyde azaldığı gözlemlenmiştir (Avants, Warburton ve Margolin, 2001). Madde bağımlılığından uzaklaşma sürecinde maneviyat ve inanç odaklı destekleyici uygulamaların genellikle 12 adım tedavi programları ve inanç temelli organizasyonlar aracılığı ile gerçekleştiği görülmektedir. Bu organizasyonların uyguladığı hizmetler “Klinik Manevi Destek Hizmeti” olarak tanımlanmaktadır. Bu hizmetler dua, meditasyon, çeşitli dini ritüeller, ayinler ve İncil ve benzeri kutsal kitap okumaları gibi farklı faaliyetleri içermektedir (Longshore ve ark., 2009, s. 181).

Manevi ve dini etkenlerin olumlu yansımalarının yanı sıra olumsuz sonuçlarını belirtilen çalışmalar da bulunmaktadır. Bu yayınlarda sözü edilen olumsuzluklardan biri, dini alanda yetkin ve insan psikolojisi alanında deneyim sahibi profesyoneller tarafından kavramsal ve sistematik bir akademik dilin oluşturulamaması olmuştur (Chatters, 2000). Bu sebeple konu üzerine yapılacak çalışmalarda kavram karmaşası sorunu ile karşılaşmaktadır.

Diğer yandan manevi ve dini etmenlerinin madde bağımlısı bireyler üzerinde zaman zaman suçluluk, utanç duyma ve bir günah işlediği için cezayı hak ettiğini düşünme, sorunlarla baş etme noktasında eksik hissetme gibi bireyin duygu durumuna etkilerinin olabileceği de belirtilmiştir (Ellison ve Levin 1998; Pargament, Koenig, Tarakeshwar ve Hahn, 2004). Dolayısıyla bu etkenlerin olumsuzluklarının kimi zaman madde bağımlısının maddeden uzaklaşmasını sağlamak yerine, umutsuzluk, endişe ve korku duygularından kaçmak için uyuşturucu maddeye yönelmesine sebep olabildiği görülmektedir.

Literatür yardımıyla ulaşılan madde bağımlılarına yönelik manevi ve dini hizmet veren inanç temelli organizasyonlar genellikle üç semavi din çatısında şekillenmektedir. Bunlar Hristiyanlık, Yahudilik ve Müslümanlık dini olarak sıralanabilir.

Hristiyan İncasına Mensup Organizasyonların Madde Bağımlılığından Uzaklaşmada Manevi Destek Yaklaşımları

Hristiyan inancını benimseyen ve madde bağımlılarına yönelik tedavi ve rehabilitasyon uygulamaları gerçekleştiren organizasyonların bir kısmı, alan yazını aracılığıyla incelendiğinde genel olarak manevi desteğin daha çok kilise cemaatleri ve benzer dini gruplar tarafından uygulandığı görülmektedir. Özellikle bağımlılık noktasında faaliyet gösteren kilise cemaatlerinin de daha çok siyahi gruplardan oluştuğu söylenebilir. Kilise cemaatlerinin uyguladığı manevi danışmanlık uygulamalarında ırki-mezhepsel farklılıkların olduğu görülmektedir. Örneğin Katolik mezhebine bağlı manevi danışmanlar yaptıklarını inançlarının gereği olarak gerçekleştiren görev ya da bir yaşam amacı olarak algılamak, Protestan mezhebine bağlı manevi danışmanlar, manevi danışmanlık anlayışlarını daha çok insancıl amaçlarla, insana eşlik etmek, yardımcı olmak, arkadaş gibi iletişim sağlama olarak belirlemiştir. (Ağılkaya-Şahin, 2016, s. 49)

Literatürde madde bağımlılarına yönelik uygulamaları Hristiyan inancı temelinde gerçekleştiren çalışmalar da vardır. Bunlardan birisi olan Gerald ve arkadaşları (2007) tarafından ele alınan “Kokain Bağımlısı Siyahi Kadınlar için İnanç Temelli Bir Uygulama” adlı makalede evsiz durumda olan, kokain bağımlısı ve anne olan siyahi kadınlar örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmada Hristiyan inancının gereklerine göre tasarlanan danışmanlığın ve madde bağımlısı annelere sunulan manevi desteğin rolünün analiz edilmesi hedeflenmiştir. Mevcut durumda bir tıbbi tedavi programında olan 18 kokain bağımlısı siyahi kadının rastgele seçilmesi ile bir örneklem grubu oluşmuştur. Özellikle siyahi kilise cemaatlerine üye olan bir süpervizör grubu, gönüllülük esasına dayalı olmak kaydıyla bu örneklem grubuna tedavi süresince danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunmuşlardır. Bu rehberlik ve danışmanlık sürecinin başlamasından altı ay sonra seçilen örneklem grubunda maneviyat temelli uygulamalara katılanların katılmayanlara kıyasla %75 oranında daha hızlı iyileşme tepkisi verdiği, tedavi sürecini hızlandırdığı ve iyileşme sürecine katkıda bulunduğu gözlemlenmiştir (Gerald ve ark., 2007). Kokain bağımlısı evsiz kadınlar ile süpervizörleri arasındaki iletişim günlük hayattaki yardımlaşmalar (ev temizliği,

çocuk bakımı, ev ekonomisi gibi) ile sınırlı kalmayarak, daha derin ve daha kuvvetli bir ilişki halini almaktadır (Gerald ve ark., 2007, s. 184). Daha çok güvene ve samimi iletişime bağlı ilişkiler üzerinden iletişim sürdürülmektedir. Bu derin ilişki madde bağımlısını alternatif anlam arayışlarına yöneltebilmekte ve madde kullanımından uzaklaştırabilmektedir.

Hristiyanlığın gereklerine bağlı kalarak madde bağımlılığı ile mücadele amaçlı faaliyet gösteren organizasyonların terapi uygulamalarının çoğu “12 Adım Terapileri” adı ile sunulmakta ve bu bir model gibi aktarılmaktadır. Fakat ilk 12 Adım Terapi Uygulamaları Hristiyan kuruluşlarında görülmüş olsa bile diğer inançların da kendilerine özgü 12 Adım Terapileri bulunmaktadır. 12 Adım Terapi Uygulamaları, madde bağımlılığından uzaklaşmada sıklıkla kullanılan bir modeldir. Birçok organizasyonun terapi uygulamalarına ilham olan ve ilk defa Adsız Alkolikler tarafından tasarlanıp uygulanmış olan 12 Adım Terapi uygulaması, Hristiyan öğretileri çerçevesinde şekillenmiştir. Aynı zamanda Adsız Alkoliklerin kurucusu olan bilinen Bill Wilson’un dini oluşumlarda da etkin rol aldığı belirtilmektedir (Kathleen, 2005, s. 21). Bu konuda Adsız Alkoliklerin uygulamalarında Hristiyan inancının baskın rolü olduğu düşünülmektedir.

Adsız Alkoliklerin 12 Adım Terapileri olarak tanımladıkları aşamalar şu şekilde özetlenebilir:

- Kişinin alkole karşı güçsüz olduğunu ve hayatının kendi kontrolünden çıktığını kabul etmesi,
- Kişinin kendisinden daha üstün bir kuvvetin ona ruhsal ve fiziksel sağlığını kazandırabileceğine inanması,
- Kişinin iradesini ve arzularını sınırlandırarak kendinden daha üstün bir varlık olan Tanrı’ya yönelmesi,
- Kişinin kusurlarının farkında olması ve onu kabul etmesi,
- Kişinin sahip olduğu ve farkında olduğu eksik ve kusurlu yanlarını başkalarına söylemesi, zaaflarını itiraf etmesi,
- Bu süreçlerden sonra bağımlının danışma, rehberlik ve rehabilitasyon süreçlerine hazır hale gelmesi,
- Tanrı’dan kişinin eksikliklerini gidermesini alçak gönüllülükle dilemesi,
- Kişinin zarar verdiği insanların listesini çıkarması ve hatalarını düzeltmeye istekli hale gelmesi,
- Kişinin daha önce zararının dokunduğu ve kendisine karşı hata ettiğini kişilere ile doğrudan temasa geçerek özür dilemesi,
- Hataların her an farkında olunması ve yeri geldiğinde özür dilenmesi,
- Dua ve tefekkür yolu ile Tanrı ile iletişimin güçlenmesi,
- Son olarak bu adımlardan sonra kişinin etrafındaki alkol bağımlılarına bu adımlardan bahsetmesi ve hayatının geri kalanında bu adımları uygulamayı unutmamasıdır. (Adsız Alkolikler, 2016)

Bu adımlara dikkat edildiğinde “Tanrı”, “Dua”, “Tefekkür”, “Üstün Güç” gibi kavramlar ile dini bir söylemin ön planda tutulduğu görülmektedir. Fakat Adsız Alkolikler (AA) kendilerini ve uyguladıkları terapileri, dogmalardan ve dini zorunluluklardan kaynaklanmadığı, manevi yönelimli bir iyileşme programı olarak tanıtmaktadırlar (Miller ve Kurtz,1994). Adsız Alkolikler her ne kadar Hristiyan dininin kural ve kısıtlamalarına mesafeli olduklarını belirtse de dini terimlerin ve manevi faktörlerin uygulamalarında görüldüğü söylenebilir.

Hristiyan inancını benimseyen organizasyonların madde bağımlılığı üzerine gerçekleştirdiği manevi destek uygulamaları, profesyonel yardımlarla desteklenerek farklı müdahaleler yapılmaktadır. Bunun yanında terapi boyutunda 12 Adım Terapilerinin ön planda tutulduğu görülmektedir. Gönüllü kuruluşların ve kilise cemaatlerinin daha çok kendi mensuplarına yönelik hizmetlerinden bahsedilebilir.

Yahudilik İnancına Mensup Organizasyonların Madde Bağımlılığından Uzaklaşmada Manevi Destek Yaklaşımları

Yahudi inancına sahip organizasyonların madde bağımlısı bireyler için uyguladığı müdahaleleri incelemek amacıyla gerçekleştirilen literatür taramalarında bulunan kaynakların kısıtlı olduğunu söylemek gerekir. Örnek uygulamalara bakıldığında ise daha çok belirli mekanlarda dış çevreden izole edilmiş rehabilitasyon merkezlerinde kendi alanında uzman psikolog, terapist ve doktorların hizmet verdiği, Adsız Alkoliklerin tasarladığı 12 Adım Terapi Modelinin Yahudi inancına göre düzenlenmiş şeklinin kullanıldığı ve hizmetlerin ücretlendirildiği organizasyonlar olduğu görülmektedir.

Bu konu başlığında elde edilen makalelerden en doyurucu içeriği sunan Loewenthal’ın (2014, s. 980) çalışmasında verdiği örneklerden biri “Beit T’shuvah Sinagogu Rehabilitasyon Merkezi”dir. Rehabilitasyon, terapi ve danışmanlık uygulamaları, Yahudi öğretisi çerçevesinde gerçekleşen meditasyonlar, birlikte yapılan dualar ve farklı grup aktiviteleri üzerinden işlemektedir. 12 Adım Terapi Modelinin Yahudi inancına göre şekillendirildiği merkezde,

- Patolojik olan madde bağımlılığı hakkında bilgilendirme,
- Yoksunluk belirtileri sonucunda madde kullanma krizinin nüksetmemesi için tedbirler alma,
- Aile üyeleri ile olan ilişkilerin gözden geçirilmesi,
- Yahudi ahlakının tanınması,
- Öfke kontrolü, zorluklarla baş etme, sorumluluk alma gibi destekler verilmektedir. (Beit T’shuvah Synagogue Recovery Center, 2017)

Loewenthal'ın çalışmasında sunduğu bir diğer örnek organizasyon ise köklü bir kuruluş olan “Chabad Tedavi Merkezi”dir. Yahudi inancının gereklerine göre işleyen ve Yahudilerin kutsal kitabı olan Tevrat'ı uygulamalarında merkeze alan rehabilitasyon merkezi 1972 yılından beri hizmet sunmaktadır. Kuruluşundan günümüze kadar binlerce madde bağımlısına tedavi sürecinde destek sağlandığı belirtilmektedir. Kişisel terapiler, aile terapileri, çift terapileri gibi farklı terapi tekniklerini de kullanan merkez, günlük programlarında isteğe bağlı olarak doğa tırmanışları, sabah yürüyüşleri, fitness uygulamaları gibi sportif faaliyetlerin yanı sıra manevi ritüeller, grup terapileri ve Şabat¹ gibi dini ritüeller de bulunmaktadır (Chabad Residential Treatment Center, 2016).

Netice itibariyle Yahudi inancını benimseyerek faaliyet gösteren organizasyonların madde bağımlılığında uzaklaştırmak amacıyla sinagog gibi dini bir alan ya da özel olarak tasarlanmış, bireyin sosyal çevresinden uzakta, izole edilmiş evleri mekân olarak seçmeleri ortak bir özellik olarak belirtilebilir. Diğer yandan hizmetin sunulması için kişinin çevresinden uzakta bir mekân seçilmesine rağmen, madde bağımlısının ailesi ile ziyaretlerine ve onlarla görüşmelerine öncelik verildiği belirtilmiştir (Loewenthal, 2014, s. 98). Ayrıca Hristiyan öğretilerinden esinlenilerek ortaya çıkan Adsız Alkoliklerin 12 Adım Terapi Uygulaması da bazı Yahudi organizasyonlarında Yahudi inancına göre düzenlenerek danışmanlık sürecince sunulmaktadır.

Müslümanlık İnancına Bağlı Organizasyonların Madde Bağımlılığında Manevi Destek Yaklaşımları

Müslümanlığı benimseyen organizasyonların madde bağımlılarına yönelik gerçekleştirdiği destek uygulamaları incelendiğinde, literatür taramalarında dünya genelinde çoğunlukla sistematik ve profesyonel destek sunan programlara rastlamak mümkündür. Diğer yandan özellikle Türkiye özelinde bu tür faaliyetlerde bazı tasavvufi oluşumların ön plana çıktığı söylenebilir. Madde bağımlılığına karşı tasavvufi eğilime sahip oluşumların uygulamalarına bakıldığında dini kaynakların belirleyici faktör olduğu fark edilmektedir. Bu kaynakları rehber edinen organizasyonlar madde bağımlısı üyelerini grup görüşmeleri ve benzeri teknikler ile bir araya getirmekte fikir ve tecrübelerini birbirleri ile paylaşmaktadırlar. Bu ortamın üyelere sunulması iyileşme sürecini de hızlandırdığı farklı çalışmalar tarafından belirtilmiştir (Kızmaz ve Çelik, 2016; Gürsu, 2018). Özellikle Türkiye genelinde ve İstanbul özelinde verilecek örneklerde belirli tasavvufi oluşumların etkili olduğu görülecektir.

Müslüman nüfusun çoğunlukta olduğu ülkelerden biri olan Türkiye’de gençlere madde bağımlılığı konusunda çözüm sunmak amacıyla gönüllü olarak hizmet sunan farklı dini-tasavvufi oluşumların kurduğu dernek ve benzeri sivil toplum örgütleri göze çarpmaktadır. Çoban'ın (2016) incelemesinde belirttiğine göre “HİSADER” (Haznedar İslami Araştırma

¹ Yahudiler için Yehova ile aralarındaki özel bir bağı temsil eder. İbranice “İşbot” (iş bırakma) kelimesinden gelir. Yahudi inancında Cumartesi günü dinlenme günü olarak ifade edilir. Yaratıcı dünyayı altı günde yarattıktan sonra yedinci günü bırakmıştır. Bu sebeple haftanın yedinci günü olan Cumartesi günü dinlenme günü olarak belirlenmiştir. O gün bir işle uğraşılmaz.

Yaşatma ve Yardımlaşma Derneği), Kızmaz ve Çelik'in (2016) makalesindeki "Kardelen Rehabilitasyon Merkezi" ve Gürsu'nun (2018) incelediği "Hizmet Gönül Eleri Derneği" bu konuda örnek olarak gösterilebilecek oluşumlardır.

Çoban'ın (2016) alan araştırmasında gerçekleştirdiği görüşmeleri sırasında madde bağımlılığından uzaklaşmak amacıyla bireyin belli bir mekandaki "dergâh" olarak adlandırılan merkeze gittikten sonra, çeşitli görüşmelerin ardından kendi çevresine döndüğünde madde kullanımını bir süreliğine bırakmasına neden olduğu ifade edilmektedir. Görüşmecinin talebi üzerine "dergah" olarak adlandırılan yer Çoban'ın çalışmasında belirtilmemiştir. Türkiye' deki İslami oluşumları incelediği "Ayet ve Slogan" adlı eserinde Çakır'ın, "Adıyamanlılar" ya da "Menzilciler" olarak ifade ettiği oluşum ile Çoban'ın çalışmasındaki görüşmecinin bahsettiği organizasyon benzerlik göstermektedir.

Bu organizasyonun kendisine başvuran alkol ve madde bağımlısı bireylere yardımcı olmak amacıyla çeşitli telkinler ve benzeri destekleyici müdahaleler ile hizmet sunduğu bilinmektedir. Madde bağımlılarının bu oluşuma katılımları ise genelde bağımlı bireyin çevresinin yönlendirmesi neticesinde gerçekleşmektedir. Adıyaman ilinin Kahta ilçesine bağlı "Menzil" olarak da bilinen diğer adıyla Durak Köyüne giden madde bağımlılarının, yaptıkları için tövbe edip geri dönmelerinin sonucunda günlük dini ritüellerine devam ettiği belirtilmektedir. Dergâh olarak belirtilen ortamda bulunan Nakşibendi Şeyhi ile gerçekleştirilen görüşmede, bağımlı olarak gelenlerin sorunlarına nasıl bir çözümün sunulduğu sorulduğunda ise Şeyh "Gelenlere şifa, huzur telkin ediyorum, çekip gidiyorlar." cevabını vermiştir (Çakır, 2014, s. 69-72). Bu bağlamda oldukça geniş bir tanınırlık ağına sahip olan bu organizasyonun bağımlılık rehabilitasyonu üzerine belli bir metodu bulunmadığı görülmektedir.

Kızmaz ve Çelik (2016)'in incelediği, yine "Adıyaman Menzil Grubu" olarak ifade edilen tasavvufi oluşumun bünyesinde faaliyet gösteren Kardelen Rehabilitasyon Merkezinde ise bağımlı erkek gençlerin maddeye erişimini engellemek adına izole bir ortam oluşturulduğu görülmektedir. Ayrıca bağımlılığa karşı mücadelede "dinsel (inanç/tasavvuf/tarikat geleneği) motivasyonu" önceleyerek müdahalelerde bulunulduğu ifade edilmiştir (Kızmaz ve Çelik, 2016, s. 314). Bunun yanında gönüllü "Menzil" üyelerinin "düzeni sağlamak" adına tüm gece bu merkezde kaldıkları belirtilmektedir.

Merkezde bulunan rehberlerin ve gönüllü üyelerin madde bağımlıları ile profesyonel ilişkiden uzak daha çok bir "abi gibi" samimi ve içten ilişkilere olanak vermesi madde bağımlılarının maddeden uzaklaşması sürecindeki çabalarını arttırdığı söylenebilir (Kızmaz ve Çelik, 2016, s. 333). Adıyaman Valiliği, Adıyaman Sağlık Müdürlüğü ve Emniyet Müdürlüğü'nün desteği ile İpekyolu Kalkınma Ajansı ve SODES kapsamında faaliyet gösteren Kardelen Rehabilitasyon Merkezi, Merkez ilçesinin çarşı bölgesinde 5 katlı bir apartmanın son üç katında hizmet sunmaktadır. 10 kişilik kapasiteye sahip Merkez'de yatakhane, mutfak, revir, spor salonu, resim atölyesi, ahşap oymacılık atölyesi, bilgisayar odası, televizyon odası, kütüphane ve aile görüşme odası gibi mekanların yanı sıra derslikler ve mescit

de bulunmaktadır. Merkeze katılımların yine yakın çevre, aile ve daha önce bağımlı olup bu merkez sayesinde bağımlılıktan uzaklaşanlar aracılığı ile gerçekleştiği belirtilmektedir (Kızmaz ve Çelik, 2016, s. 319). Kızmaz ve Çelik'in çalışmasındaki görüşmecilerin bir kısmının İstanbul Tepeören olarak isimlendirilen bir mekânda gerçekleştirilen dini içerikli sohbetlerden etkilenmeleri neticesinde Merkeze katılımlarının sağlandığı belirtilmiştir. Başka bir görüşmecenin ise psikiyatri doktorunun tavsiyesi ile yönlendirildiğini, diğerinin doktorunun hastanede yatmayı ya da rehabilitasyon merkezinde kalmayı teklif ettiği belirtilmiştir. Dolayısıyla farklı yollardan rehabilitasyon merkezine katılım gerçekleşmektedir.

Kardelen Rehabilitasyon Merkezinde arınma ve madde bağımlılığında uzaklaşma süreci 5 adımda gerçekleşmektedir. Bunlar "Farkındalık ve Karar, Motivasyon, Fırsat azaltma, Rehabilitasyon ve Yeniden Sosyalleştirme" olarak belirtilmiştir. Farklı yollar ve yönlendirmeler neticesinde Rehabilitasyon Merkezine gelen bağımlı birey bu aşamalardan geçerek rehabilite sürecine girer. Bu süreçlerde ilk olarak madde bağımlısının içinde bulunduğu durumun ve patolojik olarak madde kullanımının farkına varması beklenmektedir. Bu farkındalıktan sonra madde kullanımından uzaklaşmak için kesin kararlılığını kanıtlaması gerekmektedir. Bu kararlılığını fark ettirdikten sonra Kardelen Rehabilitasyon Merkezinin bağımlı birey için uygulamaları daha çok motive edici bir hal almaktadır. Bağımlı bireyin yaşadıkları ve bağımlılığı sebebiyle hissettiği pişmanlık duygusundan kurtulmak için, dua , tövbe alma, zikir ve sohbet gibi bir dizi dini ritüele istekli şekilde katılım gösterdiği belirtilmektedir. Burada "tövbe alma" aşaması karar sürecinin anahtar rolü niteliğindedir. Bağımlı kişi "Şeyh" olarak adlandırılan bir dini lider aracılığı ile Allah'a yaptıklarından dolayı pişmanlığı için tövbe etmekte, Şeyh ise bu aşamada bağımlı kişiye telkinlerde bulunmakta ve Allah'a bağımlı kişinin tövbesi için dua etmektedir. Bu aşamayı "manevi sözleşme" olarak adlandıran Kızmaz ve Çelik (2016, s. 325), tövbe almaya "intisap", "inabe", "el alma", "manevi terbiyeye girme" de denildiğini belirtmiştir. Tövbe alan görüşmeciler ile gerçekleştirilen mülakatlarda katılımcıların tövbe ettikten sonra günahlarının silineceğini düşünmeleri, onları ruhsal olarak rahatlatmakta, endişelerini gidermesine yardımcı olmaktadır.

Fırsat azaltma aşamasında ise bağımlı bireyin madde ile olan iletişimini kesmek amaçlanmaktadır. Maddeye ulaşımını engellemek ve kullanımına fırsat vermemek için bağımlı gencin yatılı olarak rehabilitasyon merkezinde süresiz kalmasına imkan verilmektedir. Gençlerin dışarıya çıkma konusunda katı kuralların bulunduğu merkezde, aileler ile görüşmek için odalar bulunmaktadır. Katılımcıların önceki sosyal çevrelerine dönmeleri engellenerek madde kullanımından uzak tutulması fırsat azaltma aşamasını özetleyebilir. Rehabilitasyon sürecinde ise bağımlı bireylere Halk Eğitim Merkezi ve İŞKUR aracılığı ile meslek edinme kursları sunulmaktadır. Sosyalleşme aşamasında bağımlılıktan uzaklaşan birey daha önce yaşadığı çevresine dahil olmakta ve "tövbeli" olarak bilinmektedir. Bu sıfat o bireyin köklü bir değişim geçirdiğini çevresine iletmekte ve bireyin yeni bir sosyal hayata adıma attığına işaret edilmektedir. Bu bağlamda daha kolay bir yeniden sosyalleşme sürecinin gerçekleştiği belirtilmiştir (Kızmaz ve Çelik, 2016, s. 331).

Gürsu'nun (2018) örnek olarak incelediği Hizmet Gönül Erleri Derneği (HİGED) ise Muhiis Ergün adlı kişinin 1996 da başladığı gönüllü mücadele ile gelişen ve 2010 yılından bu yana Müslüman inancı merkezinde bağımlı gençlere hizmet veren diğeri bir organizasyondur. Ankara'da faaliyet gösteren HİGED'in amaçları arasında "İslam kardeşliğini yaymak", "dini inanç ve pratikleri hayata yerleştirmek" ve "sosyal destek sağlayarak bağımlılıkla mücadele etmek" yer almaktadır. Yine profesyonellikten farklı, samimi ilişkilere dayalı ve resmiiyetten uzak muamele dernekdeki bağımlılar ile dernek gönüllüleri arasındaki iletişimi ifade etmektedir. Dernekte bağımlı bireylerin yatılı olarak barınma imkânı bulunmaktadır. Bağımlılıktan uzaklaşma sürecinde en az iki ay bağımlı gencin HİGED'de danışmanlar gözetiminde kalması istenmektedir. Madde kullanımından uzaklaşan gencin ailesi ile vakit getirmesine imkân tanınır. Madde bağımlılığında kurtulduğu düşünölen birey ailesinin yanına gelebilmekte ve haftada bir günlük toplantılar aracılığıyla madde kullanımı kontrolü yapılmaktadır.

Bısr-i Hafı Gençlik ve Dayanışma Derneği Örneği

İstanbul'un Esenerler ilçesinde 2015 yılından bu yana faaliyet gösteren bir sivil toplum kuruluşu olan dernek alkol ve madde bağımlısı gençlerin rehabilitasyonuna destek olmak, gençlere dini eğitimler sunmak, manevi danışmanlık ve rehberlik hizmeti vermek, gençlerin sosyal rehabilitasyonunu sağlamaya yönelik çalışmak gibi çeşitli amaçları sahiplenmiştir. İlk başlarda Ömer Faruk Yazar adlı fahri imamın gönüllü çabası ile oluşan danışmanlık ve rehberlik hizmeti daha sonra kurumsallaşarak sivil toplum kuruluşu haline gelmiştir. Ö. Faruk Yazar ile gerçekleştirilen mülakatlarda kendi hizmetlerinin "İsmailağa Camii Cemaati" olarak adlandırılan tasavvufi oluşumun bünyesinde gerçekleştirildiğini belirtmiştir. Dernekte özellikle Esenerler bölgesinde bulunan bağımlı gençlere danışmanlık ve rehberlik hizmeti sunulmaktadır. Derneğe gelen madde kullanıcısı gençler, Alkol Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (AMATEM), Çocuk Ergen Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezi (ÇAMATEM) gibi kuruluşlara, Sağlık Bakanlığına bağılı merkezlere ve Yeşilay'ın danışmanlık hizmeti sunan Yeşilay Danışmanlık Merkezine (YEDAM) yönlendirilmektedir. Böylelikle gençlerin tedavi ve rehabilitasyon süreci başlamaktadır. Bunun yanında bu süreç devam ederken bağımlı bireyin inanç noktasında karşılaştığı çıkmazlara cevap bulmak ve eğer istenirse dini eğitim sunmak derneğin faaliyetleri arasındadır. Dernek iki kattan oluşup ilk katta mutfak, tuvaletler, lavabolar ve çeşitli dini ritüelleri ve toplantıları gerçekleştirmek amacıyla mescit olarak kullanılan bir salon bulunmaktadır. İkinci katında ise aileler için görüşme odası, 4 adet ranzadan oluşan yatakhane, iki adet çekyatın ve televizyonun bulunduğu salon, mutfak ve lavabolar vardır.

Derneğin madde bağımlısı gence müdahaleleri ve danışmanlık ve rehberlik süreçleri altı aşamada özetlenebilir. Bunlar , "Farkındalık ve Uyanış , Kendi Kendini Denetleme, Kitap Okumaları, Dini Bilginin Verilmesi, Dua ve Yakarış, Cemaat ve Grup Denetimi" olarak sınıflandırılabilir. Farkındalık ve Uyanış aşamasında madde bağımlısı birey bağımlı olduğunun farkına vararak bu durumundan kurtulması gerektiğini düşünmektedir. Derneğin kurucusu Ö.Faruk Yazar ile yapılan mülakatta bu durum arınma olarak ifade edilmektedir.

“Birtakım şeylerden arınmadan yapacakları eğitimin yanlış olduğuna inanıyorlar kendilerince. Arınmaları gerekiyor. Temizlenmeleri gerekiyor. Yani bu boyutta oldukları için direk siz yeni gelen bir arkadaşına siz direk dini eğitimi önüne sunmazsınız. Bizde o amaçla olduğu için derneğimizin üç kısımdan oluşmasını ilk etapta böyle bir öngöründe bulunduk işte...” (kişisel görüşme, 2016)

Kendi Kendini Denetleme aşamasında ise bireyin madde kullanımına yönelmekten kendisini alıkoyması esastır. Dernekte bulunan madde bağımlısı A.A. ile yapılan mülakatta madde kullanımından uzaklaşmanın en etkili yolunun kişinin Allah için hissettiklerinden geçtiği belirtilmiştir: *“Ceza vermek, dayak atmak, hapis fayda etmez. Allah’a korkusu ve Allah sevgisi çıkış yolu...”* (kişisel görüşme, 2017). Bağımlı gençlere Bısr-i Hafi Gençlik ve Dayanışma Derneği aracılığıyla kazandırılan dini bilinç ile *“Allah sevgisi ve korkusunun”* hayatlarında daha belirginleştiği söylenebilir. Kitap okumaları aşamasında ise derneğin belirlediği dini kaynaklardan okumalar yapılmaktadır. Özellikle İslam dininin kutsal kitabı olan Kur’an-ı Kerim okumaları danışmanlık ve rehberlik sürecinde etkin bir role sahiptir. Dernek kurucusu ve yöneticisi Ö. Faruk Yazar ise *“tabi Kur’an eğitimi bizim için vazgeçilmez. Olmazsa olmazımız. Kur’an eğitimi olması gerekiyor”* (kişisel görüşme, 2016) diyerek kitap okumaları aşamasında Kur’an’ın önemini belirtmiştir. Dini bilginin verilmesi sürecinde ise gönüllü olarak dini eğitim sürecine katılmak isteyen bağımlı gençlere farklı konularda dersler verilmektedir. Ö. Faruk Yazar *“Onların içerisinde gönüllü olarak ben dini eğitim almak istiyorum, bu işleri bırakmak istiyorum diyen kardeşlerimize dini eğitim faaliyetlerine kazandırdık. Bu ilmihaldi, Kur’an-ı Kerimdi, Tecvitti, talimdi vesaire”* (kişisel görüşme, 2016) diyerek gönüllük esasına ve eğitimlerin içeriğine değinmiştir. Dua ve yakarış aşaması ise bağımlı gençlerin duygularının sağaltımı için gerekli bir süreç olarak değerlendirilebilir. Birlikte gerçekleştirilen namaz ve benzeri dini ritüellerden sonra yapılan toplu dualar da grup bilincinin ve aidiyetin geliştiği uygulamalar olduğu yapılan gözlemlerde görülmüştür. Cemaat ve grup denetimi aşamasında ise madde bağımlısı gençlerin kendileri gibi olan diğer gençler ile bir bağ kurması, ortak yanlarının olması ve aynı ortamda bulunmaları neticesinde bir arkadaş grubu gibi hareket edebilmeleri sağlanmaktadır. Birlikte yapılan gezi ve benzeri faaliyetler ve yenilen yemekler bu birlikteliğin oluşmasında öncü olmaktadır. Dernek yetkilisine göre, bu uygulamalarla bağımlı gençler bencil davranışlarda bulunmamak ve diğerini de düşünmenin ahlaki erdemine sahip olabilmektedir.

Bu örneklerden hareketle madde bağımlılığına karşı mücadele eden Müslüman inancına sahip organizasyonların profesyonel müdahalelerden uzak, gönüllülük esasına dayalı olarak hizmet sunduğu görülmektedir. Yine gönüllülük esasının ön planda olduğu Bısr-i Hafi Gençlik ve Dayanışma Derneğinin, Gürsu’nun (2018) incelediği HİGED ve Kızmaz ve Çelik’in (2016) incelediği örnek ile benzerlikleri bulunmaktadır. Samimi ilişkilerin olduğu, profesyonel müdahalelerin daha çok kamu kurumlarına yönlendirmeler şeklinde sağlandığı bu sivil toplum kuruluşlarında asıl amacın bağımlılığı, maddeden uzaklaştırmak ve ona alternatif bir sosyal çevre sunmak olduğu söylenebilir. Müslümanlık bağlamında bağımlılığa karşı hizmet sunan gönüllü kuruluşların yanında Türkiye Diyanet Başkanlığının da bağımlılık için sürdürdüğü çalışmalar da vardır (Kırşehir Müftülüğü, 2017).

Sonuç ve Öneriler

Bireyin yaşamını şekillendiren, yeri geldiğinde uğruna fedakârlık edebildiği, yüce ve üstün bir değere inanmak ve varlığını kabul etmek, insana özgü bir tutumdur. Hayatı ve yaşananları anlamlandırmak konusunda en temel yapılardan biri olan dini inancın, madde bağımlılarının rehabilitasyonunda da yardımcı role sahip olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında kişinin madde kötüye kullanımına yönelmesinin sebeplerinden birinin de içinde bulunduğu duygusal boşluk ve karmaşık ruh hali, hayatın ve yaşananların anlamı yitirmesi ve diğer depresif duygu durumları olduğu belirtilebilir. Bu noktada bir meslek ve disiplin olan sosyal hizmetin rolü öne çıkmaktadır. Sosyal hizmet müdahalesinin anahtar rollerinden birisi “anamlı ilişkiler kurmak ve sürdürmek”tir (Mathews, 2017). Bunun için bu yoğun ve yıpratıcı zamanlarda bir başa çıkma aracı olarak dini inancın rolünden bahsetmek ve hayatı anlamlandırma noktasında dinin belirleyici rolünü göz önüne almak, alternatif terapi ve rehabilitasyon uygulamalarının doğmasına ve gelişmesine sebep olabilmektedir. Bu süreçte “insanı çevresi içinde” odak noktasına alan sosyal hizmet, multidisipliner çalışma sistemi ile din psikolojisi, klinik psikoloji, psikiyatri gibi disiplinlerin birikiminden faydalanarak, bu yeni yaklaşımların model olmasına ve uygulama alanında karşılık bulmasına önderlik edebilir.

İnanç temelli madde bağımlılığı rehabilitasyonu ve danışmanlık uygulamaları karşılaştırıldığında şu şekilde bir sıralama ile değerlendirmelerde bulunulabilir: Yahudilik inancı odaklı organizasyon örneklerine bakıldığı zaman uygulamalarda Ortodoks hahamlarının etkisinin yüksek olduğu görülmektedir. Daha çok bireyin kendi çevresinden uzakta, bir tatil mekânında ya da çeşitli etkilerden izole edilmiş özel olarak tasarlanmış alanlarda rehabilitasyon ve tedavi hizmetleri sunulmaktadır. Örneklerde görüldüğü üzere gönüllük faaliyetleri bu organizasyonlarda görülmemekte, hizmetin satın alınması ve sunulması ile profesyonel bir ilişki gerçekleşmektedir.

Hristiyan inancı odaklı oluşumların örneklerinde de danışmanlık ve rehberlik hizmetinin daha çok kiliseye üye cemaatler ve benzeri dini oluşumlar tarafından gerçekleştirildiği görülmektedir. Diğer yandan kiliseye üye cemaatlerin genellikle siyahi gruplardan oluştuğu görülmektedir. Dolayısıyla etnik farklılıkların da bu organizasyonlara katılmada belirleyici olduğu söylenebilir.

Müslüman inancına sahip madde bağımlılığına karşı mücadele eden organizasyonların uygulamaları incelendiğinde, profesyonel müdahalelerden ziyade gönüllülük esaslı faaliyet gösteren, uzman müdahalesinin dini danışman ve rehber aracılığıyla yönlendirmeler

ile gerçekleşebildiği uygulamalar olduğu görülmektedir. Özellikle Türkiye’de İslami oluşum ve çeşitli inanç temelli organizasyonların bu noktada aktif olarak çaba ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Bu üç dinin madde bağımlılığı üzerine farklı müdahaleleri olsa da benzer özelliklerinden bahsetmek de mümkündür. Bu özelliklerin başında madde bağımlısı bireyler ile grup çalışmaları yapmak gelmektedir. Farklı şekillerde farklı modeller benimsense de grup çalışmalarının önemi örneklerde görülmektedir. Diğer yandan dini kaynaklar danışmanlık ve rehberlik süresince bağımlı bireye sunulmaktadır. Dini öğretiler, günlük ritüeller ve grup olarak yapılan faaliyetler de bu üç farklı yaklaşımın ortak özelliği olarak ifade edilebilir.

Her ne kadar dini inancın ya da manevi müdahalelerin madde bağımlısının madde kullanımından uzaklaşma sürecinin şekillenmesinde destekleyici bir rolünün olduğu belirtilse de özellikle yabancı alan yazınındaki ortak kanı, araştırmalarda kullanılacak geçerliliği ve güvenilirliği doğrulanmış olan tekniklerin ve ölçüm araçlarının sınırlılığıdır. Bu nedenle dini inancın rehabilitasyon, danışmanlık ve rehberlik ve yeri geldiğinde tedavi konularında hangi boyutta etkilerinin olduğu bilimsel yöntemlerin kısıtlılığından dolayı muğlak kalmaktadır. Bu bağlamda dini inancı, maneviyatı ve bu olguların bireyin bütünlüğüne ve sağlığına olan etkilerini analiz edebilecek nitelikteki ölçüm teknikleri ve araçlarının geliştirilmesi bu konuda yapılacak çalışmaların derinliğini ve niteliğini arttıracaktır.

EXTENDED ABSTRACT

The Role of Faith-Based Organisations in Recovering from Substance Addiction: An Evaluation in the Context of Christianity, Judaism and Islam

Habibullah Akıncı**
Bedrettin Kesgin***

Introduction

Substance addiction is a phenomenon with multi-dimensional causes. Substance-addicted people's social relationships, economic status and the environment they live in as well as one or several of similar factors can trigger or give rise to substance abuse. Practices in this area have demonstrated that medical intervention alone does not produce healthy results for individuals who repeat substance abuse behaviour and suffer from addiction later to abstain from drugs and be rehabilitated. In addition to medical interventions, resorting to interventions for the abovementioned factors in counselling, rehabilitation and treatment processes can speed up the process of abstaining from substance use.

* This study is based on the master's thesis written by Habibullah Akıncı under the supervision of Assoc. Prof. Bedrettin Kesgin.

** Res. Asst., Yalova University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Social Work, habibullahaknc@gmail.com

*** Assoc. Prof., Yalova University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Social Work, bedrettink@gmail.com

Aim

The study first introduces Christian, Jewish and Muslim faith-based organisations, and the therapy, counselling and similar rehabilitative and guiding practices conducted by these organisations in recovering from substance addiction. Then, based on the relevant literature, it compares and evaluates the methods and models used in the process of abstaining from substance use, places of rehabilitation, characteristics of spiritual counselling and the activities of organisations that are followers of the three faiths in this area. One of the aims of the study is also to provide answers to the questions like “What kind of counselling is offered to substance addicts in terms of religious belief?”, “What role does the faith of a person play in recovering from substance addiction?” “How can addicted people reach faith-based organisations and benefit from their services?”.

Method

To discuss the topic over an example, the study employed “case study method” - a descriptive research method allowing in-depth investigation of a phenomenon, concept or event, and collection of more extensive data- for evaluating counselling and spiritual support activities offered by Bişr-i Hafii Youth and Solidarity Association, a society providing services to substance-addicted youth. In addition, it was considered that participant observation and interview methods as descriptive research techniques would be more appropriate for this study in data collection.

Evaluation

An analysis of some of the organisations that adopt Christian faith and undertake treatment and rehabilitation work for substance addicts in the relevant literature indicates that spiritual support is mostly provided by church congregations and similar religious groups. It can be stated that the congregations working on addiction problem mostly consist of black groups. There are racial-sectarian differences in the spiritual counselling practices offered by church congregations (Ağilkaya-Şahin, 2016, p. 49). The majority of therapy services delivered by organisations aiming to fight against substance addiction in accordance with the requirements of Christianity are offered under the name of “12 Step Therapy”, which is presented as a model. While the 12 Step Therapy Programs are usually implemented by Christian organisations, other faiths also have their own 12 Step Therapy programs. It is a frequently used model for recovering from substance addiction. The 12 Step Therapy that has inspired numerous therapy programs, and designed and implemented by Alcoholics Anonymous for the first time is shaped around Christian teachings. It is reported that Bill Wilson, known as the founder of Alcoholics Anonymous, plays an active role in religious entities as well (Kathleen, 2005, p. 21).

It should be noted that the resources found in literature reviews to analyse actions undertaken by Jewish organisations for substance addicts are limited. What these

organisations have in common is that they choose a religious space like synagogue, or specially designed isolated houses that are distant from the social circle of addicted individuals for their recovery from substance addiction. On the other hand, despite preferring a place far from their environment for the delivery of their services, they give priority to allowing family visits and meetings (Loewenthal, 2014, s. 98). Moreover, the 12 Step Therapy model of Alcoholics Anonymous inspired from the Christian teachings is redesigned according to the Jewish faith and offered in counselling process.

When analysing support programs for substance addicts carried out by Muslim organisations, a review of the relevant literature indicates that their programs offer mostly systematic and professional support throughout the world. It can be stated that certain Sufi organisations stand at the forefront in such activities in Turkey. When we look at the practices of such organisations with Sufi tendency against substance addiction, it is found that religious sources are a determining factor. The organisations under the guidance of these sources bring together substance-addicted members in group meetings or use similar techniques, and this allows them to share their ideas and experiences. Several studies have demonstrated that offering such an environment to members also speeds up healing process (Kızmaz and Çelik, 2016; Gürsu, 2018). The examples given across Turkey and particularly in Istanbul will show that certain Sufi organisations are influential in this area.

The Case of Bışr-i Hafi Youth and Solidarity Association

As an active non-governmental organisation in Esenler district of Istanbul since 2015, the association has several aims such as giving support for the rehabilitation of young addicts of alcohol and substance, providing young people with religious training, offering spiritual counselling and guidance services, and endeavouring to ensure the social rehabilitation of youth. The counselling and guidance service was initially offered by Ömer Faruk Yazar, a voluntary imam, then was institutionalized and transformed into a non-governmental organisation. In the interviews he gave, Ö. Faruk Yazar stated that their activities are carried out as part of a Sufi entity called “İsmailağa Mosque Community”. The association offers counselling and guidance service for young addicts, people especially in Esenler district. Youth with substance addict who visit the association are referred to organisations such as Research, Treatment, and Training Centre for Alcohol and Substance Dependence (AMATEM) and Child and Teen Substance Addiction Treatment Centres (ÇEMATEM), to centres affiliated with the Ministry of Health, and Green Crescent Counselling Centre (YEDAM) that offers counselling service under Turkish Green Crescent Society. Thus, treatment and rehabilitation process of young people has been initiated. In addition, finding answers to dilemmas faced by addict-individuals concerning faith and providing religious training, if requested, are among the activities of the association in this process. The association operates in a two-storey building. In the first floor, there are kitchen, toilets, washrooms and a hall used as prayer room to host various religious rituals and meetings. The second floor has a visiting room for families, a dorm room with four person

bunk beds, a lounge with two sofa beds and a TV, a kitchen and washrooms. The activities for substance-addict youth and counselling and guidance processes of the association can be summarised in six stages: “Awareness and Awakening, Self-control, Reading, Religious Training, Prayer and Appeal, Community and Group Control”.

In light of this example, it is found that Muslim faith-based organisations that fight against substance addiction provide voluntary services, which is far from professional intervention. *Bişr-i Hafi Youth and Solidarity Association* that operates on a voluntary basis share some similarities with the cases of HIGED investigated by Gürsu (2018) and another organisation investigated by Kızmaz and Çelik (2016). It can be noted that the main aim of these non-governmental organisations that accommodate sincere relationships and whose professional interventions are mostly in the form of referring individuals to public institutions is to keep addicted people away from substances and offer them an alternative social environment. In addition to voluntary organisations offering anti-addiction services in the context of Islam, the Presidency of Religious Affairs also undertakes several activities against addiction in Turkey (Office of Kırşehir Mufti, 2017).

Conclusion and Recommendations

Believing in a supreme and almighty God that shapes a person’s life and whom a person can make sacrifices for, and accepting God’s existence is a human attitude. It is believed that religious belief as one of the most fundamental notions to make sense of life and life events can play a supporting role in the rehabilitation of substance addicts. Besides, it can be stated that the reasons for being a substance addict include emotional emptiness and complex mood, losing the meaning of life and experiences, and other depressing emotions. At this point, the role of social work as a profession and discipline come to the front. One of the fundamental roles of social work is “to establish and maintain meaningful relationships” (Mathews, 2017). Therefore, explaining the role of religious belief as a coping tool in these hectic and hard times and considering the determining role of religion in making sense of life can give rise to the birth and development of alternative therapy and rehabilitation practices. In this process, social work focusing on the ‘individuals in their environment’ can lead the way with its multi-disciplinary working system, for these new multi-disciplinary approaches to become models and be implemented by drawing on the knowledge and experiences of such disciplines such as religious psychology, clinical psychology and psychiatry. The comparison of faith-based rehabilitation and counselling activities against substance addiction provides the following assessments:

When we look at the Jewish faith-based organisations, we see that orthodox rabbis have significant influence in their practices. They offer rehabilitation and treatment services in a holiday residence or specially designed areas isolated from various impacts, mostly at a distance from the addict’s own environment. As it is seen in the examples, these organisations do not engage in voluntary activities; instead, they engage in a professional relationship with the purchase and delivery of services.

As for the Christian faith-based organisations, counselling and guidance service is mostly rendered by church congregations and similar religious entities. On the other hand, such church congregations usually consist of black groups. Thus, it can be suggested that ethnic differences also play a decisive role in joining these organisations.

When we look at the practices of Muslim organisations fighting against substance addiction, it is found that they operate on a voluntary basis rather than giving a professional response, and expert intervention takes place as guidance through religious counsellors and mentors. Particularly in Turkey, Islamic entities and various faith-based organisations actively work on this aspect.

Although these three religions have different responses to substance addiction, we can also mention their similar characteristics. The primary aspect they share is group work with substance-addicts. While they adopt different models in diverse ways, the significance of group work is evidently seen in the examples. Besides, religious sources are made available for individuals with addiction in the course of counselling and guidance. Religious teachings, daily rituals and group activities can also be expressed as the common characteristics of these three different approaches.

Much as it is stated that religious belief or spiritual intervention plays a supportive role in shaping the process of abstaining from substance use; the common view particularly in the foreign literature is that the techniques and assessment tools with validity and reliability to be used in future studies are limited. Hence, the extent of the impact of religious belief in rehabilitation, counselling, guidance, and treatment processes is not evident due to the limitedness of scientific methods. In this context, the development of assessment tools and techniques capable of analysing religious belief and spirituality and the impacts of these phenomena on the integrity and health of individuals will enhance the depth and the quality of further studies on the subject.

Kaynakça/References

- Adsız Alkolikler : <http://www.alcoholics-anonymous.org.uk/About-AA/The-12-Steps-of-AA> , (Accessed: 06.12.2017).
- Altunışık, R., R. Coşkun, S.Bayraktaroğlu ve E. Yıldırım. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Avants, S. K., Warburton L. A. & Margolin A. (2001). Spiritual and religious support in recovery from addiction among hiv-positive injection drug users, *Journal of Psychoactive Drugs* , 39-45.
- Beit T'shuvah Synagogue Recovery Center: <http://www.beittshuvah.org/> , (Accessed: 10.12.2017).
- Chabad Residential Treatment Center: <http://www.chabadrehab.com/schedule> , (Accessed: 11.12.2017).
- Chatters, LM. (2000). Religion and health: public health research and practice, *Annual Review Public Health*. 335–367. doi:10.1146/annurev.publhealth.21.1.335.
- Çakır, Ruşen. (2014). *Ayet ve Slogan: Türkiye'de İslami Oluşumlar*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Çoban, M. (2016, Nisan). *Madde Bağımlılığı ile Mücadelede Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Uygulamalarının Yeri ve Önemi: İstanbul Örneği* , 1. Uluslararası Manevi Danışmanlık ve Rehberlik Kongresinde sunulan bildiri, İstanbul.

- Daaleman, T. (2004). Religion, spirituality, and the practice of medicine, *The Journal of the American Board of Family Practice* , 370-376.
- Ellison CG. & Levin JS. (1998). The Religion-health connection: evidence, theory, and future directions, *Health Education and Behavior*, 25, 700–720, doi:10.1177/109019819802500603.
- Gartner, J.; Larson, D.B. & Allen, G. (1991). Religious commitment and mental health: a review of the empirical literature, *Journal Of Psychology And Theology*, 19, 6-25.
- Gerald J. S., Kimberly C. K. & MaryLouise E. K. (2007). A faith based intervention for cocaine-dependent black women, *Journal of Psychoactive Drugs*, 39(2), 183-190, doi: 10.1080/02791072.2007.10399877.
- Gorsuch, R.L. (1995). Religious aspects of substance abuse and recovery, *Journal of Social Issues*, 51, 65-83.
- Gürsu, O. (2018). Madde bağımlılığı ve din: HİGED Örneği. *Addicta: The Turkish Journal on Addictions*, 5, 37–54. [http:// dx.doi.org/10.15805/addicta.2018.5.1.0006](http://dx.doi.org/10.15805/addicta.2018.5.1.0006).
- Kathleen M.T. (2005). Twelve-step programs and faith-based recovery, *Journal of Evidence-Based Social Work*, 2, 19-40, doi: 10.1300/J394v02n01_02.
- Kendler KS., Charles O., Gardner CO & Prescott CA. (1997). Religion, psychopathology, and substance use and abuse: a multimeasure, genetic- epidemiologic study, *American Journal of Psychiatry*, 154, 322–329.
- Kirşehir Müftülüğü: <http://www.kirsehirmuf.gov.tr/aileirsat/aileirsatliste.asp>, 27.05.2017.
- Kızmaz Z. ve Çevik M. (2017). Madde Bağımlılığıyla Mücadelede İnanç Odaklı Yaklaşım: Kardelen Rehabilitasyon Merkezi Örneği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (2), 313-335.
- Koenig, H.G. (2001). Religion and mental health: Evidence for association, *International Review of Psychiatry*, 13, 67-78.
- Loewenthal K. M. (2014). Addiction: alcohol and substance abuse in Judaism ,*Religions* , 5, 972–984, doi:10.3390/rel5040972.
- Longshore D, Anglin MD & Conner BT. (2009) Are religiosity and spirituality useful constructs in drug treatment research?, *The Journal of Behavioral Health Services and Research* ; 36(2): 177–188.
- Mathews, I. (2017). *Sosyal Hizmet ve Maneviyat*. (çev. N. Özmen). İstanbul: Bilge Kültür Sanat Yayınları.
- Miller R.W. (1998). Researching the spiritual dimensions of alcohol and other drug problems. *Addiction (Abingdon, England)*, 93, 979-90.
- Miller W, Kurtz E. (1994). Models of alcoholism used in treatment: contrasting aa and other perspectives with which it is often confused, *Journal of Studies on Alcohol*, Vol. 55, pp. 159–166.
- Miller WR & Thoresen CE. (2003). Spirituality, religion, and health, *American Psychologist*, (58), 24–35. doi:10.1037/0003-066X.58.1.24
- Musgrave, C. F., Allen, C. e., & Allen, G. J. (2002). Spirituality and health for women of color, *American Journal of Public Health* , 557-560.
- Pargament, K. I., Koenig, H. G., Tarakeshwar, N., & Hahn, J. (2004). Religious coping methods as predictors of psychological, physical and spiritual outcomes among medically ill elderly patients: A Two-year Longitudinal Study. *Journal of Health Psychology*, 9(6), 713–730. <https://doi.org/10.1177/1359105304045366>
- Punch, Keith F. (2014). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*, (Çev. D. Bayrak, B.H. Arslan ve Z. Akyüz) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Richard, A.J.; Bell, D.C. & Carlson, J.W. (2000). Individual religiosity, moral community, and drug user treatment, *Journal for the Scientific Study of Religion*, 39, 240-46.
- Shea, J. (2000). *Spirituality and Health Care: Reaching for a Holistic Future*, Chicago: The Park Ridge Center for Health, Faith, and Ethics.
- Wills, T.A. , Yager, A.M. & Sandy, J.M. (2003). Buffering effects of religiosity for adolescent substance use, *Psychology of Addictive Behaviors*, 17(2), 4-31.

GENÇLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Yazarlara Notlar

Gençlik Araştırmaları Dergisi, T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın "gençlik" konusunu disiplinler veya disiplinlerarası açıdan ele alan kuramsal ve uygulamalı çalışmaları yayımladığı akademik, resmî yayınıdır.

Bu çerçevede; (i) gençlerin eğitim yönelimlerini ve bilgilenme kaynaklarını ortaya koyan, (ii) gençlerin meslek edinme süreçlerine, iş piyasası içerisindeki konumlanışlarına ve ihtiyaçlarına odaklanan, (iii) gençlere yönelik psikolojik, psikiyatrik, sosyolojik ve antropolojik içerikli sorunları tespit eden, çözüm arayışlarına katkı sunan,

(iv) gençlerin kimlik oluşumlarını, boş zaman tercihlerini, suç yönelimlerini, sosyalleşme pratiklerini ve akran ilişkilerini irdeleyen vb. yazılara yer verilmektedir.

Gençlik Araştırmaları Dergisi'nde;

- Gençlik alanı ile ilgili nicel, nitel araştırmalara, en son literatürü kapsamlı biçimde değerlendiren derlemelere, meta-analiz çalışmalarına, model önerilerine ve benzeri özgün yazılara yer verilir.
- İleri araştırma/istatistik yöntem ve teknikleri kullanılan güncel çalışmalara öncelik tanınır.
- Çalışmaların yöntembilim açısından yetkinlikleri kadar alana orijinal ve yeni katkı sunmaları da temel yayımlanma kriteridir.
- Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Yayımlanan yazılar, düşünsel planda Gençlik Araştırmaları Dergisi'ni bağlamaz.
- Yayımlanmış yazıların yayım hakları T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı'na aittir.
- Gençlik Araştırmaları Dergisi ve yazar/ların ismi kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.
- Gençlik Araştırmaları Dergisi'nin yayın dili Türkçe ve İngilizce'dir.

Dergiye gönderilecek yazılar;

- A4 boyutlarındaki kağıda üst, alt, sağ ve sol boşluk 2,5 cm bırakılarak (16 x 24,7 cm'lik alana) 1,5 satır aralıklı, iki yana dayalı, satır sonu tirelemesiz ve 10 punto Times New Roman yazı karakteri kullanılarak yazılmalıdır.
- Gönderilen tablo, şekil, resim, grafik ve benzerlerinin derginin sayfa boyutları dışına taşmaması ve daha kolay kullanılmalrı amacıyla 10 x 17 cm'lik alanı aşmaması gerekir. Bundan dolayı tablo, şekil, resim, grafik vb. unsurlarda daha küçük punto ve tek aralık kullanılabilir.
- İngilizce uzun özet de dâhil olmak üzere çalışmalar 35 sayfayı aşmamalıdır.
- Çalışmanın, MS Word ile yazılmış bir kopyasının dergi e-posta adreslerine ekli dosya olarak gönderilmesi editoryal sürecin başlaması için yeterlidir.
- Çalışma gönderildikten sonra en geç bir hafta içinde alındığını teyit eden bir elektronik posta mesajı gönderilir.

Gönderilen çalışmaların aşağıda koyu yazılan bölümleri içermesi gerekmektedir;

- Türkçe Başlık Sayfası (makale başlığını, yazar/lar/ın tam adlarını ve unvanlarını, çalıştıkları kurumlarını, adres, telefon, faks ve elektronik posta bilgilerini içermelidir)
- Türkçe Öz (150-200 kelime arası)
- Anahtar Kelimeler (5-8 kelime arası)
- Ana Metin (Nicel ve nitel çalışmalar giriş, yöntem, bulgular, tartışma bölümlerini içermelidir)

Yöntem kısmında ise eğer yeni bir model kullanılmışsa model alt bölümü ile mutlaka örneklem/ çalışma grubu, veri toplama araçları ve işlem alt bölümleri bulunmalıdır. Derleme türü çalışmalar ise problemi ortaya koymalı, ilgili literatürü yetkin bir biçimde analiz etmeli, literatürdeki eksiklikler, boşluklar ve çelişkilerin üzerinde durmalı ve çözüm için atılması gereken adımlardan bahsetmelidir. Diğer çalışmalarda ise konunun türüne göre değişiklik yapılabilir, fakat bunun okuyucuyu sıcakak ya da metinden faydalanmasını güçleştirecek detayda alt bölümler şeklinde olmamasına özen gösterilmelidir.

- Tablo, şekil, resim, grafik vb. metin içerisinde yer almalıdır.
- İngilizce Başlık Sayfası (makale başlığını, yazar/lar/ın tam adlarını ve unvanlarını, çalıştıkları kurumlarını, adres, telefon, faks ve elektronik posta bilgilerini içermelidir)
- Abstract (150-200 kelime arası)
- Key Words (5-8 kelime arası)
- İngilizce Ana Metin (En az 2,000 kelimelik çalışma Türkçe metindeki alt bölümlerini ve kaynakçada yer alan her bir referansı içermelidir. İngilizce ana metin çalışma yayıma kabul edildikten sonra gönderilir)

Kaynakça (Hem metin içinde hem de kaynakçada Amerikan Psikologlar Birliği (APA) tarafından yayınlanan Publication Manual of American Psychological Association adlı kitapta belirtilen yazım kuralları uygulanmalıdır).

Yayın Süreci Üzerine Notlar

- Yazar ya da yazarların tamamının ıslak imzasını taşıyan aşağıdaki içeriğe sahip bir mektup yayıncıya posta ile gönderilmelidir: yazının tüm yazarlarca okunduğu, onaylandığı, başka bir dergiye gönderilmemiş olduğu, yazının hazırlanmasının her aşamasında bilimsel etik kodlara uyulduğu, yazı yayımlandığı takdirde tüm yayın haklarının yayıncıya devredildiği.
- Birden çok yazarlı makalelerde editoryal yazışmanın kiminle yapılacağı belirlenmeli ve açık bir şekilde belirtilmelidir.
- Yayınlanan yazıların içeriğinde ya da alıntılarında olabilecek çarpıtma, yanlış, telif hakkı ihlali, intihal vb. hususlardan yazar/yazarlar sorumludur.
- Yayınlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur. İlgili çalışmada, eğer etik onay alınması gereken durumlar söz konusu ise yazarların etik kurullardan ve kurumlardan onay aldığı var sayılmaktadır. Hem metin içinde hem de kaynakçada TDK Yazım Kılavuzu (Yazım Kılavuzu, 2009, Türk Dil Kurumu, Ankara) veya www.tdk.gov.tr adresindeki online hali yazım kuralları, akademik atf ve gelenekler bağlamında ise Publication Manual of American Psychological Association [6. Baskı] esas alınır.

JOURNAL OF YOUTH RESEARCHES

Notes for Contributors

Journal of Youth Researches, founded in 2012, is the official open-access, double-blind peer-reviewed, international journal of The Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports.

Journal of Youth Researches is a scientific journal for the publication of research and studies covering all aspects of youth and related issues.

The journal's aim is to facilitate both international and interdisciplinary scientific communication, to strengthen the links between scientific research and management policy in Turkey, and to stimulate and enhance the quality of debate.

Representing an interdisciplinary forum for the exchange of recent data and expert opinions, it reflects the importance of a comprehensive approach to resolve the problems of youth in Turkey.

Journal of Youth Researches publishes peer-reviewed research reports on youth, bringing together research conducted within a variety of disciplines. Articles include theoretical, philosophical, and political essays; research papers; case reports; and historical research related to all youth issues. In addition to original research, the journal features articles.

Studies that clearly contribute to the current knowledge of youth issues, social policy are given priority. Scholarly commentaries on topical issues and systematic reviews are also encouraged.

Journal of Youth Researches publishes its research articles unrestricted with open access as early as possible after acceptance of a manuscript.

Contributors submitting their work to Journal of Youth Researches (JYR) Journal should be informed that:

- JYR seeks to publish articles from all areas of youth. Articles should include quantitative, qualitative research, comprehensive literature reviews, meta-analysis, model proposals and original writings of similar quality.
- JYR gives priority to current studies using advanced research and statistical methods and techniques.
- JYR considers original contribution to the field and competency in methodology the main criterion for publication.
- Authors bear responsibility for the content of the published articles.
- Authors are assumed to have conformed to an ethical code of conduct during research. Ethical problems that may arise after publication are binding for authors only.
- Published articles are not intellectually binding on JYR.
- Publishing rights of the manuscripts belong to JYR.
- Articles may not be quoted without citing JYR and the author(s).
- JYR publishes manuscripts in Turkish and English.

The manuscripts that have been submitted to JYR are first assessed by the editorial board in terms of purpose, topic, content, presentation style and mechanics of writing.

As part of the submission process, authors are required to ensure their submission's compliance with all of the following items;

- Manuscripts should be typed on a A4-sized paper, with top, bottom, right and left margins 2.5 cm (16 x 24.7 cm area), 1.5 line spacing, justified, no end of line hyphenation, using Times New Roman font 10.
- Tables, figures, pictures, graphics, and the like should not exceed an area of 10 x 17 cm, and a smaller font and single spacing is recommended.
- Manuscripts must not exceed 25 pages,
- The editorial process starts when a copy of the manuscript is forwarded to the following e-mail address as an attached file written in MS Word: editor@genclikarastirmalari.gsb.gov.tr
- Within one week after the submission of the manuscript an electronic mail message is sent to confirm receipt.
- Submitting authors will be asked to mail, fax or e-mail a letter to the publisher bearing the signatures of all authors, with the following content: This letter should clearly indicate that the manuscript is the product of a collaborative study of the authors; it has not been submitted to another journal; and ethical codes have been complied with at every stage of the study. If there are co-authors, the letter should specify with whom editorial correspondence will be conducted.
- All submissions will be first reviewed and assessed by the Editorial and Advisory Boards in terms of subject matter, contents, suitable presentation and accordance with spelling rules.
- The manuscripts which are found suitable and acceptable by the mentioned boards will be submitted for scientific assessment to referees who are well- known and distinguished by their works in related branches.
- Referees' reports are secret. Authors have to take into consideration the suggestions, criticisms and corrections made by both Referees and Editorial- Advisory Boards.
- Authors are responsible for opinions expressed in the articles.
- Quotation from the articles in the journal is allowed in condition that the journal should be indicated and acknowledged as source.
- Quoting person or institutions are responsible by law for distortions.
- No payment will be made for published articles.

The manuscripts submitted should comply with the sample manuscript format and contain the following sections:

- English Title Page (article title, author(s)' full names and titles, address, phone, fax and electronic mail)
- Abstract (between 150-200 words)
- Key words (between 5-8 words)
- Main Text (quantitative and qualitative studies should include introduction, methodology, findings, and discussion sections. If the study has used a new model, the methodology section must include sample/working group, data collection tools and subdivisions of the procedure. Papers that are based on compilation of other studies should lay down the problem, analyze the relevant literature comprehensively, underline the gaps and contradictions in the field, and discuss the solution to the problem. Other studies may vary the sections depending on the subject, but there should not be too many subsections that will impede fluency. Tables, figures, pictures, graphics and so on should be included within the text.)
- References (for in text citations and references section, APA style (Publication Manual of the American Psychological Association [6th edition] published by the American Psychological Association) must be used.

BU SAYIDA

Meral Sert Ağır

Ergenlerde Psikolojik Sağlık, Okul Tükenmişliği ve İnternet Bağımlılığı Üzerine Bir İnceleme

A Study on Psychological Resilience, School Burnout and Internet Addiction of Adolescents

Hüseyin Nergiz

Ergen ve Gençlerde Madde Kullanımını ve Bağımlılığını Ele Alan Ulusal Lisansüstü Tezlerin İncelemesi

The Examination of Turkish National Graduate Theses on Adolescent and Adolescent Drug Use and Addiction

Marilyn Clark & Rebecca Cuschieri

Social Representations of Drunkenness Among Maltese University Students

Malta Öğrencileri Arasında Sarhoşluğa Ait Toplumsal Gösterimler

Aylin Yalçın İrmak & Aysun Ardıç

Dijital Oyunların Çocuk ve Ergenler Üzerindeki Etkileri: Literatür İnceleme

The Effects of Digital Games on Children and Adolescents: Literature Review

Özge Sanem Özateş Gelmez

Madde Kullanım Bozukluğu Sorunuyla Mücadeleye Önyargılardan Başlamak

Starting to Struggle with Substance Use Disorder Problem from Prejudices

Emel Kökpınar Kaya

Yazılı Haber Medyasında Bağımlılığın Söylemsel Gösterimleri

Discursive Representation of Addiction in Newsprint Media

Beyza Eren

Promoting News Values on Newsprint Media:

The Discursive Construction of Youth as Drug Addicts

Yazılı Haber Medyasında Haber Değerlerinin Artırılması: Gençliğin

Uyuşturucu Bağımlısı Olarak Söylemsel İnşası

Habibullah Akıncı & Bedrettin Kesgin

Madde Bağımlılığından Uzaklaşmada İnanç Temelli Organizasyonların Rolü:

Hıristiyanlık, Yahudilik ve Müslümanlık Bağlamında Bir Değerlendirme

The Role of Faith-Based Organisations in Recovering from Substance Addiction:

An Evaluation in the Context of Christianity, Judaism and Islam

www.genclikarastirmalari.gsb.gov.tr

www.gsb.gov.tr